

Hof van Cassatie van België

Jaarverslag 2014

Redactie

M. Regout – M. Timperman – A. Meulder – F. Parrein

De algemene vergadering van het Hof heeft op 26 februari 2015 het verslag goedgekeurd. De korpsvergadering van het parket bij het Hof heeft dit gedaan op 11 februari 2015.

© Groep Larcier NV, 2016

Hoogstraat 139, loft 6
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever: Marc-Olivier Lifrange, CEO Groep Larcier

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 978-2-8044-9479-7

Depot: 2014/0031/516

Waarschuwing

Sinds 1998 publiceert het Hof van Cassatie een jaarverslag van zijn activiteiten.

Dit verslag bevat, over het algemeen, een leerstellige studie in verband met de rechtspraak van het Hof en de cassatieprocedure.

Het wijdt een belangrijk hoofdstuk aan de voorstelling van de belangrijkste arresten van het Hof in het afgelopen kalenderjaar. Deze arresten zijn ingedeeld in rubrieken, zodat de lezers snel kennis kunnen nemen van de ontwikkelingen in de rechtspraak in de domeinen die hen interesseren.

Het verslag bevat ook de lijst van de belangrijkste conclusies van het openbaar ministerie en geeft het rapport van de procureur-generaal aan het parlementair comité belast met de wetsevaluatie weer, dat vele suggesties voor wetgevende wijzigingen bevat.

Bovendien geeft dit document, zoals elke jaarverslag, een overzicht van de activiteiten van de instelling, op nationaal en internationaal vlak, geeft het organigram van het Hof weer en deelt statistieken mee met commentaar om de werklast te kwantificeren.

In de loop der jaren is de vorm van het verslag veranderd om de beoefenaar niet alleen een overzicht van de werking van het Hof maar ook een handig en kwaliteitsvol werkinstrument aan te bieden.

Tot 2013 werd het jaarverslag van het Hof gedrukt door het Belgisch Staatsblad, maar budgettaire beperkingen hebben een einde gemaakt aan die mogelijkheid. Veel gebruikers van het werk wilden echter dat het in papieren vorm blijft bestaan, naast de publicatie ervan op de website van het Hof.

Anderzijds hebben de jaarlijkse tabellen van de Pasicrisie en van de Arresten van Het Hof van Cassatie veel van hun nut verloren met de ontwikkeling van databanken, zoals Strada lex, waarmee men gemakkelijk een arrest kan terugvinden door middel van trefwoorden.

De uitgever en het Hof van Cassatie zijn daarom onderling overeengekomen om deze jaarlijkse tabellen te vervangen door de publicatie van het verslag van het jaar in kwestie. Voortaan zal elke abonnee dit verslag in beide talen ontvangen, in plaats van de jaarlijkse tabellen.

Om onderbrekingen in de publicatie van de verslagen te voorkomen, is het eerste verslag waarop deze maatregel wordt toegepast dat van het jaar 2014.

Ridder de Codt, eerste voorzitter van het Hof van Cassatie
Martine Regout, voorzitter in het Hof van Cassatie

Inhoudstafel

Voorwoord	11
Vorwort	15
Voorstelling van het Hof van Cassatie	19
Het Hof van Cassatie en andere rechtscolleges	21
<i>Algemeen</i>	21
<i>Belgische magistraten bij het Benelux-Gerechtshof</i>	22
Het Hof van Cassatie en instellingen op Europees niveau	22
Internationale betrekkingen	23
Personalia	24
Belangrijke arresten van het Hof	25
Burgerlijk recht	25
<i>Buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht</i>	25
– Foutbegrip – Niet-naleving van een wettelijk opgelegde termijn – Grond tot ontheffing van aansprakelijkheid – Beoordelingscriteria voor de rechter	25
– Schade – Begrip – Wrongful life	26
<i>Familierecht</i>	27
– Huwelijksvermogensrecht – Gemeenschappelijk vermogen – Eigen vermogen – Aanwending arbeidskracht voor de verwerving, verbetering of onderhoud van eigen goed – Vergoeding	27
– Onderhoudsuitkering tussen ex-echtgenoten – Aanzienlijke terugval van de economische situatie van de uitkeringsgerechtigde wegens de echtscheiding – Facultatief beoordelingscriterium – Bijzondere redenen vereist	28
– Familiaal vermogensrecht – Tontine-beding – Oorzaak – Verval – Onverdeeldheid	29
– Huwelijk – Nietigverklaring – Nastreven van een verblijfsrechtelijk voordeel	30
– Aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving – Samenloop – Voortijdige afgifte van legaten	30
<i>Bijzondere overeenkomsten</i>	31
– Huur van goederen – Handelshuur – Toepassingsgebied – Artikel 1 Wet van 30 april 1951 – Rechtstreeks contact met het publiek – Mogelijkheid van opbouwen eigen cliënteel	31
– Pacht – Opzegging – Mede-eigendom – Huwelijksvermogensstelsel – Wettelijk stelsel	32
– Koop – Eenzijdige verkoopbelofte – Lichten van de optie – Duur	33

– Lastgeving – Kwijting vanwege de lastgever – Bewijs door de lasthebber – Wijzen waarop het bewijs kan worden geleverd	34
– Aanneming – Tenietgaan van gebouw door gebrek in de bouw – Aansprakelijkheid van de architect – Contractuele uitsluiting in solidum aansprakelijkheid van de architect met die van de aannemer	34
– Woninghuur – Huur van korte duur – Opzegging betekend buiten de wettelijke termijn – Gevolg	35
– Huur – Brand in de gehuurde zaak – Aansprakelijkheid – Hoofdelijke aansprakelijkheid	36
<i>Zakenrecht</i>	37
– Recht van bewoning – Omvang	37
<i>Andere uitspraken in burgerlijke zaken</i>	38
– Toerisme – Reisorganisatie en reisbemiddeling – Reiziger – Verjaring	38
– Rangregeling – Onverschuldigde betaling – Betaling vóór de afsluiting van de verdelingsprocedure	38
– Wettelijke schuldvergelijking – Begrip – Verjaring – Gevolgen	39
Economisch recht	40
<i>Insolventie en vereffening</i>	40
– Wet 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen – Reorganisatieplan – Homologatie – Rechterlijke toetsing	40
– Faillissement – Verschoonbaarheid toegekend vóór de sluiting van het faillissement – Gevolgen voor de goederen die de gefailleerde na de beslissing tot verschoonbaarverklaring verkrijgt	41
<i>Vennootschappen</i>	42
– Naamloze vennootschap – Minimumkapitaal – Bestuurders – Aansprakelijkheid – Blijvend foutief gedrag	42
– Coöperatieve vennootschap – Vennoten – Onbepaalde aansprakelijkheid – Bewijs	43
<i>Verzekeringen</i>	44
– Landverzekering – Eigen rechtsvordering van de getroffene tegen de verzekeraar van de aansprakelijke – Verjaring – Stuiting van de verjaring – Nieuwe wet – Verjaringsstuitende grond – Werking in de tijd	44
– Verkeersongeval – Lichamelijke letsels – Vergoedingsplicht – Motorrijtuig – Betrokkenheid	45
– Brandverzekering – Werkelijke indeplaatsstelling – Verzet	45
<i>Mededinging</i>	46
– Prejudiciële vragen – Hoger beroep voor het hof van beroep – Toepasselijke wet	46
<i>Andere uitspraken in economisch recht</i>	48
– Octrooi – Geldigheid – Beschikking in kort geding – Werking in de tijd van de beslissing van de kortgedingrechter	48
Fiscaal recht	49
<i>Algemeen</i>	49
– Vermoeden – opeenstapeling van vermoedens	49
– Gezag van gewijsde in strafzaken – Artikel 4 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering – Toepasselijkheid op de fiscus	50

INHOUDSTAFEL

<i>Inkomstenbelasting</i>	51
– Aanslag – Aanslagtermijnen	51
– Beroep voor het hof van beroep – Beslissing uitvoerbaar bij voorraad	51
– Niet-aangifte of laattijdige overlegging van de aangifte – Bedrag van de minimumwinst – Vorige beroepsverliezen – Aftrekbaarheid	52
– Beroepsinkomen – Beroepskosten – Ongeoorloofde oorzaak – Kinderarbeid	52
– Bericht van wijziging – Doel en draagwijdte	53
<i>Belasting over de toegevoegde waarde</i>	54
– Hoofdelijkheid	54
– Dwangbevel – Ondertekening – Delegatie van bevoegdheid – Bewijs – Vermoeden	54
– Wettelijke hypotheek – Gerechtelijke reorganisatie – Rechtsmisbruik	55
<i>Successierechten</i>	56
– Onbetaalde rechten – Verwijlinterest – Vrijstelling – Gewestelijk directeur van de belasting over de toegevoegde waarde – Discretionaire bevoegdheid	56
<i>Douane en accijnzen</i>	56
– Invoerrechten – Dwangbevel – Wet motivering bestuurshandelingen	56
Strafrecht en strafprocedure	58
<i>Strafrecht</i>	58
– Slagen en verwondingen, doden – Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden – Regeling van de rechtspleging ten aanzien van één inverdenkinggestelde – Aberratio ictus – Misslag	58
– Drugwet – Decreet Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening – Strafuitsluitende verschoningsgrond – Bezit van verboden substanties door sportbeoefenaar	59
– Herhaling – In kracht van gewijsde gegane beslissing – Latere behandeling van feiten die de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van een zelfde misdadig opzet – Verwijzing naar de reeds uitgesproken straffen – Geen grondslag voor herhaling	60
– Criminele organisatie – Deelneming aan criminele organisatie – Schadevergoeding – Afzonderlijke misdrijven – Gemeenschappelijke fout – Samenlopende fouten	60
– Algemeen reglement voor de bescherming van de arbeid – Inbreuk tegen het welzijn van de werknemers – Strafbare inbreuk	61
– Opzettelijke slagen en verwondingen – Verschoningsgrond – Uitlokking – Zware gewelddaden tegen personen – Beoordeling – Fout bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg	62
<i>Strafprocedure</i>	63
– Onderzoeksgerechten – Vaststelling van de onregelmatigheid van een onderzoekshandeling	63
– Europees aanhoudingsbevel – Tenuitvoerlegging door België – Verplichte weigeringsgrond – Verjaring van de straf – Belgische gerechten bevoegd om kennis te nemen van de feiten – Misdrijven gepleegd door een vreemdeling – Misdrijf gepleegd op het grondgebied – Samenhangende misdrijven gepleegd in het buitenland – Uitbreiding van bevoegdheid	63
– Onregelmatig bewijs – Regels met betrekking tot het weren van het onregelmatig bewijs – Werking van de wet in de tijd – Onmiddellijke toepassing	64
– Taalwet Gerechtszaken – Rechtspleging voor de politierechtbanken en de correctionele rechtbanken te Brussel – Verzoek tot taalwijziging – Spoedeisendheid	65

– Bevel tot aanhouding uitgevoerd onder elektronisch toezicht – Termijn voor de plaatsing en activering van het materiaal – Vertraging of onregelmatigheid in de tenuitvoerlegging van de procedure	66
– Veroordeling met uitstel en opschorting van de veroordeling – Probatieuitstel – Hoger beroep – Geen kennisgeving van de beroepstermijn – Bestaanbaarheid met het EVRM	67
– Verwijzingsbeschikking van de raadkamer – Hoger beroep – Verzet tegen verstekvonnis – Zaak definitief aanhangig bij vonnisrechter	68
– Bijzondere opsporingsmethoden – Informantenwerking – Beroepsgeheim politieambtenaren – Geen absoluut zijgrecht	69
<i>Andere uitspraken in strafrecht</i>	70
– Uitlevering – Vluchteling – Principe van non-refoulement	70
– Procedure bepaald in artikel 828 e.v. Gerechtelijk Wetboek – Advies door kamer van inbeschuldigingstelling overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet	70
– Internering – Verzoek tot vrijlating – Gevaar voor de samenleving – Motivering	70
Sociaal recht	71
<i>Arbeidsrecht</i>	71
– Arbeidsovereenkomstenwet – Begrip arbeid – Hoogte van het overeengekomen loon – Oogmerk om inkomen te verwerven	71
– Arbeidsduur – Wachtdienst – Fysieke aanwezigheid op de arbeidsplaats	72
– Artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet – Bedrog – Zware schuld	72
– Arbeidsongeschiktheid – Bevrijding van de werknemer – Regel voor de arbeidsverhouding in ondergeschikt verband	73
– Arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd – Geen geschrift – Gelijkstelling met een overeenkomst voor onbepaalde tijd – Afstand van de bescherming door de werknemer	73
<i>Sociale Zekerheidsrecht</i>	74
– Bijdragen voor sociale zekerheid – Loon – Overdracht vermogensrechten door uitvoerende kunstenaar aan werkgever	74
– Rustpensioen voor werknemers – Verplicht verblijf in België – Discriminerend karakter	75
– Sociale bijstand – Administratieve praktijken – Standstill-verplichting	76
Gerechtelijk recht	76
<i>Materiële bevoegdheid van de rechter</i>	76
– Kortgedingrechter – Ogenschijnlijke rechten van de partijen – Rechtsregels die de bevolen maatregel niet redelijk kunnen schragen	76
– Orde van geneesheren – Aard van de beslissingen – Subjectieve rechten – Rechterlijke macht – Bevoegdheid	77
<i>Procedure</i>	78
– Betekening – Betekening aan de Procureur des Konings – Nietigheid – Ongedaanverklaring	78
– Optreden in rechte door een inwoner namens de gemeente – Zekerheidsstelling – Schorsing van de rechtspleging	79
– Nieuwe vordering – Begrip	79
– Verenigde kamers – Vernietiging – Verwijzing – Beslissing die niet verenigbaar is met het cassatiearrest – Cassatieberoep – Middel met dezelfde strekking als dat welk is aangenomen door het cassatiearrest	80

INHOUDSTAFEL

– Cassatieberoep – Vernietiging van de bestreden beslissing – Aanhangig maken van de zaak bij de verwijzingsrechter – Voortzetting van het geding – Verjaring van de vordering	80
– Aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder – Hoger beroep – Termijn – Vertrekpunt	81
<i>Wraking en onttrekking</i>	82
– Tegensprekelijke procedure – Afwijzing van het wrakingsverzoek – Niet-ontvankelijkheid van het cassatieberoep ingesteld door niet-wrakende partijen	82
– Procedure bepaald in artikel 828 e.v. Gerechtelijk Wetboek – Advies door kamer van inbeschuldigingstelling overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet	82
– Onttrekking – Afdeling van een rechtbank	83
<i>Beslag en middelen tot tenuitvoerlegging</i>	83
– Gedwongen tenuitvoerlegging – Onregelmatige verklaring van derde-beslagene – Matigingsbevoegdheid van de rechter – Administratieve akte	83
– Strafrechtelijk beslag – Rechten hypothecaire schuldeiser	84
Publiek en administratief recht	85
<i>Grondwettelijk Hof</i>	85
– Vernietiging norm door Grondwettelijk Hof – Bekendmaking vernietigingsarrest – Administratief of rechterlijk beroep tegen handelingen en verordeningen van een bestuursorgaan, gegrond op een vernietigde norm – Termijn – Onverschuldigde betaling	85
– Grondwettelijk Hof – Vaststelling van ongrondwettigheid door een op een prejudiciële vraag gewezen arrest – Gevolgen in de tijd	86
<i>Vreemdelingen</i>	87
– Toegang tot het grondgebied – Vereiste documenten – Aan de vervoerder opgelegde administratieve geldboete – Weerslag op de toegangsmachtiging a posteriori	87
– Toegang tot het grondgebied – Administratieve geldboete ten laste van de luchtvervoerder – Bijzondere identiteitskaart	87
<i>Andere uitspraken in publiek en administratief recht</i>	88
– Gemeentelijke administratieve straffen – Beroep – Noodzaak om het beroep te richten tegen de gemeente	88
– Huisvesting – Vlaamse Wooncode – Herstelmaatregelen – Aard – Doel – Draagwijdte	88
Belangrijkste conclusies van het openbaar ministerie	91
Gerechtelijk recht	95
Fiscaal recht	98
Sociaal recht	102
Strafrecht en strafprocedure	104
Publiek en administratief recht	107
Tuchtrecht	107

Rede uitgesproken door Patrick Duinslaeger, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, op de plechtige openingszitting van 1 september 2014 – Enkele bedenkingen omtrent Justitie	109
Voorstellen <i>de lege ferenda</i> – Rapport van de procureur-generaal aan het parlementair comité belast met de wetsevaluatie	111
De wet van 10 april 2014 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek betreffende de procedure voor het hof van cassatie en de wrakingsprocedure: <i>capita selecta</i>	139
Afdeling 1 – Vereenvoudiging van de cassatieprocedure	141
Afdeling 2 – Versnelling van de cassatieprocedure	144
Afdeling 3 – De versterking van de rechtspleging op tegenspraak in de cassatieprocedure	148
Afdeling 4 – De cassatie zonder verwijzing	154
Besluit	156
Het Hof van Cassatie in cijfers	157
Globale gegevens voor het kalenderjaar 2014	157
<i>Gemiddelde voortgang van de zaken (doorlooptijd)</i>	160
Gegevens per materie	161
<i>C-zaken</i>	161
<i>D-zaken</i>	163
<i>F-zaken</i>	163
<i>H-zaken</i>	166
<i>P-zaken</i>	166
<i>S-zaken</i>	169
<i>G-zaken</i>	171
<i>Bijzondere procedures</i>	172
Resultaat van de cassatieberoepen	172
<i>Cassatie in het algemeen</i>	172
<i>Cassaties per ressort</i>	174
Conclusie	177

Bijlage – Organigram en samenstelling van het Hof van Cassatie en het openbaar ministerie op 31 december 2014	179
Organigram en samenstelling van de zetel op 31 december 2014	179
<i>Organigram</i>	179
<i>Samenstelling</i>	179
Organigram en samenstelling van het openbaar ministerie op 31 december 2014	182
<i>Organigram</i>	182
<i>Samenstelling</i>	183
Referendarissen	183
Magistraten met opdracht	184
Contractueel jurist	184
Griffiers	184
<i>Organigram en samenstelling van de griffie op 31 december 2014</i>	184
– <i>Personeelsbestand</i>	184
– Verdeling van de personeelsleden per dienst: reële bezetting	185
<i>Samenstelling</i>	186
Secretariaat van het parket	187
<i>Organigram</i>	187
<i>Samenstelling</i>	187
Secretariaat van de Eerste Voorzitter	187
Dienst overeenstemming der teksten en documentatiedienst	188
<i>Dienst overeenstemming der teksten</i>	188
<i>Documentatiedienst</i>	188
Bibliotheek	188
Bijlage – Lijst van de studies gepubliceerd in het jaarverslag van het Hof van Cassatie sinds 1998	189

Voorwoord

Bij het nalezen van het voorwoord bij de 16 vorige jaarverslagen van het Hof van Cassatie sinds 1998 valt op dat een groot aantal opmerkingen, vaststellingen, doelstellingen en intentieverklaringen betreffende de werking van het Hof en zijn parket uit deze eerdere verslagen ook vandaag nog steeds bijzonder actueel zijn.

Uiteraard zijn de (grond)wettelijke hoofdopdrachten en kerntaken van het Hof en zijn parket sinds het eerste jaarverslag van 1998 ongewijzigd gebleven. Voor de lezer die minder vertrouwd is met de werking van het Hof en zijn parket, is het wellicht aangewezen deze opdrachten en kerntaken in dit 17de jaarverslag opnieuw kort in herinnering te brengen.

België is een rechtsstaat, die de burger bescherming biedt tegen elke vorm van willekeur en hem zowel rechtszekerheid als gelijkheid voor de wet waarborgt. Het Hof van Cassatie waakt voor de juiste toepassing en interpretatie van de wet en verzekert daardoor de eenheid van de rechtspraak. Het Hof staat dus mede in voor het behoud van de rechtsstaat, nu de eenheid van de rechtspraak een onontbeerlijke vereiste is voor zowel de gelijkheid voor de wet als voor de rechtszekerheid.

De hoofdopdracht van het Hof bestaat uit de controle van de rechterlijke uitspraken gewezen door de feitenrechter. Krachtens artikel 608 van het Gerechtelijk Wetboek neemt het Hof van Cassatie kennis van de beslissingen in laatste aanleg die voor het hof worden gebracht wegens overtreding van de wet of wegens schending van substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen. De belangrijkste gronden voor cassatie zijn de schending van de wet, de onbevoegdheid of de bevoegdheidsoverschrijding, de vormgebreken, de motiveringsgebreken en de schending van de bewijskracht. Het toezicht van het Hof omvat ook de conformiteit van de rechterlijke uitspraken met het internationaal recht met directe werking.

De kernopdracht van het parket bij het Hof van Cassatie is het nemen van mondelinge of schriftelijke conclusies in elke zaak die voor het Hof aanhangig wordt gemaakt, waarbij het parket aan het Hof een onpartijdig advies verstrekt omtrent alle aspecten van de rechtskwesties die het Hof zal moeten beslechten. Dit onpartijdig advies wordt uitgebracht op basis van een onafhankelijk en onpartijdig onderzoek van de mogelijke oplossingen, die verzoenbaar zijn met de rechtspraak van het Hof, waarvan de eenheid dient te worden verzekerd, maar waarbij ook rekening dient te worden gehouden met de ontwikkelingen in de wetgeving, de stromingen in de rechtsleer en de evolutie van de maatschappelijke noden. De onpartijdigheid van het parket volgt onder meer uit zijn onafhankelijkheid ten

aanzien van de partijen, ten aanzien van de andere parketten of parketten-generaal en ten aanzien van het Hof zelf. Bij het voorstellen van een oplossing laat het parket zich leiden door het algemeen belang.

Zoals in het verleden, vertrekt dit jaarverslag opnieuw van het uitgangspunt dat de rechterlijke macht medeverantwoordelijk is voor de organisatie van de openbare dienstverlening die Justitie is. Deze openbare dienstverlening, die gefinancierd wordt door publieke fondsen, bijeengebracht door de belastingbetaler, verplicht ons tot volledige transparantie over onze organisatie, onze diensten, onze werking, onze relaties met de andere staatsmachten en de andere nationale en internationale rechtsinstanties, maar ook omtrent de problemen waarmee het Hof en zijn parket sinds jaren worden geconfronteerd.

Ter illustratie van één van deze problemen kunnen wij volstaan met een verwijzing naar het hoofdstuk van dit jaarverslag dat betrekking heeft op de statistische gegevens, die op sprekende wijze aantonen dat de in de vorige jaarverslagen reeds aangeklaagde toestand van de Nederlandstalige sectie van de tweede kamer dramatisch blijft. Om de kwaliteit van de arresten te waarborgen, werd in de herfst van 2014 opnieuw beslist minder zaken op voorhand vast te stellen en aldus een onbeheersbare overbelasting van de zittingen te vermijden. Het is zeer de vraag of de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken hier enig soelaas zal brengen, nu de wetgever gemeend heeft het voorstel van het Hof en zijn parket om terug te keren naar de orthodoxie van het oorspronkelijk artikel 416 van het Wetboek van Strafvordering, door in de regel enkel cassatieberoep toe te laten tegen eindbeslissingen en het aantal beslissingen die vatbaar zijn voor onmiddellijk cassatieberoep drastisch te beperken, niet te moeten volgen. Het aan het Hof voorgelegde strafrechtelijk contentieus zal bovendien nog in belangrijke mate toenemen op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering van personen. Deze onrustwekkende situatie blijft ons grote zorgen baren.

Een ander aanslepend probleem blijft de informatisering van de rechterlijke orde in het algemeen en van het Hof van Cassatie in het bijzonder. Een dringende aanpassing van de eigen informatica-applicatie SYSCAS is absoluut noodzakelijk, maar de uitvoering van de door het Hof en zijn parket zelf uitgewerkte en door de FOD Justitie in eerste instantie goedgekeurde *business case* verzandt in blijkbaar oeverloze discussies tussen werkgroepen, diensten en overlegplatformen, waarin het Hof en zijn parket hetzij niet rechtstreeks betrokken zijn, hetzij geen enkele (mede)zeggenschap hebben. Dit probleem kadert overigens in het breder probleem van de inmiddels door de wetgever bekrachtigde keuze van het Hof en zijn parket, ingegeven door zijn specifieke opdracht en positie, om, met betrekking tot het verzelfstandigd beheer, een afzonderlijke entiteit te vormen die rechtstreeks kan onderhandelen met de minister van Justitie. Blijkbaar hebben sommigen dit anders begrepen. Toch is er op dit front ook enig goed nieuws te melden, nu in overleg met de FOD Justitie de eerste stappen werden gezet voor de aanwerving, zo de budgettaire toestand dit toelaat, van de twee medewerkers die de steundienst van het Hof en zijn parket zullen bemannen.

Dit brengt ons bij een ander gekend probleem: het onvoldoende aantal referendarissen en het onvolledig kader van het gerechtspersoneel, zowel in de griffie als in het parketsecretariaat. De thans geldende rekruteringsstop en de andere maatregelen om de personeelskosten te verminderen geven geen enkel uitzicht op enige beterschap op korte termijn. De problemen die het gevolg zijn van deze toestand blijven enkel beheersbaar door de grote beschikbaarheid, de inzet en de kwaliteit van onze medewerkers.

Het schier onoplosbaar probleem van de verantwoordelijkheid voor het beheer van de gerechtshoeven, van de veiligheid ervan en van de moeilijke werkomstandigheden waarin de leden van de rechterlijke orde en hun medewerkers soms worden geacht hun opdrachten te vervullen, is genoegzaam bekend.

In de nabije toekomst zal de rechterlijke macht geconfronteerd worden met de implementatie en de eigenlijke uitvoering op het terrein van het veelvoud aan wetten, verbeterende wetten en coördinerende wetten die in de eerste helft van 2014 in het *Belgisch Staatsblad* werden bekendgemaakt en die ingrijpende hervormingen inhouden.

Het Hof van Cassatie en zijn parket zullen deze hervormingen voluit steunen, maar zij zullen ook blijvend ervoor waken dat de effectieve uitvoering van deze wetten de grondwettelijke onafhankelijkheid van de rechterlijke macht niet in het gedrang brengt.

Deze waakzaamheid mag niet geïnterpreteerd worden als welke vorm van terughoudendheid dan ook: zoals in het verleden zijn het Hof en zijn parket voorstander van een permanente, constructieve en open dialoog met de andere staatsmachten en zijn zij bereid om deel te nemen en steun te verlenen aan elk initiatief dat het vertrouwen van de burger in Justitie kan versterken, inzonderheid door het optimaliseren van de werking van Justitie en het wegwerken van de gerechtelijke achterstand.

In diezelfde geest van openheid zullen het Hof en zijn parket ook de dialoog met de andere nationale en internationale rechtsinstanties verder zetten.

Ter bevestiging van het gegeven uit de inleiding van dit voorwoord dat een groot aantal vaststellingen uit de vorige jaarverslagen ook vandaag nog niets aan actualiteit hebben ingeboet, kunnen wij besluiten met de woorden van onze voorgangers, die in de jaarverslagen 2002 en 2004 erop wezen dat zonder een goed functionerende en onafhankelijke rechterlijke macht de democratie mank loopt en dat wie dit als waarheid erkent daaruit ook de gevolgen moet trekken, met name dat de democratie een prijs heeft, en Justitie, als één van de voornaamste pijlers ervan, eveneens.

Patrick Duinslaeger,
Procureur-generaal

Jean de Codt,
Eerste voorzitter

Vorwort

Beim Nachlesen des Vorworts der sechzehn vorangegangenen Jahresberichte des Kassationshofes seit 1998 fällt auf, dass ein Großteil der Bemerkungen, Feststellungen, Zielsetzungen und Absichtserklärungen betreffend die Arbeitsweise des Hofes und seiner Generalanwaltschaft noch stets besonders aktuell ist.

Selbstverständlich sind die (verfassungs-)rechtlichen Hauptaufträge und Kernaufgaben des Hofes und seiner Generalanwaltschaft seit dem ersten Jahresbericht von 1998 unverändert geblieben. Für den Leser, der weniger vertraut ist mit der Arbeitsweise des Hofes und seiner Generalanwaltschaft, ist es vielleicht angebracht diese Hauptaufträge und Kernaufgaben nochmals kurz im vorliegenden siebzehnten Jahresbericht in Erinnerung zu bringen.

Belgien ist ein Rechtsstaat, die dem Bürger Schutz gegen jegliche Form der Willkür bietet und ihm sowohl Rechtssicherheit als auch Gleichheit vor dem Gesetz garantiert. Der Kassationshof wacht über die richtige Anwendung und Auslegung des Gesetzes und sichert dadurch die Einheit der Rechtsprechung. Der Hof steht also auch mit gerade für den Beibehalt des Rechtsstaats, da die Einheit der Rechtsprechung eine unmissbare Bedingung für sowohl die Gleichheit vor dem Gesetz als auch für die Rechtssicherheit ist.

Der Hauptauftrag des Hofes besteht aus der Kontrolle der richterlichen Entscheidungen der Grundrichter. Nach Artikel 608 des Gerichtsgesetzbuches kennt der Hof von den Entscheidungen, ergangen in letzter Instanz, die ihm wegen der Missachtung des Gesetzes oder der substantiellen oder bei Strafe der Nichtigkeit vorgeschriebenen Formen vorgelegt werden. Die wichtigsten Kassationsgründe sind die Missachtung des Gesetzes, die Unzuständigkeit oder die Befugnisüberschreitung, Formfehler, fehlerhafte Begründungen und die Missachtung der Beweiskraft. Die Aufsicht des Hofes umfasst ebenfalls die Konformität der richterlichen Entscheidungen mit dem direkt anwendbaren internationalen Recht.

Die Kernaufgabe der Generalanwaltschaft des Kassationshofes ist das Nehmen von mündlichen oder schriftlichen Schlussanträgen in jeder Sache, die beim Hof anhängig gemacht wird, wobei die Generalanwaltschaft dem Hof eine unparteiische Meinung hinsichtlich aller Aspekte der Rechtsfrage, über die der Hof zu befinden hat, vorträgt. Diese unparteiische Meinung wird auf der Grundlage einer unabhängigen und unparteiischen Untersuchung der möglichen Lösungen abgegeben, die mit der Rechtsprechung des Hofes, dessen Einheit gesichert werden muss, vereinbar ist, wobei aber auch mit den gesetzlichen Entwicklungen, den Strömungen in der Rechtslehre und der Entwicklung der gesellschaftlichen Bedürfnisse

Rechnung getragen werden muss. Die Unparteilichkeit der Generalanwaltschaft ergibt sich unter anderem aus ihrer Unabhängigkeit gegenüber den Parteien, gegenüber den anderen Staatsanwaltschaften und Generalstaatsanwaltschaften sowie gegenüber dem Hof selbst. Bei den Lösungsvorschlägen lässt sich die Generalanwaltschaft durch das Allgemeinwohl leiten.

Wie in der Vergangenheit nimmt der vorliegende Jahresbericht als Ausgangspunkt, dass die Rechtsprechende Gewalt mit verantwortlich ist für die Organisation des öffentlichen Dienstes Justiz. Diese öffentliche Dienstleistung, die durch öffentliche Gelder welche vom Steuerzahler aufgebracht werden, finanziert wird, verpflichtet uns zur vollständigen Transparenz bezüglich unserer Organisation, unserer Dienststellen, unserer Arbeit, unseren Beziehungen mit den anderen Staatsgewalten sowie mit den anderen nationalen und internationalen Rechtsinstanzen aber auch bezüglich der Probleme mit denen der Hof und seine Generalanwaltschaft seit Jahren konfrontiert wird.

Zwecks Illustration eines dieser Probleme genügt ein Hinweis auf das Hauptkapitel dieses Jahresberichts das sich auf die statistischen Daten bezieht, die beredt zeigen, dass der in den vorherigen Jahresberichten bereits beklagte Zustand der niederländischen Abteilung der zweiten Kammer dramatisch bleibt. Um die Qualität der Entscheide weiterhin garantieren zu können wurde im Herbst 2014 wieder beschlossen weniger Sachen vorzeitig zu terminieren und somit eine unkontrollierte Überbelastung der Sitzungen zu vermeiden. Es ist sehr fraglich ob das Gesetz vom 14. Februar 2014 betreffend das Verfahren in Strafsachen vor dem Kassationshof hier einige Erleichterung bringen kann, da der Gesetzgeber der Meinung gewesen ist, dem Vorschlag des Hofes und seiner Generalanwaltschaft, wieder nach der Orthodoxie des ursprünglichen Artikels 416 der Strafgesetzbuches zurückzukehren, durch in der Regel eine Kassationsbeschwerde nur gegen Endentscheidungen zuzulassen und die Anzahl der Entscheidungen, die unmittelbar Kassationsfähig sind, drastisch zu beschränken, nicht folgen zu müssen. Zudem wird das Aufkommen der Strafrechtsstreitigkeiten vor dem Hof ab dem Zeitpunkt des Inkrafttretens des Gesetzes vom 5. Mai 2014 betreffend die Internierung von Personen noch in erheblichem Maße steigen. Diese beunruhigende Situation bereitet uns weiterhin große Sorgen.

Ein anderes schleppendes Problem bleibt die Informatisierung der Rechtsprechenden Gewalt im Allgemeinen und des Kassationshofes im Besonderen. Eine dringende Anpassung der eigenen Informatikanwendung SYSCASS ist absolut notwendig. Aber die Ausführung des seitens des Hofes und seiner Generalanwaltschaft selbst ausgearbeiteten und durch den FÖD-Justiz in erster Instanz gut geheißenen *business case* ist anscheinend in Uferlosen Diskussionen zwischen Arbeitsgruppen, Dienststellen und Überlegungsplattformen wo der Hof und seine Generalanwaltschaft entweder nicht direkt mit einbezogen sind oder kein Mitspracherecht haben, versandet. Dieses Problem bettet sich im Übrigen in ein größeres ein, als Ergebnis der inzwischen durch den Gesetzgeber gut geheißenen Wahl des Hofes und seiner Generalanwaltschaft um, bedingt durch die Spezifität seines Auftrags und

seiner Stellung, für die Selbstverwaltung eine getrennte Verwaltungseinheit zu bilden, die direkt mit dem Justizminister verhandeln kann. Anscheinend haben manche das anders verstanden! Jedoch ist an dieser Front auch Gutes zu berichten da nun in gemeinsamer Überlegung mit dem FÖD-Justiz die ersten Schritte eingeleitet wurden für die Anwerbung, sofern der budgetäre Zustand dies zulässt, von zwei Mitarbeitern, die den Unterstützungsdienst des Hofes und seiner Generalanwaltschaft bemannen sollen.

Dies bringt uns zu einem anderen bekannten Problem: die unzureichende Anzahl Referendare und der unvollständige Kader des Gerichtspersonals, sowohl in der Kanzlei als auch im Sekretariat der Generalanwaltschaft. Der geltende Rekrutierungsstop und die anderen Maßnahmen um die Personalkosten zu verringern lassen auf kurze Sicht keine Aussicht auf Verbesserung erkennen. Die Probleme, die die Folgen dieses Zustandes sind bleiben allein verwaltbar durch die große Bereitschaft, den Einsatz und die Qualität unserer Mitarbeiter.

Das schier unlösbare Problem der Verantwortung für die Verwaltung der Gerichtsgebäude, ihrer Sicherheit und der schwierigen Arbeitsbedingungen unter denen die Mitglieder des Gerichtswesens und ihre Mitarbeiter manchmal erachtet werden ihre Aufgaben zu erfüllen, ist zur Genüge bekannt.

In naher Zukunft wird die Rechtsprechende Gewalt mit der Umsetzung und der eigentlichen Ausführung einer Vielzahl von Gesetzen, Verbesserungs- und Koordinierungsgesetzen, die in der ersten Hälfte von 2014 im Belgischen Staatsblatt veröffentlicht wurden und tiefgreifende Reformen beinhalten, konfrontiert werden.

Der Hof und seine Generalanwaltschaft werden diese Reformen voll unterstützen aber sie werden auch darüber wachen, dass die tatsächliche Ausführung dieser Gesetze die grundgesetzliche Unabhängigkeit der Rechtsprechenden Gewalt nicht in Bedrängnis bringt.

Diese Wachsamkeit soll nicht als irgendeine Form der Zurückhaltung ausgelegt werden: wie in der Vergangenheit sind der Hof und seine Generalanwaltschaft Befürworter eines permanenten, konstruktiven offenen Dialogs mit den anderen Staatsgewalten und sie sind bereit an jeder Initiative, die das Vertrauen des Bürgers in der Justiz stärken kann, teilzunehmen und sie zu unterstützen, insbesondere durch das Optimieren der Arbeitsweise der Justiz und das Abarbeiten des gerichtlichen Rückstands.

In diesem Geiste der Offenheit werden der Hof und seine Generalanwaltschaft auch den Dialog mit den anderen nationalen und internationalen Rechtsinstanzen weiterführen.

Zur Untermauerung des bereits in der Einleitung dieses Vorworts Gesagten, dass eine große Anzahl von Feststellungen aus den vorangegangenen Jahresberichten auch heute noch nicht an Aktualität eingebüßt haben, können wir mit den Worten unserer Vorgänger schließen, die in den Jahresberichten 2002 und 2004 darauf hinwiesen, dass ohne eine gut funktionierende und unabhängige

Rechtsprechende Gewalt die Demokratie ein Defizit aufweist, und dass derjenige der dies als Wahrheit erkennt daraus auch die Folgen ziehen muss, nämlich dass die Demokratie einen Preis hat und die Justiz, als einer ihrer gewichtigsten Pfeiler, auch.

Patrick Duinslaeger,
Generalprokurator

Jean de Codt,
Erster Präsident

Voorstelling van het Hof van Cassatie

Algemene voorstelling

Artikel 147 van de Grondwet bepaalt dat er voor geheel België één Hof van Cassatie bestaat. Ofschoon het de top van de piramide van de rechterlijke orde vormt, is het geen derde aanleg. Krachtens artikel 608 Gerechtelijk Wetboek neemt het Hof kennis van de beslissingen in laatste aanleg die voor het Hof worden gebracht wegens overtreding van de wet of wegens schending van substantiele of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen. Terwijl de rechtscolleges in feitelijke aanleg tot taak hebben de rechtsregel toe te passen op de hen door de partijen voorgelegde feiten, houdt het Hof van Cassatie toezicht op de bestreden beslissing die in laatste aanleg is geweest. Is zij regelmatig gemotiveerd? Is zij niet strijdig met de wet? Maakt zij geen onjuiste toepassing van de rechtsregel of geeft ze er geen onjuiste interpretatie aan? Heeft zij de draagwijdte van een klare en duidelijke akte die aan de rechter werd voorgelegd, niet miskend?

Door toezicht te houden op de correcte toepassing van het recht door de feitenrechters, waakt het Hof van Cassatie over de bescherming van de individuele rechten. Het draagt echter ook bij tot de schepping van het recht. Enerzijds streeft het Hof ernaar, gelet op zijn unieke karakter, de eenheid van interpretatie en van toepassing van de rechtsnormen door de rechtscolleges van het Rijk te verzekeren. Anderzijds streeft het ernaar de harmonieuze en evenwichtige evolutie van het recht te verzekeren door middel van beslissingen die de vooruitgang tegelijkertijd kunnen bevorderen en afbakenen.

Het Hof bestaat uit drie kamers: de burgerlijke kamer, die de burgerlijke, administratieve en fiscale zaken alsook de handels- en tuchtzaken behandelt, de strafkamer en de sociale kamer. Elke kamer is opgedeeld in twee afdelingen, een Franstalige en een Nederlandstalige.

Het Hof van Cassatie wordt voorgezeten door een eerste voorzitter. Het telt ook een voorzitter, zes afdelingsvoorzitters en tweeëntwintig raadsheren.

Het parket bij het Hof van Cassatie staat onder leiding van de procureur-generaal. Daarnaast omvat het de eerste advocaat-generaal en twaalf advocaten-generaal.

De zittende magistraten en de magistraten van het parket worden bijgestaan door referendarissen. Hun kader telt thans vijftien leden.

Bovendien kunnen magistraten van de rechtscolleges in feitelijke aanleg en van de parketten en auditoraten bij die rechtscolleges, met hun instemming en voor

een bepaalde termijn, een opdracht vervullen in de documentatiedienst van het Hof.

De griffie van het Hof onder leiding van de hoofdgriffier zorgt voor de administratieve opvolging van de dossiers. Wat het parket bij het Hof betreft komt die taak toe aan het parketsecretariaat dat geleid wordt door de hoofdsecretaris.

De attachés in de dienst overeenstemming der teksten vertalen de gepubliceerde arresten en andere stukken van het Hof.

Een cassatieberoep wordt ingesteld bij een verzoekschrift dat wordt ondertekend door een van de twintig advocaten bij het Hof van Cassatie, behalve in belastingzaken, waarin de zaak mag worden ingeleid door een gewone advocaat en zelfs door een gemachtigde ambtenaar van de FOD-Financiën. In strafzaken kan het cassatieberoep in beginsel door de partijen worden ingesteld bij een eenvoudige verklaring ter griffie van het rechtscollege dat de beslissing gewezen heeft, of, wanneer het een gedetineerde betreft, ter griffie van de instelling waarin hij zich bevindt, waarna de eiser een verzoekschrift of een memorie kan neerleggen binnen de bij de wet vastgestelde termijn. Het cassatieberoep kan voor het ogenblik door elke advocaat worden ingesteld. Wanneer de bepalingen van de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken in werking zullen treden, zal die advocaat houder moeten zijn van een getuigschrift van een opleiding in cassatieprocedures.

De verweerder kan een memorie van antwoord neerleggen binnen de bij de wet, naargelang van het soort zaken, vastgestelde termijn. Tot aan de inwerkingtreding van de voornoemde wet van 14 februari 2014 bestaat er in strafzaken geen welbepaalde termijn voor de neerlegging van een memorie van antwoord. Die neerlegging moet geschieden vóór de rechtszitting.

De raadsheer-verslaggever onderzoekt het dossier en maakt een voorontwerp op. Het dossier wordt daarna medegedeeld aan de advocaat-generaal die zijn conclusie voorbereidt.

Op de rechtszitting krijgen de partijen het woord en hebben zij de gelegenheid te antwoorden op de conclusie van het openbaar ministerie, na het verslag van de raadsheer-verslaggever en de conclusie van het openbaar ministerie waarin het een onpartijdig en met redenen omkleed advies uitbrengt over de beslechting van het geschil. In de praktijk pleiten de advocaten zelden.

Het arrest wordt over het algemeen dezelfde dag gewezen na een beraad waarbij de parketmagistraten niet aanwezig zijn.

In geval van verwerping van het cassatieberoep wordt de bestreden beslissing onherroepelijk.

In geval van cassatie, die gedeeltelijk of volledig kan zijn, wordt de zaak in beginsel verwezen naar een rechtscollege van dezelfde rang als het rechtscollege dat de bestreden beslissing heeft gewezen.

In strafzaken en uitzonderlijk ook in burgerlijke zaken kan cassatie worden uitgesproken zonder verwijzing, wanneer de toepassing van de rechtsregel door

het Hof tot gevolg heeft dat er voor de feitenrechter niets meer overblijft om te beslissen.

Het rechtscollege waarnaar de zaak is verwezen, is, behalve in een beperkt aantal gevallen, niet gebonden door de beslissing van het Hof, wat betekent dat dit rechtscollege de zaak opnieuw volledig kan onderzoeken in rechte en in feite. Indien echter opnieuw cassatieberoep wordt ingesteld over hetzelfde rechtspunt, doet het Hof uitspraak in verenigde kamers en, bij nieuwe cassatie, dient de tweede rechter naar wie de zaak is verwezen, zich te voegen naar de beslissing van het Hof over dat rechtspunt. Het komt overigens zelden voor dat de rechter op verwijzing zich niet schikt naar de beslissing van het Hof.

Het Hof heeft ook nog andere bevoegdheden. Zo kan het bepaalde akten van overheden vernietigen en heeft het bijzondere bevoegdheden in het procesrecht, bijvoorbeeld m.b.t. onttrekkingen van een zaak aan de rechter.

De belangrijke arresten van het hof worden gepubliceerd in de *Pasicrisie* en de *Arresten van het Hof van Cassatie* en zijn online consulteerbaar via: <http://jure.juridat.just.fgov.be> of via de webstek van het Hof: <http://www.cassonline.be>.

Het Hof van Cassatie en andere rechtscolleges

Algemeen

Naast het Hof van Cassatie bestaan er in de interne en in de internationale rechtsorde nog andere opperste gerechtshoven.

De Europese instellingen hebben talrijke verordeningen en richtlijnen uitgevaardigd. Om de eerbiediging van het recht te waarborgen bij de toepassing van het Verdrag van Rome en van het afgeleide recht, werd het Hof van Justitie van de Europese Unie opgericht. Het is thans het opperste gerechtshof van de Europese Unie.

Wanneer het Hof van Cassatie kennisneemt van een zaak waarin een vraag wordt opgeworpen over de uitlegging van het Unierecht, moet het, om die vraag te beslechten, zich conformeren aan de rechtspraak van het Hof van Justitie, of, in voorkomend geval, dat Hof een prejudiciële vraag stellen, tenzij de uitlegging voor de hand ligt (*acte clair*) of het zich hierover al heeft uitgesproken (*acte éclairé*). Die werkwijze vertraagt weliswaar de rechtsgang, maar ze is onontbeerlijk voor de eenheid van het recht in Europa.

Het Benelux-Gerechtshof heeft dezelfde bevoegdheid inzake de aan de Benelux-lidstaten gemeenschappelijke regels.

Voorts moet de rechtspraak van het Hof van Cassatie afgestemd zijn op de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM). Eenieder die beweert slachtoffer te zijn van een schending door een van de aangesloten landen van rechten die bij het EVRM zijn gegarandeerd, kan een verzoekschrift indienen bij het EHRM. Een verzoek is slechts ontvankelijk wanneer eerst

alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput en de klacht is ingediend na de laatste definitieve beslissing op nationaal niveau (dat zal meestal het Hof van Cassatie zijn). In de rechtspleging is de Staat de tegenstrever van de klager. Het EHRM is dus geen derde aanleg. De beslissing van de nationale rechter behoudt immers haar rechtsgevolgen onder voorbehoud, in strafzaken, van een heropening van de procedure.

Ten slotte bestaat in België een hof met grondwettelijke bevoegdheid. Het Grondwettelijk Hof doet onder meer uitspraak over conflicten tussen de Grondwet en de wetten en de decreten alsook tussen de decreten onderling. Wanneer een dergelijk conflict in een zaak wordt opgeworpen, moet het Hof van Cassatie, in de regel, het Grondwettelijk Hof een prejudiciële vraag stellen om de tegenstelling te beslechten. Het Grondwettelijk Hof kan daarenboven bij wijze van arrest uitspraak doen op de beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van een wet, decreet of ordonnantie.

Belgische magistraten bij het Benelux-Gerechtshof

Op 31 december 2014 zetelden volgende magistraten in het Benelux-Gerechtshof:

J. de Codt (president)

E. Dirix (rechter)

A. Fettweis (rechter)

P. Maffei (plaatsvervangend rechter)

L. Van hoogenbemt (plaatsvervangend rechter)

B. Dejemeppe (plaatsvervangend rechter)

B. Deconinck (plaatsvervangend rechter)

A. Henkes (advocaat-generaal)

D. Thijs (plaatsvervangend advocaat-generaal)

Het Hof van Cassatie en instellingen op Europees niveau

Verscheidene magistraten van zetel en parket vertegenwoordigen het Hof van Cassatie in Europese adviesorganen of netwerken. Zo zijn één of meerdere magistraten lid van het netwerk van de voorzitters en de procureurs-generaal van de opperste gerechtshoven van de lidstaten van de Europese Unie. Een magistraat is contactpunt-coördinator van de Belgische magistraten van het Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken (EJN/RJE) (European Judicial Network in civil and commercial matters - Réseau judiciaire européen en matière civile et commerciale). Een magistraat is lid voor België van de Conseil consultatif de juges européens – Consultative Council of European Judges (CCJE).

Voor meer details over rol en werking ervan wordt verwezen naar het jaarverslag 2008.

Internationale betrekkingen

In het voorbije kalenderjaar namen de magistraten van het Hof deel aan onder meer volgende vergaderingen of gaven zij de volgende opleidingen:

31/01/2014: Plechtige openingszitting en seminarie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens – Straatsburg, Frankrijk – HH. Storck en Maffei

17/03/2014: Bijeenkomst van de voorzitters van de hoogste rechtscolleges van de EU en het Hof van Justitie van de Europese Unie – Luxemburg – H. Goethals

28/03/2014: Bijeenkomst van de strafkamers van het Hof van Cassatie van België en van de Hoge Raad der Nederlanden – Den Haag, Nederland

15/05/2014: Vierde bijeenkomst van de parketten van de hoogste rechtscolleges van de Benelux – HH. Duinslaeger, Leclercq, De Swaef, Henkes, Vanderlinden, Palumbo, Ruytenbeek en Mevr. Van den Broeck

11-14/06/2014: Supreme Court of Poland and the National Council of the Judiciary of Poland – Warchau, Polen – Mevr. Deconinck

12-13/06/2014: Colloque du Réseau des présidents des cours suprêmes de l’UE – Rome, Italië – H. de Codt

16/07/2014: Installatie van H. Louvel, eerste voorzitter van het Hof van Cassatie van Frankrijk – Parijs, Frankrijk – H. de Codt

9-13/09/2014: 17de Colloque des juges européens des brevets – Tallinn, Estland – Mevr. Regout

15-19/09/2014: XXIIth Meeting of European Labour Court Judges – Dublin, Ierland – H. Mestdagh

6-12/10/2014: Opleiding inzake cassatietechniek verstrekt in Burundi, in het kader van een samenwerkingsovereenkomst – HH. Smetryns en Vandermeersch

22-24/10/2014: 7de vergadering van het Netwerk van procureurs-generaal of gelijkaardige instellingen bij de opperste gerechtshoven van de Europese Unie – Trier, Duitsland – H. Duinslaeger

22-24/10/2014: Conseil consultatif de juges européens – Consultative Council of European Judges (CCJE) – Straatsburg, Frankrijk – H. Maffei

05/11/2014: Installatie van H. Feteris, president van de Hoge Raad der Nederlanden – Den Haag, Nederland – H. Maffei

17-18/11/2014: Bijeenkomst van de Association des Hautes juridictions de cassation des pays ayant en partage l’usage du français (AHJUCAF) – Dakar, Senegal – H. Maffei

17-19/11/2014: Forum des magistrats des Hautes juridictions des Etats membres de l’UE organisé par la Cour de Justice de l’Union européenne – Luxemburg – HH. de Codt en Henkes

8-9/12/2014: Voorstelling van de Belgische Wet van 11 juli 2014 betreffende de zakelijke zekerheden op roerende goederen – Wenen, Oostenrijk – H. Dirix

Het Hof heeft onder meer het bezoek ontvangen van:

10/03/2014: magistraten van Libanon

12/03/2014: magistraten van Vietnam

24/03/2014: magistraten van Marokko

02/06/2014: magistraten van Vietnam

11/06/2014: magistraten van India

29/09-10/10/2014: stage aan het Hof door H. Jörg, raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden

29/09-10/10/2014: stage aan het Hof door H. Frackowiak, lid van de Supreme Court of Poland

3-14/11/2014: stage aan het Hof door H. Polak, raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden

Personalia

Op 7 januari 2014 legden Julie del Corral en Jeroen De Herdt de eed af als referendaris en op 13 maart 2014 legde Sophie Guiliams de eed als referendaris af.

Op 25 april 2014 werden afdelingsvoorzitter de Codt en eerste advocaat-generaal Duinslaeger als Eerste Voorzitter, respectievelijk Procureur-Generaal van het Hof van Cassatie geïnstalleerd.

Op 9 mei 2014 werd afdelingsvoorzitter Maffei als voorzitter geïnstalleerd.

Op 9 mei 2014 werd Alain Winants, advocaat-generaal bij het hof van beroep te Brussel, voltijds gedelegeerd advocaat-generaal.

Op 1 augustus 2014 werd Mary Ann Masschelein, substituut-arbeidsauditeur bij het arbeidsauditoraat te Gent, aangeduid als magistraat met opdracht.

Op 19 september 2014 werd raadsheer Deconinck als afdelingsvoorzitter geïnstalleerd.

Eerste Voorzitter Etienne Goethals werd op rust gesteld op 31 maart 2014.

De magistraten met opdracht Jessica Bourlet, Daniël Ryckx en Jean-François Neven, de referendarissen Pierre Lecroart, Ingrid Boone en Vinciane Vanovermeire en de directeur van de Dienst voor Overeenstemming der Teksten, Leo Vande Velde, verlieten het Hof.

Het Hof betreurt het overlijden van ereafdelingsvoorzitter Pierre Ghislain en van emeritus afdelingsvoorzitter Jean Sace.

Belangrijke arresten van het Hof

In de elektronische versie van het jaarverslag, te vinden op de website www.cass.be en via Stradalex (<https://www.stradalex.com>), kan de volledige tekst van de samengevatte arresten worden geraadpleegd via een hyperlink, opgenomen in het rolnummer van elk arrest.

Het Hof van Cassatie wordt hierna kortweg ook als “het Hof” vermeld. Het “hof” (met kleine letter) verwijst naar het hof van beroep of het arbeidshof dat de bestreden beslissing heeft gewezen.

Burgerlijk recht

Buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht

Foutbegrip – Niet-naleving van een wettelijk opgelegde termijn – Grond tot ontheffing van aansprakelijkheid – Beoordelingscriteria voor de rechter

Arrest van 10 april 2014 (C.11.0796.N)

Op 28 maart 2007 diende (de rechtsvoorgangster van) de eiseres een bouwvraag in voor de wijziging van de bestemming en herinrichting van een benzine-station tot detailhandel. Overeenkomstig het te dezen toepasselijke artikel 52, § 1, Stedenbouwdecreet 1996 wordt van de beslissing van het college van burgemeester en schepenen tot verlening of weigering van de vergunning, aan de aanvrager bij een ter post aangetekende brief kennis gegeven binnen vijfenzeventig dagen te rekenen vanaf de datum van het ontvangstbewijs. Deze termijn werd *in casu* overschreden. De eiseres meende dat deze overschrijding een fout van de verweerster uitmaakte en vorderde vergoeding van de geleden schade (gederfde huurinkomsten).

Het hof van beroep oordeelde (onder opgave van een aantal redenen) dat niettegenstaande de gemeente uiterlijk op 11 juni een beslissing over de vergunningsaanvraag had moeten nemen, het overschrijden van deze termijn *in casu* geen fout uitmaakte.

Volgens de eiseres miskenden de appelrechters het wettelijk begrip “fout” uit artikel 1382 Burgerlijk Wetboek, aangezien de overtreding van een wettelijke of reglementaire bepaling, zoals voormeld artikel 52, § 1, Stedenbouwdecreet 1996, op zichzelf een fout in de zin van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek uitmaakt en de door het arrest aangehaalde redenen geen grond tot ontheffing van aansprakelijkheid kunnen opleveren.

Het Hof bevestigt vooreerst zijn vaste rechtspraak dat de overtreding van een wettelijke of reglementaire bepaling, ook wanneer deze door de Staat of een andere publiekrechtelijke rechtspersoon wordt begaan, op zichzelf een fout is die, wanneer die schade veroorzaakt, behoudens onoverkomelijke dwaling of enige grond tot ontheffing van aansprakelijkheid, leidt tot de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van degene die de overtreding heeft begaan. Verder oordeelt het Hof voor het eerst dat het tot de bevoegdheid van de rechter behoort om te oordelen of een wettelijk opgelegde termijn, waarvoor de wetgever evenwel niet in een sanctie heeft voorzien, de aard en strekking heeft dat de niet-naleving ervan op zichzelf een onrechtmatige daad oplevert. Bij zijn beoordeling moet de rechter onder meer rekening houden met de formulering van de opgelegde verplichting, de omvang ervan en het beoogde normdoel. Na overwogen te hebben dat overeenkomstig artikel 52, § 1, Stedenbouwdecreet 1996 van de beslissing van het college van burgemeester en schepenen tot verlening of weigering van een vergunning aan de aanvrager bij ter post aangetekende brief kennis moet worden gegeven binnen vijftien dagen te rekenen vanaf de datum van het ontvangstbewijs, oordeelt het Hof ten slotte dat op grond van de in het arrest aangehaalde gronden de appelrechters naar recht konden oordelen dat de overschrijding van de termijn waarbinnen de beslissing diende te worden genomen, geen fout uitmaakt in hoofde van de verweerder.

Schade – Begrip – Wrongful life

Arrest van 14 november 2014 (C.13.0441.N)

De dochter van de verweerders werd zwaar gehandicapt geboren. Een test tijdens de zwangerschap had gewezen op een verhoogd risico op neuraalbuusdefect. De behandelende gynaecoloog merkte dat niet op. Pas na 30 weken zwangerschap werden de ouders op de hoogte gebracht van een vermoeden van een ernstige foetale afwijking.

De ouders vorderden in naam van hun dochter lastens de gynaecoloog vergoeding voor haar uitgaven, beperkingen en ongemakken waarmee zij ingevolge de handicap moest leven.

De appelrechters oordeelden dat niet ernstig kon betwist worden dat de eiser een medische fout had begaan doordat hij het resultaat van de test niet had onderkend en meegedeeld aan de ouders. Door die fout konden de ouders niet beslissen om een zwangerschapsonderbreking te laten uitvoeren. Hun dochter verloor hierdoor de kans om het morele leed en extra-uitgaven die zij door haar handicap had, niet te moeten ondergaan. De appelrechters veroordeelden de gynaecoloog tot vergoeding van deze schade door een vergelijking te maken tussen de toestand van het gehandicapte kind en een toestand van niet-bestaan.

De gynaecoloog, eiser voor het Hof, voerde een schending van de artikelen 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek aan. Volgens de eiser kan geen schade worden

vastgesteld wanneer de situatie van een kind dat leeft, moet worden vergeleken met de situatie van een kind dat nooit zou zijn geboren.

Het Hof oordeelt in voltallige zitting dat ieder die door zijn foutieve daad, nalatigheid of onvoorzichtigheid aan een ander schade veroorzaakt, krachtens de artikelen 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek verplicht is deze schade te vergoeden. De rechter oordeelt onaantastbaar in feite over het bestaan van de schade. Het staat evenwel aan het Hof om na te gaan of hij uit zijn vaststellingen, wettig heeft afgeleid dat schade bestaat. Volgens het Hof bestaat geen vergoedbare schade in de zin van de voormelde wetsbepalingen wanneer een vergelijking moet worden gemaakt tussen de toestand van een gehandicapt bestaan van een persoon en zijn niet-bestaan. Het Hof vernietigt dan ook de bestreden beslissing.

Familierecht

Huwelijksvermogensrecht – Gemeenschappelijk vermogen – Eigen vermogen – Aanwending arbeidskracht voor de verwerving, verbetering of onderhoud van eigen goed – Vergoeding

Arrest van 30 januari 2014 (C.12.0134.N)

Eiser en verweerster hebben tijdens hun huwelijk de gezinswoning opgericht op een grond die eigendom was van de eiser. De facturen voor de aankoop van de bouwmaterialen werden betaald met gelden van het gemeenschappelijk vermogen. De eiser voerde belangrijke werken in de woning zelf uit.

Door natrekking werd de eiser vermoed eigenaar te zijn van de woning. Naar aanleiding van de echtscheiding, rees de vraag of het eigen vermogen van de eiser een vergoeding verschuldigd was aan het gemeenschappelijk vermogen aangezien het gemeenschappelijk vermogen verarmd was omdat de waarde van de aanwending van arbeidskracht niet in het gemeenschappelijk vermogen terechtkwam, maar werd aangewend om een eigen goed van een van de echtgenoten te verwerven, te verbeteren of te onderhouden.

De appelrechter beantwoordde deze vraag positief en oordeelde dat *“ook indien het gemeenschappelijk vermogen verarmd wordt doordat de waarde van de aanwending van arbeidskracht niet in het gemeenschappelijk vermogen terechtkomt, maar wordt aangewend om een eigen goed van een der echtgenoten te verwerven, te verbeteren of te onderhouden, overeenkomstig artikel 1432 Burgerlijk Wetboek het eigen vermogen een vergoeding verschuldigd [is] aan het gemeenschappelijk vermogen”*.

In het arrest van 30 januari 2014 verbreekt het Hof het bestreden arrest. Het Hof oordeelt dat de echtgenoot die tijdens het huwelijk inspanningen levert ten voordele van een eigen goed waardoor een meerwaarde werd gerealiseerd, geen vergoeding verschuldigd is aan het gemeenschappelijk vermogen wanneer die inspanningen een bijdrage in de lasten van het huwelijk uitmaken. Wanneer die inspanningen geen bijdrage in de lasten van het huwelijk vormen, geven zij slechts

aanleiding tot vergoeding in zoverre het gemeenschappelijk vermogen hierdoor inkomsten heeft moeten derven. Het Hof bevestigt aldus eerdere rechtspraak¹.

Door een verarming aan te nemen van het gemeenschappelijk vermogen ingevolge de inspanningen die een echtgenoot tijdens het huwelijk levert ten voordele van een eigen goed, zonder onderscheid te maken naargelang deze inspanningen een bijdrage in de lasten van het huwelijk uitmaken, en wanneer die werken geen bijdrage in de lasten van het huwelijk uitmaken, zonder na te gaan in welke mate de gemeenschap inkomsten heeft gederfd, verantwoordt het bestreden arrest zijn beslissing niet naar recht.

Onderhoudsuitkering tussen ex-echtgenoten – Aanzienlijke terugval van de economische situatie van de uitkeringsgerechtigde wegens de echtscheiding – Facultatief beoordelingscriterium – Bijzondere redenen vereist

Arrest van 6 maart 2014 (C.12.0184.N)

In dit arrest dient het Hof zich uit te spreken over de vraag of een rechter bij het vaststellen van een onderhoudsuitkering na echtscheiding verplicht is om rekening te houden met de aanzienlijke terugval van de economische toestand van de principieel onderhoudsgerechtigde echtgenoot ingevolge de echtscheiding.

Volgens het hof van beroep is het behoud van een gelijkwaardige levensstandaard als tijdens het samenleven niet langer de referentiestandaard. De wetgever heeft de solidariteit na de echtscheiding verder ingeperkt en stelt de economische zelfredzaamheid voorop. Daar waar de verweerder tijdens het huwelijk naar vermogen meer zou hebben bijgedragen in de samenlevingskosten van onder meer huisvesting, inrichting, nutsvoorzieningen en voertuig, en de eiseres bepaalde van deze uitgaven en kosten beroepsmatig fiscaal zou hebben ingebracht, is deze solidariteit beëindigd ten gevolge van de ontbinding van het huwelijk. Het wegvalLEN van de voordelen van de meerverdienste van de verweerder is op zich geen voldoende reden om aan de eiseres een onderhoudsuitkering na echtscheiding toe te kennen.

De eiseres voerde, met verwijzing naar een cassatiearrest van 12 oktober 2009², aan dat de rechter bij het vaststellen van een onderhoudsuitkering na echtscheiding niet alleen rekening moet houden met de terugval van de economische situatie van de principieel uitkeringsgerechtigde die het gevolg is van de keuzes die de echtgenoten tijdens hun samenleven hebben gemaakt, maar ook met de aanzienlijke terugval van zijn economische situatie ingevolge de echtscheiding.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep. Volgens het Hof volgt uit artikel 301, § 3, eerste en tweede lid, Burgerlijk Wetboek dat de rechter bij het vaststellen van een onderhoudsuitkering na echtscheiding de mogelijkheid, maar niet de verplichting

¹ Cass. 5 september 2013, C.12.0476.N, AC 2013, nr. 425.

² Cass. 12 oktober 2009, C.08.0524.F, *Pas.* 2009, III, 2217, met conclusie van advocaat-generaal J. M. Genicot. In dezelfde zin: Cass. 8 juni 2012, C.11.0469.F, AC 2012, nr. 374.

heeft om met de terugval van de economische situatie van de uitkeringsgerechtigde rekening te houden. De rechter kan volgens het Hof daarenboven slechts met een aanzienlijke terugval van de economische situatie wegens de echtscheiding rekening houden, indien daartoe bijzondere redenen voorhanden zijn. Gedacht werd onder meer aan de zeer lange duur van het huwelijk en de hoge leeftijd van de uitkeringsgerechtigde.

Familiaal vermogensrecht – Tontine-beding – Oorzaak – Verval – Onverdeeldheid

Arrest van 6 maart 2014 (C.13.0362.N) met conclusie van advocaat-generaal A. Van Ingelgem

In 1991 kochten de procespartijen gezamenlijk een woning aan. In de koopovereenkomst was “*vanuit de onderlinge burgerlijke en fiscaalrechtelijke verzorgingsgedachte van de ene partner ten aanzien van de andere samenlevende partner*” bedongen dat de woning, bij het overlijden van de ene partner zou toekomen aan de andere. Een dergelijk tontine-beding doet geen onverdeeldheid ontstaan. Iedere partner wordt geacht exclusief eigenaar te zijn onder de opschortende voorwaarde van het vooroverlijden van de andere. Na twintig jaar samenleven, kwam aan de relatie een einde. De partijen slaagden er niet in om overeen te komen wat moest gebeuren met de woning. De verweerder wenste de verdeling, terwijl de eiseres op het standpunt stond dat zo’n verdeling niet mogelijk is en dat beide partijen levenslang aan het beding gehouden zijn.

Kan een dergelijke levenslange verbintenis in stand blijven wanneer de grondslag ervan, nl. het samenleven van de partners, is weggefallen? Deze vraag werd door de appelrechter ontkennend beantwoord. De eiseres tekende hiertegen cassatieberoep aan. Zij voerde onder meer aan dat de oorzaak van een contractuele verbintenis dient beoordeeld te worden op het tijdstip van de contractsluiting en dat latere omstandigheden daaraan geen afbreuk kunnen doen.

Het Hof brengt dit principe in herinnering, maar verwerpt toch het cassatieberoep gelet op de bijzondere aard van een “tontine-beding”. Volgens het Hof houdt een tontineovereenkomst die de strekking heeft voort te bouwen op een tussen de partijen bestaande feitelijke of juridische verhouding, op te bestaan, wanneer deze onderliggende verhouding een einde neemt derwijze dat hierdoor aan de verdere uitwerking van de overeenkomst iedere zin wordt ontnomen. De appelrechter die oordeelt dat aangezien de oorzaak van de overeenkomst die gelegen is “*in de affectieve relatie van de deelgenoten en als doel heeft het goed samen te kunnen beheren en elkaar rechten te garanderen na het overlijden van één van hen*”, door de beëindiging van de relatie “*geen bestaansreden meer heeft*”, zodat het tontinebeding geen uitwerking meer heeft en er tussen de partijen dienvolgens “*een gewone onverdeeldheid*” is ontstaan en op die gronden beslist dat de verweerder op grond van artikel 815 BW de verdeling kan vorderen, verantwoordt zijn beslissing naar recht.

Huwelijk – Nietigverklaring – Nastreven van een verblijfsrechtelijk voordeel

Arrest van 2 mei 2014 (C.13.0397.F)

Artikel 146*bis* van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat er geen huwelijk is wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens één van de echtgenoten kennelijk niet is gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het verkrijgen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.

In zijn arrest preciseert het Hof dat die bepaling niet toestaat het huwelijk nietig te verklaren indien de intentie van de echtgenoten, al was het maar in bijkomende orde, erop gericht was een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen.

In voorliggend geval stelde het bestreden arrest vast dat de echtgenoten samenwoonden vóór hun huwelijk in februari 2003, dat hun samenwoning op zijn minst tot april 2004 voortduurde en dat hun scheiding te wijten was aan het feit dat de eiseres niet langer verdroeg zorg te moeten dragen voor de vier kinderen uit het eerste huwelijk van haar echtgenoot.

Het hof van beroep kon uit die vaststellingen niet afleiden dat de intentie van de echtgenoot kennelijk niet erop gericht was een duurzame levensgemeenschap met zijn echtgenote tot stand te brengen maar enkel een verblijfsrechtelijk voordeel te verkrijgen.

De voorwaarden voor de nietigverklaring van het huwelijk waren bijgevolg niet vervuld.

Aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving – Samenloop – Voortijdige afgifte van legaten

Arrest van 5 september 2014 (C.13.0453.N) met conclusie van advocaat-generaal C. Vandewal

Wanneer de erfgenamen de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarden en zij afgifte doen van het bijzonder legaat voordat de schulden van de nalatenschap zijn vereffend, rijst de vraag of de schuldeisers van de nalatenschap zich kunnen verhalen op de legataris aan wie het legaat voortijdig werd uitgekeerd.

De appelrechters oordeelden dat de voortijdige afgifte van het bijzonder legaat aan de verweerder niet tot gevolg had dat het legaat nietig zou zijn of dat het niet tegenwerpelijk zou zijn aan de schuldeisers, waaronder de eiseres.

Het Hof verwerpt die zienswijze. Uit de artikelen 803, 808, eerste lid, en 809, eerste lid, Burgerlijk Wetboek volgt dat de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving een toestand van samenloop doet ontstaan en de erfgenaam belast is met de vereffening en verdeling, met dien verstande dat de schuldeisers van de nalatenschap die binnen de in artikel 793, tweede lid, Burgerlijk Wetboek, bedoelde termijn, aangifte hebben gedaan, worden voldaan met in achtneming

van het gelijkheidsbeginsel en de wettelijke redenen van voorrang en de legaten pas worden uitgekeerd nadat de schulden van de nalatenschap zijn vereffend. De uitkering van legaten voordat de schulden van de nalatenschap zijn vereffend, is niet tegenwerpelijk aan de schuldeisers. Indien het nog niet verdeelde actief onvoldoende is om hun schuldvordering te voldoen, beschikken zij over een verhaal op de legatarissen aan wie het legaat voortijdig werd uitgekeerd.

Bijzondere overeenkomsten

Huur van goederen – Handelshuur – Toepassingsgebied – Artikel 1 Wet van 30 april 1951 – Rechtstreeks contact met het publiek – Mogelijkheid van opbouwen eigen cliënteel

Arrest van 20 maart 2014 (C.12.0538.N)

De eiseres, uitbaatster van grootwarenhuizen in België, verleende aan de verweerster, een slagersonderneming, bij overeenkomst het recht om verse vleeswaren in eigen naam en voor eigen rekening te verkopen in haar grootwarenhuis te Oostende. De partijen kwalificeerden de overeenkomst als een concessieovereenkomst, die werd gesloten voor 8,5 jaar met ingang van 1 februari 2001.

De vraag rees of deze overeenkomst, ondanks de door de partijen gegeven andere kwalificatie, als een handelshuurovereenkomst moest worden aangemerkt, afgesloten voor een periode van negen jaar. In dat geval zou de verweerster van een huurhernieuwing voor een nieuwe periode van negen jaar kunnen genieten, ingegaan op 1 februari 2010.

Krachtens artikel 1 van de Wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten zijn de regels betreffende de handelshuur van toepassing op de huur van onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen die door de huurder of door een onderhuurder in hoofdzaak gebruikt worden voor het uitoefenen van een kleinhandel of voor een bedrijf van een ambachtsman die rechtstreeks in contact staat met het publiek. De appelrechters oordeelden dat de verweerster perfect haar eigen cliënteel kon opbouwen zonder dat dit identiek was aan het cliënteel van de eiseres, dat dit ook voorkwam in de praktijk en in de hand werd gewerkt door het feit dat de verweerster voor eigen rekening werkte en dat de verweerster klanten zag die helemaal niet aankochten bij de eiseres maar enkel voor beenhouwerijproducten kwamen aankopen, wanneer de verweerster speciale acties ondernam. Op grond daarvan beslisten de appelrechters dat de wet op de handelshuurovereenkomst van toepassing was.

Het Hof vernietigt deze beslissing. Wanneer de huurder een ruimte huurt binnenin een grootwarenhuis dat openstaat voor het publiek in het algemeen, om er als zelfstandige een kleinhandel uit te baten, kan niet worden vermoed dat de huurder een eigen cliënteel kan opbouwen dat op beduidende wijze onderscheiden is van dat van het grootwarenhuis, omdat dit publiek in de eerste plaats het cliënteel is van het grootwarenhuis. Om te bepalen of de huur onder het toepassingsgebied

van de wet op de handelshuurovereenkomst valt, moet de rechter in feite nagaan of de huurder gelet op de bijzondere omstandigheden en modaliteiten van de uitbating, waaronder de ligging, het permanent en vast karakter van de verhuurde ruimte, de toegang tot die ruimte en het autonoom karakter van de uitbating, een eigen cliënteel kan opbouwen dat op beduidende wijze onderscheiden is van dat van het grootwarenhuis. De appelrechters die tot de toepasselijkheid van de wet op de handelshuur besluiten, zonder na te gaan of de verweerster gelet op de bijzondere omstandigheden en modaliteiten van de uitbating een eigen cliënteel kan opbouwen dat op beduidende wijze onderscheiden is van dat van het grootwarenhuis, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Pacht – Opzegging – Mede-eigendom – Huwelijksvermogensstelsel – Wettelijk stelsel

Arrest van 19 mei 2014 (C.13.0289.N)

Sinds 1985 hielden eerste eiser, een landbouwer, en tweede eiseres, zijn echtgenote, landbouwgronden in pacht. De gronden werden bij notariële akte van 2 augustus 2010 aangekocht door de verweerders. De gronden werden voor 1% in volle eigendom verworven door de eerste verweerster, een vennootschap, en voor 99% in onverdeeldheid door tweede verweerder en derde verweerster, gehuwd onder het wettelijk stelsel.

De verweerders zegden bij aangetekende brief van 3 september 2010 de pacht op tegen 1 december 2012 omdat derde verweerster voornemens was de verpachte gronden zelf te exploiteren.

Artikel 7, 1°, tweede lid, Pachtwet bepaalt dat, ingeval het pachtgoed mede-eigendom is of wordt van verscheidene personen, aan de pachtovereenkomst slechts een einde kan worden gemaakt voor de persoonlijke exploitatie ten behoeve van een mede-eigenaar, zijn echtgenoot, zijn afstammelingen of aangenomen kinderen of die van zijn echtgenoot of van de echtgenoten van de voormelde afstammelingen of aangenomen kinderen voor zover die mede-eigenaar ten minste de onverdeelde helft van het pachtgoed bezit of zijn deel heeft verkregen door erfopvolging of legaat.

De vraag rees of de voorwaarden van deze wetsbepaling waren vervuld, nu de tweede verweerder en derde verweerster samen weliswaar 99% van het pachtgoed bezaten, maar laatstgenoemde zelf slechts een aandeel van 49,5% in het pachtgoed bezat.

De appelrechters oordeelden dat aangezien de tweede verweerder en derde verweerster gehuwd waren onder het wettelijk stelsel, zij onverdeeld gerechtigd waren ten belope van 99% in volle eigendom van het pachtgoed. Aldus beslisten zij tot de rechtsgeldigheid van de opzegging.

In het arrest van 19 mei 2014 verwerpt het Hof het cassatieberoep tegen het bestreden vonnis. Het Hof oordeelt dat het gemeenschappelijk vermogen een doelvermogen is, met als bijzondere bestemming het huwelijk. De eigendom van de goederen

die zich in dat vermogen bevinden, behoort tijdens het huwelijk, in zijn geheel, gelijkelijk aan beide echtgenoten toe. De appelrechters die oordelen dat zowel de tweede verweerder als de derde verweerster onverdeeld gerechtigd waren ten belope van 99% in volle eigendom van het pachtgoed, en op grond hiervan beslissen tot de geldigheid van de opzegging, verantwoord hun beslissing naar recht.

Koop – Eenzijdige verkoopbelofte – Lichten van de optie – Duur

Arrest van 26 mei 2014 (C.13.0450.F)

Enkele maanden vóór zijn overlijden liet een landeigenaar zijn notaris weten dat hij aan een kandidaat-koper een lot van drie gronden wou verkopen tegen de overeengekomen prijs van 7.500 euro.

Op de dag van het overlijden van de verkoper ontstond een geschil tussen zijn erfgenamen en de kandidaat-koper. De erfgenamen van de verkoper beweerden dat die brief aan de notaris slechts een aanbod tot verkoop was, waarop de kandidaat-koper niet gereageerd had, zodat geen verkoop had plaatsgevonden. De kandidaat-koper van zijn kant beweerde dat de verkoop gesloten was op het tijdstip dat de brief aan de notaris, waarvan hij een kopie ontvangen had, verzonden was.

De eerste rechter die kennis nam van de vordering van de erfgenamen om vast te stellen dat geen verkoop had plaatsgevonden, oordeelde dat de brief aan de notaris het bewijs was dat de verkoop gesloten was, vermits de partijen een akkoord hadden over de zaak en de prijs.

Op het hoger beroep van de erfgenamen wijzigden de appelrechters het beroepen vonnis. Ze oordeelden dat de verkoper te dezen aan de kandidaat-koper een eenzijdige verkoopbelofte had toegezegd, die slechts kracht van verkoop kreeg als de begunstigde daarmee had ingestemd binnen een door de rechter op onaantastbare wijze beoordeelde redelijke termijn aangezien het aanbod tot verkoop geen enkele termijn vermeldde die in acht moest worden genomen. De appelrechters stelden vast dat het aanbod pas meer dan twee jaar nadat het gedaan was, aanvaard werd en oordeelden dat die aanvaarding laattijdig was en geschied was op een tijdstip waarop de erfgenamen van het aanbod ontslagen waren, zodat geen verkoop had plaatsgevonden.

Het Hof dat uitspraak moet doen over het cassatieberoep van de kandidaat-koper, verwerpt het middel dat die beslissing ter discussie stelt.

Het Hof wijst erop dat het recht van de begunstigde om de optie te lichten overeenkomstig artikel 2262*bis*, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, in de regel, door verloop van tien jaar verjaart als de belofte geen enkele termijn bepaalt, en oordeelt dat de rechter die de wil van de partijen moet uitleggen uit de omstandigheden kan afleiden dat de belofte werd toegestaan voor een minder lange termijn dan de verjaringstermijn.

Te dezen oordeelt het Hof dat uit de redenen van het bestreden arrest blijkt dat de beslissing dat de erfgenamen ontslagen waren van de verkoopbelofte van hun rechtsvoorganger, naar recht verantwoord is.

Lastgeving – Kwijting vanwege de lastgever – Bewijs door de lasthebber – Wijzen waarop het bewijs kan worden geleverd

Arrest van 16 juni 2014 (C.13.0527.F) met conclusie van advocaat-generaal J.M. Genicot

Krachtens de volmacht die haar nicht haar op haar bankrekeningen had gegeven, verrichtte een dame, in haar hoedanigheid van lasthebber, talrijke geldopnemingen, voor een totaalbedrag van meer dan 300.000 euro.

Op de dag van overlijden van de lastgeefster, vroegen haar erfgenamen de lasthebber de bestemming van de opgenomen bedragen te verduidelijken. De lasthebber beweerde rekenschap te hebben gegeven van haar lastgeving naarmate deze werd uitgevoerd en beweerde dat haar lastgeefster haar bij leven kwijting verleende. Naar aanleiding daarvan beslisten de erfgenamen de lasthebber te dagvaarden tot terugbetaling van de zonder verantwoording afgehaalde bedragen.

De eerste rechter verwierp de vordering van de erfgenamen, op grond dat de lasthebber hun geen rekenschap diende te geven van het dagelijks beheer dat haar lastgeefster haar had toevertrouwd en waarover deze kennelijk tevreden was.

Op het hoger beroep van de erfgenamen wijzigden de appelrechters die beslissing. Zij oordeelden dat het bewijs van de kwijting die de lasthebber beweerd te hebben ontvangen, schriftelijk diende te worden geleverd overeenkomstig de artikelen 1341 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre de kwijting betrekking had op een som die 375 euro te boven ging. De appelrechters, die vaststelden dat ze noch een geschrift, noch een begin van bewijs door geschrift, noch een andere oorzaak van bevrijding kon aanvoeren, veroordeelden de lasthebber om de opgenomen bedragen aan de erfgenamen terug te betalen.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep van de lasthebber tegen die beslissing.

Het oordeelt dat het uitdrukkelijk of stilzwijgend bewijs van de kwijting door de lastgever, waarop de lasthebber zich beroept om rekenschap te geven van de uitvoering van zijn opdracht, dient te geschieden op de manieren bepaald bij het voormelde artikel 1341, wanneer het een som betreft die 375 euro te boven gaat.

Aanneming – Tenietgaan van gebouw door gebrek in de bouw – Aansprakelijkheid van de architect – Contractuele uitsluiting in solidum aansprakelijkheid van de architect met die van de aannemer

Arrest van 5 september 2014 (C.13.0395.N) met conclusie van advocaat-generaal C. Vandewal

Verweerders lieten een woning oprichten en deden hiervoor een beroep op de eiser als architect. Hun architectenovereenkomst bepaalde dat de architect niet instond voor de geldelijke gevolgen van fouten en vergissingen van andere bouwpartners, en dat bij samenlopende fouten van de uitvoerders tot het ontstaan van

schade de architect alleen gehouden was de schade te vergoeden die door zijn fout ontstaan was en dit in verhouding tot de foutaandelen van de andere uitvoerders.

Een aannemer, die later zijn handelsfonds overliet aan de derde verweerster, plaatste in de woning een houtkachel met bijkomend schouwkanaal.

De woning werd nadien bijna volledig vernield door een brand.

Bij het bestreden arrest werden onder meer de derde verweerster, de vierde verweerster (haar BA-verzekeraar) en de eiser *in solidum* veroordeeld tot betaling van schadevergoedingen. De appelrechter oordeelde dat de schade werd veroorzaakt door de samenlopende fouten van de aannemer en de architect en dat beiden *in solidum* gehouden waren de schade volledig te vergoeden, aangezien een architect zijn aansprakelijkheid, voortvloeiend uit de wettelijke opdracht hem toegekend door de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect, contractueel niet kan uitsluiten.

In zijn cassatieberoep voerde de eiser aan dat de conventionele uitsluiting van de *in solidum*-aansprakelijkheid niet indruist tegen de openbare orde of bepalingen van dwingend recht.

Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat de tienjarige aansprakelijkheid van de architect die uit artikel 1792 Burgerlijk Wetboek voortvloeit van openbare orde is en contractueel niet kan worden uitgesloten of beperkt. Het beding op grond waarvan de architect, in geval van een samenlopende fout met deze van de aannemer, enkel voor zijn aandeel in de totstandkoming van de schade vergoeding verschuldigd is aan de bouwheer, houdt een beperking in van de aansprakelijkheid van de architect jegens de bouwheer op grond van artikel 1792 Burgerlijk Wetboek en is in zoverre strijdig met de openbare orde. Aldus beslecht het Hof een discussie in de doctrine over de geldigheid van contractuele bedingen die de bouwheer het recht ontzeggen om de *in solidum*-aansprakelijkheid van de architect en de aannemer in te roepen.

Woninghuur – Huur van korte duur – Opzegging betekend buiten de wettelijke termijn - Gevolg

Arrest van 9 oktober 2014 (C.13.0354.F)

In afwijking van artikel 3, § 1, van de wet van 20 februari 1991, bepaalt § 6, eerste en tweede lid, van dat artikel dat een huurovereenkomst betreffende de hoofdverblijfplaats van de huurder schriftelijk kan worden gesloten voor een duur die korter is dan of gelijk aan drie jaar.

Overeenkomstig het vierde lid van voornoemde § 6, wordt die huurovereenkomst van korte duur beëindigd mits een van de partijen ten minste drie maanden vóór het verstrijken van de in de overeenkomst bepaalde duur een opzegging betekent.

Het vijfde lid van § 6 bepaalt dat de huurovereenkomst, niettegenstaande enig andersluidend beding of andersluidende overeenkomst, bij ontstentenis van een tijdig betekende opzegging of indien de huurder het goed blijft bewonen zonder

verzet van de verhuurder, zelfs in de veronderstelling dat een nieuwe huurovereenkomst wordt gesloten tussen dezelfde partijen, geacht wordt te zijn aangegaan voor een duur van negen jaar te rekenen van de datum waarop de aanvankelijke huurovereenkomst van korte duur in werking is getreden en zij derhalve onderworpen is aan de paragrafen 1 tot 5.

Uit die bepalingen volgt dat de huurovereenkomst van korte duur, bij ontstentenis van een opzegging binnen de bij § 6, vierde lid, bepaalde termijn, geacht wordt te zijn gesloten voor een duur van negen jaar en onderworpen is aan de § 1 tot 5, te rekenen van de eerste dag van de derde maand voorafgaand aan het verstrijken van de in de aanvankelijke overeenkomst bepaalde duur.

Het bestreden vonnis stelde vast dat de partijen een huurovereenkomst betreffende de hoofdverblijfplaats van de verweerster hadden gesloten voor een duur van drie jaar en dat er geen enkele opzegging binnen de wettelijke termijn werd betekend.

Het bestreden vonnis, waarin werd geoordeeld dat de overeenkomst, tijdens de drie maanden vóór het verstrijken van de in de oorspronkelijke overeenkomst bepaalde duur, “*nog steeds een huurovereenkomst van drie jaar was, onderworpen aan artikel 3, § 6*” en “*dus nog steeds niet onderworpen was aan de bepalingen van de § 1 tot 5*”, schendt het voormelde artikel 3, § 1 tot 6.

Huur – Brand in de gehuurde zaak – Aansprakelijkheid – Hoofdelijke aansprakelijkheid

Arrest van 6 november 2014 (C.13.0610.F) met conclusie van advocaat-generaal Th. Werquin

Wie is aansprakelijk voor een brand in een gehuurde zaak wanneer die brand even goed te wijten kan zijn aan de fout van de huurder als aan een gebrek van de gehuurde zaak?

Het hof van beroep te Luik besliste dat enkel de huurder aansprakelijk was, tenzij hij kon aantonen dat de brand buiten zijn schuld was ontstaan en dat hij, in voorkomend geval, slechts over een recht van verhaal tegen zijn verhuurder beschikte indien hij zich van zijn aansprakelijkheid kon bevrijden.

Het Hof vernietigt die beslissing. Het beslist, op de eensluidende conclusie van het openbaar ministerie, dat de artikelen 1733 en 1721 van het Burgerlijk Wetboek niet uitsluiten dat een verdeling van de aansprakelijkheid kan worden uitgesproken wanneer de brand van de gehuurde zaak is ontstaan door zowel een fout van de huurder als door een gebrek van de gehuurde zaak, waarvoor de verhuurder vrijwaring verschuldigd is.

Zakenrecht

Recht van bewoning – Omvang

Arrest van 7 november 2014 (C.14.0224.N) met conclusie van advocaat-generaal C. Vandewal

De verweerder en zijn inmiddels overleden echtgenote verkochten in 2001 hun woning, onder voorbehoud van een recht van bewoning aan de eisers, hun dochter en schoonzoon. In 2011 verliet de verweerder, die tot dan bij de eisers had ingewoond, ingevolge een woordenwisseling met zijn schoonzoon, de woning.

Voor de rechtbank van eerste aanleg, zetelend in hoger beroep, vorderde de verweerder het ongestoord gebruik van de (gehele) woning en de veroordeling van de eisers om het pand te verlaten. De eisers beriepen zich op artikel 633 Burgerlijk Wetboek, overeenkomstig welk het recht van bewoning beperkt is tot hetgeen als woning noodzakelijk is voor hem aan wie dat recht is verleend en voor zijn gezin, om het recht van bewoning van de verweerder tot de bovenverdieping te beperken.

De rechtbank van eerste aanleg oordeelde dat aangezien de vestigingsakte niet voorzag in een beperking van het recht van bewoning op slechts een gedeelte van het goed, dit recht betrekking had op de ganse woning en alle toebehoren. Om de verweerder zijn ongestoord genot en gebruik van de woning te gunnen en omdat de eisers in hun conclusie zelf hadden aangegeven dat het voor hen niet meer mogelijk was om samen met de verweerder in hun woning te blijven wonen, veroordeelden de appelrechters de eisers hun woning te verlaten.

De eisers voerden in hun cassatieberoep aan dat uit de onderlinge samenhang van de artikelen 625, 628, 629 en 633 Burgerlijk Wetboek volgt dat wanneer de vestigingsakte geen bepalingen bevat omtrent de omvang van het recht van bewoning, dit recht beperkt is tot hetgeen als woning noodzakelijk is voor de houder van dit recht en zijn gezin. In dat geval kunnen de eigenaars van de woning, wiens eigendomsrecht door het recht van bewoning wordt beperkt, niet verplicht worden om deze te verlaten.

Het Hof sluit zich bij deze zienswijze aan. Volgens het Hof strekt, indien een woning meer vertrekken omvat dan nodig voor de uitoefening van het recht van bewoning, dit recht zich, ingevolge artikel 633 Burgerlijk Wetboek, in beginsel, niet tot de gehele woning uit. Wanneer er in zo'n geval moeilijkheden rijzen tussen de eigenaar van de woning en de houder van het recht van bewoning, en laatstgenoemde daarenboven enkel de uitvoering in natura van zijn recht van bewoning heeft gevorderd, kan de rechter de uitoefening van dit recht moduleren, zonder dat hij dit recht evenwel tot de gehele woning mag uitbreiden. Hieruit volgt dat de eigenaar van de woning in een dergelijk geval het recht heeft om zijn woning tegen de zin van de houder van het recht van bewoning te blijven bewonen en de rechter hem dus niet uit de woning kan zetten.

Andere uitspraken in burgerlijke zaken

Toerisme – Reisorganisatie en reisbemiddeling – Reiziger – Verjaring

Arrest van 15 mei 2014 (C.12.0617.N) met conclusie van advocaat-generaal C. Vandewal

De eiseres, een reisorganisator, dagvaarde de verweerster, een rechtspersoon die geen reiziger is, tot de betaling van een factuur voor de organisatie van een evenement voor een aantal kaderleden en klanten van de verweerster.

De appelrechters oordeelden dat deze vordering verjaard was, met toepassing van artikel 30, 2°, van de Wet van 16 februari 1994 tot regeling van het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling.

In haar cassatieberoep verweet de eiseres het bestreden arrest te hebben beslist dat het contract tussen de eiseres en de verweerster een contract is waarop de wet van 16 februari 1994 van toepassing is, ook al is de verweerster zelf geen reiziger.

Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat uit de wetsgeschiedenis blijkt dat de bedoeling van de wet het reglementeren is van het contract van reisorganisatie of reisbemiddeling teneinde de rechten van de consument-reiziger te vrijwaren. Degene die het voordeel geniet van de reisverbintenis is de natuurlijke persoon die zelf de reis verricht. Aldus viseert de wet enkel het contract tussen de reisorganisator of reisbemiddelaar en de reiziger zoals bedoeld in artikel 1, 5° van deze wet. De vorderingen waartoe het contract tussen de reisorganisator of reisbemiddelaar en de niet-reiziger aanleiding geven, vallen derhalve niet onder de door deze wet ingestelde verjaringsregeling. De appelrechters die beslisten dat het contract tussen de eiseres en de verweerster een reiscontract is in de zin van de wet van 16 februari 1994 en dat het artikel 30.2 van deze wet van toepassing is op de vordering van de eiseres, alhoewel verweerster geen reiziger is, verantwoordden hun beslissing niet naar recht.

Rangregeling – Onverschuldigde betaling – Betaling vóór de afsluiting van de verdelingsprocedure

Arrest van 19 mei 2014 (C.13.0482.N)

Een notaris (verweerder) was gelast met de openbare verkoop van onroerende goederen die toebehoorden aan een belastingplichtige en met de rangregeling. De Belgische Staat stelde op 18 december 2006 de notaris in kennis van het bestaan en de omvang van de belastingschuld en de notaris deed op 27 oktober 2007 diverse betalingen aan de Belgische Staat.

Na de openbare verkoop stelde de notaris op 7 april 2008 een proces-verbaal van rangregeling op. Tegen deze rangregeling werd tegenspraak gedaan door een bank die inriep dat haar nog een bevoorrecht saldo toekwam. Bij beschikking van 30 april 2009 verklaarde de beslagrechter deze tegenspraak gegrond en veroordeelde de notaris tot een bijkomende betaling aan de bank.

Ten gevolge van de reeds gedane betalingen aan de andere schuldeisers vóór de definitieve sluiting van het proces-verbaal van rangregeling, restte er onvoldoende geld op de rubriekrekening om de bevoorrechte schuldvordering van de bank te voldoen. De notaris keerde zich daarop tegen de Belgische Staat om de terugbetaling te verkrijgen van een gedeelte van de eerder betaalde bedragen.

De rechtbank van eerste aanleg verklaarde de vordering gegrond en veroordeelde de Belgische Staat tot de terugbetaling. De appelrechters bevestigden dat er sprake was van een onverschuldigde betaling en verklaarden het hoger beroep van de Belgische Staat ongegrond.

In het arrest van 19 mei 2014 verwerpt het Hof het door de Belgische Staat ingestelde cassatieberoep. Het Hof oordeelt dat de betaling aan een schuldeiser door een vereffenaar een geldige oorzaak heeft en niet onverschuldigd is omdat deze betaling plaatsvond met miskenning van de regels van de voorrang van schuldvorderingen. Een schuldeiser mag, in beginsel, erop vertrouwen dat de verdeling correct is gebeurd³. Een betaling door een vereffenaar aan een schuldeiser verricht vóór het afsluiten van de verdelingsprocedure is evenwel niet definitief en is bijgevolg onverschuldigd in de mate dat zij het bedrag overschrijdt dat aan die schuldeiser toekomt volgens de definitieve verdeling. De appelrechters die oordelen dat de notaris in die omstandigheden gerechtigd is het bedrag dat blijkens de rangregeling toekwam aan de bank van de eiser terug te vorderen, verantwoordden hun beslissing naar recht.

Wettelijke schuldvergelijking – Begrip – Verjaring – Gevolgen

Arrest van 13 juni 2014 (C.11.0595.F – C.11.0673.F)

Wegens vertraging in de betaling van zijn commissielonen wenste een vastgoedmakelaar zijn agentuurovereenkomst met een vastgoedvennootschap te beëindigen.

Na een vastgoedagentschap te hebben opgericht dat dezelfde activiteiten uitoefende, dagvaardde hij de vastgoedvennootschap tot betaling van achterstallige commissielonen en van een opzeggingsvergoeding.

De eerste rechters wezen de vordering van de vastgoedmakelaar gedeeltelijk toe en veroordeelden de vastgoedmakelaar, op de tegenvordering van de vastgoedvennootschap, tot betaling van een vergoeding wegens onrechtmatige beëindiging van de overeenkomst en niet-naleving van het concurrentiebeding. Zij legden daarenboven de schuldvergelijking tussen de respectieve veroordelingen op.

De appelrechters, die de hoofdveroordeling van de vastgoedvennootschap bevestigden, verklaarden de tegenvordering van de vastgoedvennootschap verjaard omdat ze meer dan een jaar na de beëindiging van de litigieuze agentuurovereenkomst was ingesteld.

³ Zie reeds: Cass. 22 december 2005, C.04.0168.N, AC 2005, nr. 688.

Op het cassatieberoep van de vastgoedvennootschap verwerpt het Hof het middel dat die beslissing bekritiseerde.

Het Hof herhaalt eerst dat de schuldvergelijking van rechtswege plaatsheeft tussen twee wederkerige schulden die beide een geldsom tot voorwerp hebben en die beide zeker, vaststaand en opeisbaar zijn. Het herhaalt ook dat de verjaring het bestaan van de schuld niet raakt maar enkel de opeisbaarheid ervan.

Op die grond oordeelt het Hof dat de schuldvergelijking niet kan plaatshebben wanneer een van de schulden verjaard is. Bijgevolg “kan de schuldenaar zich door het verstrijken van de verjaringstermijn niet beroepen op de schuldvergelijking, wanneer de voorwaarden daarvoor niet zijn vervuld voordat de verjaring is ingetreden”.

Gelet op die overwegingen, verantwoordt het arrest dat oordeelt dat de tegenvordering van de vastgoedvennootschap verjaard is en dat haar rechtsvordering niet opeisbaar was, naar recht zijn beslissing dat geen enkele schuldvergelijking heeft kunnen plaatsvinden vóór het verstrijken van de verjaringstermijn.

Economisch recht

Insolventie en vereffening

Wet 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen – Reorganisatieplan – Homologatie – Rechterlijke toetsing

Arrest van 13 maart 2014 (C.13.0468.N)

Een reorganisatieplan kan voorzien in een gedifferentieerde regeling voor bepaalde categorieën van schuldvorderingen, onder meer op grond van de omvang of van de aard ervan (art. 49 WCO). Een dergelijk plan dient te worden goedgekeurd door een meerderheid van schuldeisers en vervolgens gehomologeerd te worden door de rechtbank. Krachtens artikel 55 WCO kan de homologatie van het plan slechts door de rechtbank worden geweigerd in geval van niet-naleving van de wettelijke pleegvormen of wegens schending van de openbare orde.

Aan de orde in deze zaak is de vraag of een schuldeiser die minder gunstig wordt behandeld dan anderen in alle omstandigheden gebonden is door het genomen meerderheidsbesluit. Volgens het Hof komt op grond van artikel 50 WCO aan de rechtbank ter zake een marginaal toetsingsrecht toe. Een gedifferentieerde behandeling van schuldeisers mag immers niet willekeurig of disproportioneel, maar moet functioneel zijn, dit wil zeggen afgestemd zijn op het behoud van de onderneming als economische entiteit. Een herstelplan waarbij een schuldeiser bij een meerderheidsbesluit gebonden wordt aan een gedifferentieerde behandeling van zijn schuldvordering die niet aan deze voorwaarden voldoet, is immers strijdig met de openbare orde.

In het gegeven geval stelden de appelrechters vast dat het herstelplan voorziet in twee categorieën van schuldeisers, namelijk de “strategisch belangrijke schuldeisers” met wie de onderneming in de toekomst economische banden zou onderhouden en de overige schuldeisers waaronder alle “institutionele schuldeisers” zoals de RSZ (de eiser), aan wie respectievelijk 50% en 30% van hun schuldvordering werd betaald en dat alle “institutionele schuldeisers” op gelijke basis werden behandeld. Zij oordeelden verder dat de voorkeur voor de “strategisch belangrijke schuldeisers kadert binnen de continuïteit van de onderneming en derhalve een functioneel toetsingscriterium [is]” en “een objectieve basis [oplevert] om enige differentiatie tussen schuldeisers te rechtvaardigen” en dat “de doorgevoerde differentiatie [...] redelijk is”. Op grond van deze redenen konden de appelrechters naar recht oordelen dat de verschillende behandeling van de schuldeisers en de indeling van de eiser als institutionele schuldeiser bij de tweede categorie van schuldeisers, geen inbreuk oplevert op de openbare orde.

Faillissement – Verschoonbaarheid toegekend vóór de sluiting van het faillissement – Gevolgen voor de goederen die de gefailleerde na de beslissing tot verschoonbaarverklaring verkrijgt

Arrest van 25 september 2014 (C.14.0095.F) met conclusie van advocaat-generaal A. Henkes

De gefailleerde eiser was vervroegd, d.w.z. vóór de sluiting van het faillissement, verschoonbaar verklaard overeenkomstig artikel 80, vijfde lid, Faillissementswet.

Na de beslissing die hem verschoonbaar had verklaard, erfde hij samen met zijn zus een pand. Toen de curatoren weet kregen van het bestaan van dat goed, eisten zij dat het deel van de eiser in het pand zou worden opgenomen in de boedel van het faillissement.

Het hof van beroep besliste op grond van artikel 16 van de wet van 8 augustus 1997, luidens hetwelk “*de gefailleerde, te rekenen van de dag van het vonnis van faillietverklaring, van rechtswege het beheer over al zijn goederen verliest, zelfs over de goederen die hij mocht verkrijgen terwijl hij zich in staat van faillissement bevindt (...)*”, dat de nieuwe goederen, tot de sluiting van het faillissement, in de boedel terecht komen, ondanks de beslissing van vervroegde verschoonbaarheid die geen onmiddellijk vermogensrechtelijk gevolg heeft.

In zijn middel voerde de eiser aan dat uit het onderling verband tussen voormeld artikel 16 en artikel 80, tweede en vijfde lid, alsook artikel 82, eerste lid – luidens hetwelk de verschoonbaar verklaarde gefailleerde niet meer vervolgd kan worden door zijn schuldeisers – volgt dat, wanneer de verschoonbaarheid aan de gefailleerde wordt toegekend vóór de sluiting van het faillissement, de toepassing van artikel 82, eerste lid, noodzakelijkerwijs de vaststelling veronderstelt van het einde van het verlies van het beheer vanaf de datum van de beslissing die de verschoonbaarheid toekent.

Het Hof verwerpt dat middel: uit die wetsbepalingen volgt niet dat, wanneer de rechtbank de gefailleerde verschoonbaar verklaart alvorens de sluiting van het faillissement te bevelen, de goederen die de gefailleerde na die beslissing verkrijgt uit het actief van het faillissement worden uitgesloten.

Vennootschappen

Naamloze vennootschap – Minimumkapitaal – Bestuurders – Aansprakelijkheid – Blijvend foutief gedrag

Arrest van 17 januari 2014 (C.12.0604.F)

In deze zaak had het hof van beroep afwijzend beschikt op de exceptie van verjaring die de eisers hadden opgeworpen tegen de rechtsvordering van de curator die hun aansprakelijkheid in het gedrang bracht omdat zij het minimumkapitaal van de failliete naamloze vennootschap niet hadden verhoogd.

De eisers voerden tot staving van hun cassatieberoep aan dat de vijfjarige verjaringstermijn van de aansprakelijkheidsvordering tegen de bestuurders, bedoeld in artikel 198, § 1, eerste streepje, van het Wetboek van vennootschappen begon te lopen op 1 juli 2001, de uiterste datum waarop het kapitaal van de vennootschap aangepast had moeten zijn aangezien het ging om een eenmalige en aflopende fout.

Het Hof verwerpt dat middel. Het herinnert aan de door artikel 8 van de wet van 13 april 1995 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen opgelegde verplichting het minimumkapitaal van de naamloze vennootschap op te trekken tot twee miljoen vijfhonderdduizend frank, en aan de door artikel 111, tweede en derde lid, van die wet ingestelde overgangsregeling, namelijk dat die wijziging slechts vijf jaar na de inwerkingtreding van de wet toepasselijk is op de naamloze vennootschappen die op dat tijdstip bestaan, behalve wanneer hun duur wordt verlengd of hun kapitaal wordt gewijzigd, en dat, indien bij het verstrijken van die termijn het kapitaal van een naamloze vennootschap het voortaan bepaalde minimumbedrag niet bereikt, de bestuurders, niettegenstaande enige andersluidende bepaling, jegens de belanghebbenden hoofdelijk gehouden zijn tot betaling van het verschil tussen het geplaatste kapitaal en het minimumkapitaal.

De wet van 13 april 1995 trad in werking op 1 juli 1996, zodat voor de naamloze vennootschappen die op dat tijdstip bestonden, het nieuwe bedrag van het minimumkapitaal van toepassing werd op 1 juli 2001.

Het Hof overweegt dat uit deze bepalingen volgt dat de bestuurders die er niet voor gezorgd hebben het minimumkapitaal van een naamloze vennootschap vóór 1 juli 2001 aan te passen hoofdelijk aansprakelijk zijn vanaf dat tijdstip en hun foutief gedrag herhalen elke dag waarop zij nalaten zich naar die wettelijke verplichting te schikken.

Het hof van beroep, dat overwoog dat de fout van de eisers voortdurend is, in zoverre zij zich elke dag herhaalt waarop de vereiste aanpassing van het kapitaal niet gebeurt en dat het voldoende is dat het bestuursmandaat wordt beëindigd opdat de verjaringstermijn kan beginnen te lopen, in deze zaak dus op 14 november 2005, datum van invereffeningstelling van de vennootschap, beslist naar recht dat de op 28 februari 2007 door de curator ingestelde rechtsvordering, niet verjaard is.

Coöperatieve vennootschap – Vennoten – Onbeperkte aansprakelijkheid – Bewijs

Arrest van 30 oktober 2014 (F.14.0018.F)

Tot staving van zijn cassatieberoep tegen het bestreden arrest, dat verweersters verzet tegen het dwangbevel had aangenomen, voerde de eiser aan dat wanneer de statuten van de coöperatieve vennootschap preciseren dat haar aansprakelijkheid onbeperkt is, de vennoten wettig worden vermoed persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk te zijn voor de schulden van de vennootschap, behalve voor de vennoten die de aandelen hebben verworven na de oprichting van de vennootschap en die het tegenbewijs moeten leveren door de overlegging van het aandelenregister of van elk ander bewijskrachtig stuk.

Het Hof verwerpt die analyse: hoewel de vennoot van een coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid persoonlijk en hoofdelijk instaat voor de schulden van de vennootschap, is het enkele feit dat aandelen van die vennootschap worden verworven op zich alleen niet voldoende om de houder ervan de hoedanigheid van vennoot toe te kennen.

Het is bovendien noodzakelijk dat de overnemer uitdrukkelijk aanvaardt zich op onbeperkte en hoofdelijke wijze te verbinden, wat wordt nagegaan door het bestuursorgaan, dat krachtens artikel 357, § 3, van het Wetboek van vennootschappen, de inschrijvingen doet in het aandelenregister, op grond van documenten met bewijskracht, die gedagtekend en ondertekend zijn, waarbij die handtekening de ondertekenaar slechts verbindt op voorwaarde dat zij wordt voorafgegaan door de met de hand geschreven vermelding “Goed voor onbeperkte en hoofdelijke verbintenis”.

Bijgevolg dient een schuldeiser die de veroordeling vordert van een derde, overnemer van aandelen, tot betaling van een schuld van de vennootschap, te bewijzen dat die derde zich uitdrukkelijk op onbeperkte en hoofdelijke wijze heeft verbonden en kan dat bewijs door alle middelen rechtens worden geleverd.

Verzekeringen

Landverzekering – Eigen rechtsvordering van de getroffene tegen de verzekeraar van de aansprakelijke – Verjaring – Stuiting van de verjaring – Nieuwe wet – Verjaringsstuitende grond – Werking in de tijd

Arrest van 21 februari 2014 (C.13.0277.F)

In de zaak die aan het hof van beroep werd voorgelegd, vorderden de eisers, getroffen van schadegevallen van 21 mei en 30 juni 1999, de vergoeding van hun schade rechtstreeks bij de eerste verweerster in haar hoedanigheid van B.A.-verzekeraar van de tweede verweerster. Het bestreden arrest had beslist dat de vordering verjaard was, aangezien er geen verjaringsstuitende handeling voorhanden was.

Tot staving van hun cassatieberoep voerden de eisers twee middelen aan. Het eerste betoogde dat artikel 35, § 4, van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, dat bepaalt dat de verjaring van de rechtsvordering die voortvloeit uit het eigen recht dat de benadeelde tegen de verzekeraar van de aansprakelijke heeft, wordt gestuit zodra de verzekeraar kennis krijgt van de wil van de benadeelde om een vergoeding te verkrijgen voor de door hem geleden schade, geen enkel vormvereiste oplegt voor de wijze waarop de verzekeraar kennis moet krijgen van die wil, zodat het arrest, dat had vastgesteld dat de eerste verweerster niet door de eisers maar door haar verzekerde zelf op de hoogte werd gebracht van de wil van de eisers om vergoed te worden, zijn beslissing niet naar recht verantwoordde. De tweede eiser verweet het arrest dat het hoe dan ook de toepassing had verworpen van artikel 35, § 3*bis*, van de vornoemde wet van 25 juni 1992, ingevoegd in die wet door een wet van 22 augustus 2002 en in werking getreden op 19 januari 2003, op grond dat die bepaling die een nieuwe verjaringsstuitende grond invoert, aan een handeling die onder vigeur van de oude wet is gesteld, het rechtsgevolg dat de lopende verjaring wordt gestuit niet kan toekennen, aangezien de nieuwe wet dat gevolg niet bepaalt.

Het Hof neemt de twee middelen aan. Het overweegt eerst dat artikel 35, § 4, van de wet van 25 juni 1992 de verjaringsstuitende werking die het bevat, niet beperkt tot inlichtingen die de getroffene zelf aan de verzekeraar meedeelt.

Het Hof overweegt vervolgens dat, in overeenstemming met het algemeen beginsel dat de wetten geen terugwerkende kracht hebben, waarvan de wet van 25 juni 1992 op dat punt niet afwijkt, artikel 35, § 3*bis*, van die wet dat een nieuwe grond van stuiting van de verjaring van de rechtsvordering van de benadeelde persoon tegen de verzekerde invoert, met de stuiting van de verjaring van zijn rechtsvordering tegen de verzekeraar als gevolg, van toepassing is, vanaf de inwerkingtreding ervan op 19 januari 2003, op de kwestieuze verjaring, wanneer de stuiting het gevolg is van een handeling tegen de verzekeraar die zich heeft voorgedaan onder vigeur van de vroegere wet en waarvan de gevolgen voortduren onder vigeur van de nieuwe wet, voor zover de rechtsvordering van de benadeelde persoon tegen

de verzekerde op dat tijdstip niet is verjaard⁴. Het bestreden arrest, dat de toepassing van die bepaling verwerpt, zonder na te gaan of de rechtsvordering tegen de verzekerde bij de inwerkingtreding van de wet reeds verjaard was en of de stuiting nog steeds liep, is niet naar recht verantwoord.

Verkeersongeval – Lichamelijke letsels – Vergoedingsplicht – Motorrijtuig – Betrokkenheid

Arrest van 13 juni 2014 (C.13.0184.F) met conclusie van advocaat-generaal Th. Werquin

In dat arrest, dat in verenigde kamers is gewezen en op de eensluidende conclusie van het openbaar ministerie, dient het Hof de draagwijdte te bepalen van het begrip “betrokkenheid van een motorrijtuig bij een verkeersongeval”, in de zin van artikel 29bis, § 1, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Het slachtoffer van een verkeersongeval, dat was aangereden door een derde voertuig, werd weggeslingerd tegen het voertuig van de verzekerde van de verweerster, dat regelmatig geparkeerd stond.

In een eerste arrest van 28 april 2011 had het Hof van Cassatie het vonnis vernietigd, dat beslist had dat het voertuig van de verzekerde van de verweerster niet was betrokken bij het ongeval in de zin van het voormelde artikel 29bis. Het Hof besliste dat een voertuig betrokken is wanneer er enig verband tussen het voertuig en het ongeval bestaat, zonder dat het voertuig een rol in de totstandkoming van het ongeval hoeft te hebben gespeeld, en dat dat verband bestaat zodra er een contact is geweest tussen het voertuig en het slachtoffer.

De rechter op verwijzing legde die leer niettemin naast zich neer en besloot opnieuw dat het voertuig van de verzekerde van de verweerster niet bij het ongeval betrokken was.

Het Hof beslist, in zijn arrest van 13 juni 2014, dat een motorrijtuig bij een ongeval betrokken is in de zin van voormeld artikel 29bis wanneer het enige rol in het verkeersongeval heeft gespeeld, zonder dat er een oorzakelijk verband hoeft te bestaan tussen de aanwezigheid van het motorrijtuig en de totstandkoming van het ongeval. Het Hof vernietigt bijgevolg het bestreden vonnis.

Brandverzekering – Werkelijke indeplaatsstelling – Verzet

Arrest van 2 oktober 2014 (C.13.0436.F) met conclusie van advocaat-generaal Th. Werquin

Ten gevolge van een brand deed de verzekeraar van de eigenaar van het beschadigde gebouw, in zijn hoedanigheid van verzekeraar van de bevoorrechte

⁴ Cass. 26 april 2012, C.10.0534.N, AC 2012, nr. 259.

schuldeiser, verzet tegen de betaling van de verzekeringsvergoeding voor de inboedel, die de verzekeraar van de huurders hun verschuldigd was. Later keerde de verzekeraar van de eigenaar, na zijn verzekerde te hebben uitbetaald, zich tegen de huurders, die voor de brand aansprakelijk waren gesteld, en tegen hun verzekeraar, teneinde de terugbetaling van een deel van zijn uitgaven te verkrijgen.

Ondanks het verzet dat in zijn handen was gedaan, vergoedde de verzekeraar van de inboedel van de huurders zijn verzekerden, op grond dat het verzet, dat was betekend op een tijdstip waarop de verzekeraar van de eigenaar zijn verzekerde nog niet had vergoed, niet regelmatig was.

In hun uitspraak over dit geschil oordeelden de appelrechters dat het verzet regelmatig was omdat de verzekeraar van de eigenaar zijn verzekerde had vergoed en dus in zijn rechten was getreden.

Het Hof oordeelt, op het cassatieberoep van de verzekeraar van de inboedel van de huurders, dat uit de artikelen 58 en 41 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst kan worden afgeleid dat de verzekeraar die de verzekeringsuitkering aan de bevoorrechte schuldeiser, eigenaar van het goed, betaalt, slechts door die betaling in diens rechten treedt, zodat, vóór die betaling, enkel de bevoorrechte schuldeiser, en niet zijn verzekeraar, rechtsgeldig verzet kan doen tegen de betaling aan de huurder van een hem verschuldigde verzekeringsuitkering door zijn eigen verzekeraar.

Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie vernietigt het Hof om die redenen het bestreden arrest, dat beslist had dat de verzekeraar van de eigenaars de schuldeiser van de verzekeraar van de inboedel van de huurders was.

Mededinging

Prejudiciële vragen – Hoger beroep voor het hof van beroep – Toepasselijke wet

Arrest van 20 november 2014 (H.14.0001.F) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

De Raad voor de mededinging legde bij een beslissing van 30 augustus 2013 verscheidene bedrijven en beroepsverenigingen een geldboete op wegens de schending van de artikelen 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging en 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Op 6 september 2013 trad de wet van 3 april 2013 houdende invoeging van boek IV “Bescherming van de mededinging” en van boek V “De mededinging en de prijsevoluties” in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek IV en aan boek V in werking.

Op 30 september en 2 oktober 2013, dus na de inwerkingtreding van die wet van 3 april 2013, stelden de veroordeelde bedrijven en beroepsverenigingen voor het hof van beroep te Brussel hoger beroep in tot vernietiging van de

voornoemde beslissing van de Raad voor de mededinging, door de Belgische Mededingingsautoriteit te dagvaarden, maar slechts in de mate waarin het hof van beroep dat nodig zou achten.

Op 31 oktober 2013 kwam de Belgische Mededingingsautoriteit vrijwillig tussen in de verschillende procedures.

Gelet op de betwisting van de verzoekende partijen besliste het hof van beroep de uitspraak over de ontvankelijkheid van de vrijwillige tussenkomst van de Belgische Mededingingsautoriteit aan te houden en aan het Hof drie prejudiciële vragen te stellen.

Met zijn eerste vraag wenste het hof van beroep te weten of de artikelen 6 en 22 van de voornoemde wet van 3 april 2013 en artikel IV.79, § 1, dat in voornoemd wetboek werd ingevoegd door een tweede wet van dezelfde datum, in die zin dienden te worden uitgelegd dat de hogere beroepen tegen de beslissingen van de Raad voor de mededinging die worden ingesteld na de inwerkingtreding van die wetten, binnen het toepassingsbereik vielen van voornoemd artikel IV.79, hoewel het niet op die beslissingen doelt.

Het Hof wijst erop dat de eerste wet van 3 april 2013 in de op 15 september 2006 gecoördineerde wet tot bescherming van de economische mededinging de bepalingen die een Raad voor de mededinging oprichtten en die betreffende het hoger beroep tegen de beslissingen van die raad voor het hof van beroep te Brussel heeft opgeheven, en dat artikel IV.79 van het Wetboek van economisch recht het nieuwe hoger beroep voor het hof van beroep te Brussel regelt.

Overeenkomstig het beginsel van de onmiddellijke toepassing van de nieuwe wet overweegt het Hof dat voornoemd artikel IV.79 van het Wetboek van economisch recht, en uitsluitend dat artikel, geldt voor alle hogere beroepen die voor het hof van beroep te Brussel zijn ingesteld na de inwerkingtreding van de tweede wet van 3 april 2013.

Voor het overige, gelet op de wil van de wetgever om de continuïteit te verzekeren van de opdrachten die voorheen waren toevertrouwd aan de door de wet tot bescherming van de economische mededinging opgerichte Belgische Mededingingsautoriteit, overweegt het Hof dat de huidige Belgische Mededingingsautoriteit, die is opgericht door de eerste wet van 3 april 2013, de oude opvolgt, zelfs in de zaken waarvoor de Raad voor de Mededinging zijn opdracht heeft afgesloten door het nemen van een beslissing.

Het zegt ook dat, binnen de huidige Belgische Mededingingsautoriteit, het Mededingingscollege bevoegd is een restrictieve mededingingspraktijk vast te stellen en dat die bevoegdheid de bevoegdheid vervangt die de Raad voor de mededinging binnen de vroegere Belgische Mededingingsautoriteit uitoefende.

Om al die redenen moet niet alleen tegen de beslissingen van het Mededingingscollege, maar ook tegen die van de Raad voor de Mededinging, hoger beroep kunnen worden ingesteld voor het hof van beroep te Brussel, met toepassing van artikel IV.79, § 1, van het Wetboek van economisch recht.

Het Hof antwoordt bijgevolg op de eerste vraag dat de artikelen 6 en 22 van de wet van 3 april 2013 alsook artikel IV.79, § 1, van het Wetboek van economisch recht in die zin moeten worden uitgelegd dat de hogere beroepen die worden ingesteld na de inwerkingtreding van de wet van 3 april 2013 tegen de beslissingen van de Raad van de mededinging binnen het toepassingsbereik vallen van artikel IV.79 van het Wetboek van economisch recht.

In zijn tweede vraag vroeg het hof van beroep aan het Hof of, bij een bevestigend antwoord op de eerste vraag, het hoger beroep met toepassing van artikel IV.79, § 4, van het Wetboek van economisch recht moet worden ingesteld tegen de Belgische Mededingingsautoriteit in de hoedanigheid van verwerende partij, ook al had die autoriteit de bestreden beslissing niet gewezen.

Gelet op het antwoord op de eerste vraag, antwoordt het Hof bevestigend op die tweede vraag voor de hogere beroepen tegen de beslissingen van de Raad voor de mededinging die na inwerkingtreding van de wet van 3 april 2013 worden ingesteld.

Gelet op het bevestigende antwoord op de eerste twee vragen heeft het Hof de derde vraag niet beantwoord die uitging van een ontkennend antwoord op de tweede vraag.

Andere uitspraken in economisch recht

Octrooi – Geldigheid – Beschikking in kort geding – Werking in de tijd van de beslissing van de kortgedingrechter

Arrest van 26 juni 2014 (C.13.0336.N) met conclusie van advocaat-generaal A. Van Ingelgem

De verweersters dagvaardden de eiseressen voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel, zetelend in kort geding. De procedure strekte er onder meer toe een voorlopig inbreukverbod op een Europees octrooi van de verweersters te horen opleggen.

De eiseressen vorderden dat een eventueel tegen hen uitgesproken inbreukverbod slechts van kracht zou blijven tot een uitspraak ten gronde van een Belgische rechtbank. De appelrechters verwierpen dit verzoek dat volgens geen rekening houdt “*met het niet bij voorraad uitvoerbare karakter van een eventuele beslissing tot vernietiging van het octrooi in eerste aanleg, en de schorsende werking van een eventuele voorziening in cassatie tegen een dergelijke beslissing in hoger beroep*”.

Tegen dit arrest stelden de eiseressen met succes cassatieberoep in.

In het arrest van 26 juni 2014 oordeelt het Hof, op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie, dat uit artikel 584, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek en artikel 1039, eerste lid, van hetzelfde wetboek volgt dat de beslissing van de kortgedingrechter ophoudt uitwerking te hebben vanaf een andersluidende beslissing van de bodemrechter, ook al is deze beslissing niet uitvoerbaar bij voorraad en werd tegen deze beslissing een rechtsmiddel aangewend.

Niettegenstaande het bepaalde in artikel 51 Octrooiwet, overeenkomstig welk een beslissing waarbij een octrooi geheel of gedeeltelijk nietig wordt verklaard, slechts wordt ingeschreven in het Register wanneer zij in kracht van gewijsde is gegaan en de voorziening in cassatie tegen de beslissing tot nietigverklaring schorsende werking heeft, kan de kortgedingrechter niet beslissen dat de door hem genomen maatregelen nopens betwiste octrooirechten uitwerking zullen hebben totdat de beslissing van de bodemrechter tot vernietiging van het octrooi in kracht van gewijsde is getreden. Dit sluit niet uit dat de kortgedingrechter bij de beoordeling van de ogenschijnlijke rechten van de octrooihouder, niettegenstaande de vernietigingsbeslissing, bewarende maatregelen treft indien de octrooihouder voldoende aannemelijk maakt dat zijn rechtsmiddel tegen deze beslissing succesvol zal zijn en dergelijke maatregelen geboden zijn gelet op de omstandigheden van de zaak zoals de duur van de procedure en de omvang van de mogelijke schade.

De appelrechters die aan de voorlopige maatregelen uitwerking geven tot na het tijdstip waarop het octrooi bij een beslissing van de bodemrechter wordt vernietigd, verantwoordt hun beslissing niet naar recht.

Fiscaal recht

Algemeen

Vermoeden – opeenstapeling van vermoedens

Arrest van 22 mei 2014 (F.13.0086.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

Naar aanleiding van een fiscale controle stelde de fiscus vast dat de boekhouding van het door de eisers uitgebatede restaurant onjuistheden bevatte. Om die reden nam de fiscus de boekhouding niet aan als bewijs van de door het restaurant gemaakte omzet. Op grond van een aantal vermoedens bepaalde de fiscus zelf de omzet uit de verkochte maaltijden.

Eisers kwamen op tegen het niet bewijskrachtig beschouwen van hun boekhouding en tegen de wijze waarop de fiscale administratie overging tot bepaling van de omzet uit de verkochte maaltijden.

De appelrechters stelden vast dat de fiscale administratie de omzet uit verkochte maaltijden enkel steunde op het feitelijk vermoeden gebaseerd op het drankverbruik, terwijl de vier overige feitelijke vermoedens, gebaseerd op de hoeveelheden aangekochte onderleggers, servetten, vlees en rijst, slechts ten informatieve titel zouden zijn vermeld. De appelrechters verwierpen aldus de door de eisers opgeworpen kritiek dat er sprake zou zijn van een niet-toegelaten opeenstapeling van vermoedens.

Tegen dit arrest stelden de eisers zonder succes cassatieberoep in. Op gelijklopende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat de rechter op

onaantastbare wijze het bestaan vaststelt van de feiten waarop hij steunt om tot een onbekend feit te besluiten. De feiten die hij als uitgangspunt van zijn redenering neemt, moeten vaststaan. Dit wil zeggen dat ze bewezen moeten zijn. Geen enkele wetbepaling belet evenwel dat de aanname van dit feit zelf het resultaat kan zijn van een bewijsvoering door vermoedens.

Het Hof verwerpt aldus de theorie van het verbod van “opeenstapeling” of “cascade” van vermoedens, die in de fiscale doctrine werd verdedigd.

Gezag van gewijsde in strafzaken – Artikel 4 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering – Toepasselijkheid op de fiscus

Arrest van 19 juni 2014 (F.13.0070.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

Het arrest van 19 juni 2014 betreft de toepassing van het strafrechtelijk gewijsde op de fiscus.

In een arrest van 27 juni 2002 situeerde het hof van beroep te Antwerpen, als strafrechter, het niet aangegeven van obligaties op het tijdstip van ontvangst ervan, in 1986.

In het raam van het geschil tussen de eisers en de Belgische Staat over de aangiften in de personenbelasting voor de aanslagjaren 1989 tot en met 1994 voerden eerstgenoemden voor de appelrechters aan dat de fiscus gebonden is door het gezag van gewijsde van het arrest van 27 juni 2002. De appelrechters verwierpen deze grief en oordeelden dat het gezag van gewijsde dat verbonden is aan het desbetreffende arrest niet belet dat de verweerder, die geen partij was in die strafzaak en zijn rechten niet had kunnen verdedigen, betwisting kan voeren omtrent een kwestie die in dat arrest is uitgewezen, in het bijzonder het moment van belastbaarheid van bepaalde inkomsten.

Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie verwerpt het Hof het cassatieberoep tegen dit oordeel. Het Hof oordeelt dat het gezag van gewijsde, zoals dit besloten ligt in artikel 4 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering, niet eraan in de weg staat dat een partij in een later burgerlijk proces de mogelijkheid krijgt om elementen te betwisten die uit het strafproces zijn afgeleid, in zoverre zij niet bij het strafgeding was betrokken of er niet vrij haar belangen heeft kunnen doen gelden. Dit geldt ongeacht of artikel 6.1 EVRM van toepassing is.

Door te oordelen dat de verweerder geen partij was in het geschil voor de strafrechter zodat het gezag van gewijsde dat verbonden is aan het arrest op strafgebied niet belet dat hij in het kader van de fiscale procedure betwisting kan voeren omtrent een kwestie die in dat arrest is beslecht, met name de betwisting omtrent het moment van belastbaarheid van welbepaalde inkomsten, verantwoordden de appelrechters hun beslissing naar recht.

Inkomstenbelasting

Aanslag – Aanslagtermijnen

Arrest van 20 februari 2014 (F.12.0181.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

In dit arrest verduidelijkt het Hof de draagwijdte van artikel 354, lid 1, WIB92, zoals toepasselijk voor het aanslagjaar 2003. Krachtens deze bepaling mag bij niet-aangifte, bij laattijdige overlegging van aangifte, of wanneer de verschuldigde belasting hoger is dan de belasting met betrekking tot de belastbare inkomsten en de andere gegevens vermeld in de daartoe bestemde rubrieken van een aangifteformulier dat voldoet aan de vorm- en termijnvereisten, gesteld bij de artikelen 307 tot 311, de belasting of de aanvullende belasting, in afwijking van artikel 359, worden gevestigd gedurende drie jaar vanaf 1 januari van het jaar waarnaar het aanslagjaar wordt genoemd waarvoor de belasting is verschuldigd.

De appelrechters oordeelden dat deze bepaling moet worden samengelezen met artikel 339 WIB92, zodat het bestaan van een hogere belasting dan aangegeven, wat de verlengde aanslagtermijn bedoeld in artikel 354, lid 1, WIB92 mogelijk maakt, vereist dat die hogere belasting voortvloeit uit een onjuiste aangifte.

Op gelijklopende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat de appelrechters hun beslissing niet naar recht verantwoorden. Voor de toepassing van artikel 354, lid 1, WIB92 is niet vereist dat de hogere belasting voortvloeit uit een handeling of nalatigheid van de belastingplichtige bij het invullen van het aangifteformulier. Het volstaat dat de wettelijk verschuldigde belasting hoger is dan de belasting met betrekking tot de belastbare inkomsten en andere gegevens die vermeld werden in een regelmatige aangifte, zonder dat de fiscale administratie dient aan te tonen dat de aangifte onjuist is.

Beroep voor het hof van beroep – Beslissing uitvoerbaar bij voorraad

Arrest van 28 februari 2014 (F.12.0185.F) met conclusie van advocaat-generaal A. Henkes

Het geschil betrof de inhoudingen die Belgische Staat deed op grond van de artikelen 402 en 403 WIB92.

De beslagrechter had beslist dat die inhoudingen onverantwoord waren en had de Belgische Staat veroordeeld tot teruggave aan de verweerster van de ingehouden bedragen. Niettegenstaande het hoger beroep van de Staat tegen dat vonnis had de verweerster de gedwongen tenuitvoerlegging ervan voortgezet.

Voor het hof van beroep had de Belgische Staat, tevergeefs, gepleit dat de beslissing van de beslagrechter niet bij voorraad uitvoerbaar was.

De Belgische Staat voerde in zijn middel, onder meer, aan dat uit het onderling verband van de artikelen 300 en 377 WIB92, die uitdrukkelijk afwijken van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake voorlopige tenuitvoerlegging,

volgt dat de tenuitvoerlegging van elke gerechtelijke beslissing met betrekking tot inkomstenbelastingen van het Gerechtelijk Wetboek, van rechtswege wordt geschorst in geval van hoger beroep of cassatieberoep, alsook tijdens de termijn voor cassatieberoep.

Het Hof gaat op het cassatieberoep in. Het beslist dat, luidens artikel 377 WIB92 de termijnen van verzet, hoger beroep en cassatie, alsmede het verzet, het hoger beroep en de voorziening in cassatie de tenuitvoerlegging van de gerechtelijke beslissing schorsen. Die bepaling staat eraan in de weg dat de gerechtelijke beslissing die een geschil betreffende de toepassing van dat wetboek beslecht, bij voorraad uitvoerbaar is.

Niet-aangifte of laattijdige overlegging van de aangifte – Bedrag van de minimumwinst – Vorige beroepsverliezen – Aftrekbaarheid

Arrest van 22 mei 2014 (F.13.0111.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

Lastens de verweerster werd een aanslag van ambtswege in de vennootschapsbelasting gevestigd op grond van artikel 342, § 3, WIB92, wegens laattijdige aangifte. Zij werd daarbij belast op een minimale belastbare winst van 19.000 euro, zoals voorzien in artikel 182 KB WIB92.

De vraag rees of vorige beroepsverliezen van dit bedrag kunnen worden afgetrokken.

De appelrechters oordeelden dat wanneer de taxatiedienst een aanslag vestigt op basis van een forfaitair bepaalde minimumwinst, de in artikel 182 KB WIB92 bepaalde bedragen van het minimum van de belastbare winst of baten slaan op het resultaat dat per belastbaar tijdperk werd gerealiseerd, zodat het verlies dat de belastingplichtige bij aanvang van het betreffende belastbare tijdperk uit vorige aanslagjaren heeft, in mindering kan worden gebracht van de forfaitair bepaalde minimumwinst.

Het Hof verwerpt het door de Belgische Staat ingestelde cassatieberoep tegen dit oordeel. Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat uit de samenhang van artikel 342, § 3, WIB92, de artikelen 182, § 1 en 182, § 3, eerste lid, KB WIB92 en artikel 206, § 1, WIB92 volgt dat overdraagbare beroepsverliezen van vorige belastbare tijdperken waarvan het bestaan is bewezen in mindering kunnen worden gebracht van de forfaitaire minimumwinst.

Beroepsinkomen – Beroepskosten – Ongeoorloofde oorzaak – Kinderarbeid

Arrest van 31 oktober 2014 (F.13.0082.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

De minderjarige kinderen van de eiser, een detailverkoper van consumptie-ijs, staken tijdens de vakantieperiodes een handje toe in zijn zaak. De eiser keerde hen hiervoor bezoldigingen uit, die hij als aftrekbare beroepskosten inbracht.

De appelrechters verwierpen de aftrek van de bezoldigingen als beroepskosten op grond van de enkele vaststelling dat zij werden uitbetaald in strijd met de bepalingen van de Arbeidswet betreffende het verbod op kinderarbeid.

Het Hof verbreekt dit arrest. Op gelijklopende conclusie van het openbaar ministerie oordeelt het Hof dat krachtens artikel 49 WIB92 de kosten die de belastingplichtige in het belastbare tijdperk heeft gedaan of gedragen om de belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden, als beroepskosten aftrekbaar zijn. De kwalificatie van een kost als aftrekbare beroepskost hangt af van de voorwaarde dat deze kost gedaan of gedragen is met het oog belastbare inkomsten te verwerven of te behouden en niet van de voorwaarde dat aan de basis van de kost geen onwettige gedraging ligt. Door de aftrek van de bezoldigingen als beroepskost afhankelijk te maken van de voorwaarde dat zij geen ongeoorloofde oorzaak mogen hebben, schenden de appelrechters artikel 49 WIB92.

Bericht van wijziging – Doel en draagwijdte

Arrest van 27 november 2014 (F.12.0190.F)

Een belastingplichtige werd ambtshalve belast op grond van tekenen en indicieën van goedgeheid. In antwoord op het bericht van wijziging voerde hij een aantal gegevens aan die de taxatieambtenaar overtuigden zijn standpunt te wijzigen, door de belastbare grondslag te verminderen tot een lager dan het oorspronkelijk voorgenomen bedrag en er tegelijkertijd nieuwe, te verantwoorden posten aan toe te voegen.

Voor het hof van beroep voerde de belastingplichtige tevergeefs aan dat hem een nieuw bericht van wijziging moest worden toegezonden.

Het Hof herinnert eraan dat het in artikel 346 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 bepaalde bericht van wijziging tot doel heeft de belastingplichtige de mogelijkheid te bieden zijn opmerkingen te geven of met kennis van zaken in te stemmen met de voorgenomen belasting, en dat daaruit volgt dat de administratie, indien zij aan de inkomsten die de belastingplichtige heeft aangegeven in de personenbelasting andere inkomsten wenst toe te voegen waarvan vermoedt wordt dat ze krachtens artikel 341 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen belastbaar zijn, aan die belastingplichtige moet kennisgeven van de tekenen of indicieën van goedgeheid die het bestaan van die inkomsten zouden aantonen.

Het Hof vernietigt het arrest dat beslist heeft dat er geen enkel nieuw bericht van wijziging ter kennis hoefde te worden gebracht.

Belasting over de toegevoegde waarde

Hoofdelijkheid

Arrest van 6 mei 2014 (P.13.1660.N)

De eisers in deze zaak werden voor het hof van beroep te Brussel vervolgd uit hoofde van btw-valsheid in geschriften en gebruik van valse stukken en btw-fraude.

Eén van hen verzocht het hof van beroep een aantal prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof te stellen over de verenigbaarheid van artikel 73*sexies* Btw-wetboek met het grondwettelijk beschermd gelijkheidsbeginsel. Overeenkomstig deze bepaling zijn de personen die als daders of als medeplichtigen van btw-misdrijven worden veroordeeld, hoofdelijk gehouden tot betaling van de ontdoken belasting. Het verschil tussen deze automatische gehoudenheid en de regeling vervat in artikel 50 Sw. zou volgens de beklagde de toets aan het gelijkheidsbeginsel niet doorstaan.

Het hof van beroep oordeelde dat het antwoord op die vragen niet onontbeerlijk was om over de zaak uitspraak te doen omdat de hoofdelijke gehoudenheid van artikel 73*sexies* Btw-wetboek niet door de rechter moet worden vastgesteld, doch voortvloeit uit de wet, en weigerde de prejudiciële vraag te stellen.

Dit oordeel werd zonder succes aangevochten voor het Hof. Het Hof beslist dat de hoofdelijkheid van artikel 73*sexies* Btw-wetboek een van rechtswege geldend burgerlijk gevolg van de strafrechtelijke veroordeling is, die de strafrechter niet dient uit te spreken en waarover bij de invordering van de belasting die als gevolg van deze veroordeling verschuldigd is geworden, betwisting kan worden gevoerd voor een rechter die zich daarover met volle rechtsmacht kan uitspreken.

Dwangbevel – Ondertekening – Delegatie van bevoegdheid – Bewijs – Vermoeden

Arrest van 9 oktober 2014 (F.13.0110.F)

Een delegatie van bevoegdheid is slechts geldig wanneer, enerzijds, de ambtenaar die zijn bevoegdheid delegeert daartoe gemachtigd is en, anderzijds, hij dat ook werkelijk heeft gedaan.

Inzake belasting over de toegevoegde waarde machtigt artikel 85, § 1, eerste lid, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde de gewestelijke directeur zijn bevoegdheid om het dwangbevel te viseren en uitvoerbaar te verklaren te delegeren.

Het ontslaat de Belgische Staat niet van de verplichting te bewijzen dat het liti-gieuze dwangbevel werd geïssueerd en uitvoerbaar verklaard door een ambtenaar aan wie deze bevoegdheid daadwerkelijk werd gedelegeerd.

Dat bewijs kan door vermoedens worden geleverd, in welk geval de rechter de bewijswaarde van de vermoedens waarop hij zijn beslissing grondt in feite beoordeelt.

De opdracht van het Hof bestaat in dat geval erin na te gaan of de rechter het begrip feitelijk vermoeden niet heeft miskend en, met name, of hij uit de door hem vastgestelde feiten geen gevolgtrekkingen heeft gemaakt die enkel op grond van die feiten geenszins kunnen worden verantwoord.

Dat was te dezen niet het geval. Het hof van beroep had met name vastgesteld dat het dwangbevel uitdrukkelijk vermeldde dat de gemachtigde ambtenaar die het bevel had ondertekend, door de gewestelijke directeur was aangewezen en dat laatstgenoemde, toen hij daarover werd verhoord door de rechtbank, die aanwijzing had bevestigd.

Wettelijke hypotheek – Gerechtelijke reorganisatie – Rechtsmisbruik

Arrest van 30 oktober 2014 (F.13.0140.F)

In dit arrest bevestigt het Hof dat rechtsmisbruik bestaat in de uitoefening van een recht op een wijze die kennelijk de grenzen te buiten gaat van de uitoefening van dat recht door een bedachtzaam en voorzichtig persoon, dat zulks inzonderheid het geval is wanneer het recht wordt gebruikt voor een doeleinde dat geen verband houdt met dat waarvoor het recht werd toegekend en dat de rechter, bij de beoordeling van de belangen die in het geding zijn, moet rekening houden met alle omstandigheden van de zaak.

In deze zaak had de eiser de in artikel 86 van het Btw-wetboek bedoelde wettelijke hypothecaire inschrijving gedaan, na de neerlegging door de verweerster van een verzoekschrift tot gerechtelijke reorganisatie en vóór het vonnis dat het verzoekschrift aannam. Het hof van beroep erkende dat het feit dat de eiser zijn recht om een hypothecaire inschrijving te doen, uitoefent, zelfs na de neerlegging van het verzoekschrift, *in se* geen rechtsmisbruik opleverde. Wat het echter wel aanmerkte als rechtsmisbruik is het feit dat de eiser, toen hij op de hoogte was van de neerlegging van het verzoekschrift, zich gehaast had om die inschrijving te doen teneinde de hoedanigheid van buitengewone schuldeiser in de opschorting te verkrijgen, die volgens het bestreden arrest wordt vastgesteld op datum van het vonnis dat de procedure opent, en aldus te ontsnappen aan de maatregelen die kunnen worden opgelegd aan de gewone schuldeisers in de opschorting.

Het Hof herinnert eraan dat de artikelen 85 en 86 van het Btw-wetboek ertoe strekken de invordering van de schuldvordering van de eiser te waarborgen wanneer omstandigheden die met name voortvloeien uit de toestand of uit het gedrag van de belastingschuldige dat verantwoorden.

Bijgevolg kon het hof van beroep, op grond van de motivering van het bestreden arrest, waaruit volgt dat de eiser de litigieuze inschrijving had gedaan om de volledige betaling van zijn rechten te waarborgen veeleer dan in zijn hoedanigheid van gewone schuldeiser in de opschorting een vermindering van zijn schuldvordering te ondergaan, niet oordelen dat de eiser het recht om zijn wettelijke hypotheek in te schrijven van zijn oorspronkelijke functie had afgewend.

Het Hof vernietigt dus die beslissing.

Successierechten

Onbetaalde rechten – Verwijlinterest – Vrijstelling – Gewestelijk directeur van de belasting over de toegevoegde waarde – Discretionaire bevoegdheid

Arrest van 10 januari 2014 (F.12.0081.F) met conclusie van advocaat-generaal A. Henkes

De eiseres had de verschuldigde successierechten niet betaald, waardoor haar schuld door de verwijlinterest werd verhoogd.

Artikel 141*bis* van het Wetboek van Successierechten bepaalt in dergelijk geval evenwel dat “de bevoegde gewestelijke directeur van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen in bijzondere gevallen, onder door hem bepaalde voorwaarden, vrijstelling mag verlenen voor alle in artikel 81 bedoelde interesten of voor een deel ervan”.

De appelrechters beslisten dat, eensdeels, het voormelde artikel 141*bis* de gewestelijke directeur een discretionaire beoordelingsbevoegdheid toekent en, anderdeels, de rechterlijke macht een toetsing van volle rechtsmacht uitoefent op de beslissing van de gewestelijke directeur, tenzij aan laatstgenoemde een discretionaire beoordelingsbevoegdheid is toegekend. De eerste rechter mag dus niet in de plaats van de gewestelijke directeur treden om de verwijlinterest kwijt te schelden.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep tegen die beslissing. De gewestelijke directeur die beslist over een verzoek tot vrijstelling, gegrond op artikel 141*bis* van het Wetboek van Successierechten, moet het wettelijk begrip “bijzonder geval” eerbiedigen maar beschikt, binnen die grenzen, over een discretionaire beoordelingsbevoegdheid. De in artikel 569, eerste lid, 32°, van het Gerechtelijk Wetboek, bepaalde volstreckte bevoegdheid om kennis te nemen van geschillen betreffende de toepassing van voormeld artikel 141*bis* is niet relevant om de aard te bepalen van de bevoegdheid die de gewestelijke directeur aan die laatstgenoemde bepaling ontleent noch, bijgevolg, om de omvang van het toezicht door de rechter op de uitoefening van die bevoegdheid vast te stellen.

Douane en accijnzen

Invoerrechten – Dwangbevel – Wet motivering bestuurshandelingen

Arrest van 20 maart 2014 (F.12.0090.N) met conclusie van advocaat-generaal D. Thijs

De verweerster voerde in 1993 frambozen in vanuit Macedonië. Bij de aangifte werd een certificaat van oorsprong gevoegd dat bevestigde dat het fruit uit Macedonië kwam zodat een preferentieel tarief bij invoer van toepassing was. Bij een controle *a posteriori* werd dit certificaat vals verklaard waardoor een hoger tarief werd toegepast.

De Belgische Staat vaardigde een dwangbevel lastens de verweerster uit tot betaling van de verschuldigde invoerrechten. Ingevolge de door haar ingestelde

procedure van verzet tegen het dwangbevel oordeelden de appelrechters tot de nietigheid van het dwangbevel omdat het niet de juridische en feitelijke overwegingen bevatte die eraan ten grondslag lagen en dan ook niet afdoende gemotiveerd was.

In het arrest van 20 maart 2014 verwerpt het Hof het door de Belgische Staat ingestelde cassatieberoep tegen dit arrest.

Het Hof beslist dat inzake invoerrechten het dwangbevel een bestuurshandeling is waarop de Wet motivering bestuurshandelingen van toepassing is, zodat het bestuur de juridische en feitelijke overwegingen moet vermelden die ten grondslag liggen aan de belastingschuld waarvoor het dwangbevel werd uitgevaardigd, en dat deze motivering afdoende moet zijn. Eerder besliste het Hof in dezelfde zin met betrekking tot een dwangbevel inzake BTW.

In het raam van de invoerrechten is het dwangbevel enerzijds een taxatietitel waarin de belastingschuld wordt geconcretiseerd bij gebrek aan spontane en onvoorwaardelijke betaling van de verschuldigde belasting en anderzijds een akte die geldt als uitvoerbare titel met het oog op de invordering van die belastingschuld. Dat het dwangbevel de belastingschuld concretiseert, impliceert dat het belastbare feit, het bedrag en de hoedanigheid van de schuldenaar duidelijk worden gemaakt.

De feitelijke gegevens van het administratief onderzoek waaruit blijkt op welke wijze het bestuur in kennis werd gesteld van het belastbare feit en zodus over welke bewijsmiddelen het beschikt, behoren niet tot het gebied van de motivering van het dwangbevel. De Wet motivering bestuurshandelingen, noch enige andere wettelijke bepaling, staan eraan in de weg dat na het opstellen van een dwangbevel met betrekking tot een bepaalde belastingschuld, het bestuur nieuwe juridische argumenten en feitelijke gegevens aanvoert.

Het proces-verbaal, als bijlage waarnaar het dwangbevel verwijst, dient mee betekend te worden. Geen enkele wettelijke bepaling bepaalt evenwel dat de stukken waarnaar in het proces-verbaal wordt verwezen, mee moeten worden betekend met het dwangbevel.

De appelrechters stelden vast dat het dwangbevel het totaal bedrag tot betaling waarvan het werd uitgevaardigd vermeldde maar niet de berekeningswijze ervan, dat het dwangbevel in algemene bewoordingen verwees naar “*de hierna vermelde posten van het Tarief van invoerrechten voor de eraast genoemde invoeraangifte*”, zonder verdere verduidelijking, dat bij het dwangbevel geen proces-verbaal of enig ander stuk gevoegd was waaruit de berekening van het verschuldigde bedrag blijkt en dat in voorgaande briefwisseling werd gesteld dat het oorsprongcertificaat vals was, zonder mededeling waaruit de valsheid bestond. Het Hof beslist dat de appelrechters die op grond van deze vaststellingen oordeelden dat het dwangbevel niet afdoende gemotiveerd is, hun beslissing naar recht verantwoordden.

Strafrecht en strafprocedure

Strafrecht

Slagen en verwondingen, doden – Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden – Regeling van de rechtspleging ten aanzien van één inverdenkinggestelde – Aberratio ictus – Misslag

Arrest van 22 april 2014 (P.13.1999.N)

De jury van het hof van assisen bevond de eerste verweerder schuldig aan doodslag, omdat hij met een pistool had geschoten op een persoon, met de bedoeling deze te doden. Hierbij werd ook de tweede eiser geraakt. De jury was van oordeel dat niet kon worden uitgesloten dat de tweede eiser slechts per ongeluk was geraakt terwijl de eerste verweerder aan het vuren was in de richting van een andere persoon. De eerste verweerder werd daarom vrijgesproken voor poging tot moord op de tweede eiser. De burgerlijke partijen stelden cassatieberoep in tegen dit arrest.

In hun eerste middel, met betrekking tot de verwijzing van de eerste verweerder naar het hof van assisen, voeren de eisers de schending van artikel 6 EVRM en de miskennis van het recht van verdediging en het recht op tegenspraak aan. Volgens hen heeft de kamer van inbeschuldigingstelling ten onrechte hun verzoek tot schorsing van de procedure teneinde het onderzoeksgerecht toe te laten alsnog de rechtspleging te regelen met betrekking tot de inverdenkingstelling van de tweede verweerder wegens de gepleegde moord verworpen.

Het Hof oordeelt hierover dat de omstandigheid dat het onderzoeksgerecht een inverdenkinggestelde heeft verwezen naar het hof van assisen om er terecht te staan voor een bepaald feit, terwijl er nog een andere inverdenkinggestelde was voor hetzelfde feit voor wie men nog niet overgaat tot regeling van de rechtspleging, als dusdanig geen miskennis van deze rechten oplevert. Indien immers het onderzoeksgerecht de inverdenkinggestelde voor wie de rechtspleging niet werd geregeld later alsnog naar het hof van assisen verwijst, kunnen de burgerlijke partijen voor dit hof van assisen al hun rechten laten gelden. Dit hof van assisen zal bij zijn beoordeling daarvan ook niet gebonden zijn door wat een eerder hof van assisen heeft beslist over een andere beschuldigde. De burgerlijke partijen hebben dan ook geen belang om in dergelijke omstandigheden cassatieberoep in te stellen tegen het verwijzingsarrest van de kamer van inbeschuldigingstelling.

In hun tweede middel voeren eisers aan dat de eerste verweerder niet kon worden vrijgesproken op grond van de reden dat niet kan worden uitgesloten dat de tweede eiser per ongeluk werd geraakt toen de eerste verweerder aan het vuren was in de richting van een ander persoon, zonder dat hij de intentie had de tweede eiser te raken.

Volgens het Hof vloeit uit artikel 392 Strafwetboek voort dat hij die beoogt een wel bepaald persoon te doden of letsel toe te brengen, maar door een externe

oorzaak een ander doodt of letsel toebrengt, opzettelijk handelt. De omstandigheid dat hij een ander heeft getroffen dan de persoon die door hem werd beoogd, belet niet dat de dader opzettelijk heeft gehandeld in de zin van deze bepaling.

Met dit arrest bevestigt het Hof de heersende leer met betrekking tot de *aberratio ictus*.

Drugwet – Decreet Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening – Strafuitsluitende verschoningsgrond – Bezit van verboden substanties door sportbeoefenaar

Arrest van 10 juni 2014 (P.13.0127.N)

De eiseres, een sportvrouw, werd betrap op het bezit van door de Drugwet verboden producten en werd hiervoor disciplinair en strafrechtelijk vervolgd. Voor de strafrechter beriep zij zich op artikel 52 Decreet Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening. Deze bepaling schrijft voor dat als de strafbaar gestelde feiten, vermeld in artikel 51, 3°, gepleegd worden door sporters ter gelegenheid van hun voorbereiding op of hun deelname aan een sportmanifestatie, ze alleen aanleiding geven tot disciplinaire maatregelen. De appelrechters verwierpen dit verweer, en veroordeelden haar wegens het bezit van de verboden producten.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep van de eiseres en oordeelt dat het bezit van verboden substanties als bedoeld in de Drugwet door een sportbeoefenaar tijdens of bij de voorbereiding van een sportmanifestatie, steeds krachtens die wet strafbaar is.

Het arrest van 10 juni 2014 ligt volledig in de lijn van het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 april 2008⁵ met betrekking tot artikel 44 Decreet van 27 maart 1991 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening (Dopingdecreet), dat voorzag in een gelijkaardige strafuitsluitende verschoningsgrond. Op prejudiciële vraag van het Hof bij arrest van 26 juni 2007, besliste het Grondwettelijk Hof dat artikel 44 Dopingdecreet, geïnterpreteerd in die zin dat de erin geregelde strafuitsluitende verschoningsgrond niet enkel geldt m.b.t. feiten die alleen strafbaar zijn op grond van artikel 43 Dopingdecreet, maar ook m.b.t. het loutere bezit van verboden substanties, strafbaar gesteld door de Drugwet, de bevoegdheidsverdelende regels tussen de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten schond. Daaruit volgde volgens het Hof in een arrest van 3 juni 2008⁶ dat de in artikel 44 Dopingdecreet bepaalde strafuitsluitende verschoningsgrond in zoverre niet kan worden toegepast en dat het bezit van verboden substanties bedoeld in de Drugwet door een sportbeoefenaar tijdens of bij de voorbereiding van een sportmanifestatie, steeds krachtens die wet strafbaar is. In het arrest van 10 juni 2014 past het Hof deze rechtspraak toe op artikel 52 Decreet Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening.

⁵ GwH 10 april 2008, 62/2008.

⁶ Cass. 3 juni 2008, P.07.0521.N, AC 2008, nr. 338.

Herhaling – In kracht van gewijsde gegane beslissing – Latere behandeling van feiten die de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van een zelfde misdadig opzet – Verwijzing naar de reeds uitgesproken straffen – Geen grondslag voor herhaling

Arrest van 28 oktober 2014 (P.14.0812.N)

Het bestreden arrest stelde in hoofde van de eerste eiser een toestand van wettelijke herhaling vast als bedoeld in artikel 56, tweede lid Strafwetboek. Het arrest waarnaar werd verwezen om de herhaling vast te stellen, oordeelde dat de eerste eiser schuldig was aan de toen aanhangige feiten, maar dat wat de straf betrof voor een juiste bestraffing kon worden volstaan met de aan hem opgelegde straf van twee jaar met vijf jaar uitstel van tenuitvoerlegging voor een jaar die bij een eerder vonnis was opgelegd, in toepassing van artikel 65, tweede lid, Strafwetboek.

De eerste eiser voert aan dat het bestreden arrest de bewijskracht miskende van het arrest waarnaar het verwees om de herhaling vast te stellen, door vast te stellen dat dit hem veroordeelde tot een gevangenisstraf van twee jaar, terwijl het die draagwijdte niet had.

Het Hof oordeelt dat door te beslissen dat een aanvullende straf niet nodig is voor een juiste bestraffing en er kan worden volstaan met een verwijzing naar de reeds uitgesproken straffen, de rechter de beklagde niet opnieuw veroordeelt tot de straffen die werden opgelegd bij de vorige veroordeling. Bijgevolg kan deze beslissing ook niet dienen als grondslag voor de vaststelling van de toestand van wettelijke herhaling als bedoeld door artikel 56, tweede lid, Strafwetboek.

Criminele organisatie – Deelneming aan criminele organisatie – Schadevergoeding – Afzonderlijke misdrijven – Gemeenschappelijke fout – Samenlopende fouten

Arrest van 4 november 2014 (P.13.1253.N)

De beklagden werden veroordeeld omdat zij deel uitmaakten van een criminele organisatie. De organisatie hield zich bezig met oplichting via het internet, waarvan de burgerlijke partij het slachtoffer werd.

Hoewel de oplichting werd gepleegd door andere leden van de criminele organisatie, vorderde de burgerlijke partij de veroordeling van de beklagden tot de betaling van een schadevergoeding, op grond van hun lidmaatschap ervan.

De appelrechters verklaarden deze vordering ongegrond wegens gebrek aan oorzakelijk verband. Zij oordeelden dat de betrokkenheid bij de criminele organisatie als dusdanig niet impliceert dat de leden ervan noodzakelijke hulp hebben verleend voor alle feiten gepleegd door de organisatie. De appelrechters aanvaardden slechts een oorzakelijk verband indien de individuele betrokkenheid van het lid van de organisatie bij het in het kader van de criminele organisatie gepleegde misdrijf wordt aangetoond.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep van de burgerlijke partij en oordeelt dat hij die deel uitmaakt van een criminele organisatie niet noodzakelijk schuldig is aan deelname aan de misdrijven gepleegd door de andere leden van de organisatie.

Verder oordeelt het Hof dat de daders en mededaders van afzonderlijke misdrijven in beginsel slechts gehouden zijn tot schadevergoeding waartoe het door hen gepleegde misdrijf aanleiding geeft. Zij zijn niettemin hoofdelijk gehouden tot schadevergoeding wanneer de door hen gepleegde misdrijven een gemeenschappelijke fout opleveren die tot schade aanleiding gegeven heeft. Zij kunnen ook *in solidum* worden veroordeeld wanneer deze afzonderlijke misdrijven samenlopende fouten opleveren welke bijdragen tot de totaliteit van eenzelfde schade. De rechter oordeelt onaantastbaar in feite over het oorzakelijk verband tussen de verschillende misdrijven en de schade en of deze verschillende misdrijven een gemeenschappelijke fout of samenlopende fouten opleveren.

De appelrechters oordelen onaantastbaar dat de betrokkenheid van de beklaagden bij de misdrijven gepleegd door andere leden van de criminele organisatie niet is aangetoond en dat er geen noodzakelijk verband bestaat tussen het lidmaatschap aan een criminele organisatie waaraan de beklaagden schuldig werden verklaard en de schade van de burgerlijke partij. Aldus geven ze te kennen dat de feiten van lidmaatschap van de beklaagden aan een criminele organisatie, en de andere misdrijven gepleegd door andere leden van de organisatie, geen gemeenschappelijke fout of samenlopende fouten opleveren die hebben bijgedragen tot de door de burgerlijke partij geleden schade.

Algemeen reglement voor de bescherming van de arbeid – Inbreuk tegen het welzijn van de werknemers – Strafbare inbreuk

Arrest van 12 november 2014 (P.14.0351.F)

De beklaagde werd verweten dat hij, in zijn hoedanigheid van werkgever, aangeselde of lasthebber, op 10 februari 2006 verzuimd had een gat in de vloer voldoende te beveiligen, hoewel er voor de personen valgevaar bestond, in het kader van de renovatie van de “Madoutoren” te Brussel. De beklaagde was opzichter van die renovatiewerken voor rekening van de vennootschap, die instond voor de veiligheid van de werf, die door een tijdelijke vereniging werd uitgevoerd.

Zoals hij reeds voor de vonnisrechters had gedaan, voerde de beklaagde voor het Hof aan dat die inbreuk, als bepaald in artikel 465 van het Algemeen reglement voor de bescherming van de arbeid (afgekort A.R.A.B.), niet langer strafbaar is.

Immers, volgens de beklaagde, wordt het niet-naleven van de bepalingen van het A.R.A.B. slechts strafrechtelijk gesanctioneerd als uitvoeringsbesluit van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen. Welnu, die wet van 10 juni 1952 werd opgeheven bij de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, en het A.R.A.B. kan niet beschouwd worden als een uitvoeringsbesluit van de wet van 4 augustus 1996.

Het Hof volgt die stelling van de beklaagde niet.

Het oordeelt daarentegen dat op de dag waarop de feiten werden gepleegd, de inbreuk strafbaar was op grond van de wet van 4 augustus 1996.

Enerzijds bepaalt artikel 99 van die wet dat de bepalingen van het A.R.A.B. en van de besluiten genomen ter uitvoering van de voormelde wet van 10 juni 1952, van kracht blijven totdat zij uitdrukkelijk worden opgeheven of totdat hun geldigheidsdatum verstrijkt.

Anderzijds wordt de inbreuk op artikel 465 van het A.R.A.B. strafrechtelijk gesanctioneerd door artikel 87, 3° en 4°, van de wet van 4 augustus 1996.

Het Hof oordeelt ten slotte dat die inbreuk ook nu nog strafbaar blijft aangezien de inhoud van het ondertussen opgeheven artikel 87 werd overgenomen door artikel 131, 3° en 4°, van het Sociaal Strafwetboek, dat in gelijkaardige bewoordingen is gesteld.

Opzettelijke slagen en verwondingen – Verschoningsgrond – Uitlokking – Zware gewelddaden tegen personen – Beoordeling – Fout bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg

Arrest van 19 november 2014 (P.14.1320.F) met conclusie van eerste advocaat-generaal J.-Fr. Leclercq

De verweerder had slagen toegebracht aan de bestuurder – eiser voor het Hof – van het voertuig dat zonet voor zijn ogen zijn moeder had aangereden.

De appelrechters beslisten dat de verweerder tot het toebrengen van opzettelijke slagen was uitgelokt, aangezien de gedraging van de eiser zwaar moreel geweld kon uitmaken die bij de verweerder tot een spontane reactie leidde, zodat de slagen verschoond waren.

Het middel verwijt het arrest het begrip zwaar fysiek of moreel geweld te miskennen in de zin van artikel 411 van het Strafwetboek, dat een verschoningsgrond bepaalt voor uitlokking, door te oordelen dat het kan voortvloeien uit een fout die bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg is begaan.

Het Hof had nooit eerder over dergelijke rechtsvraag uitspraak moeten doen. Bij arrest van 19 november 2014 vernietigt het die beslissing. Na eraan te hebben herinnerd dat het in artikel 411 van het Strafwetboek bedoelde zwaar geweld voortvloeit uit het opzettelijk gedrag van degene die het slachtoffer is geworden van het verschoonde misdrijf, beslist het Hof dat het arrest, door te oordelen dat de verweerder zwaar moreel geweld heeft geleden dat niet voortvloeit uit een opzettelijke daad van zijn slachtoffer maar uit een fout die bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg is begaan, zijn beslissing dat de opzettelijke slagen van de verweerder verschoond zijn, niet naar recht verantwoordt.

Strafprocedure

Onderzoeksgerechten – Vaststelling van de onregelmatigheid van een onderzoekshandeling

Arrest van 21 januari 2014 (P.13.1899.N)

De eiser voerde aan dat het bestreden arrest ten onrechte oordeelde dat door de afwezigheid van een advocaat bij eisers verhoren, de wedersamenstelling en de deskundigenonderzoeken, artikel 6.1 en 6.3.c EVRM niet geschonden was.

Het Hof oordeelt dat het aan het onderzoeksgerecht dat de onregelmatigheid van een onderzoekshandeling vaststelt, staat om aan de hand van de concrete omstandigheden van de zaak na te gaan of als gevolg van die onregelmatigheid, het recht op een eerlijk proces en het recht van verdediging van de in verdenking gestelde onherstelbaar zijn miskend en of de stukken die door die miskening zijn verkregen, uit het strafdossier dienen verwijderd te worden.

In casu leidt die regel tot vernietiging van het bestreden arrest.

Uit het bestreden arrest blijkt dat de eiser geen bijstand had van een advocaat bij zijn verhoren door de politie en onderzoeksrechter. Het bestreden arrest beperkt er zich evenwel toe te oordelen dat ten tijde van de feiten die bijstand niet mogelijk of vereist was, en er voldoende wettelijke bepalingen bestonden die eisers rechten waarborgden, zonder aan de hand van concrete gegevens van het strafdossier na te gaan of bewijselementen die voortvloeien uit de kwestieuze verhoren nietig zijn en uit het strafdossier moeten verwijderd worden wegens miskening van het recht op een eerlijk proces en het recht van verdediging.

Europees aanhoudingsbevel – Tenuitvoerlegging door België – Verplichte weigeringsgrond – Verjaring van de straf – Belgische gerechten bevoegd om kennis te nemen van de feiten – Misdrijven gepleegd door een vreemdeling – Misdrijf gepleegd op het grondgebied – Samenhangende misdrijven gepleegd in het buitenland – Uitbreiding van bevoegdheid

Arrest van 22 januari 2014 (P.14.0065.F) en conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Artikel 4, 4°, van de wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel bepaalt dat de tenuitvoerlegging van dat bevel geweigerd wordt ingeval de strafvordering of de straf verjaard is en de Belgische gerechten bevoegd zijn om kennis te nemen van de feiten.

Krachtens artikel 4 van het Strafwetboek is de extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische gerechten uitzonderlijk en beperkt tot de gevallen bij de wet bepaald. Die uitzonderingen staan opgesomd in de artikelen 6 tot 12*bis* van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering.

Samenhang is geen wettelijke basis voor de uitbreiding van de internationale strafrechtelijke bevoegdheid van de Belgische rechter. Bijgevolg staat het misdrijf dat door een vreemdeling op het grondgebied van het Rijk is gepleegd niet toe hem in België te vervolgen wegens misdrijven die hij in het buitenland heeft gepleegd, ook al zijn ze samenhangend of verbonden met het eerste door eenzelfde misdadig opzet.

Het Hof vernietigt dus het arrest dat had geweigerd het bevel ten uitvoer te leggen wegens verjaring, op grond dat de Belgische gerechten bevoegd waren voor de feiten die de verweerder de gevangenisstraf hadden opgeleverd waarvoor hij nu wordt gezocht, hoewel uit de beslissing waarop het bevel steunt bleek dat alle feiten in Nederland waren gepleegd, met uitzondering van één feit, dat in Antwerpen is gepleegd.

Onregelmatig bewijs – Regels met betrekking tot het weren van het onregelmatig bewijs – Werking van de wet in de tijd – Onmiddellijke toepassing

Arrest van 14 mei 2014 (P.14.0186.F) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

De eiser, die werd vervolgd wegens alcoholintoxicatie, voerde voor de appelrechters aan dat de rechtbank het bewijs had moeten weren van de feiten die door een proces-verbaal zijn geleverd dat niet vermeldde dat de vaststellingsprocedure overeenkomstig artikel 24, tweede lid, van het koninklijk besluit van 21 april 2007 betreffende de ademtesttoestellen en de ademanalyse toestellen werd gevoerd maar enkel met toepassing van het koninklijk besluit van 18 februari 1991 betreffende de ademtesttoestellen.

Beide bepalingen behelzen dezelfde procedure, maar het voormelde artikel 24 legt bovendien een bijkomende vormvereiste op.

Naar luid van artikel 32 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, dat op de berechting van de zaak van toepassing is, wordt enkel tot nietigheid van een onregelmatig verkregen bewijselement besloten indien de naleving van de betrokken vormvoorwaarden wordt voorgeschreven op straffe van nietigheid of indien de begane onregelmatigheid de betrouwbaarheid van het bewijs heeft aangetast of indien het gebruik van het bewijs in strijd is met het recht op een eerlijk proces.

De rechter moet het bewijs weren indien hij zich in een van de drie door dat artikel bepaalde gevallen bevindt en in de overige gevallen moet hij het bewijs aannemen, zonder onderscheid te maken naargelang het bewijs vrij wordt geleverd of op een wijze die bijzonder bij wet is geregeld.

De appelrechters hadden vastgesteld dat de aangevoerde onregelmatigheid niet was voorgeschreven op straffe van nietigheid, en hadden voor het overige geoordeeld dat de geldigheid van de alcoholmeting daardoor niet was aangetast, zodat het aldus verkregen bewijs betrouwbaar bleef.

Met die overwegingen verantwoordt de rechtbank naar recht haar beslissing om bewijskracht toe te kennen aan de vaststellingen van de politie, aangezien de eiser daarenboven niet had aangevoerd dat de aangevoerde onregelmatigheid hem het recht op een eerlijk proces had ontzegd.

Taalwet Gerechtszaken – Rechtspleging voor de politierechtbanken en de correctionele rechtbanken te Brussel – Verzoek tot taalwijziging – Spoedeisendheid

Arrest van 2 september 2014 (P.14.1380.N)

Op 9 april 2014 vorderde het openbaar ministerie een onderzoek wegens opzettelijke doodslag lastens onbekenden. Een dag later werd de eiser, een inwoner van de Brusselse agglomeratie, in het kader van dat onderzoek verhoord door de onderzoeksrechter. Bij dat verhoor drukte de eiser zich in het Frans uit. Het onderzoek werd verder in het Nederlands gevoerd.

Op 18 juli 2014 werd de eiser nogmaals verhoord en nadien onder aanhouding geplaatst.

Voor de appelrechters voerde de eiser de nietigheid van het bevel tot aanhouding aan, onder meer op grond van een schending van de dwingende bepalingen van de Taalwet Gerechtszaken. De appelrechters verwierpen dit verweer, en oordeelden dat de onderzoeksrechter de Taalwet Gerechtszaken correct toegepast had door de zaak op grond van het spoedeisende karakter in het Nederlands voort te zetten.

Krachtens artikel 16, § 1, Taalwet Gerechtszaken wordt de rechtspleging voor de politierechtbanken en de correctionele rechtbanken van Brussel in de regel gevoerd in het Frans of in het Nederlands, indien de verdachte woonachtig is in een gemeente van de Brusselse agglomeratie, naar gelang hij zich voor zijn verklaringen in het onderzoek van een of andere dezer talen heeft bediend. Van deze regel kan krachtens artikel 16, § 2, derde lid, eerste zin, van die wet worden afgeweken wanneer de verdachte, zo de zaak in onderzoek is, zijn aanvraag tot taalwijziging aan de onderzoeksrechter doet. Overeenkomstig artikel 16, § 2, derde lid, tweede zin, van die wet, ingevoerd bij de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, kan de rechter bij wie de zaak oorspronkelijk aanhangig is gemaakt, in spoedeisende gevallen de zaak voorlopig en gedurende de tijd die vereist is vanwege het spoedeisende karakter, de zaak verder blijven behandelen met, indien nodig, de medewerking van een tolk.

In het eerste middel van zijn cassatieberoep voerde de eiser aan dat de onderzoeksrechter op 10 april 2014 niet over deze mogelijkheid beschikte, aangezien de afwijkingsregel van artikel 16, § 2, derde lid, tweede zin, Taalwet Gerechtszaken slechts werd ingevoerd bij de wet van 25 april 2014, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 mei 2014, ongeacht het feit dat die bepaling in werking trad op 1 april 2014.

Het Hof verwerpt dit argument en oordeelt dat “een onderzoeksrechter die in de periode van 1 april 2014 tot 14 mei 2014 werd geconfronteerd met een verzoek tot taalwijziging als bedoeld in artikel 16, § 2, derde lid, Taalwet Gerechtszaken, ingeval van spoedeisendheid niet ertoe gehouden was zijn onderzoek te staken met het oog op verwijzing naar de Franstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, maar de zaak voorlopig mocht behandelen zolang de spoedeisendheid bestond, indien nodig met behulp van een tolk”.

In zijn tweede middel voerde de eiser aan dat het arrest niet wettig kon oordelen dat de zaak op 18 juli 2014 wegens spoedeisendheid verder in het Nederlands kon worden behandeld: op die datum was de zaak immers niet meer spoedeisend. Door te oordelen dat er nog steeds spoedeisendheid was, beschouwde het arrest, aldus de eiser, de spoedeisendheid bovendien als een soort van voortdurende situatie waardoor er nooit een einde komt aan de door de wetgever omschreven voorlopige situatie.

Ook dit middel kan het Hof niet overtuigen. Het Hof oordeelt dat de onderzoeksrechter onaantastbaar beoordeelt of de spoedeisendheid vereist dat hij de zaak verder behandelt. Die spoedeisendheid moet niet worden vastgesteld bij uitdrukkelijke beslissing van de onderzoeksrechter, maar kan blijken uit de omstandigheid dat hij de zaak verder blijft behandelen en niet ingaat op het verzoek om taalwijziging. Indien de onderzoeksrechter uitdrukkelijk vaststelt dat er spoedeisendheid is, dient hij die spoedeisendheid niet nader te motiveren. Het onderzoeksgerecht dat oordeelt over de geldigheid van het bevel tot aanhouding en waarvoor binnen dat kader de regelmatigheid van de hiervoor vermelde beslissing wordt betwist, dient evenwel die regelmatigheid te onderzoeken en daarbij zo nodig te preciseren waarin de door de onderzoeksrechter aangenomen spoedeisendheid bestaat. Het onderzoeksgerecht oordeelt daarover onaantastbaar in feite. Het Hof gaat enkel na of het uit de feiten en omstandigheden die het vaststelt, geen gevolgen trekt die daarmee geen verband houden of op grond daarvan niet kunnen worden aangenomen. Te dezen oordeelde het bestreden arrest wettig dat de zaak op 18 juli 2014 spoedeisend was.

Ten slotte oordeelt het Hof dat “uit het feit dat de spoedeisendheid gedurende enige tijd blijft bestaan, niet [kan] worden afgeleid dat er nooit een einde aan komt”.

Bevel tot aanhouding uitgevoerd onder elektronisch toezicht – Termijn voor de plaatsing en activering van het materiaal – Vertraging of onregelmatigheid in de tenuitvoerlegging van de procedure

Arrest van 10 september 2014 (P.14.1408.F) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

In deze zaak verweet het middel het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat het de aanhouding onder elektronisch toezicht van de eiser handhaafde, hoewel zijn elektronische enkelband verschillende dagen na de beslissing van de onderzoeksrechter tot uitvaardiging van het bevel tot aanhouding was geplaatst.

Naar luid van artikel 2, § 2, van het koninklijk besluit van 26 december 2013 houdende tenuitvoerlegging van titel II van de wet van 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie wordt de inverdenkinggestelde die voor de uitvoering van zijn bevel tot aanhouding overeenkomstig artikel 16, § 1, tweede lid, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht is geplaatst, onmiddellijk naar het huis van arrest gebracht dat in het bevel tot aanhouding is vermeld en verblijft hij er de tijd die strikt noodzakelijk is voor de plaatsing en de activering van het materiaal voor het elektronisch toezicht.

Hoewel daaruit volgt dat het verblijf van de inverdenkinggestelde in de strafinrichting niet mag worden verlengd buiten de tijd die noodzakelijk is voor de plaatsing en de activering van het materiaal voor het elektronisch toezicht, kan de verblijfsduur van geval tot geval verschillen.

Het Hof stelt enerzijds vast dat de eiser onmiddellijk naar het huis van arrest werd gebracht. Het wijst anderzijds erop dat de kamer van inbeschuldigingstelling wettig heeft kunnen beslissen dat artikel 2, § 2, van het voormelde koninklijk besluit van 26 december 2013 te dezen werd geëerbiedigd, met andere woorden dat de eiser in het huis van arrest verbleef, de tijd die strikt noodzakelijk was voor de plaatsing en de activering van het materiaal voor het elektronisch toezicht.

Het Hof beslist aldus dat het onderzoeksgerecht, wanneer het uitspraak doet over de handhaving van de voorlopige hechtenis, nagaat of de omstandigheden bepaald bij artikel 16, § 1, eerste, derde en vierde lid, nog steeds bestaan op het ogenblik dat het zijn beslissing wijst. De omstandigheid dat de hechtenis onder elektronisch toezicht wordt uitgevoerd en dat de persoon die onder aanhoudingsbevel is geplaatst nog niet over een elektronische enkelband beschikt, heeft geen gevolgen voor de wettigheid van de hechtenis en kan bijgevolg niet tot een willekeurige hechtenis leiden.

Veroordeling met uitstel en opschorting van de veroordeling – Probatieuitstel – Hoger beroep – Geen kennisgeving van de beroepstermijn – Bestaanbaarheid met het EVRM

Arrest van 16 september 2014 (P.13.1000.N)

Bij vonnis op tegenspraak van 27 maart 2012 herriep de correctionele rechtbank te Gent het aan de eiser toegekende probatieuitstel. Tegen deze uitspraak tekende hij op 18 april 2012 hoger beroep aan.

In het bestreden arrest beslisten de appelrechters tot de onontvankelijkheid van het hoger beroep wegens laattijdigheid, gelet op artikel 203, § 1, Wetboek van Strafvordering, overeenkomstig welk het hoger beroep van een veroordeelde tegen een wat hem betreft op tegenspraak gewezen vonnis vervalt indien zijn verklaring van hoger beroep niet is gedaan op de griffie van het gerecht dat het vonnis heeft gewezen uiterlijk vijftien dagen na de dag van de uitspraak.

In zijn cassatieberoep tegen dit oordeel voerde de eiser de schending van de artikelen 6.1 en 13 EVRM aan. Meer bepaald meende hij dat op de Belgische Staat

de positieve verplichting rust om de rechtsonderhorige te informeren over de vormen en termijnen om een rechtsmiddel aan te wenden. Daarbij verwees hij naar rechtspraak in die zin van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, met betrekking tot de verzetsprocedure waarbij de beklagde niet op de hoogte was van de datum waarop het verstekarrest werd gewezen.

In het arrest van 16 september 2014 verwerpt het Hof het cassatieberoep. Het Hof oordeelt dat ingeval van een tegensprekelijke procedure strekkende tot herroeping van het probatieuitstel, de gedaagde het tijdstip waarop het gerecht uitspraak zal doen kent en dat hij die uitspraak kan bijwonen. Bovendien bepaalt artikel 203, § 1, Wetboek van Strafvordering in duidelijke bewoordingen de toepasselijke beroepstermijn. Aldus kent de gedaagde met zekerheid de einddatum van de termijn om tegen het op tegenspraak gewezen vonnis hoger beroep in te stellen, ook al werd hij niet bijgestaan door een raadsman.

Het Hof oordeelt verder dat “noch de artikelen 6.1 en 13 EVRM, noch artikel 203, § 1, Wetboek van Strafvordering, noch enige andere bepaling, noch enig algemeen rechtsbeginsel, de overheid de verplichting [opleggen] om aan de gedaagde, wiens probatieuitstel met een tegensprekelijk vonnis werd herroepen, kennis te geven van de termijn van het hoger beroep” en dat “de daadwerkelijke toegang tot de appelrechters een dergelijke kennisgeving niet [vereist]”.

Verwijzingsbeschikking van de raadkamer – Hoger beroep – Verzet tegen verstekvonnis – Zaak definitief aanhangig bij vonnisrechter

Arrest van 16 september 2014 (P.14.0124.N)

De eiser werd naar de correctionele rechtbank verwezen door de raadkamer. De zaak werd voor de correctionele rechtbank bij verstek behandeld. De eiser tekende verzet aan tegen dit vonnis, alsook hoger beroep tegen de verwijzingsbeschikking, waarbij hij aanvoerde dat hij door overmacht de in artikel 135, § 3 Wetboek van Strafvordering voorgeschreven termijn niet had kunnen naleven. De kamer van inbeschuldigingstelling oordeelde dat zij geen rechtsmacht meer had om uitspraak te doen over het hoger beroep tegen de verwijzingsbeschikking omdat de correctionele rechtbank reeds bij verstek uitspraak had gedaan over de strafvordering. Het verzet dat de eiser had ingesteld tegen dit verstekvonnis deed daar volgens de kamer van inbeschuldigingstelling geen afbreuk aan.

De eiser voerde voor het Hof aan dat ten gevolge van het ontvankelijk verklaren van het verzet, het verstekvonnis in hoofde van de eiser voor niet-bestaande moet worden gehouden. Daardoor zou de correctionele rechtbank nog niet ten gronde hebben geoordeeld over de zaak, zodat de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak diende te doen over het hoger beroep dat hij had ingesteld tegen de verwijzingsbeschikking.

Het Hof oordeelt hierover dat de kamer van inbeschuldigingstelling geen rechtsmacht meer heeft om over dit hoger beroep uitspraak te doen wanneer het vonnisgerecht reeds over de gegrondheid van de strafvordering uitspraak heeft gedaan.

Wanneer deze uitspraak van het vonnisgerecht bij verstek werd gewezen, zorgt het ontvankelijk verklaren van het verzet ervoor dat deze uitspraak voor niet-bestaande wordt gehouden. Dit doet echter geen afbreuk aan het feit dat de procedure ten gronde wordt voortgezet. Dit zou niet mogelijk zijn geweest zonder dat er voordien ten gronde voor de vonnisrechter een uitspraak was geweest. Ingevolge het verzet is de zaak definitief aanhangig bij de vonnisrechter en de kamer van inbeschuldigingstelling heeft dan ook geen rechtsmacht meer om in hoger beroep uitspraak te doen over de regeling van de rechtspleging.

Bijzondere opsporingsmethoden – Informantenwerking – Beroepsgeheim politieambtenaren – Geen absoluut zwijgrecht

Arrest van 9 december 2014 (P.14.1039.N)

De tweede eiser voerde in een middel aan dat het bestreden arrest geen antwoord heeft gegeven op zijn verweer dat het beroepsgeheim van een onder eed getuigende politieambtenaar hem geen absoluut zwijgrecht verstrekt en dat de rechter moet onderzoeken of het beroepsgeheim niet van zijn wettelijk doel wordt afgewend.

Het Hof oordeelt dat er binnen het strafonderzoek in beginsel geen geheimhoudingsplicht bestaat, behoudens wettelijke uitzonderingen zoals deze die voortvloeit uit de artikelen 12 en 13 van het koninklijk besluit van 6 januari 2011 tot bepaling van de werkingsregels van de nationale en lokale informantenbeheerders en van de contactambtenaren. Deze regeling, uitgevaardigd op grond van artikel 47*decies*, § 4, Wetboek van Strafvordering, strekt ertoe om het informantenbeheer als een doelmatig instrument te hanteren bij de criminaliteitsbestrijding en om de integriteit van de bij de informantenwerking betrokken personen te verzekeren. Een politieambtenaar die door de strafrechter onder eed als getuige wordt gehoord mag zich met verwijzing naar deze regeling beroepen op het zwijgrecht om niet te moeten antwoorden op vragen die verband houden met de informantenwerking. Dit geldt ook wanneer deze politieambtenaar door een persoon die voorhoudt als informant te zijn opgetreden, wordt verzocht volledige openheid te geven over diens rol als informant. Dit zwijgrecht beoogt immers niet alleen de integriteit van de informant te beschermen, maar ook die van de bij de informantenwerking betrokken politieambtenaren en de effectiviteit van het informantenbeheer als doelmatig instrument bij de criminaliteitsbestrijding te verzekeren.

Het Hof oordeelt verder dat dit zwijgrecht niet absoluut is. De rechter kan ambts-halve of moet, indien hij daartoe door een partij wordt uitgenodigd, concreet onderzoeken of de getuige dit zwijgrecht niet afwendt van zijn wettelijk doel. Indien de rechter oordeelt dat de getuige zich niet kan beroepen op zijn zwijgrecht en deze niettemin weigert te spreken, is de getuige strafbaar op basis van, naar gelang het geval, de artikelen 80, 157 en 317 Wetboek van Strafvordering, onverminderd de eventuele veroordeling tot een schadevergoeding.

Het Hof concludeert dat uit de wijze waarop de appelrechters de verklaringen van de getuigen onder eed hebben afgenomen en de bij die gelegenheid gedane

mededelingen blijkt dat zij met hun beslissing te kennen geven dat de getuigende politieambtenaren het hen toekomende zwijgrecht niet van zijn wettelijk doel hebben afgewend, dat zij aldus het verweer van de tweede eiser beantwoorden en hun beslissing naar recht verantwoorden.

Andere uitspraken in strafrecht

Uitlevering – Vluchteling – Principe van non-refoulement

Arrest van 22 april 2014 (P.14.0410.N)

Op 9 maart 2011 diende de eiser, die de Turkse nationaliteit heeft, in Nederland een asielaanvraag in. Uit het bestreden arrest blijkt dat eisers asielaanvraag in eerste aanleg werd afgewezen. Er werd tegen die beslissing hoger beroep ingesteld, maar het blijkt niet dat er reeds een beslissing is, of wat die beslissing zou inhouden.

Op 20 september 2011 verleende het Hof van Assisen te Diyarbakir (Turkije) bij verstek een bevel tot aanhouding.

Het bestreden arrest van de KI verklaarde dat bevel tot aanhouding uitvoerbaar in zoverre het de feiten viseert die naar Belgisch recht kunnen omschreven worden als mededaderschap aan moord te Diyarbakir tussen 31 december 1996 en 1 januari 1998.

De eiser voert voor het Hof aan dat het bestreden arrest miskent dat de eiser als kandidaat-vluchteling kan genieten van het principe van *non-refoulement*.

Het Hof verwerpt deze grief met het oordeel dat geen enkele wettelijke of verdragsrechtelijke bepaling België verplicht in alle gevallen de uitlevering te weigeren van een persoon die het land dat zijn uitlevering vraagt is ontvlucht en die in een ander land een verzoek tot erkenning als vluchteling heeft ingediend.

Procedure bepaald in artikel 828 e.v. Gerechtelijk Wetboek – Advies door kamer van inbeschuldigingstelling overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet

Arrest van 10 juni 2014 (P.14.0925.N)

Dit arrest wordt besproken in de rubriek “Gerechtelijk recht – Wraking en onttrekking”.

Internering – Verzoek tot vrijlating – Gevaar voor de samenleving – Motivering

Arrest van 23 december 2014 (P.14.1422.N)

Eiser, een geïnterneerde, verzocht de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij om zijn vrijlating. Het verzoek werd verworpen.

In zijn cassatieberoep tegen deze beslissing voerde de eiser aan dat de hoge commissie het verweer dat hij geen gevaar vormde voor de samenleving niet beantwoordde en dat de beslissing op geen enkele manier aangaf hoe en waarom hij een gevaar vormde.

Het Hof oordeelt dat zoals de internering zelf van een geesteszieke noodzakelijk en evenredig moet zijn, de begane onrechtmatigheid bij de uitvoering van de interneringsmaatregel ook evenredig moet worden gesanctioneerd: een onaangepaste verzorging kan een onrechtmatigheid in de zin van artikel 5.1.e en 5.4 EVRM opleveren, zonder daarom de invrijheidsstelling van de geesteszieke te kunnen verantwoorden indien de samenleving daardoor in gevaar komt.

Het feit dat de invrijheidsstelling van een geïnterneerde een gevaar voor de samenleving zou uitmaken, kan een zelfstandige reden zijn op grond waarvan de hoge commissie vermag te beslissen tot het behoud van de detentie van die geïnterneerde, mits zij een afweging doet tussen het belang van de samenleving die moet worden beschermd en de eventuele onrechtmatigheid van de vrijheidsberoving van de geïnterneerde, die een invrijheidsstelling zou kunnen verantwoorden. Wanneer de geïnterneerde, zoals hier, op gemotiveerde wijze het bestaan van dat gevaar betwist, dan moet de hoge commissie aangeven hoe en waarom zijn invrijheidsstelling de samenleving in gevaar brengt. De bestreden beslissing wordt vernietigd wegens schending van artikel 5.1 en 5.4 EVRM.

Sociaal recht

Arbeidsrecht

Arbeidsovereenkomstenwet – Begrip arbeid – Hoogte van het overeengekomen loon – Oogmerk om inkomen te verwerven

Arrest van 10 maart 2014 (S.12.0103.N)

In dit arrest preciseert het Hof de draagwijdte van het begrip “arbeid” bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de Arbeidsovereenkomstenwet. Eerder verduidelijkte het Hof dat als arbeid in de zin van die wet dient te worden aangezien: “*de arbeid die een werknemer die zich daartoe bij overeenkomst heeft verbonden, tegen loon en onder het gezag van een werkgever verricht, onverschillig of de aldus gepresteerde arbeid in tijd en omvang beperkt is*”⁷. In zijn arrest van 10 maart 2014 bevestigt het Hof die uitlegging en preciseert het dat het voor de kwalificatie van arbeid in voormelde zin ook geen verschil uitmaakt of het overeengekomen loon beperkt is en of de arbeid wordt verricht als vrijetijdsbesteding, meer bepaald zonder het oogmerk een inkomen te verwerven.

⁷ Cass. 19 mei 2008, S.07.0004.N, AC 2008, nr. 301.

Arbeidsduur – Wachtdienst – Fysieke aanwezigheid op de arbeidsplaats

Arrest van 10 maart 2014 (S.13.0029.N)

In dit arrest dient het Hof zich uit te spreken over de vraag of periodes van wachtdienst waarbij de werknemer permanent bereikbaar moet zijn om een gebeurlijke oproep van de werkgever te kunnen beantwoorden, maar waarbij de fysieke aanwezigheid op de arbeidsplaats niet vereist is, arbeidstijd zijn in de zin van artikel 19 Arbeidswet. Het Hof beantwoordt die vraag ontkennend en voegt daaraan toe dat de omstandigheid dat de bewegingsvrijheid van de werknemer tijdens de wachtdienst beperkt is omdat hij binnen een bepaalde straal van de arbeidsplaats moet verblijven om die binnen een bepaalde tijd te kunnen bereiken, daaraan niets afdoet.

Het Hof bevestigt hiermee de rechtspraak van het Hof van Justitie volgens de welke de wachtdienst slechts de kenmerken van het begrip arbeidstijd in de zin van richtlijn 93/104 vertoont wanneer de werknemer tijdens de wachtdienst fysiek aanwezig moet zijn op de arbeidsplaats en zich daar ter beschikking van de werkgever moet houden. Het Hof van Justitie merkt op dat de situatie anders is wanneer de werknemer een wachtdienst verricht waarbij hij permanent bereikbaar moet zijn, doch zonder dat zijn aanwezigheid op de arbeidsplaats vereist is. Hoewel hij ter beschikking van zijn werkgever staat, in die zin dat hij bereikbaar moet zijn, kan hij in die situatie zijn tijd vrijer besteden en zich met zijn eigen zaken bezighouden. In die omstandigheden moet volgens het Hof van Justitie enkel de tijd die is verbonden met het werkelijk verrichten van diensten worden beschouwd als arbeidstijd in de zin van Richtlijn 93/104.

Artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet – Bedrog – Zware schuld

Arrest van 11 maart 2014 (P.12.0946.N) met conclusie van plaatsvervangend advocaat-generaal M. De Swaef

Dit arrest heeft vooreerst betrekking op de draagwijdte van artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet. Overeenkomstig die bepaling is de werknemer die bij de uitvoering van zijn overeenkomst de werkgever of derden schade berokkent, enkel aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld. Voor lichte schuld is hij enkel aansprakelijk als die bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt. Het Hof verduidelijkt dat bedrog in de zin van die bepaling, vereist dat de schadeverwekker niet enkel het feit wil veroorzaken waaruit de schade voortvloeit, maar ook de schadelijke gevolgen ervan, terwijl de in dezelfde bepaling bedoelde zware schuld niet vereist dat de schadeverwekker het feit en de schadelijke gevolgen ervan heeft willen veroorzaken.

Voorts preciseert het Hof de draagwijdte van de artikelen 807 en 1042 van het Gerechtelijk Wetboek. In de lijn van zijn eerdere rechtspraak, geeft het Hof aan dat de burgerlijke partij, overeenkomstig de voormelde bepalingen, zelfs in hoger beroep, de vordering die met toepassing van de artikelen 3 en 4 van de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering voor de strafrechter

aanhangig is, kan uitbreiden of wijzigen, mits de uitbreiding of de wijziging blijft berusten op het aan de beklagde ten laste gelegde misdrijf. Een nieuwe vordering gesteld door een formele procespartij als wettige vertegenwoordiger van een materiële procespartij die als dusdanig nog niet betrokken is in het geding, kan echter niet worden aangemerkt als een uitbreiding van een reeds door diezelfde formele procespartij in eigen naam of als wettige vertegenwoordiger van een andere materiële procespartij ingestelde vordering.

Arbeidsongeschiktheid – Bevrijding van de werknemer – Regel voor de arbeidsverhouding in ondergeschikt verband

Arrest van 12 mei 2014 (S.11.0149.F)

De regelmatig verantwoorde arbeidsongeschiktheid bevrijdt de werknemer definitief van de verplichting om gedurende de periode van arbeidsongeschiktheid diensten te verlenen en kan bijgevolg niet leiden tot recuperatie tijdens een latere periode.

Die regel is geen toepassing van de artikelen 1147 en 1148 van het Burgerlijk Wetboek of van het algemeen rechtsbeginsel van overmacht, maar een regel eigen aan de arbeidsverhouding in ondergeschikt verband, ingegeven om de bestendigheid ervan te verzekeren.

Het bestreden arrest had die regel toegepast op een arbeidsverhouding van statutaire tewerkstelling die volgens dat arrest niet geregeld wordt door artikel 31, § 1, van de Arbeidsovereenkomstenwet, noch door de artikelen 405, van het Wetboek van het Waalse openbaar ambt en 41, van het koninklijk besluit van 19 november 1998 betreffende de verloven en afwezigheden toegestaan aan de personeelsleden van de rijksbesturen.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep tegen dat arrest.

Arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd – Geen geschrift – Gelijktelling met een overeenkomst voor onbepaalde tijd – Afstand van de bescherming door de werknemer

Arrest van 8 september 2014 (S.13.0116.F) met conclusie van advocaat-generaal J.M. Gencot

Luidens artikel 9, eerste lid, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, moet de arbeidsovereenkomst voor een bepaalde tijd schriftelijk worden vastgesteld uiterlijk op het tijdstip waarop de werknemer in dienst treedt. Het tweede lid van dat artikel bepaalt dat als er geen geschrift is voor deze arbeidsovereenkomst dan dezelfde voorwaarden gelden als voor de arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd.

Voor het arbeidshof rees de vraag of men kan oordelen dat de werknemer die na de beëindiging van de arbeidsovereenkomst van bepaalde duur, die werd

uitgevoerd zonder schriftelijke overeenkomst, niet geprotesteerd heeft en geen voortzetting van het werk heeft geëist en vervolgens opnieuw een werk voor bepaalde tijd heeft aangevat, zonder schriftelijke overeenkomst, en na afloop van die nieuwe werkperiode alweer geen protest uit, afstand heeft gedaan van de bescherming van artikel 9 van de Arbeidsovereenkomstenwet.

Het arbeidshof oordeelde dat een dergelijke afstand niet mogelijk is en dat de werknemer wiens overeenkomst beëindigd is bijgevolg recht heeft op een vervangende opzeggingsvergoeding.

Het Hof wijst er in zijn arrest op dat artikel 9 een dwingende bepaling is ten voordele van de werknemer, die er niet van mag afzien zich te beroepen op de onbepaalde tijd van de overeenkomst zolang de bestaansredenen van de bescherming aanhoudt. Niettemin beklemtoont het Hof dat de eerste overeenkomst die de partijen voor een bepaalde tijd gesloten hebben zonder deze vooraf schriftelijk vast te stellen, aan dezelfde voorwaarden onderworpen is als een overeenkomst voor onbepaalde duur en dat ze blijft gelden zolang ze niet beëindigd werd.

Het Hof verwerpt bijgevolg het cassatieberoep van de werkgever.

Sociale Zekerheidsrecht

Bijdragen voor sociale zekerheid – Loon – Overdracht vermogensrechten door uitvoerende kunstenaar aan werkgever

Arrest van 15 september 2014 (S.12.0006.N)

Een organisator van artistieke producties stelde als werkgever muzikanten, acteurs en logistieke medewerkers tewerk. Verschillende werknemers ontvingen een maandelijks vergoeding voor de afstand van hun naburige rechten als uitvoerende kunstenaar. Naar aanleiding van een inspectie vorderde de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid de veroordeling van de werkgever tot betaling van achterstallige socialezekerheidsbijdragen, bijdrageopslagen en verwijlinteressen.

De vraag rees of de vergoeding die een uitvoerend kunstenaar ontvangt voor de overdracht van zijn vermogensrechten, al dan niet deel uitmaakt van het loon waarop de bijdragen voor de sociale zekerheid worden berekend. De appelrechters beantwoordden deze vraag negatief. Het vervreemden van een persoonlijk vermogensrecht maakte volgens hen immers de eigen rechtsgrond van de vergoeding uit, en niet de dienstbetrekking zelf.

Op het cassatieberoep ingesteld door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid verbreekt het Hof dit oordeel. Het Hof oordeelt dat de vergoeding die de door een arbeidsovereenkomst verbonden uitvoerende kunstenaar van zijn werkgever ontvangt, voor de overdracht van zijn vermogensrechten waartoe hij zich bij het sluiten van de arbeidsovereenkomst had verbonden, een tegenprestatie is voor de overdracht van rechten met betrekking tot een in uitvoering van de arbeidsovereenkomst geleverde prestatie. Die vergoeding is bijgevolg, in de regel, een

voordeel waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van zijn werkgever en maakt aldus deel uit van het loon op basis waarvan de socialezekerheidsbijdragen berekend worden.

Rustpensioen voor werknemers – Verplicht verblijf in België – Discriminerend karakter

Arrest van 15 december 2014 (S.12.0081.F) met conclusie van advocaat-generaal J.M. Genicot

Dit arrest betreft een geschil over de toepassing van artikel 27 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en van artikel 65, § 1, van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

Die bepalingen leiden tot een verschillende behandeling tussen de begunstigten van rust- en overlevingspensioenen van vreemde nationaliteit, aangezien ze sommige vreemdelingen verplichten in België te verblijven terwijl ze anderen van die verplichting ontslaan.

Het bestreden arrest oordeelde dat die verschillende behandeling een discriminatie vormt die strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en artikel 14 van het EVRM.

In een eerste arrest van 27 mei 2013 raadpleegde het Hof het Grondwettelijk Hof over de verenigbaarheid van het voornoemde artikel 27 met de grondwettelijke bepalingen. Wanneer een partij immers betoogt dat een bepaling een fundamenteel recht miskent dat op analoge wijze zowel door de Grondwet als door een bepaling van internationaal recht wordt gewaarborgd, moet de vraag over de grondwettelijkheid prioritair gesteld worden, overeenkomstig artikel 26, § 4, van de Bijzondere Wet op het Grondwettelijk Hof van 6 januari 1989.

In zijn arrest nr. 86/2014 van 6 juni 2014, oordeelde het Grondwettelijk Hof dat het voornoemde artikel 27 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

In zijn arrest van 15 december 2014 oordeelt het Hof echter dat de bepalingen in kwestie artikel 14 EVRM schenden die te dezen zonder betwisting moet worden toegepast aangezien de eiser de beslissing van de appelrechter niet ter discussie stelde om het recht op rustpensioen te bepalen als een eigendom die beschermd wordt door artikel 1 van het eerste aanvullend protocol van het Verdrag.

Bijgevolg verwerpt het Hof het middel dat het bestreden arrest verweet de bepalingen niet te hebben toegepast die de verblijfsverplichting opleggen, aangezien de vaststelling van de schending van artikel 14 van het Verdrag volstaat om de beslissing van de appelrechter naar recht te verantwoorden, zelfs als laatstgenoemde onterecht zou hebben beslist dat de wettelijke bepalingen in kwestie ongrondwettelijk waren.

Sociale bijstand – Administratieve praktijken – Standstill-verplichting

Arrest van 15 december 2014 (S.14.0011.F) met conclusie van advocaat-generaal J.M. Genicot

Het “agence wallonne pour l’intégration des personnes handicapées” weigerde, hoewel het in het verleden een identieke aanvraag reeds had ingewilligd, een nieuwe aanvraag tot tussenkomst in de kosten voor de aanpassing van achteruitkijkspiegels en elektrisch bediende ruiten van een motorvoertuig van een persoon met een handicap op grond dat die prestaties voortaan buiten zijn tussenkomst vielen.

De appelrechters bij wie het beroep van de persoon met een handicap aanhangig was, oordeelden dat, aangezien het besluit waarop de weigering steunde niet aanzienlijk gewijzigd was, maar wel de administratieve praktijk van het Waalse agentschap en dat, voor zover de *standstill*-verplichting geregeld bij artikel 23 van de Grondwet ook van toepassing is op de administratieve praktijken, het Waalse agentschap niet kon terugkomen op die vroegere praktijk die door de wetteksten niet was toegestaan, tenzij het die ommekeer rechtvaardigde met redenen van algemeen belang.

Het Hof, bij wie het cassatieberoep van het Waalse agentschap aanhangig was, vernietigt die beslissing.

Het Hof wijst erop dat artikel 23 van de Grondwet tot gevolg heeft dat, inzake sociale bijstand, “een *standstill*-verplichting geldt die zich ertegen verzet dat de wetgever en de bevoegde regelgevende overheden de graad van bescherming die de toepasselijke norm biedt gevoelig beperken terwijl daarvoor geen redenen van algemeen belang zijn”, en veroordeelt aldus het bestreden arrest in zoverre het oordeelt dat de administratieve praktijken moeten begrepen zijn “in de normen die een recht tot *standstill* kunnen doen ontstaan”, en het bijgevolg aan de administratie “een verplichting” oplegt “die artikel 23 van de Grondwet niet tot haar richt”.

Gerechtelijk recht

Materiële bevoegdheid van de rechter

Kortgedingrechter – Ogenschijnlijke rechten van de partijen – Rechtsregels die de bevolen maatregel niet redelijk kunnen schragen

Arrest van 23 januari 2014 (C.12.0603.N) met conclusie van procureur-generaal J.-Fr. Leclercq

Een binnenschip, eigendom van de eiseres, maakte slagzij en zonk toen het aan kade 1205 van de Antwerpse haven werd beladen door Euroports Terminals Leftbank nv. De kade maakt deel uit van de door de verweerder aan Westerland Group nv gegeven concessie. Laatstgenoemde stelde haar rechten ter beschikking aan Euroports.

De eiseres werd bij beschikking van 29 maart 2012 van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen toegelaten tot de vorming van een beperkingsfonds.

Euroports en Westerlund dagvaardden de verweerder in kort geding teneinde deze te horen veroordelen het wrak en de lading te bergen. De verweerder van zijn kant dagvaardde de eiseres, enerzijds in tussenkomst en vrijwaring en anderzijds teneinde haar te horen veroordelen tot lichting en berging van het wrak en de lading. Tevens stelde de verweerder een tegenvordering in tegen Euroports en Westerlund tot lichting van het wrak en de lading.

De voorzitter van de rechtbank van koophandel zetelend in kort geding oordeelde tot de ongegrondheid van hoofd- en tegenvordering en tot de gegrondheid van de rechtstreekse vordering van de verweerder tegen eiseres. Zij werd veroordeeld over te gaan tot de lichting van het schip en de lading.

Voor de appelrechter voerde zij aan dat eenmaal een scheepseigenaar bij beschikking wordt toegelaten tot de vorming van een beperkingsfonds, van hem niets meer kan worden gevorderd en hij niet meer op grond van artikel 13 van de Wrakkenwet kan worden veroordeeld, ook niet in kort geding bij wijze van voorlopige maatregel, tot berging van het schip en de lading. De appelrechter verwierp dit verweer en verklaarde het hoger beroep ongegrond.

Op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie verwerpt het Hof in het arrest van 23 januari 2014 het door de eiseres ingestelde cassatieberoep. Het Hof oordeelt dat de beslissing van de kortgedingrechter die de ogenschijnlijke rechten van de partijen nagaat zonder ten gronde uitspraak te doen over de rechten van partijen, geen schending inhoudt van het materiële recht dat de rechter in zijn beoordeling betreft, en dat deze beslissing eerst niet naar recht verantwoord is wanneer hierin rechtsregels worden betrokken die de bevolen maatregel niet redelijk kunnen schragen. De kortgedingrechter kon de eiseres op grond van artikel 13 van de Wrakkenwet veroordelen tot de berging van het schip en de lading.

Orde van geneesheren – Aard van de beslissingen – Subjectieve rechten – Rechterlijke macht – Bevoegdheid

Arrest van 13 juni 2014 (C.12.0575.F)

Na verschillende jaren onder het mom van opeenvolgende medische getuigschriften niet te hebben deelgenomen aan de georganiseerde medische wachtdiensten, werd een arts door de huisartsenkring van haar regio gedagvaard om te verschijnen teneinde voorlopig te worden veroordeeld om, op straffe van dwangsom, de continuïteit van de verzorging te verzekeren en haar wachtdiensten te presteren volgens de haar voor te stellen minimumdienst.

De rechter in kortgeding verklaarde zich bevoegd om van die vordering kennis te nemen en het hof van beroep bevestigde, op het hoger beroep van de arts, zijn rechtsmacht, op grond dat de betwisting betrekking had op de miskennis van een subjectief recht.

Het Hof vernietigt die beslissing.

Het Hof, dat herhaalt dat het bestaan van een subjectief recht veronderstelt dat degene die dat recht aanvoert, zich beroept op een welbepaalde verplichting die een regel van objectief recht rechtstreeks aan een derde oplegt en bij de nakoming waarvan hij belang heeft⁸, beslist vervolgens dat de huisartsenkringen aan de wettelijke bepalingen die op hen van toepassing zijn geenszins het recht ontlenen de daartoe toetreden geneesheren te verplichten aan de door hun georganiseerde wachtdiensten deel te nemen en dat de artsen, hoewel zij wettelijk verplicht zijn de continuïteit van de verzorging van hun patiënten te verzekeren, slechts de deontologische plicht hebben aan wachtdiensten deel te nemen, waarvoor zij aan de tuchtrechtelijke instanties verantwoording verschuldigd zijn.

Procedure

Betekening – Betekening aan de Procureur des Konings – Nietigheid – Ongedaanverklaring

Arrest van 9 januari 2014 (C.12.0370.N) met conclusie van procureur-generaal J.-Fr. Leclercq

De verweerster, een vreemde vennootschap met zetel te Monrovia (Liberia), is eigenares van een zeeschip. Bij aankomst ervan in Antwerpen werd belangrijke schade aan de lading vastgesteld. De eerste eiseres, een Nederlandse goederenverzekeraar, en de tweede eiseres, derde-houder van het cognossement, gingen in hun hoedanigheid van belanghebbende bij de lading over tot de dagvaarding van de verweerster voor de rechtbank van koophandel te Antwerpen.

De dagvaarding werd betekend op 21 augustus 2008, bij de algemeen agent van de verweerster met zetel te Piraeus (Griekenland) en aan de Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, bij gebrek aan enig gekende zetel in België of het buitenland.

Na deze dagvaarding verscheen de verweerster regelmatig voor de eerste rechter, nam zij regelmatig besluiten en pleitte zij de zaak. De rechtbank van koophandel nam de zaak vervolgens in beraad en sprak een vonnis op tegenspraak uit.

De rechtbank van koophandel besliste dat de betekening van de dagvaarding aan de Procureur des Konings ongedaan was ingevolge artikel 40, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek, aangezien de eiseressen de woonplaats of verblijfplaats van de verweerster hadden moeten kennen. De appelrechters bevestigden dit oordeel en oordeelden dat de ongedaanverklaring van de betekening van de dagvaarding niet gedekt kon worden door de toepassing van artikel 867 Gerechtelijk Wetboek aangezien de betekening op grond van artikel 39 en artikel 40, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek geen verband houdt met de nietigheidsregeling van het Gerechtelijk Wetboek.

⁸ Cass. 15 november 2013, C.12.0291.F, AC 2013, nr. 606.

In het arrest van 9 januari 2014 verbreekt het Hof het bestreden arrest. Het Hof oordeelt dat de ongedaanverklaring waarvan sprake in artikel 40, vierde lid, Gerechtelijk Wetboek onderworpen is aan de nietigheidsregeling van het Gerechtelijk Wetboek en kan gedekt worden overeenkomstig artikel 867 Gerechtelijk Wetboek wanneer uit de gedingstukken blijkt dat de betekening het doel heeft bereikt dat de wet ermee beoogt.

Optreden in rechte door een inwoner namens de gemeente – Zekerheidsstelling – Schorsing van de rechtspleging

Arrest van 21 januari 2014 (P.12.1003.N) met conclusie van advocaat-generaal M. Timperman

Artikel 194 Gemeentedecreet laat een of meer inwoners toe namens de gemeente op te treden als het college van burgemeester en schepenen dit niet doet, mits zij onder zekerheidsstelling aanbieden om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de veroordeling tot schadevergoeding of boete wegens tergend en roekeloos geding of hoger beroep die kan worden uitgesproken.

De eiser maakte van deze mogelijkheid gebruik en stelde zich in naam van zijn gemeente burgerlijke partij tegen de verweerders voor het beweerd illegaal storten van afvalstoffen in de gemeente.

Na verwijzing door het Hof bij arrest van 11 januari 2011 besliste het hof van beroep te Gent tot de niet-ontvankelijkheid van deze burgerlijke partijstelling. Het bestreden arrest oordeelde dat zowel een concrete zekerheidsstelling als een geldig formeel aanbod, gedaan bij het aanhangig maken van de rechtsvordering, om persoonlijk de kosten van het geding te dragen en in te staan voor de mogelijke veroordeling tot schadevergoeding of boete wegens tergend en roekeloos geding of hoger beroep ontbraken.

Dit oordeel wordt door het Hof verbroken in het arrest van 21 januari 2014. Het Hof oordeelt dat de vereiste zekerheidsstelling geen ontvankelijkheidsvoorwaarde is, maar tot de schorsing van de rechtspleging leidt teneinde de eiser toe te laten daaraan te voldoen wanneer dit als exceptie wordt opgeworpen. Met dit arrest beslecht het Hof de discussie in de rechtspraak en rechtsleer over het karakter van deze exceptie.

Nieuwe vordering – Begrip

Arrest van 11 maart 2014 (P.12.0946.N) met conclusie van plaatsvervangend advocaat-generaal M. De Swaef

In dit onder de rubriek “Sociaal recht” besproken arrest heeft het Hof de draagwijdte van de artikelen 807 en 1042 van het Gerechtelijk Wetboek gepreciseerd.

Verenigde kamers – Vernietiging – Verwijzing – Beslissing die niet verenigbaar is met het cassatiearrest – Cassatieberoep – Middel met dezelfde strekking als dat welk is aangenomen door het cassatiearrest

Arrest van 13 juni 2014 (C.13.0184.F) met conclusie van advocaat-generaal Th. Werquin

In een eerste arrest van 28 april 2011 had het Hof van Cassatie het vonnis vernietigd, dat beslist had dat het voertuig van de verzekerde van de verweerster niet was betrokken bij het ongeval in de zin van het voormelde artikel 29*bis*. Het Hof besliste dat een voertuig betrokken is wanneer er enig verband tussen het voertuig en het ongeval bestaat, zonder dat het voertuig een rol in de totstandkoming van het ongeval hoeft te hebben gespeeld, en dat dat verband bestaat zodra er een contact is geweest tussen het voertuig en het slachtoffer.

De rechter op verwijzing legde die leer niettemin naast zich neer en besloot opnieuw dat het voertuig van de verzekerde van de verweerster niet bij het ongeval betrokken was.

Aangezien het door de eiser tegen die beslissing ingestelde middel dezelfde strekking heeft als het eerste cassatieberoep dat door het Hof in zijn arrest van 28 april 2011 was aangenomen, werd de zaak bij de verenigde kamers van het Hof aanhangig gemaakt.

Cassatieberoep – Vernietiging van de bestreden beslissing – Aanhangig maken van de zaak bij de verwijzingsrechter – Voortzetting van het geding – Verjaring van de vordering

Arrest van 7 november 2014 (C.14.0122.N)

In dit arrest verduidelijkt het Hof de aard van het geding na cassatie voor de verwijzingsrechter. Volgens het Hof doet het geding na cassatie geen nieuwe instantie ontstaan, maar gaat het om de voortzetting van de instantie voor cassatie.

In het gegeven geval werden arresten gewezen door het hof van beroep te Gent in 1997 vernietigd door het Hof bij arresten van 18 november 1999. Deze arresten werden bij exploitatie van 6 mei 2010, meer dan 10 jaar na de arresten van het Hof, betekend met dagvaarding voor het hof van beroep te Brussel.

Tussen de partijen ontstond betwisting of de oorspronkelijke vordering niet is verjaard. Het bestreden arrest oordeelde dat dit niet het geval is.

In het arrest van 7 november 2014 verwerpt het Hof het tegen dit arrest ingestelde cassatieberoep.

In het eerste onderdeel voeren de eisers aan dat het aanhangig maken van de zaak bij de verwijzingsrechter een daad van tenuitvoerlegging is die onderworpen is aan de verjaringstermijn van de *actio judicati*. Het Hof oordeelt dat dit onderdeel berust op een onjuiste rechtsopvatting. Het begrip tenuitvoerlegging in artikel 1115 Gerechtelijk Wetboek betreft immers niet de tenuitvoerlegging van

een veroordeling op het vermogen van de andere partij, maar doelt slechts op de voortzetting van het geding voor de verwijzingsrechter.

Het tweede onderdeel gaat ervan uit dat door de vernietiging van de bestreden beslissing er geen geding voor de rechter meer voorhanden is, zodat de stuiting van de verjaring op dat tijdstip een einde heeft genomen. Hieruit leiden de eisers af dat de vordering van de verweerders verjaard is aangezien de zaak slechts op 6 mei 2010, dit is na het verstrijken van de tienjarige verjaringstermijn die is beginnen lopen na het cassatiearrest van 18 november 1999, voor de verwijzingsrechter aanhangig werd gemaakt. Ook dit onderdeel berust volgens het Hof op een onjuiste rechtsopvatting.

Aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder – Hoger beroep – Termijn – Vertrekpunt

Arrest van 27 november 2014 (C.14.0050.F) met conclusie van advocaat-generaal A. Henkes

Op verzoek van twee kinderen die bezorgd waren om de gezondheidstoestand van hun vader en om diens onbekwaamheid om zijn vermogen te beheren, stelde de vrederechter een voorlopig beheerder van de goederen van laatstgenoemde aan.

Overeenkomstig de wet werd die beschikking binnen drie dagen na de uitspraak ter kennis gebracht van de voorlopige bewindvoerder, die zijn opdracht heeft aanvaard. De beschikking van de vrederechter werd bovendien, binnen de wettelijke termijn van drie dagen na de aanvaarding door de voorlopig bewindvoerder, ter kennis gebracht van de kinderen en van hun vader.

De appelrechters verklaarden het hoger beroep van de onder voorlopig bewind geplaatste persoon niet-ontvankelijk, aangezien zij vaststelden dat het was ingesteld buiten de wettelijke termijn van een maand na de ontvangst van de kennisgeving van de beschikking.

De onder voorlopig bewind geplaatste persoon stelde cassatieberoep in. Het Hof verwierpt het middel dat, in hoofdzaak, aanvoerde dat de termijn van een maand om hoger beroep in te stellen tegen de beschikking, in die procedure, pas inging vanaf de betekening, maar niet vanaf de kennisgeving ervan.

Het Hof overweegt dat de wetgever door de kennisgeving, bij gerechtsbrief, van de beschikking tot aanwijzing van de voorlopig bewindvoerder in te voeren, door artikel 488bis-C, § 1, zesde en negende lid, van het Burgerlijk Wetboek aan te nemen, “uitdrukkelijk heeft gekozen voor een snelle procedure, ten einde de beschermingsbehoefte te lenigen op wie de maatregel van toepassing is”, zodat, in die procedure, “de kennisgeving de appeltermijn doet ingaan”.

Voor het overige verwierpt het Hof het middel dat, subsidiair, aanvoerde dat de kennisgeving, overeenkomstig artikel 792, tweede en derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, de termijn moest vermelden waarbinnen de rechtsmiddelen moesten worden ingesteld. Artikel 488bis-C, § 1, negende lid, van het Burgerlijk Wetboek

doet de regelmatigheid van de kennisgeving immers van geen enkele andere vormvereiste dan van die van de gerechtsbrief afhangen.

Wraking en onttrekking

Tegensprekelijke procedure – Afwijzing van het wrakingsverzoek – Niet-ontvankelijkheid van het cassatieberoep ingesteld door niet-wrakende partijen

Arrest van 6 mei 2014 (P.14.0654.N) met conclusie van advocaat-generaal M. Timperman

Voor het hof van beroep te Antwerpen werden overeenkomstig artikel 838, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, verschillende partijen mee opgeroepen samen met de wrakende partij. Nadat het hof van beroep het wrakingsverzoek afwees, stelden zowel de wrakende partij als drie van de mee opgeroepen partijen cassatieberoep in tegen die beslissing.

Aan de orde is de ontvankelijkheid van het cassatieberoep dat door niet-wrakende partijen wordt ingesteld tegen een beslissing tot afwijzing van het wrakingsverzoek. Het Hof oordeelt dat de rechter die over de wraking uitspraak moet doen, overeenkomstig artikel 838, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek een tegensprekelijke procedure dient te organiseren, zowel ten aanzien van de wrakende partij als ten aanzien van de overige partijen in het hoofdgeding welke behoorlijk dienen te worden opgeroepen. Vervolgens preciseert het Hof dat uit die bepaling evenwel niet volgt dat niet-wrakende partijen, inverdenkinggestelden in de procedure ten gronde, cassatieberoep kunnen instellen tegen de beslissing waarbij het wrakingsverzoek van een andere inverdenkinggestelde wordt afgewezen. Een dergelijk cassatieberoep is niet ontvankelijk.

Procedure bepaald in artikel 828 e.v. Gerechtelijk Wetboek – Advies door kamer van inbeschuldigingstelling overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet

Arrest van 10 juni 2014 (P.14.0925.N)

De eiser, een aangehoudene met de Turkse nationaliteit, verzocht de wraking van drie raadsheren in het hof van beroep te Antwerpen, op de grond dat zij in de kamer van inbeschuldigingstelling een bevel tot aanhouding van de eiser uitvoerbaar hadden verklaard, terwijl zij thans opnieuw zetelden in de kamer van inbeschuldigingstelling om advies uit te brengen over hetzelfde verzoek tot uitlevering van de eiser, overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet 1874.

De wrakingsprocedure bepaald in artikel 828 en volgende Gerechtelijk Wetboek is van toepassing op de kamer van inbeschuldigingstelling die advies uitbrengt overeenkomstig artikel 3, vierde lid, Uitleveringswet. Krachtens artikel 828, 9°, Gerechtelijk Wetboek kan iedere rechter worden gewraakt indien hij raad

gegeven, gepleit of geschreven heeft over het geschil indien hij daarvan vroeger kennis heeft genomen als rechter of als scheidsrechter, behalve indien hij in dezelfde aanleg (1) heeft medegewerkt aan een vonnis of een uitspraak alvorens recht te doen; (2) na uitspraak te hebben gedaan bij verstek, van de zaak kennis neemt op verzet; (3) na uitspraak te hebben gedaan op een voorziening, later van dezelfde zaak kennis neemt in verenigde kamers.

Hier blijkt dat de raadsheren die het voorwerp uitmaakten van de verzoeken tot wraking in het kader van de adviesprocedure, ook gezeteld hadden in de zaak tot uitvoerbaarverklaring van hetzelfde verzoek tot uitlevering. Het verzoek tot wraking is gegrond.

Onttrekking – Afdeling van een rechtbank

Arrest van 26 november 2014 (P.14.1690.F)

In deze zaak verzocht de Procureur des Konings te Bergen, afdeling Doornik, dat de zaak aan de rechtbank van eerste aanleg te Henegouwen, afdeling Doornik, zou worden onttrokken wegens gewettigde verdenking.

Het Wetboek van Strafvordering voorziet enkel in de onttrekking van een zaak aan een rechtscollege in zijn geheel.

Aangezien de afdeling Doornik niet de rechtbank van eerste aanleg te Henegouwen in haar geheel uitmaakt, heeft het Hof dat verzoekschrift kennelijk niet-ontvankelijk verklaard.

Beslag en middelen tot tenuitvoerlegging

Gedwongen tenuitvoerlegging – Onregelmatige verklaring van derde-beslagene – Matigingsbevoegdheid van de rechter – Administratieve akte

Arrest van 6 juni 2014 (C.10.0482.F) met conclusie van eerste advocaat-generaal J.-Fr. Leclercq

De eiser, die voor een Congolese rechtbank de veroordeling van de Democratische Republiek Congo (D.R.C.) had verkregen tot teruggave van zijn door Zairese strijdkrachten geplunderde goederen, vorderde de tenuitvoerlegging van die beslissing in België, waar zijn woonplaats gelegen was, door twee akten van uitvoerend beslag te doen betekenen aan de D.R.C., in de handen van verschillende bankinstellingen, van de Belgische Staat en van de Franse Gemeenschap.

Ten gevolge van die beslagleggingen deden de Belgische Staat en de Franse Gemeenschap een verklaring van derde-beslagene, terwijl de D.R.C. verzet deed.

Voor de beslagrechter voerde de eiser aan dat de verklaringen van derde-beslagene onjuist en/of laattijdig waren, zodat de Belgische Staat en de Franse Gemeenschap medeschuldenaar van de oorzaken van het beslag moesten worden verklaard.

Aangezien de onregelmatigheid van de verklaringen van derde-beslagene de beslaglegger geen schade had berokkend, beperkte de beslagrechter, met uitoefening van zijn matigingsbevoegdheid, de veroordeling van laatstgenoemden tot de betaling van een vergoeding van 2.500 €.

Tegen die in hoger beroep bevestigde beslissing stelde de beslaglegger cassatieberoep in.

Het Hof bevestigt, op de eensluidende conclusie van het openbaar ministerie, zijn vroegere rechtspraak⁹ en oordeelt dat de rechter die zijn matigingsbevoegdheid uitoefent op grond van artikel 1456 of 1542 van het Gerechtelijk Wetboek, zijn beslissing kan gronden op het feit dat de beslaglegger geen schade heeft geleden, “aangezien de onregelmatige verklaring van de derde-beslagene geen afbreuk heeft gedaan aan de kansen van de beslaglegger om de goederen van zijn schuldenaars te vinden en daarop beslag te leggen”.

Het Hof, dat zich aansluit bij de conclusie van zijn eerste advocaat-generaal, verwerpt ook het middel dat het bestreden arrest verwijt niet te hebben nagegaan of de verklaring van derde-beslagene was opgemaakt door een bevoegde ambtenaar. Het Hof oordeelt, wat dat betreft, dat “de verklaring van derde-beslagene die door de administratieve overheid wordt opgemaakt krachtens de artikelen 1452 en 1539, vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek en die hierin bestaat dat er een inlichting wordt medegedeeld, waartoe de overheid binnen het kader van een gerechtelijke procedure gehouden is, geen administratieve akte is waarop de bij artikel 159 van de Grondwet voorgeschreven wettigheidstoetsing moet worden uitgeoefend”.

Strafrechtelijk beslag – Rechten hypothecaire schuldeiser

Arrest van 5 september 2014 (C.14.0114.N)

Door de ontvanger der belastingen werden lastens de eiseres twee ambtshalve aanslagen gevestigd in de vennootschapsbelasting. Uit hoofde van deze belastingenschuld liet de verweerder, de Belgische Staat, op 14 januari 2010 op het onroerend goed van de eiseres een wettelijke hypotheek inschrijven.

Op 23 januari 2010 legde de Procureur des Konings te Antwerpen overeenkomstig artikel 35*bis* Wetboek van Strafvordering strafrechtelijk beslag op dit onroerend goed.

Bij exploit van 15 oktober 2010 legde de ontvanger op hetzelfde goed uitvoerend beslag.

Voor de appelrechters voerde de eiseres aan dat, gelet op het voorafgaand strafrechtelijk beslag, een burgerlijk uitvoerend beslag onmogelijk was, zodat de hypotheekbewaarder de inschrijving van het uitvoerend beslag gelegd op vraag van de fiscus had dienen te weigeren. De appelrechters verwierpen dit verweer.

⁹ Cass. 24 april 2008, C.07.0180.N, AC 2008, nr. 249.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep tegen dit oordeel. Het Hof oordeelt dat een strafrechtelijk beslag op een onroerend goed, noch de verbeurdverklaring ervan, in beginsel, afbreuk kunnen doen aan de rechten van schuldeisers van wie de hypotheek vóór de datum van de overschrijving van het beslag werd ingeschreven op het kantoor der hypotheeken. Deze schuldeisers kunnen bijgevolg niettegenstaande het stafrechtelijk beslag hun executierechten uitoefenen op het onroerend goed.

Publiek en administratief recht

Grondwettelijk Hof

Vernietiging norm door Grondwettelijk Hof – Bekendmaking vernietigings-arrest – Administratief of rechterlijk beroep tegen handelingen en verordeningen van een bestuursorgaan, gegrond op een vernietigde norm – Termijn – Onverschuldigde betaling

Arrest van 8 mei 2014 (C.13.0153.N) met conclusie van advocaat-generaal A. Van Ingelgem

De eiseres vorderde de terugbetaling van de door haar betaalde milieuheffingen omdat de decretale grondslag van de heffingen door het Grondwettelijk Hof was vernietigd.

De appelrechters wezen haar vordering af en oordeelden, met betrekking tot de milieuheffingen van 1995 en 1996, dat zij niet tijdig, overeenkomstig artikel 18 van de Bijzondere wet op het Arbitragehof, administratief beroep had ingesteld tegen de inning ervan. Volgens de eiseres vond deze bepaling geen toepassing en beschikte zij over een vordering tot terugbetaling wegens onverschuldigde betaling.

In het arrest van 8 mei 2014 verwerpt het Hof, op gelijkkluidende conclusie van het openbaar ministerie, het cassatieberoep van de eiseres. Op grond van artikel 18 Bijzondere Wet op het Grondwettelijk Hof dient elk rechtsmiddel tegen de handelingen en verordeningen van de bestuursorganen die gegrond zijn op een bepaling van een wet, een decreet of een in artikel 134 Grondwet bedoelde regel die door het Grondwettelijk Hof is vernietigd, binnen zes maanden na de bekendmaking van het arrest van het Grondwettelijk Hof te worden ingesteld. Het Hof preciseert dat de belastingplichtige die een belasting heeft betaald die haar grondslag vindt in een door het Grondwettelijk Hof vernietigde bepaling, de vordering op grond van onverschuldigde betaling dient in te stellen binnen zes maanden na de bekendmaking van het arrest van het Grondwettelijk Hof. De appelrechters die oordelen dat het niet mogelijk is om, buiten deze termijn om, de terugbetaling van beweerdelijk onrechtmatig betaalde belastingen te vorderen op grond van de theorie van de onverschuldigde betaling, verantwoorden hun beslissing naar recht.

Grondwettelijk Hof – Vaststelling van ongrondwettigheid door een op een prejudiciële vraag gewezen arrest – Gevolgen in de tijd

Arrest van 20 november 2014 (C.13.0435.F) met conclusie van advocaat-generaal Th. Werquin

Artikel 29*bis*, § 1, eerste lid, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, vóór de wijziging ervan bij de wet van 19 januari 2001, bepaalde dat bij een verkeersongeval waarbij een motorrijtuig betrokken is, met uitzondering van de stoffelijke schade, alle schade veroorzaakt aan elk slachtoffer of zijn rechthebbenden en voortvloeiend uit lichamelijke letsels of het overlijden, vergoed wordt door de verzekeraar die de aansprakelijkheid dekt van de eigenaar, de bestuurder of de houder van het motorrijtuig overeenkomstig die wet.

Voor zover het motorrijtuig, in de zin van die bepaling, slechts doelde op het rij- of voertuig, bestemd om zich over de grond te bewegen en dat door een mechanische kracht kan worden gedreven zonder aan spoorstaven te zijn gebonden, heeft het Grondwettelijk Hof, bij prejudicieel arrest nr. 92/98 van 15 juli 1998, voor recht gezegd dat artikel 29*bis* de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt aangezien het de aan spoorstaven gebonden motorrijtuigen uitsluit uit de vergoedingsregeling die het invoert.

Doordat het geschil betrekking heeft op een verkeersongeval waarbij een voertuig op rails betrokken is dat op 10 november 1997 is gebeurd, voerde de eiser aan dat de rechter, behalve voor het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld, slechts met de vastgestelde ongrondwettigheid rekening mag houden mits hij de algemene beginselen van het gewettigd vertrouwen en van de rechtszekerheid in acht neemt, die zich ertegen verzetten dat de vergoedingsverplichting geldt voor verkeersongevallen waarbij aan spoorstaven gebonden motorrijtuigen betrokken zijn, die gebeurd zijn vóór de bekendmaking van het arrest nr. 92/98 van het Grondwettelijk Hof.

Het Hof van Cassatie beschouwt die analyse als onjuist.

Uit het onderling verband tussen de artikelen 26, § 2, 2°, en 28 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof volgt dat het prejudicieel arrest dat de ongrondwettigheid vaststelt van artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989, zonder dat het Grondwettelijk Hof de gevolgen ervan in de tijd heeft beperkt, declaratoir is en zowel geldt voor het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld als voor het rechtscollege dat daarvan is vrijgesteld.

De algemene beginselen betreffende het recht op behoorlijk bestuur staan de hoven en rechtbanken niet toe af te wijken van de naleving van die wetsbepalingen.

Vreemdelingen

Toegang tot het grondgebied – Vereiste documenten – Aan de vervoerder opgelegde administratieve geldboete – Weerslag op de toegangsmachtiging a posteriori

Arrest van 9 mei 2014 (C.12.0612.F) met conclusie van eerste advocaat-generaal J.-Fr. Leclercq

Artikel 74/4bis, § 1, 1° en 4°, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied legt een administratieve geldboete van 3.750 euro op aan de luchtvervoerder voor elke passagier die hij naar België vervoert, die niet in het bezit is van de in artikel 2 voorgeschreven stukken.

Volgens laatstgenoemde bepaling moet de vreemdeling, om het land binnen te komen, houder zijn hetzij van de documenten die vereist zijn krachtens een internationaal verdrag, een wet of een koninklijk besluit, hetzij van een geldig paspoort of van een daarmee gelijkgestelde reistitel, voorzien van een visum of van een visumverklaring, geldig voor België.

Het Hof oordeelt in zijn arrest dat de geldboete verschuldigd is zodra een passagier naar België vervoerd wordt, zonder dat hij in het bezit is van het vereiste document, om er te verblijven of naar een derde land door te reizen.

De omstandigheid dat de vreemdeling, die de vereiste documenten niet in zijn bezit had, niettemin tot het grondgebied werd toegelaten, verandert hieraan niets.

Het Hof vernietigt het arrest van het hof van beroep, dat het tegendeel had beslist.

Toegang tot het grondgebied – Administratieve geldboete ten laste van de luchtvervoerder – Bijzondere identiteitskaart

Arrest van 16 oktober 2014 (C.13.0236.F) met conclusie van eerste advocaat-generaal J.-Fr. Leclercq

Artikel 74/4bis, § 1, 1° en 4°, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied legt een administratieve geldboete aan de luchtvervoerder op voor elke passagier die hij naar België vervoert die niet in het bezit is van de in artikel 2 voorgeschreven documenten.

Laatstgenoemde bepaling onderwerpt de toegang tot het Rijk aan het bezit, hetzij van de documenten die vereist zijn krachtens een internationaal verdrag, een wet of een koninklijk besluit, hetzij van een geldig paspoort of van een daarmee gelijkgestelde reistitel, voorzien van een visum of van een visumverklaring, geldig voor België.

De luchtvaartmaatschappij had in dit geval een Britse passagier, ambtenaar van de Europese Commissie, vervoerd die niet in het bezit was van een nationale identiteitskaart maar van een bijzondere identiteitskaart die door België was uitgereikt met toepassing van het koninklijk besluit van 30 oktober 1991.

De Belgische Staat voerde aan dat die identiteitskaart geen titel was als bedoeld in artikel 2, eerste lid, 1°, van de wet van 15 december 1980.

Het Hof verwerpt dat middel.

Andere uitspraken in publiek en administratief recht

Gemeentelijke administratieve straffen – Beroep – Noodzaak om het beroep te richten tegen de gemeente

Arrest van 2 mei 2014 (C.13.0238.F)

De rechtsvordering van de rechtszoekende die een gemeentelijke administratieve boete betwist, was gericht tegen de ambtenaar die de straf heeft opgelegd.

Het hof van beroep verwierp de door de ambtenaar opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid, volgens welke het hoger beroep gericht moest worden tegen de gemeente. Het hof van beroep oordeelde immers dat die ambtenaar bij het bestraffen optreedt “als een autonome administratieve overheid”.

Het Hof vernietigt die beslissing. Uit artikel 119*bis* van de nieuwe gemeentewet blijkt immers dat de organen die inzake administratieve straffen optreden, dat in naam en voor rekening van de gemeente doen.

Huisvesting – Vlaamse Wooncode – Herstelmaatregelen – Aard – Doel – Draagwijdte

Arrest van 6 mei 2014 (P.12.0355.N) met conclusie van advocaat-generaal M. Timperman

In dit arrest preciseert het Hof de draagwijdte van artikel 20*bis* van de Vlaamse Wooncode en de daarin omschreven herstelmaatregelen. Artikel 20*bis*, § 1, lid 1 van de Vlaamse Wooncode, zoals van toepassing op de datum van het bestreden arrest, luidde: “Naast de straf kan de rechtbank de overtreder bevelen om werken uit te voeren om de woning te laten voldoen aan de vereisten van artikel 5. Als de rechtbank vaststelt dat de woning niet in aanmerking komt voor werkzaamheden, of dat het gaat om een goed als vermeld in artikel 20, § 1, tweede lid, beveelt ze de overtreder om er een andere bestemming aan te geven overeenkomstig de bepalingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 of om de woning of het goed te slopen, tenzij de sloop ervan verboden is op grond van wettelijke, decretale of reglementaire bepalingen. Dat gebeurt ambtshalve of op vordering van de wooninspecteur of het college van burgemeester en schepenen op wier grondgebied de woning, bedoeld in artikel 2, zich bevindt.

Het Hof verduidelijkt vooreerst dat de in deze bepaling bedoelde herstellvordering enkel kan worden ingewilligd tegenover personen van wie de rechter heeft vastgesteld dat zij een door artikel 20, § 1 van de Vlaamse Wooncode bedoeld misdrijf hebben gepleegd.

Voorts licht het Hof toe wat de finaliteit is van de in die bepaling bedoelde herstelmaatregelen: ze beogen niet alleen de gevolgen van de door artikel 20, § 1 van de Vlaamse Wooncode bedoelde misdrijven teniet te doen maar ook de door artikel 5 van de Vlaamse Wooncode bedoelde elementaire veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsnormen te verwezenlijken. De herstelmaatregel bestaande in het bevel om werken aan de woning uit te voeren om die te laten voldoen aan de vereisten van artikel 5 van de Vlaamse Wooncode, strekt tot integraal herstel.

Vanuit die optiek neemt het Hof aan dat het herstel, behoudens in het geval van kennelijke onredelijkheid, moet worden bevolen voor alle gebreken aan de woning, voorwerp van het door artikel 20, § 1 van de Vlaamse Wooncode bedoelde misdrijf, zodat die woning opnieuw voldoet aan alle krachtens artikel 5 van de Vlaamse Wooncode geldende elementaire veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsnormen. Een herstellvordering kan dan ook slechts zonder voorwerp worden verklaard indien de rechter vaststelt dat de woning voldoet aan alle krachtens de laatst genoemde bepaling geldende elementaire veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsnormen. De enkele vaststelling dat is verholpen aan de gebreken welke aanleiding hebben gegeven tot de strafvervolgning, volstaat daartoe niet.

Belangrijkste conclusies van het openbaar ministerie

Burgerlijk, handels- en economisch recht

- De rechter bepaalt de onderhoudsuitkering rekening houdend met de mogelijkheden die partijen onbenut laten, Cass. 2 januari 2014, C.12.0164.N;
- Het budget van de financiële middelen van de ziekenhuizen in de zin van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987: de gevolgen van het openbare orde karakter van de regelgeving en de bepaling van de kosten die nog van de patiënt kunnen gevorderd worden, Cass. 13 januari 2014, C.11.0596.N;
- Aansprakelijkheid buiten overeenkomst, gebrekkige zaak, signalisatie, steenval, steen, Cass. 17 januari 2014, C.12.0510.F;
- Wegverkeersongeval: begrip, Cass. 20 januari 2014, C.11.0778.F;
- Het CMR-Verdrag (artt. 17 en 23) regelt slechts de aansprakelijkheid van de vervoerder voor het verlies of de beschadiging van de vervoerde goederen alsook de vertraging in de aflevering ervan; de aansprakelijkheid van de vervoerder voor andere schade wordt beheerst door het toepasselijke nationale recht, Cass. 23 januari 2014, C.12.0356.N;
- Het werkelijke en rechtstreekse voorwerp van de veroordeling van de Staat tot het afleveren, aan de ouders en aan hun kinderen, van een voorlopig bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister voor een oorspronkelijke duur van een jaar, die vervolgens verlengd moet worden tot het einde van de schooltijd van al hun kinderen en de bevoegdheid om daarvan kennis te nemen, Cass. 24 januari 2014, C.10.0450.F;
- Gezag van het strafrechtelijk gewijsde op het latere burgerlijk proces: draagwijdte, Cass. 3 februari 2014, C.12.0474.F;
- Draagwijdte van de sanctie van verval wegens niet-nakoming van een contractuele verplichting in het kader van een verzekeringsovereenkomst, Cass. 3 maart 2014, C.13.0224.F;
- Een tontineovereenkomst die strekking heeft voort te bouwen op een tussen de partijen bestaande feitelijke of juridische verhouding, houdt op te bestaan wanneer deze onderliggende verhouding een einde neemt, derwijze dat hierdoor aan de verdere uitwerking van de overeenkomst iedere zin ontnomen wordt, Cass. 6 maart 2014, C.13.0362.N;

- Auteursrechten: oorspronkelijk werk, schepping, begrip, Cass. 17 maart 2014, C.12.0317.F;
- De aansprakelijkheid van de vennoten van een coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid voor de schulden van de vennootschap, Cass. 3 april 2014, F.12.0205.N;
- Akkoord van 10 september 1965 tussen de Democratische Republiek Congo en het Koninkrijk België betreffende het luchtverkeer, Cass. 4 april 2014, C.11.0521.F;
- Wijze van bepaling van de waarde van de effecten bij een overdracht van aandelen t.g.v. een vordering tot uitsluiting van een aandeelhouder, Cass. 28 april 2014, C.13.0007.F;
- Luchtvaartmaatschappij die een vreemdeling naar België vervoert of een vreemdeling naar België brengt ter gelegenheid van een reis naar een derde land, Cass. 9 mei 2014, C.12.0612.F;
- De vraag of de vorderingen waartoe het contract tussen een reisorganisator en de niet-reiziger aanleiding geeft onder de door de wet van 16 februari 1994 tot regeling van het contract van reisorganisatie en reisbemiddeling ingestelde verjaringsregeling vallen, Cass. 15 mei 2014, C.12.0617.N;
- Schuldvergelijking na faillissement, Cass. 15 mei 2014, C.13.0552.N;
- De excepties die de bouwheer tegen wie een rechtstreekse vordering wordt ingesteld, tegen de onderaannemer kan tegenwerpen, Cass. 15 mei 2014, C.13.0552.N;
- De aard van de wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de artikelen 9 en 12.6 van de Pachtwet, aard van deze wet voor wat betreft voornoemd artikel 12.6, Cass. 19 mei 2014, C.13.0310.N;
- Het karakter van een door een vereffenaar aan een schuldeiser uitgevoerde betaling vóór het afsluiten van de verdelingsprocedure, Cass. 19 mei 2014, C.13.0482.N;
- Onverdeeldheid en mede-eigenaars: geldigheid van een akte van overdracht en tegenstelbaarheid aan de niet-geraadpleegde eigenaar, Cass. 23 mei 2014, C.13.0286.F;
- Bewaarder van de zaak, grote weg, begrip, Cass. 23 mei 2014, C.12.0301.F;
- De vraag of de schade van de inzittende bij een motorrijtuig dat deelneemt aan een snelheidsrit of -wedstrijd uit de dekking van de bijzondere verzekering kan worden gesloten; de verenigbaarheid van de artikelen 8, derde lid, en 29bis van de WAM 1989, Cass. 12 juni 2014, C.13.0349.N;
- De rechtsgevolgen van het bepalen van de kristallisatiedatum bij fusie of splitsing van vennootschappen, Cass. 12 juni 2014, C.13.0356.N;
- Voorwaarde waaronder een motorrijtuig bij een wegverkeersongeval betrokken is, Cass. 13 juni 2014, C.13.0184.F;

- Het criterium op grond waarvan de instellingen die opgericht of erkend zijn door de federale overheid, door de gemeenschappen en de gewesten, de provincies of de gemeenten, die een taak van openbare dienst vervullen en die niet afhangen van de rechterlijke of wetgevende macht, en de verenigingen zonder winstoogmerk, ook al zijn zij opgericht door een administratieve overheid en ook al zijn zij onderworpen aan een verregaande controle van de overheid, moeten worden aangemerkt als administratieve overheden, Cass. 13 juni 2014, C.14.0010.F;
- Bewijs van de decharge door de lastgever van de verplichtingen van de lasthebber, Cass. 16 juni 2014, C.13.0527.F;
- Weerslag van de onwettige situatie van de eiser voor zijn recht om zich te beroepen op de benadeling van een belang of de ontzegging van een rechtmatig voordeel, Cass. 16 juni 2014, C.12.0402.F;
- Scheiding der machten, aansprakelijkheid buiten overeenkomst, administratieve overheid, herstelplicht, herstel in natura en rechterlijke macht, Cass. 4 september 2014, C.12.0535.F;
- Grondwettelijk Hof, prejudiciële vraag en antwoord op conclusies, Cass. 4 september 2014, C.13.0198.F;
- De gevolgen van de beneficiaire aanvaarding van nalatenschappen, inzonderheid wat de uitkering van legaten betreft, Cass. 5 september 2014, C.13.0453.N;
- De geldigheid van de contractuele beperking van de tienjarige aansprakelijkheid van de architect wegens een gebrek in de bouw in geval van een samenlopende fout van de aannemer, Cass. 5 september 2014, C.13.0395.N;
- Het vertrekpunt van de vijfjarige verjaring van rechtsvorderingen tot vergoeding van schade op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid, Cass. 5 september 2014, C.12.0605.N;
- Weerslag van de gedeeltelijke betaling van de eigen schuld door een *in solidum* gehouden schuldenaar op de eigen schuld van de andere *in solidum* gehouden medeschuldenaars, Cass. 18 september 2014, C.13.0379.F;
- Verjaring van de rechtsvordering tot betaling van de tegemoetkoming voor de erfdiensbaarheid van openbaar nut met toepassing van de wet van 10 maart 1925 op de elektriciteitsvoorziening, Cass. 22 september 2014, C.13.0496.F;
- De persoon die rechtsgeldig verzet kan doen tegen de betaling van een verzekeringsuitkering die aan de huurder door zijn eigen verzekeraar verschuldigd is vóór de betaling van de verzekeringsuitkering aan de bevoorrechte schuld-eiser door zijn verzekeraar, Cass. 2 oktober 2014, C.13.0436.F;
- Artikel 35, eerste lid, van het Veldwetboek, Cass. 16 oktober 2014, C.12.0217.F;
- Pacht die door de vruchtgebruiker wordt toegekend voor een periode van meer dan negen jaar, verval van het vruchtgebruik, vermindering van de duur

- van de pacht door de eigenaar, verhuurder die zowel vruchtgebruiker van een onverdeeld aandeel als eigenaar van het andere onverdeeld aandeel is, Cass. 16 oktober 2014, C.12.0406.F-C.12.0573.F;
- Luchtvaartmaatschappij die een vreemdeling naar België vervoert die houder is van een bijzondere identiteitskaart die door België is uitgereikt, Cass. 16 oktober 2014, C.13.0236.F;
 - Dubbelzinnige redenen en duistere redenen van een beslissing, Cass. 16 oktober 2014, C.14.0004.F;
 - De gevolgen van de kwijtschelding verleend door de benadeelde aan één van de aansprakelijken voor de andere *in solidum* gehouden mede-aansprakelijken, Cass. 17 oktober 2014, C.13.0452.N;
 - Gerechtskosten: begunstigde en verschillende procedures, Cass. 20 oktober 2014, C.13.0526.F;
 - Wet die van toepassing is op de verjaring van de schuldvorderingen ten laste van de Belgische Staat die ontstaan zijn uit de internationale instrumenten die met Zaïre zijn gesloten met het oog op de vergoeding van de houders van “gezairiseerde” goederen, Cass. 3 november 2014, C.08.0174.F;
 - Verdeling van aansprakelijkheid ingeval de brand van de gehuurde zaak ontstaan is door zowel een fout van de huurder als een gebrek van de gehuurde zaak waarvoor de verhuurder vrijwaring verschuldigd is, Cass. 6 november 2014, C.13.0610.F;
 - De omvang van het recht van bewoning, Cass. 7 november 2014, C.14.0224.N;
 - Het recht van de overheid-werkgever op schadevergoeding wanneer zij de wedde dient te betalen aan een personeelslid van een onderwijsinstelling dat arbeidsongeschikt is ingevolge de fout van een derde, Cass. 7 november 2014, C.13.0199.N;
 - Er bestaat geen vergoedbare schade in de zin van de artikelen 1382 en 1383 BW wanneer de vergelijking moet worden gemaakt tussen de toestand van een gehandicapt bestaan van een persoon en zijn niet-bestaan, Cass. 14 november 2014, C.13.0441.N;
 - Aansprakelijkheid buiten overeenkomst, morele schade en kapitalisatiemethode, materiële schade en huishoudelijke taken, Cass. 19 november 2014, P.14.1121.F;
 - Aansprakelijkheid buiten overeenkomst, samenloop van fouten, weerslag van de fouten, ontstaan van de schade, ieders aandeel in de schade, Cass. 19 november 2014, P.14.1139.F;
 - Declaratoir karakter van het prejudicieel arrest dat de ongrondwettigheid van artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 vaststelt, zonder dat het Grondwettelijk Hof de werking ervan in de tijd heeft beperkt, en de daaruit voortvloeiende gevolgen, Cass. 20 november 2014, C.13.0435.F;

- De regeling die van toepassing is op het rechtsmiddel dat na 6 september 2013 is ingesteld tegen een beslissing door de Raad voor de mededinging, Cass. 20 november 2014, H.14.0001.F;
- De beperking van het recht op vrije meningsuiting en de beoordeling ervan door de rechter, Cass. 28 november 2014, C.13.0437.N;
- De vraag of de verhuring van parkeerplaatsen valt onder de toepassing van de Handelshuurwetgeving, Cass. 28 november 2014, C.13.0597.N;
- De ontbinding van de overeenkomst t.l.v. een contractspartij heeft niet tot gevolg dat deze het recht verbeurt om aanspraak te maken op vergoeding van de schade die zij heeft geleden wegens de wanprestatie van de wederpartij, ook al heeft zij zelf op grond hiervan niet de ontbinding van de overeenkomst gevorderd, Cass. 5 december 2014, C.14.0061.N;
- De wijziging van artikel 94 van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, door de wet van 14 januari 2002: gevolgen op de bepaling van de kosten die aangerekend kunnen worden aan de patiënt, Cass. 8 december 2014, C.12.0415.N;
- Erfdienstbaarheid van doorgang en ingesloten erf, Cass. 11 december 2014, C.13.0365.F;
- Recht van verdediging in burgerlijke zaken en niet door de partijen aangevoerde rechtsgrond, Cass. 11 december 2014, C.13.0428.F;
- Handelshuur, hernieuwing, met redenen omklede weigering in hoofdde, subsidiair andere voorwaarden, Cass. 11 december 2014, C.13.0475.F;
- Diplomatieke immuniteit, immuniteit van tenuitvoerlegging, diplomatieke missies, bankrekeningen, internationale gewoonte en rechten van de mens, Cass. 11 december 2014, C.13.0537.F;
- De gevolgen van de verzaking aan elke vordering tegen de Staat omwille van schade geleden ten gevolge van de dioxinecrisis, met betrekking tot het bedrag van de aangeboden staatssteun, Cass. 26 december 2014, AR C.12.0203.N;
- De opdracht van de rechter die kennis neemt van een geschil over het al dan niet bestaan van een voorkooprecht van de pachter bij de verkoop van een verpacht goed aan een openbaar bestuur of een publiekrechtelijke rechtspersoon met toepassing van artikel 52, 3°, van de Pachtwet, Cass. 26 december 2014, AR C.14.0120.N.

Gerechtelijk recht

- Betekening in internationale maritieme zaken, nietigheid en bereikt doel, Cass. 9 januari 2014, C.12.0370.N;
- Het administratief stadionverbod, voorzien in artikel 24^{quater} van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden,

- rechtsmacht van de jeugdrechter en de toepasselijke rechtsplegingsregels, Cass. 13 januari 2014, C.12.0576.N;
- Hoger beroep in burgerlijke zaken, aanhangigmaking, omvang, Cass. 17 januari 2014, C.13.0228.F;
 - Aard, doel en gevolg van de vereiste zekerheidstelling wanneer een inwoner namens de gemeente een burgerlijke rechtsvordering instelt, Cass. 21 januari 2014, P.12.1003.N;
 - Kort geding en binnenvaart, Cass. 23 januari 2014, C.12.0603.N;
 - Ontvankelijkheid van het middel dat steunt op de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek, die noch van openbare orde noch dwingend zijn, die niet aan de feitenrechter zijn voorgelegd en waarvan laatstgenoemde niet op eigen initiatief kennisgenomen heeft en daarvan ook niet diende kennis te nemen, Cass. 14 februari 2014, C.12.0522.F;
 - Uitvoerbaarverklaring, vreemde wet en rechter, Cass. 6 maart 2014, C.12.0391.N;
 - Wraking, kennis van de redenen, begrip, deskundigenonderzoek, schip en scheepvaart, Cass. 6 maart 2014, C.12.0613.N;
 - Artikel 18 Arbeidsovereenkomstenwet, begrippen, bedrog en zware schuld; nieuwe vordering: begrip en omvang, Cass. 11 maart 2014, P.12.0946.N;
 - Vordering in rechte, rechtsvordering, rechtspersoon en belang, Cass. 4 april 2014, C.13.0026.F;
 - Gevolg van de laattijdigheid van de mededeling van de conclusie op de regelmatigheid van de mededeling van de stukken, Cass. 12 mei 2014, S.13.0032.F;
 - Beslag, bewarend beslag, gedwongen tenuitvoerlegging, beslag onder derden, matigingsbevoegdheid van de rechter, derde beslagene, administratieve overheid, verklaring en administratieve akte, Cass. 6 juni 2014, C.10.0482.F;
 - Wijze van boeking van douaneschuld, Cass. 17 juni 2014, P.13.0959.N;
 - De beslissing van de kortgedingrechter nopens maatregelen inzake betwiste octrooirechten houdt op uitwerking te hebben vanaf een andersluidende beslissing van de bodemrechter, ook al is deze beslissing niet uitvoerbaar bij voorraad en werd tegen deze beslissing een rechtsmiddel aangewend, Cass. 26 juni 2014, C.13.0336.N;
 - Hoedanigheid en belang van een partij die beweert houder te zijn van een subjectief recht, Cass. 5 september 2014, C.12.0275.N;
 - Hoger beroep tegen een vonnis dat uitspraak doet over een vordering tot overlegging van stukken die is ingesteld tijdens een hangende rechtspleging, terwijl artikel 880, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek geen onderscheid maakt naargelang het vonnis uitspraak doet over een vordering tot overlegging van stukken die als hoofdvordering dan wel als incidentele vordering is ingesteld, Cass. 11 september 2014, C.13.0014.F;

- Om de ogenschijnlijke rechten van de houder van een buitenlands octrooi te beoordelen, kan de voorzitter in geval van ernstige betwisting de ogenschijnlijke geldigheid van de titel niet aannemen door louter te verwijzen naar de schorsende werking van het rechtsmiddel dat tegen de beslissing tot vernietiging van het octrooi werd aangewend, Cass. 12 september 2014, C.13.0232.N;
- De in graad van beroep toegekende rechtsplegingsvergoeding voor de in de eerste aanleg gevoerde procedure, temporele werking van artikel 1022 Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door artikel 7 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat. De bevoegdheid van de rechter op verwijzing voor het toekennen van een rechtsplegingsvergoeding voor de procedure gevoerd voor het Hof van Cassatie, Cass 15 september 2014, C.13.0017.N;
- De draagwijdte van het verbod in hoofde van de rechter om uitspraak te doen bij wege van algemene en als regel geldende beschikking, Cass. 19 september 2014, F.13.0143.N;
- Tegen het vonnis waarbij de rechter zich bevoegd of onbevoegd verklaart, staat geen hoger beroep open; een dergelijk hoger beroep is slechts mogelijk nadat de rechter die zich bevoegd heeft verklaard of de als bevoegd aangewezen rechter een eindvonnis heeft gewezen over de ontvankelijkheid of de gegrondheid van de vordering, Cass. 3 oktober 2014, C.13.0164.N;
- Wettigheid van een arrest dat enkel uitspraak doet over een middel dat steunt op de formele onregelmatigheid van het dwangbevel inzake btw maar geen uitspraak doet over de betwisting die bij het hof van beroep aanhangig is gemaakt en die betrekking heeft op het bestaan van de belastingschuld, Cass. 9 oktober 2014, F.11.0124.F;
- Het gerecht waarvoor de vordering wordt ingesteld, stelt op grond van zijn intern recht vast of de onderhoudsgerechtigde woonplaats heeft op het grondgebied van de lidstaat van dat gerecht; ingesteld voor de Belgische rechter moet deze artikel 36 Gerechtelijk Wetboek toepassen, aangezien dit artikel de vaststelling van de woonplaats in het procesrecht bepaalt, Cass. 24 oktober 2014, C.13.0592.N;
- Aanbieden van goederen bij de douane onder een verkeerde benaming en verkeerde goederentarieffcode, Cass. 4 november 2014, P.13.1652.N;
- Stedenbouw, strafbaarstelling van het eerste gebruik van een gebouw in strijd met de uit de vergunning voortvloeiende bestemming; cassatieberoep door stedenbouwkundig inspecteur en gevolgen van verbeterende verklaring van cassatieberoep, Cass. 4 november 2014, P.13.0768.N;
- Niet-ontvankelijkheid van een cassatieberoep tegen de beslissing waarbij de rechter uitspraak doet over een vordering tot het verkrijgen van een nieuwe termijn om conclusie te nemen en over het feit dat overwegingen die betrekking hebben op de omvang van de vernietiging geen middel zijn, Cass. 6 november 2014, C.14.0012.F;

- Hoedanigheid en belang van een partij die beweert houder te zijn van een subjectief recht, Cass. 7 november 2014, C.13.0138.N;
- De geldigheidsvoorwaarden van de betekening aan het ambt van de Procureur des Konings, Cass. 7 november 2014, C.13.0058.N;
- De ondertekening van vonnissen en arresten door de leden van een kamer die collegiaal beslist, Cass. 7 november 2014, C.13.0608.N-C.13.0624.N;
- De aard van de motiveringsverplichting van arbitrale uitspraken en de controle ervan door de annulatierechter, Cass. 28 november 2014, C.12.0517.N;
- Aan de rechter die kennisneemt van een geschil op verwijzing na gedeeltelijke cassatie, komt slechts rechtsmacht toe binnen de grenzen van de verwijzing; die verwijzing is in beginsel beperkt tot de omvang van de vernietiging, die op haar beurt in de regel beperkt is tot de draagwijdte van het middel dat eraan ten grondslag ligt, Cass. 12 december 2014, C.14.0105.N-C.10.0566.N.

Fiscaal recht

- De vraag of een opname van de douaneschuld op de fiche 1552B kan gelden als een boeking in de zin van artikel 217 van het Communautair Douanewetboek, Cass. 16 januari 2014, F.12.0183.N;
- Het recht van de administratie om het recht op aftrek van de inkomende btw te verwerpen met betrekking tot facturen waarop de leveringsdatum niet is vermeld, Cass. 16 januari 2014, F.12.0044.N;
- Het gevolg van het ontbreken van de beroepsmogelijkheden in de kennisgeving van de beslissing van de Vlaamse regering over het administratief beroep van de belastingplichtige tegen de leegstandheffing, Cass. 16 januari 2014, F.12.0129.N;
- De vereiste van de boeking van het bedrag aan in te vorderen douanerechten voorafgaand aan de mededeling ervan overeenkomstig artikel 221.1 CDW, Cass. 16 januari 2014, F.12.0173.N;
- De vraag of een gemeentelijk belastingreglement, dat voorziet in een forfaitaire belasting op het ter beschikking stellen of het verhuren van kamers of gemeubelde appartementen, een verboden gelijkaardige belasting is in de zin van artikel 464, 1°, WIB92, Cass. 13 februari 2014, F.12.0180.N;
- De op de administratie rustende bewijslast bij het vestigen van de afzonderlijke aanslag op verdoken meerwinsten, Cass. 13 februari 2014, F.13.0024.N;
- De vraag of de Centra voor wetenschappelijk onderzoek na de wet van 20 november 1962 verder vrijstelling blijven genieten van de onroerende voorheffing, Cass. 13 februari 2014, F.13.0039.N;
- De vraag of een gemeentebelasting op concerten, film-, video- en erotische voorstellingen die wordt berekend op het brutobedrag van alle ontvangsten,

- verminderd met de daarop toegepaste btw, een verboden gelijkaardige belasting is in de zin van artikel 464, 1°, WIB92, Cass. 13 februari 2014, F.13.0059.N;
- De draagwijdte van de aftrekbeperking ten belope van 50% inzake restaurant- en receptiekosten, Cass. 20 februari 2014, F.12.0050.N;
 - De grondwettelijkheid van de bevoegdheidsdelegatie aan de Koning tot het uitwerken van een forfaitaire aanslagregeling die vervat ligt in artikel 56, § 1, Btw-wetboek, Cass. 20 februari 2014, F.12.0053.N;
 - Het begrip “verdoken meerwinsten” waarop een bijzondere aanslag in de vennootschapsbelasting kan worden gevestigd krachtens artikel 219, eerste lid, WIB92, Cass. 20 februari 2014, F.12.0132.N;
 - De wijze waarop beroepskosten door de belastingplichtige kunnen worden verantwoord, Cass. 20 februari 2014, F.13.0058.N;
 - De toepassingsvoorwaarden van de in artikel 354, eerste lid, WIB92 gestelde aanslagtermijn van drie jaar, Cass. 20 februari 2014, F.12.0181.N;
 - Uitvoering bij voorraad van een rechterlijke beslissing die een geschil betreffende de toepassing van WIB1992 beslecht; schorsend karakter van het verzet, van het hoger beroep en van het cassatieberoep alsook van hun termijnen, Cass. 28 februari 2014, F.12.0185.F;
 - De aard van het dwangbevel inzake invoerrechten en de motiveringsvereisten van dit dwangbevel, Cass. 20 maart 2014, F.12.0090.N;
 - De notie “op de dag van het overlijden bestaande schulden” in de zin van artikel 27 Wetboek Successierechten, Cass. 20 maart 2014, F.12.0199.N;
 - De toepassing van het verlaagd btw-tarief van 6% inzake het verlenen van toegang tot bepaalde evenementen op het gebied van cultuur en vermaak, Cass. 20 maart 2014, F.12.0203.N;
 - De gevolgen van de niet-betekening van de fiscale voorziening neergelegd ter griffie van het hof van beroep, Cass. 20 maart 2014, F.13.0030.N;
 - De vraag of in het kader van een taxatie op grond van tekenen en indiciën de aangroei gedurende het belastbaar tijdperk van het tegoed op een rekening-courant van een belastingplichtige in een vennootschap, als een indicie in aanmerking kan worden genomen, Cass. 20 maart 2014, F.13.0030.N;
 - De invulling van de in artikel 35ter Oppervlaktewaterenwet gebezigde begrippen “afvalwater” en “totale niet-lozing van afvalwater uit het productieproces”, Cass. 3 april 2014, F.12.0099.N;
 - De vraag in welke mate kosten van onderwijs als beroepskosten aftrekbaar zijn, Cass. 3 april 2014, F.13.0033.N;
 - De verplichting voordelen van alle aard op te nemen in individuele fiches en een samenvattende opgave en de gevolgen in geval van niet-naleving van deze verplichting, Cass. 3 april 2014, F.13.0103.N;

- De toepasselijke aanslagtermijnen voor het vestigen van een nieuwe aanslag alvorens de foutief gevestigde aanslag werd vernietigd, en voor het vestigen van een vervangende aanslag na een nietig verklaarde aanslag, Cass. 22 mei 2014, F.12.0059.N;
- De draagwijdte van het fiscaal bankgeheim in hoofde van de leasingmaatschappijen, Cass. 22 mei 2014, F.12.0091.N;
- De verplichting voor de rechter die een dwangbevel inzake btw nietig verklaart, te oordelen over het bestaan van de btw-schuld alvorens hij de terugbetaling kan bevelen van de in uitvoering van dat dwangbevel reeds betaalde sommen, Cass. 22 mei 2014, F.12.0188.N;
- De bewijsvoering door vermoedens in fiscale zaken, Cass. 22 mei 2014, F.13.0086.N;
- De mogelijkheid overdraagbare beroepsverliezen van vorige belastbare tijdperken in mindering te brengen van de overeenkomstig artikel 182 KB WIB92 vastgestelde forfaitaire minimumwinst, Cass. 22 mei 2014, F.13.0111.N;
- De gevolgen van het gebrek aan ondertekening van een bezwaarschrift inzake inkomstenbelastingen, Cass. 5 juni 2014, F.13.0117.N;
- De aftrek van de voorbelasting door een gedeeltelijke belastingplichtige die zowel economische als niet-economische activiteiten verricht, Cass. 19 juni 2014, F.12.0082.N;
- De vraag aan welke criteria een vennootschap moet voldoen om als kleine vennootschap te kunnen worden beschouwd voor de toepassing van het gunstregime inzake afschrijvingen waarin artikel 196 WIB92 voorziet, Cass. 19 juni 2014, F.12.0127.N;
- Het begrip “overmacht” op grond waarvan een door de heffingsplichtige laat-tijdig ingesteld beroep tegen de leegstandheffing ontvankelijk kan worden verklaard, Cass. 19 juni 2014, F.12.0169.N;
- De toepassingsvoorwaarden van het wettelijk vermoeden van het hoogste tarief waarin artikel 64, § 3, van het Btw-wetboek voorziet, Cass. 19 juni 2014, F.13.0050.N;
- De draagwijdte van het gezag van gewijsde in strafzaken in een latere fiscale procedure t.a.v. een belastingplichtige die niet bij het strafgeding betrokken was, Cass. 19 juni 2014, F.13.0070.N;
- Het gevolg van de toestemming van de belastingplichtige tot het stellen van niet bij wet bepaalde controleverrichtingen op het vlak van het onrechtmatig verkregen bewijs inzake btw, Cass. 19 september 2014, C.12.0375.N;
- De draagwijdte van de aansprakelijkheid van de bestuurders voor de niet-betaling van de door de vennootschap verschuldigde bedrijfsvoorheffing, Cass. 19 september 2014, F.12.0206.F;
- De mogelijke rechtsgronden waarop de aansprakelijkheidsvordering van de administratie tegen de bestuurders wegens de niet-betaling van btw-schulden

- door de vennootschap, kan worden gesteund, Cass. 19 september 2014, F.13.0055.N;
- Het recht van de belastingambtenaren om zelf een cassatieverzoekschrift te ondertekenen en neer te leggen, Cass. 10 oktober 2014, F.12.0108.N;
 - De draagwijdte van de notie “afzonderlijk belaste inkomsten” in artikel 171, 1°, c), tweede lid, WIB92, dat voorziet in een bijzonder aanslageregime voor stopzettingsmeerwaarden op immateriële vaste activa, Cass. 10 oktober 2014, F.12.0108.N;
 - De invulling van het begrip “openbare beloningen en pensioenen” vervat in artikel 19, § 1, eerste lid, van het dubbelbelastingverdrag tussen België en Portugal, Cass. 10 oktober 2014, F.12.0128.N;
 - De vraag of waardeverminderingen op het vruchtgebruik op aandelen aftrekbaar zijn als beroepskost, Cass. 10 oktober 2014, F.12.0192.N;
 - De onmogelijkheid om een negatieve marge op een levering over te dragen naar een andere levering met een positieve marge in het kader van de winst-margeregeling inzake btw voor tweedehandsvoertuigen, Cass. 10 oktober 2014, F.13.0026.N;
 - De voorwaarden waaronder kwijtschelding of proportionele vermindering van onroerende voorheffing kan worden verleend, en inzonderheid de vraag wanneer een goed geacht kan worden geen inkomsten te hebben opgebracht, Cass. 10 oktober 2014, F.13.0109.N;
 - Aftrekbaarheid, als beroepskosten, van de kosten van de verkiezingspropaganda van een lid van een gewestparlement, Cass. 30 oktober 2014, F.13.0128.F;
 - Het begrip boeking van de douaneschuld in de zin van artikel 2.1, eerste lid, 2.2, eerste lid, en 6.1 van de Verordening (EEG) nr. 1854/89, en de op de lidstaten terzake rustende verplichtingen, Cass. 31 oktober 2014, C.13.0572.N;
 - De vraag welke schulden deel uitmaken van het passief van de nalatenschap overeenkomstig artikel 27, eerste lid, Wetboek Successierechten, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0017.N;
 - De draagwijdte van de in het kader van een vordering tot teruggaaf door de btw-wetgeving gestelde formaliteiten en voorwaarden bij facturatie aan btw-plichtigen, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0031.N;
 - In welke mate interest verschuldigd is op de btw die ten onrechte in aftrek werd gebracht, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0031.N;
 - De aftrekbaarheid als beroepskosten van uitgaven die een ongeoorloofde oorzaak hebben, in casu bezoldigingen uitbetaald in strijd met het verbod op kinderarbeid, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0082.N;
 - De vraag aan welke criteria een vennootschap moet voldoen om als kleine vennootschap te kunnen worden beschouwd voor de toepassing van het gunsteregime inzake afschrijvingen waarin artikel 205*quater*, § 6, WIB92 voorziet, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0161.N;

- De verplichting tot motivering van de administratieve akte tot vaststelling van de verwaarlozing waarvan sprake in artikel 32 Leegstandsdecreet, Cass. 31 oktober 2014, F.13.0172.N;
- Wijze van stuiting van het dwangbevel inzake btw in geval het verzet tegen het dwangbevel wordt ingeleid met een verzoekschrift op tegenspraak, Cass. 21 november 2014, F.12.0033.N;
- De voorwaarden waaronder de premies voor een schuldsaldoverzekering en een overlijdensverzekering kunnen afgetrokken worden als beroepskosten, Cass. 21 november 2014, F.13.0057.N;
- De draagwijdte van het wettelijk vermoeden inzake de taxatie op grond van tekenen en indiciën en het door de belastingplichtige ter zake te leveren tegenbewijs, Cass. 21 november 2014, F.13.0099.N;
- De mogelijkheid voor de administratie om in het kader van een vraag om inlichtingen de overlegging te vragen van boeken of bescheiden, Cass. 21 november 2014, F.13.0159.N;
- Het vertrekpunt van de vervaltermijn van drie maanden voor het instellen van een vordering in rechte tegen de beslissing van de directeur der belastingen over een bezwaarschrift inzake inkomstenbelastingen, Cass. 12 december 2014, F.13.0122.N.

Sociaal recht

- Willekeurig ontslag: bewijs van de redenen van het ontslag dat is ingegeven door de noodwendigheden van de werking van de onderneming, Cass. 3 februari 2014, S.12.0077.F;
- Pesterij op het werk; neerlegging van een klacht: gevolgen van de kennis ervan in hoofde van de werkgever, Cass. 3 maart 2014, S.12.0110.F;
- Het recht op vergoedingen, in het kader van de Arbeidsongevallenwet Overheidspersoneel, wanneer de arbeidsongeschiktheid voortduurt na het einde van de arbeidsovereenkomst, Cass. 10 maart 2014, S.12.0001.N;
- De bedoeling om de arbeidsovereenkomst te beëindigen wanneer een partij zich ten onrechte beroept op overmacht of de wederpartij verwijt de arbeidsovereenkomst te hebben beëindigd, Cass. 10 maart 2014, S.12.0019.N;
- Het begrip voltijdse tewerkstelling, in de Arbeidsongevallenwet, bij de tewerkstelling met dagcontracten, Cass. 10 maart 2014, S.12.0094.N;
- De vreemdelingen die ingeschreven zijn in het vreemdelingenregister inzake de uitkeringen van de Wet Tegemoetkoming Gehandicapten, Cass. 10 maart 2014, S.13.0002.N;
- Collectieve schuldenregeling: voorwaarden voor de schuldvergelijking tussen belastingenschulden en niet-fiscale schuldvorderingen (Federale overheidsdienst financiën – Davo), Cass. 31 maart 2014, S.12.0078.F;

- Arbeidsongeval en weg naar en van het werk: begrip, Cass. 31 maart 2014, S.13.0113.F;
- De draagwijdte van het wettelijk vermoeden van artikel 4, tweede lid, Arbeidsovereenkomstenwet betreffende de handelsvertegenwoordiging, Cass. 5 mei 2014, S.12.0036.N;
- Duur van de opdracht van een bestuurder van een vennootschap en weerslag op de hoofdelijke verplichting tot betaling van de sociale zekerheidsbijdragen door de vennootschappen waarin hij zijn functie uitoefende, Cass. 12 mei 2014, S.12.0092.F;
- Beroepsziekte; vergoeding: onderscheid naargelang de blijvende ongeschiktheid aanvangt vóór of na de leeftijd van 65 jaar, Cass. 12 mei 2014, S.12.0145.F;
- Beroepsziekte: verjaring van de vordering tot betaling van de blijvende ongeschiktheden; voorwaarde waaraan voldaan moet zijn om een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof te moeten stellen, Cass. 12 mei 2014, S.13.0020.F;
- Willekeurig ontslag van een werknemer die contractueel is aangeworven door een administratieve overheid: bewijs van de redenen van het ontslag en weerslag van de motiveringsplicht van de administratieve akten, Cass. 12 mei 2014, S.13.0092.F;
- Arbeidsovereenkomst van bepaalde duur: sanctie bij gebrek aan een geschrift die de voormelde overeenkomst vaststelt, Cass. 8 september 2014, S.13.0116.F;
- De uitbreiding van het toepassingsgebied van de RSZ-wet voor wat betreft de lasthebbers van vzw's, Cass. 13 oktober 2014, S.11.0151.N;
- De bescherming van artikel 6.1 EVRM voor wat betreft de lokale besturen als procespartij, Cass. 13 oktober 2014, S.13.0121.N;
- Polygaam huwelijk tussen Marokkaanse rechtssubjecten: voorwaarde voor de erkenning in België en gevolgen voor het overlevingspensioen van de overlevende echtgenoten, Cass. 15 december 2014, S.14.0030.F;
- Gehandicapten: voorwaarde voor de toepassing van de *standstill*-verplichting bepaald in artikel 23 van de Grondwet, Cass. 15 december 2014, S.14.0011.F;
- Onderzoek van de regelmatigheid van de voorwaarde van verblijfplaats in België, die wordt opgelegd aan niet-bevoorrechte vreemdelingen, voor de betaling van hun rustpensioen, Cass. 15 december 2014, S.12.0081.F;
- Beoordeling van de blijvende ongeschiktheid t.g.v. een arbeidsongeval: algemene arbeidsmarkt, begrip, Cass. 15 december 2014, S.12.0097.F;
- Verjaring die toepasselijk is op de vordering tot terugbetaling van het onverschuldigd betaalde in het stelsel van de rust- en overlevingspensioenen (W. van 13 juni 1966 en Handvest van de sociaal verzekerde), Cass. 15 december 2014, S.13.0050.F;

- Cassatieberoep in burgerlijke en sociale zaken dat niet is ondertekend door een advocaat van de Balie van Cassatie: gevolgen voor de ontvankelijkheid, Cass. 15 december 2014, S.13.0069.F.

Strafrecht en strafprocedure

- Toont een beslissing tot seponering van een aangifte, net als de beschikking tot buitenvervolginstelling, de valsheid van het aangegeven feit aan?, Cass. 8 januari 2014, P.13.0774.F;
- De wettigheid van de opname van een privételecommunicatie door een van de deelnemers en het gebruik van een dergelijke opname in een gerechtelijke procedure, Cass. 8 januari 2014, P.13.1935.F;
- De bevoegdheid die door artikel 235*bis*, § 6, van het Wetboek van Strafvordering aan de kamer van inbeschuldigingstelling is toegekend om handelingen van de rechtspleging nietig te verklaren die door een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid, die invloed heeft op een handeling van het onderzoek of de bewijsverkrijging, zijn aangetast en te bevelen dat de nietig verklaarde stukken en de stukken die onvermijdelijk daaruit voortvloeien, uit het dossier worden verwijderd, strekt zich niet uit tot de vordering van het openbaar ministerie, de beslissingen van de onderzoeksgerechten of de conclusie van een partij, ook niet wanneer die stukken melding maken van gegevens uit de nietig verklaarde handelingen, Cass. 14 januari 2014, P.13.1415.N;
- Uitbreiding van de internationale strafrechtelijke bevoegdheid van de Belgische rechter in het geval van samenhang of een collectief misdrijf, Cass. 22 januari 2014, P.14.0065.F;
- Ontvankelijkheid van een cassatieberoep dat gericht is tegen het arrest met de schuldigverklaring van de jury en zijn motivering bij gebrek aan cassatieberoep tegen het veroordelend eindarrest, Cass. 26 februari 2014, P.13.1863.F;
- Kan een veroordelende beslissing die bij verstek is gewezen en die niet aan de persoon is betekend dienen als grondslag voor herhaling?, Cass. 26 februari 2014, P.14.0147.F;
- Maken de tegoeden op de rubriekrekening die door de vereffenaar van een vennootschap in vereffening is geopend, deel uit van het vermogen van de ontbonden vennootschap of vormen ze een schuld van de vereffenaar t.a.v. die vennootschap?, Cass. 12 maart 2014, P.13.1829.F;
- Niet-naleving van de verplichte inenting tegen poliomyelitis; soort misdrijf; Cass. 25 maart 2014, P.13.0142.N;
- Het begrip seksuele penetratie die verkrachting oplevert, Cass. 26 mars 2014, P.13.1860.F;
- De motiveringsplicht van het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling die een beschikking tot buitenvervolginstelling wijzigt en de

- inverdenkinggestelde naar de correctionele rechtbank verwijst, Cass. 2 april 2014, P.13.1048.F;
- De voorwaarden waaronder een inverdenkinggestelde onder elektronisch toezicht kan worden geplaatst, Cass. 2 april 2014, P.14.0498.F;
 - Het begrip bij verstek gewezen vonnis, Cass. 2 april 2014, P.13.1914.F;
 - Ontvankelijkheid van de vordering tot vertaling van een deskundigenverslag die voor het eerst in hoger beroep wordt ingesteld, Cass. 30 april 2014, P.14.0312.F;
 - Aard, doel en draagwijdte van de herstelmaatregel naar aanleiding van een inbreuk op de Vlaamse Wooncode; Cass. 6 mei 2014, P.12.0355.N;
 - Toepassing van artikel 32 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wanneer het bewijs wordt geleverd door een bijzonder gereglementeerde bewijsvoering, Cass. 14 mei 2014, P.14.0186.F;
 - Bevoegdheid van het vonnisgerecht om het bestaan van een politionele uitlokking te onderzoeken wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling de bijzondere opsporingsmethode van de infiltratie heeft onderzocht, Cass. 28 mei 2014, P.14.0424.F;
 - Kan de rechter, bij het motiveren van de straf, verwijzen naar feiten waarvoor de eiser niet is vervolgd en evenmin is veroordeeld?, Cass. 28 mei 2014, P.14.0484.F;
 - Draagwijdte van artikel 7 van de richtlijn 2012/13/EU van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Cass. 28 mei 2014, P.14.0845.F;
 - Kan de termijn voor het instellen van de vordering tot herroeping van het probatieuitstel wegens het niet-naleven van de voorwaarden worden gestuit of geschorst?, Cass. 11 juni 2014, P.14.0774.F;
 - Het beroepsgeheim van de spoedarts die optreedt op de plaats van het ongeval, Cass. 3 september 2014, P.13.1966.F;
 - Omvang van het toezicht van de onderzoeksgerechten op de maatregel om een vreemdeling vast te houden in een welbepaalde plaats in het grensgebied, Cass. 3 september 2014, P.14.1360.F;
 - Termijn voor de plaatsing van het materiaal voor de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht, Cass. 10 september 2014, P.14.1408.F;
 - Verbeurdverklaring van het voorwerp van de witwaspraktijk, Cass. 10 september 2014, P.14.0475.F;
 - Het begrip wapendracht, Cass. 24 september 2014, P.14.1098.F;
 - Toepassing, op asielzoekers, van de richtlijn 2008/115/EG van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven, Cass. 1 oktober 2014, P.14.1415.F;

- Voorlichting van de bij verstek veroordeelde beklaagde over de mogelijkheden om verzet te doen, Cass. 1 oktober 2014, P.14.0188.F;
- Het arrest herhaalt de voorwaarden voor de ontzetting van het ouderlijk gezag, inzonderheid het begrip erge nalatigheid waardoor de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van het kind in gevaar wordt gebracht, Cass. 8 oktober 2014, P.14.1311.F;
- Gevolgen van de strafuitsluitende verschoningsgrond die artikel 5, tweede lid, van het Strafwetboek invoert ten gunste van degene die de lichtste fout heeft begaan, voor de grondslag van de tegen hem ingestelde burgerlijke rechtsvordering, Cass. 22 oktober 2014, P.14.0980.F;
- Beoordeling van het oorzakelijk verband tussen het schuldig verzuim van een arts om een gepaste behandeling toe te dienen en het overlijden van de patiënt, Cass. 29 oktober 2014, P.14.0820.F;
- Jacht in het Waalse Gewest en afgevaardigd gewestelijk sanctionerend ambtenaar, Cass. 19 november 2014, P.14.0087.F;
- Opzettelijke slagen en verwondingen, verschoningsgrond, uitlokking, zware gewelddaden tegen personen, beoordeling, fout bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg, Cass. 19 november 2014, P.14.1320.F;
- Het arrest stelt het Grondwettelijk Hof een prejudiciële vraag betreffende de grondwettigheid van artikel 2, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van gedetineerden, bekrachtigd bij de wet van 4 mei 1936, in zoverre een bij verstek veroordeelde beklaagde die in een strafinrichting is opgesloten enkel verzet kan doen tegen de veroordelingen in strafzaken, uitgesproken door de hoven van beroep, de correctionele rechtbanken en de politierechtbanken, door middel van een verklaring aan de gevangenisdirecteur van de strafinrichting of aan zijn gemachtigde, op voorwaarde dat hij niet het vereiste bedrag in zijn bezit heeft om de kosten van het deurwaarderexploot te dekken, terwijl krachtens artikel 1 van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van beroep of van voorziening in cassatie van gevangenzittende of geïnterneerde personen, in de strafinrichtingen, door de personen die erin opgesloten zijn, de verklaringen van hoger beroep of van cassatieberoep in strafzaken, onbeperkt kunnen worden gedaan aan de bestuurders van die inrichtingen of aan hun gemachtigde, Cass. 26 november 2014, P.14.0730.F;
- Niet-ontvankelijkheid, bij gebrek aan belang, van een middel dat de appelrechters niet dienden te beantwoorden, Cass. 3 december 2014, P.13.1976.F;
- Termijn om cassatieberoep in te stellen tegen een arrest van buitenvervolginstelling dat bij verstek gewezen is t.a.v. een burgerlijke partij, Cass. 3 december 2014, P.14.0863.F;
- Mogelijkheid, voor het onderzoeksgerecht, om een wanbedrijf ambtshalve te contraventionaliseren zonder de partijen vooraf te waarschuwen, Cass. 3 december 2014, P.14.1198.F;

- Kan het motiveringsarrest van het hof van assisen verwijzen naar stukken van het dossier dat aan de gezworenen is overhandigd tijdens hun beraadslaging?, Cass. 3 december 2014, P.14.1432.F.

Publiek en administratief recht

- De bevoegdheid om de onteigeningsmachtiging te verlenen bij onteigening krachtens de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie, Cass. 27 februari 2014, C.12.0143.N;
- Geschillen van attributie: de motiveringsverplichting van de Raad van State met betrekking tot het afwijzen van een exceptie van onbevoegdheid, Cass. 20 maart 2014, C.13.0178.N;
- Gemeentelijke administratieve sancties: bevoegdheid tot kennisgeving van de opgelegde administratieve geldboete aan de overtreder, Cass. 27 maart 2014, C.13.0412.N;
- De belastingplichtige die een belasting heeft betaald die haar grondslag vindt in een door het Grondwettelijk Hof vernietigde bepaling, dient de vordering op grond van onverschuldigde betaling in te stellen binnen zes maanden na de bekendmaking van het arrest van het Grondwettelijk Hof, Cass. 8 mei 2014, C.13.0153.N.

Tuchtrecht

- Tenzij hij er naar het oordeel van de rechter in slaagt omstandigheden te bewijzen waaruit blijkt dat hem geen schuld treft, is de apotheker-titularis tuchtrechtelijk aansprakelijk wanneer in de apotheek onwettige farmaceutische handelingen worden gesteld, Cass. 2 januari 2014, D.12.0005.N;
- Aangezien artikel 107, eerste lid, Organieke Wet Notariaat niet bepaalt tegen wie het beroep moet worden gericht dat tegen de beslissing van de kamer van de notarissen kan worden ingesteld bij de burgerlijke rechtbank, kan een beroep daartegen niet onontvankelijk worden verklaard indien het gericht werd tegen hetzij de kamer van de notarissen, hetzij het genootschap van notarissen, of de syndicus van de kamer van notarissen, Cass. 23 januari 2014, D.12.0010.N.

Rede uitgesproken door Patrick Duinslaeger, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, op de plechtige openingszitting van 1 september 2014 – Enkele bedenkingen omtrent Justitie¹

Vertrouwen in Justitie is een fundamentele hoeksteen van de democratie en maakt mede de essentie uit van de rechtsstaat. Eerbied voor de rechterlijke uitspraak en vertrouwen in de rechterlijke macht onderstellen een onafhankelijke, onpartijdige, zorgvuldige, menselijke en adequate Justitie. De rechterlijke macht beschikt zelf over een aantal hefboomen om dit vertrouwen te winnen, maar moet ook kunnen rekenen op de bijstand van de wetgevende en de uitvoerende macht, die, in permanent overleg met de rechterlijke macht, de meest geschikte structuren, wetten, procedures en middelen ter beschikking moeten stellen.

¹ De integrale tekst van de openingsrede is beschikbaar op de webstek van het Hof van Cassatie.

Voorstellen de lege ferenda – Rapport van de procureur- generaal aan het parlementair comité belast met de wetsevaluatie¹

Deze afdeling geeft aan welke juridische problemen het Hof in het licht van de vaststellingen die het heeft gedaan bij het onderzoek van de in de loop van het jaar ingestelde cassatieberoepen en gewezen arresten niet op bevredigende wijze heeft kunnen oplossen wegens een leemte die de wetgever diende te verhelpen, alsook welke problemen het gevolg zijn van divergenties in de rechtspraak die rechtsonzekerheid veroorzaken en die eveneens door de wetgever dienen te worden opgelost. Bovendien worden de juridische problemen vermeld die verband houden met de toepassing van de wetten of de werking van de rechterlijke macht in het algemeen en het Hof van Cassatie in het bijzonder en waarvoor een wetswijziging wenselijk is.

Hierbij geeft het openbaar ministerie alleen zijn eigen advies te kennen zonder het Hof te verbinden.

Het maakt van de gelegenheid gebruik om andermaal de aandacht van de uitvoerende macht te vestigen op de noodzaak om voldoende op voorhand de gerechtelijke overheid van de inwerkingtreding van nieuwe wetten in te lichten.

De hiernavolgende tekst is deze van het verslag van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie van 2014 aan het parlementair comité belast met de wetsevaluatie.

Aanhef

Artikel 11 van de wet van 25 april 2007 tot oprichting van het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie bepaalt dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie en het College van procureurs-generaal in de loop van de maand oktober aan het Comité een verslag toezenden, dat een overzicht bevat van de

¹ Een pdf-versie van dit verslag kan worden geraadpleegd op de webstek van de Kamer, onder het documentnummer DOC 54/001 (Kamer) en 6-39/1 (Senaat).

wetten die voor de hoven en rechtbanken tijdens het voorbije gerechtelijk jaar moeilijkheden bij de toepassing of de interpretatie ervan hebben opgeleverd.

Uit de bewoordingen van die bepaling blijkt dat het verslag van de procureurs-generaal uitsluitend tot hun verantwoordelijkheid behoort en niet tot die van de korpsvergaderingen. Niettemin wordt rekening gehouden met eventuele voorstellen van de zetel en van het parket van het Hof en van zijn referendarissen.

Het verslag van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie aan het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie is opgemaakt met de waardevolle medewerking van advocaat-generaal Raymond Loop en met de toegewijde bijstand van eerste advocaat-generaal Jean-François Leclercq, emeritus eerste advocaat-generaal Marc De Swaef, thans plaatsvervangend advocaat-generaal, advocaten-generaal Damien Vandermeersch en Jean-Marie Genicot, en hoofdsecretaris Eric Ruytenbeek.

I. Wet van 18 februari 2014 betreffende de invoering van een verzelfstandigd beheer voor de rechterlijke organisatie

1) De wijze van besluitvorming binnen het directiecomité van het Hof van Cassatie

Artikel 180, laatste lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“Het Hof van Cassatie en het parket bij dit Hof vormen samen een afzonderlijke gerechtelijke entiteit.”

Artikel 185/2, § 2, Gerechtelijk Wetboek bepaalt onder meer:

“§ 2. Het directiecomité van het Hof van Cassatie wordt samengesteld uit de eerste voorzitter, de voorzitter, de procureur-generaal, de eerste advocaat-generaal, de hoofdgriffier en hoofdsecretaris.”

Artikel 185/2, § 5, derde lid Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“Het directiecomité beslist bij consensus. Bij gebrek aan consensus beslist de korpschef, behalve wat het directiecomité van het Hof van Cassatie betreft.”

De memorie van toelichting bij de wet van 18 februari 2014 preciseert hieromtrent:

“Op vraag van het Hof van Cassatie en aangezien in het directiecomité de twee korpschefs aanwezig zijn, wordt deze regel niet toegepast in het directiecomité van het Hof van Cassatie en blijft consensus vereist.”

In een gemeenschappelijke brief van de toenmalige eerste voorzitter en procureur-generaal aan de minister van Justitie werd inderdaad voorgesteld de vereiste van de consensus te behouden voor wat het directiecomité van de gerechtelijke entiteit “cassatie” betreft. Dit voorstel doelde evenwel op een eerdere versie van het wetsontwerp, waarbij toen nog bepaald werd dat het directiecomité van het Hof van Cassatie enkel samengesteld was uit de eerste voorzitter, de voorzitter, de procureur-generaal en de eerste advocaat-generaal.

Naderhand werd de samenstelling van dit directiecomité uitgebreid tot de hoofdgriffier en de hoofdsecretaris.

Ingevolgde deze wijziging werd op 8 oktober 2013 een nieuw gemeenschappelijk schrijven aan de minister van Justitie gericht waarbij erop werd gewezen dat deze nieuwe en meer uitgebreide samenstelling van het directiecomité aan de basis kan liggen van blokkeringen in de besluitvorming wanneer de beslissingen enkel bij consensus kunnen worden genomen. Aan de minister van Justitie werd voorgesteld om dergelijke blokkeringen te vermijden en het parallisme met de andere directiecomités te herstellen, door, rekening houdend met de aanwezigheid van beide korpschefs in dit comité, te bepalen dat bij gebrek aan consensus binnen het directiecomité van het Hof van Cassatie de beslissing genomen wordt door de eerste voorzitter en de procureur-generaal samen.

Dit nieuwe voorstel werd blijkbaar niet aan de Wetgevende Kamers voorgesteld, zodat de vereiste van de consensus blijft bestaan, met het gevaar voor patstellingen.

Het lijkt bijgevolg aangewezen het voorstel dat bij gebrek aan consensus binnen het directiecomité van het Hof van Cassatie de uiteindelijke beslissing genomen wordt door de eerste voorzitter en de procureur-generaal samen, te hernemen.

2) De vertegenwoordiging van de gerechtelijke entiteit cassatie ingeval van beroep tegen een beheersbeslissing van het directiecomité van het Hof van Cassatie

Artikel 185/12, § 2, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“Iedere afgevaardigde van de minister kan binnen een termijn van tien werkdagen beroep instellen tegen elke beheersbeslissing van het College of van het directiecomité van het Hof van Cassatie die hij met de wet of met de beheersovereenkomst strijdig acht. De afgevaardigde van de minister van Begroting kan dit slechts doen voor zover die beslissing financiële gevolgen heeft. Het beroep heeft schorsende kracht.”

Artikel 185/12, § 2, laatste lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“De voorzitter van het College of de eerste voorzitter wordt op zijn verzoek gehoord door de minister bij wie het beroep is ingesteld.”

Deze regeling lijkt in strijd met artikel 185/4, § 4, laatste lid, Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt:

“Het Hof van Cassatie wordt vertegenwoordigd door de eerste voorzitter en de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie.”

Bij gemeenschappelijke brieven van de toenmalige eerste voorzitter en procureur-generaal van 4 oktober 2013 en 25 november 2013 werd dan ook aan de minister van Justitie gemeld dat het meer aangewezen leek dat de wet erin zou voorzien dat ingeval van beroep van een afgevaardigde van de minister tegen een beheersbeslissing van het directiecomité van het Hof van Cassatie de eerste voorzitter en de procureur-generaal op hun vraag zouden kunnen worden gehoord door de minister bij wie het beroep is ingesteld.

De parlementaire werken verschaffen geen duidelijkheid omtrent het feit of dit voorstel al dan niet aan de Wetgevende Kamers werd voorgelegd.

3) Arbitrage

Artikel 34 van de wet van 18 februari 2014 betreffende de invoering van een verzelfstandigd beheer voor de rechterlijke organisatie bepaalt:

“Art. 185/12. § 1. De colleges en het directiecomité van het Hof van Cassatie staan onder de controlebevoegdheid van de minister van Justitie en de minister van Begroting.

Deze controle wordt uitgeoefend door twee afgevaardigden van de minister, de ene aangewezen door de minister van Justitie en de andere door de minister van Begroting. De afgevaardigde van de minister van Begroting wordt gekozen uit de inspecteurs van financiën geaccrediteerd bij de Federale Overheidsdienst Justitie.

De afgevaardigden van de minister kunnen met raadgevende stem de vergaderingen van de colleges en van het directiecomité van het Hof van Cassatie bijwonen.

§ 2. Iedere afgevaardigde van de minister kan binnen een termijn van tien werkdagen beroep instellen tegen elke beheersbeslissing van het College of van het directiecomité van het Hof van Cassatie die hij met de wet of met de beheersovereenkomst strijdig acht. De afgevaardigde van de minister van Begroting kan dit slechts doen voor zover die beslissing financiële gevolgen heeft. Het beroep heeft schorsende kracht.

Deze termijn gaat in de dag volgend op de vergadering, waarop de beslissing genomen werd, voor zover de afgevaardigde daarop regelmatig uitgenodigd werd, en, in het tegenovergestelde geval, de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen.

Deze afgevaardigden oefenen hun beroep uit bij de minister die hen heeft aangewezen.

De afgevaardigde informeert het College of het directiecomité van het Hof van Cassatie ervan. De voorzitter van het College of de eerste voorzitter wordt op zijn verzoek gehoord door de minister bij wie het beroep is ingesteld.

§ 3. De minister, bij wie het beroep werd ingesteld, beslist binnen een termijn van twintig werkdagen, die ingaat dezelfde dag als de in § 2 bedoelde termijn, na het advies van de andere betrokken minister te hebben ingewonnen. Indien de minister binnen die termijn de nietigverklaring niet heeft uitgesproken, wordt de beslissing van het College of het directiecomité definitief.

Bij een aan het College of aan het directiecomité van het Hof van Cassatie betekende beslissing van de minister, kan die termijn met tien dagen worden verlengd.

De nietigverklaring van de beslissing wordt aan het College of aan het directiecomité van het Hof van Cassatie meegedeeld door de minister die ze heeft uitgesproken.”

Deze procedure, waarbij de afgevaardigde van de minister van Justitie of van Begroting tegen de beheersbeslissingen van de colleges of van het directiecomité van het Hof van Cassatie hoger beroep kunnen instellen bij de minister die hem heeft aangewezen, dient te worden herzien. Teneinde de onafhankelijkheid van de rechterlijke orde te waarborgen, moet de arbitrage toevertrouwd worden aan een onafhankelijk orgaan, minstens zou een onafhankelijk orgaan ter zake advies moeten uitbrengen.

II. Artikel 411, § 6, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek – aanwijzing van emeriti leden van het parket van het Hof van Cassatie als assessor in de tuchtrechtbank of tuchtrechtbank in hoger beroep

1) Ingevolge de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 14 mei 2014 van de oproep tot kandidaten om de tuchtrechtbanken en de tuchtrechtbanken in hoger beroep samen te stellen, werden de zeven emeriti magistraten, die het parket bij het Hof van Cassatie in zijn rangen telt, aangeschreven teneinde te vernemen of zij wensten te reageren op deze oproep.

Zes van de betrokken emeriti magistraten lieten weten geen kandidaat te zijn. Eén emeritus procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, liet weten dat hij zich kandidaat wenste te stellen.

Magistraten bij het Hof van Cassatie kunnen slechts tot het emeritaat worden toegelaten wanneer zij de leeftijd van zeventig jaar bereiken en op voorwaarde dat zij dertig jaren dienst hebben, waarvan ten minste vijftien jaar in de magistratuur (artt. 383 en 391 Ger. W.). Wat de emeriti magistraten van het parket bij het Hof van Cassatie betreft, varieert de actuele leeftijd tussen 72 en 93 jaar. De aanwijzing als lid-assessor in de tuchtcolleges geldt voor een niet-hernieuwbare termijn van vijf jaar.

Het is bijgevolg, bij gebrek aan voldoende (geïnteresseerde) kandidaten, niet mogelijk te voldoen aan het wettelijk voorschrift van artikel 411, § 6, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt:

“De procureur-generaal bij het Hof van Cassatie wijst drie emeriti leden van het parket-generaal aan die zich kandidaat hebben gesteld om zitting te nemen in de artikelen, 409, § 3, eerste lid, en 410, § 3, eerste lid, bedoelde gevallen.”

Sinds juli 2014 kan dus slechts beroep gedaan worden op één enkele assessor, die, - hoewel wettelijk tweetalig -, op grond van zijn diploma behoort tot de Nederlandse taalrol. Bovendien kan diezelfde assessor in dezelfde zaak niet zetelen in de tuchtrechtbank en vervolgens in de tuchtrechtbank in hoger beroep (art. 292 Ger. W.).

2) Er stellen zich bovendien twee mogelijke interpretatieproblemen:

a) Artikel 411, § 1, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen door artikel 18 van de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht, bepaalt:

“De korpschefs en de leden van de Hoge Raad voor de Justitie mogen niet worden aangewezen om zitting te houden in de tuchtrechtscolleges.”

Artikel 411, § 2, eerste lid, (nieuw) Gerechtelijk Wetboek bepaalt op zijn beurt:

“De leden-assessoren van de tuchtrechtscolleges worden aangewezen uit de werkende beroepsmagistraten of op rust gestelde magistraten (...).”

In de lezing waarin de onverenigbaarheid van de hoedanigheid van korpschef, bedoeld in artikel 411, § 1, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, met het ambt van assessor in een tuchtcollege, betrekking zou hebben, zowel op de “*werkende beroepsmagistraten*” als op de “*op rust gestelde magistraten*” zou dit moeten leiden tot de niet-ontvankelijkheid van de kandidaturen van emeriti gewezen korpschefs.

De parlementaire werkzaamheden bieden op dit punt geen uitsluitsel.

Er kan worden aangenomen dat de hoger bedoelde onverenigbaarheid, die de gelijkkluidende regel overneemt van artikel 259sexies/1, vijfde lid, Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op de aanwijzing van de rechters en de raadsheren in de tuchtcolleges en dat dus enkel doelt op “*werkende*” beroepsmagistraten, niet van toepassing is op de op rust gestelde magistraten. Hetzelfde geldt overigens voor de onverenigbaarheid tussen de hoedanigheid van lid van de Hoge Raad voor de Justitie en de aanwijzing tot rechter of raadsheer in een tuchtcollege: ook hier betreft deze onverenigbaarheid enkel “*werkende*” beroepsmagistraten, aangezien op rust gestelde magistraten (in die hoedanigheid) geen deel kunnen uitmaken van de Hoge Raad voor de Justitie.

Teneinde elk interpretatieprobleem op te lossen zou artikel 411, § 1, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, eventueel kunnen aangepast worden als volgt:

“De werkende magistraten die een mandaat als korpschef uitoefenen of lid zijn van de Hoge Raad voor de Justitie mogen niet worden aangewezen om zitting te houden in de tuchtrechtscolleges.”

b) De tekst van artikel 411, § 6, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek doet nog een tweede vraag rijzen: volgens deze bepaling moet de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, net zoals de eerste voorzitter bij dit hof, drie emeriti magistraten aanwijzen om als assessor zitting te nemen in de tuchtrechtbank en de tuchtrechtbank in hoger beroep. Uit deze bepaling kan evenwel niet worden opgemaakt of deze aanwijzing betrekking heeft op drie emeriti in totaal, dan wel op de aanwijzing van drie emeriti per taalrol.

Uit het feit dat eenzelfde magistraat (van een welbepaalde taalrol) in dezelfde tuchtprocedure niet kan zetelen in de tuchtrechtbank én in de tuchtrechtbank in hoger beroep en uit de vergelijking van deze bepaling met de andere bepalingen van de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht, die betrekking hebben op de tuchtrechtelijke procedures tegen leden van de rechtscolleges die hun zetel hebben te Brussel, dient te worden afgeleid dat eigenlijk bedoeld werd dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie (net zoals de eerste voorzitter bij dit hof) drie emeriti *per taalrol* zou aanwijzen om als assessor zitting te nemen in de tuchtrechtbank of in de tuchtrechtbank in hoger beroep.

Ook op dit punt bieden de parlementaire werkzaamheden geen uitsluitsel.

Om hoger vermelde redenen blijkt enkel de brede interpretatie (drie emeriti per taalrol) verdedigbaar. Dit lijkt ook het standpunt te zijn van de Federale Overheidsdienst Justitie.

Teneinde elk interpretatieprobleem op te lossen zou artikel 411, § 6, Gerechtelijk Wetboek, eventueel kunnen aangepast worden als volgt:

*“§ 6. De eerste voorzitter van het Hof van Cassatie wijst drie **Nederlandstalige en drie Franstalige** emeriti leden van de zittende magistratuur aan die zich kandidaat hebben gesteld om zitting te nemen in de in de artikelen 409, § 3, eerste lid, en 410, § 3, eerste lid, bedoelde gevallen.*

*De procureur-generaal bij het Hof van Cassatie wijst drie **Nederlandstalige en drie Franstalige** emeriti leden van het parket-generaal aan die zich kandidaat hebben gesteld om zitting te nemen in de in de artikelen 409, § 3, eerste lid, en 410, § 3, eerste lid, bedoelde gevallen.”*

3) Indien deze laatste interpretatie wordt aanvaard, moet dit, althans wat het parket bij het Hof van Cassatie betreft, leiden tot een schier onoplosbare situatie, aangezien er onvoldoende (potentiële) kandidaten zijn die aan de voorwaarden voldoen: het invullen van deze wettelijke vereiste zou immers veronderstellen dat drie van de vier Nederlandstalige emeriti zich effectief kandidaat stellen, terwijl alle Franstalige emeriti zich ook effectief kandidaat zouden moeten stellen. Zoals hiervoor uiteengezet hebben drie (van de vier) Nederlandstalige emeriti en de drie Franstalige emeriti laten weten om persoonlijke redenen (gezondheid, hoge leeftijd, ...) niet op de oproep tot kandidaat-assessor te willen ingaan.

Het zelfde probleem stelt zich, zij het in mindere mate, voor de leden van de zetel van het Hof van Cassatie.

Een mogelijke oplossing voor de leden van de zetel van het Hof zou erin kunnen bestaan toe te laten dat naast emeriti magistraten ook eremagistraten van het Hof zouden kunnen worden aangewezen als assessor. Het feit dat eremagistraten niet langer de hoedanigheid van magistraat hebben lijkt daarbij niet onoverkomelijk: ook voor andere opdrachten heeft de wetgever in het verleden ervoor geopteerd om de aanwijzing van zowel emeriti als eremagistraten mogelijk te maken.

Deze laatste oplossing biedt evenwel geen soelaas voor het parket bij het Hof van Cassatie, dat naast de zeven emeriti (4N en 3F), slechts over drie eremagistraten beschikt (2N en 1F).

III. De toestand van de korpschef of van de adjunct-mandaat houder na afloop van het mandaat

1) De toelating tot het emeritaat

Begin april 2014 is het mandaat van verschillende korpschefs vervallen en werd een groot aantal nieuwe korpschefs aangewezen. Deze mandatenwissel brengt mij ertoe opnieuw aandacht te vragen voor de toestand van de houders van het mandaat van korpschef of van een adjunct-mandaat, die na het einde van dit mandaat of adjunct-mandaat hun vroegere ambt terug opnemen en nadien, bij het

bereiken van de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 383, § 1, Gerechtelijk Wetboek, op rust worden gesteld.

Artikel 391, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt:

“De magistraat die wegens de in artikel 383 bepaalde leeftijd in ruste is gesteld en dertig jaren dienst heeft waarvan ten minste vijftien in de magistratuur, heeft aanspraak op het emeritaat.”

Deze wetsbepaling werd niet aangepast na de invoering van het systeem van mandaten en adjunct-mandaten.

De toekenning van het emeritaat heeft thans, anders dan in het verleden, geen invloed op het pensioenstelsel en heeft evenmin enige andere budgettaire impact.

Een magistraat-korpschef of magistraat adjunct-mandaathouder (voorzitter van het Hof van Cassatie, eerste advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en eerste advocaat-generaal bij het hof van beroep en bij het arbeidshof te Brussel), waarvan het mandaat vóór het bereiken van de in artikel 383, § 1, Gerechtelijk Wetboek leeftijdsgrens, vervalt, zal, in de regel, zijn vroeger lager ambt terug opnemen en gemachtigd worden tot het emeritaat in die laatste lagere graad.

Het lijkt billijker dat in dergelijke gevallen, en voor zover alle andere voorwaarden vervuld zijn, het emeritaat geen betrekking zou hebben op het laatste lagere ambt, maar wel op het hoogste uitgeoefende ambt.

Een oplossing zou erin kunnen bestaan artikel 391, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek in de volgende zin te wijzigen:

*“De magistraat die wegens de in artikel 383 bepaalde leeftijd in ruste is gesteld en dertig jaren dienst heeft waarvan ten minste vijftien in de magistratuur, heeft aanspraak op het emeritaat. **De magistraat wiens mandaat als korpschef of wiens niet definitief verworven adjunct-mandaat beëindigd werd vóór het bereiken van de in artikel 383, § 1 bedoelde leeftijd heeft bij het bereiken van deze leeftijd in het korps waarbinnen hij dit mandaat of adjunct-mandaat uitoefende aanspraak op het emeritaat verbonden aan dit mandaat of adjunct-mandaat.**”*

2) De toekenning van de eretitel van het hoogste mandaat

Zo bovenstaande denkpiste niet zou gevolgd worden, dient er in elk geval gedacht te worden aan de aanpassing van de wijze waarop de eretitels worden toegekend.

Deze problematiek vertoont enige gelijkenis met het hiervoor geschetste probleem van het emeritaat.

Het standpunt van de minister van Justitie, zoals ons dat werd medegedeeld bij brief van 20 maart 2012, komt hierop neer dat beslist werd om enkel aan de korpschefs die benoemd zijn vóór 2 augustus 2000 (voormalige “*definitieve benoemingen*”), wier mandaat voleindigd is en er geen mogelijkheid meer is tot verlenging, de eretitel van hun ambt van korpschef toe te kennen.

De magistraten die korpschef zijn geworden na 2 augustus 2000 zijn aangewezen voor een bepaalde termijn. Indien deze termijn verlopen is op het ogenblik van hun inruststelling, wordt hun bijgevolg enkel de eretitel toegekend uit hoofde van het ambt welke ze op dat ogenblik uitoefenen.

Bij gemeenschappelijke brief van 22 mei 2014 hebben de twee korpschefs van het Hof van Cassatie bij de minister van Justitie aangedrongen om dit standpunt te herzien.

Indien het standpunt van de FOD Justitie ongewijzigd zou blijven, zou de toestand thans als volgt kunnen beschreven worden:

a) een kandidaat korpschef moet op het ogenblik dat het mandaat openvalt minstens vijf jaar verwijderd zijn van de leeftijdsgrens bedoeld in artikel 383, § 1, Gerechtelijk Wetboek. Hetzelfde geldt ingeval van verlenging van een eenmalig hernieuwbaar mandaat (Art. 259quater, § 3, Gerechtelijk Wetboek).

Dit betekent er nog slechts zeer uitzonderlijk korpschefs tot het emeritaat zullen worden toegelaten, met name wanneer het einde van het mandaat toevallig samenvalt met het bereiken van de leeftijdsgrens of wanneer een kandidaat korpschef, die vijf jaar verwijderd was van het bereiken van de leeftijdsgrens op het ogenblik van het openvallen van het mandaat, slechts enige tijd later tot het mandaat wordt aangewezen en de leeftijdsgrens aldus bereikt tijdens de uitoefening van het mandaat.

Deze categorie van gewezen korpschefs vormt geen probleem.

b) een korpschef die, tijdens de uitoefening van zijn mandaat als korpschef, zijn opruststelling vraagt vóór het bereiken van de leeftijdsgrens van artikel 383, § 1, Gerechtelijk Wetboek, kan niet worden toegelaten tot het emeritaat, aangezien hij niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 391 van het Gerechtelijk Wetboek. In een dergelijk geval kan aan deze gewezen korpschef wel de toelating gegeven worden de eretitel van het uitgeoefende mandaat van korpschef te voeren. Dit was onder meer het geval voor de twee laatste gewezen eerste voorzitters van het Hof van Cassatie die thans beiden de titel van ere-eerste voorzitter mogen voeren.

Deze categorie van gewezen korpschefs vormt evenmin een probleem, aangezien zij er zelf vrij voor opteren hun mandaat en hun loopbaan in de magistratuur voortijdig te beëindigen.

c) een korpschef, die een niet-hernieuwbaar vijfjarig mandaat van korpschef of de verlenging van een eenmalig hernieuwbaar vijfjarig mandaat tot op het einde van dit mandaat of van de eenmalige verlenging ervan uitoefent, bevindt zich in een andere situatie. Bij het einde van zijn mandaat zal deze gewezen korpschef, behoudens in het geval waarin hij korpschef wordt in een ander rechtscollege of parket(-generaal), zijn vroeger (en lager) ambt of adjunct-mandaat terug opnemen en normalerwijze in dit ambt op rust worden gesteld, wat volgens de administratie van de FOD Justitie onvermijdelijk tot gevolg heeft dat hem ook de eretitel van dit lager ambt zal worden toegekend.

Deze toestand kan ertoe leiden, - wat in het verleden overigens ook is gebeurd -, dat de korpschef er in die omstandigheden voor zal opteren om vervroegd een einde te stellen aan zijn loopbaan om aldus te kunnen genieten van de regeling beschreven onder punt 2) hiervoor.

Er is evenwel meer.

De vraag moet namelijk gesteld worden of het coherent en logisch is dat een magistraat-korpschef die ervoor opteert voortijdig zijn mandaat en zijn loopbaan te beëindigen, gemachtigd wordt de eretitel van korpschef te voeren, terwijl de magistraat, die zijn ambt uitoefent tot het bereiken van de leeftijdsgrens (of langer in toepassing van de artikelen 383, § 2 of 383, § 1, Gerechtelijk Wetboek) bij zijn toetreding tot het emeritaat in het lager ambt of adjunct-mandaat, geen aanspraak meer kan maken op de eretitel van korpschef omdat zijn mandaat inmiddels verstreken is, zelfs wanneer dit mandaat slechts enkele dagen voordien zou zijn geëindigd.

Zoals voor het emeritaat is dit probleem niet beperkt tot de korpschefs, maar geldt het ook voor een aantal (niet-definitief verworven) adjunct-mandaten: voorzitter van het Hof van Cassatie, eerste advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en eerste advocaat-generaal bij het hof van beroep en bij het arbeidshof te Brussel. Hetzelfde geldt bovendien sinds de wet van 10 april 2014 ook voor de hoofdgriffiers en hoofdsecretarissen bedoeld in artikel 160, § 8, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, die een griffie of een parketsecretariaat leiden waarvan de personeelsformatie meer dan honderd personeelsleden telt, aangezien ook zij worden aangewezen voor een hernieuwbaar mandaat van vijf jaar.

Het niet-verlenen van de eretitel van korpschef bij de opruststelling na de beëindiging van het mandaat van korpschef, getuigt van een gebrek aan erkentelijkheid en dankbaarheid ten aanzien van gewezen korpschefs, die bereid werden gevonden om zich, zelfs in een lager ambt of adjunct-mandaat, verder ten dienste te stellen van Justitie.

Het verlenen van de eretitel van het effectief uitgeoefende ambt van korpschef strookt daarentegen volledig met de realiteit en is uiteindelijk niet meer dan een terechte waardering voor bewezen diensten. Het verlenen van de machtiging om de eretitel van het mandaat van korpschef te voeren heeft overigens, net zoals de toelating tot het emeritaat, geen enkele budgettaire impact.

Indien de denkpiste met betrekking tot het emeritaat niet zou weerhouden worden, zou er dan ook kunnen overwogen worden het artikel 7 van de algemene wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen aan te vullen met een volgend lid:

“De magistraat wiens mandaat als korpschef of wiens niet definitief verworven adjunct-mandaat beëindigd werd vóór het bereiken van de in artikel 383, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde leeftijd kan bij zijn opruststelling in het korps waarbinnen hij dit mandaat of adjunct-mandaat uitoefende aanspraak maken op het eershalve voeren van de titel van dit

mandaat of adjunct-mandaat. Deze regel geldt eveneens voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen die aangewezen werden voor een mandaat als bedoeld in artikel 160, § 8, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek.”

Het gebruik van het woord “kan” wijst erop dat het niet gaat om een automatisme: zo kan het toekennen van de eretitel, zoals dit heden ook het geval is, geweigerd worden ingeval van tuchtvergrijp.

IV. Eedaflegging van het contractueel personeel van niveau A:

Het probleem heeft zich voorgedaan ter gelegenheid van de eedaflegging, op de zitting van het Hof, van een contractueel attaché (statisticus-analyst) van niveau A die op de griffie van het Hof van Cassatie werkt.

Krachtens artikel 10bis van het koninklijk besluit van 19 maart 1996 houdende vereenvoudiging van de loopbaan en vaststelling van de bezoldigingsregeling van sommige personeelsleden van de diensten die de rechterlijke macht bijstaan, diende een dergelijke eed te worden afgelegd in handen van de eerste voorzitter.

Het koninklijk besluit van 11 juli 2003 heeft die situatie gewijzigd door te bepalen dat die eed voortaan voor de hoofdgriffier van het rechtscollege, en niet langer voor de eerste voorzitter, moet worden afgelegd.

Uit een contact met de FOD Justitie blijkt echter dat er geen wettelijke basis meer bestaat voor het koninklijk besluit van 19 maart 1996, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 11 juli 2003. Een dergelijke eed kan bijgevolg niet meer worden afgelegd voor de eerste voorzitter, in zijn kantoor, en evenmin voor de hoofdgriffier.

Die leemte in de wetgeving werd verholpen door toepassing te maken van artikel 288, tiende lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat uitdrukkelijk betrekking heeft op de installatie van de personeelsleden van niveau A voor de kamer waarin de eerste voorzitter zitting houdt.

Toch schijnt artikel 288, eerste lid, zoals het is gesteld, slechts betrekking te hebben op de installatieformaliteiten bij een benoeming maar niet bij een contractuele indiensttreding: “*De installatie geschiedt bij elke benoeming, bij elke aanwijzing tot korpchef en bij elke eerste aanwijzing in een adjunct-mandaat*”.

Wellicht moet er dus een specifieke bepaling worden ingevoerd die betrekking heeft op een aangepaste eedaflegging voor het contractueel personeel van niveau A.

V. Financiële stimulans voor het gerechtelijk personeel van het Hof van Cassatie

Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de wedden van de leden van de griffie en het parket van het Hof en degenen met een gelijkwaardige graad of niveau in de bodemgerechten. Laatstgenoemden hebben bijgevolg geen enkele motivatie om de eerstgenoemden te komen vervoegen. Wanneer men solliciteert

voor een betrekking bij het Hof, betekent dit dat men moet komen werken in Brussel, waar de zetel van het Hof gelegen is. Dat betekent ook extra woon- en verplaatsingskosten. Daarom zou er opnieuw een financiële stimulans moeten worden ingevoerd om een vlotte rekrutering bij het Hof te verzekeren: sinds jaren geniet het Hof geen volledige bezetting van zijn administratief personeel meer.

VI. Bijzonder onderzoek naar het feitelijk verloop van hangende strafonderzoeken

Dit onderwerp kwam reeds aan bod in het vorige wetgevend verslag van 2013².

Nadat in een aantal recente strafonderzoeken gebleken was dat zowel het Parlement, de minister van Justitie als de Hoge Raad voor de Justitie soms nood hebben aan informatie uit lopende strafonderzoeken om te kunnen voldoen aan hun opdrachten en bevoegdheden, waarbij vastgesteld werd dat de vrijgave van dergelijke informatie soms strijdt met een aantal andere fundamentele regels, die ons strafproces beheersen, zoals de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de eerbiediging van het recht op privé-leven, het geheim van het onderzoek of de noodzaak de fysische en psychische integriteit van bepaalde personen te beschermen, besliste de Vaste Vergadering van de Korpschefs op 9 juni 2011 een werkgroep de opdracht te geven om voorstellen uit te werken.

De werkzaamheden van deze werkgroep resulteerden uiteindelijk in een voorontwerp van wet met betrekking tot het bijzonder toezicht op het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, dat na goedkeuring door de Vaste Vergadering van de Korpschefs, samen met een memorie van toelichting werd toegezonden aan de minister van Justitie.

De uitgangspunten van de werkgroep waren de volgende:

- 1) het Parlement, de minister van Justitie en de Hoge Raad voor de Justitie, die geconfronteerd worden met elementen, die zouden kunnen wijzen op het bestaan van ernstige onvolkomenheden in het verloop van een strafonderzoek, hebben recht op een snelle en afdoende reactie vanwege de gerechtelijke overheden;
- 2) de beslissing om een bijzonder onderzoek te bevelen moet toebedeeld worden aan gerechtelijke overheden die zelf niet verantwoordelijk zijn voor de uitoefening van de strafvordering, wat het ontstaan van een schijn van partijdigheid moet voorkomen en een groter vertrouwen moet wekken;
- 3) het bijzonder onderzoek moet volgens dezelfde regels en modaliteiten verlopen, ongeacht of de eventuele onvolkomenheid zich situeert op het niveau van de zetel of van het openbaar ministerie;
- 4) er is geen nood aan de oprichting van een nieuw orgaan;

² Gedr. St., Kamer en Senaat, 4 oktober 2013, nrs. 1414/011 en 5-1453/7, p. 10.

- 5) de nieuwe regelgeving moet aansluiten bij de wil van de regering om de rol van de Hoge Raad voor de Justitie inzake de externe controle te versterken en te verbeteren;
- 6) de nieuwe regelgeving moet toepassing maken van de bestaande personele en materiële middelen en van de beschikbare “*knowhow*”, maar het bijzonder onderzoek, dat een “*sui generis*”-onderzoek is, verloopt, gelet op de finaliteit ervan, volgens specifieke modaliteiten;
- 7) de nieuwe regelgeving mag geen of een zo klein mogelijke budgettaire impact hebben.

Op basis van die uitgangspunten werd een model voorgesteld waarbij de eerste voorzitter bij het Hof van Cassatie en de procureur-generaal bij dat Hof, die zelf niet verantwoordelijk zijn voor de uitoefening van de strafvordering en die slechts een eenmalig en niet-hernieuwbaar mandaat van vijf jaar uitoefenen, op vraag van het Parlement, de minister van Justitie of de Hoge Raad voor de Justitie of ambtshalve, in onderling akkoord, een bijzonder onderzoek kunnen bevelen naar het feitelijk verloop van een lopend strafonderzoek.

Dit bijzonder onderzoek is opgevat als een wettelijke oplossing om feitelijke gegevens van een nog lopend opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek beschikbaar te maken voor het Parlement, de minister van Justitie of de Hoge Raad voor de Justitie in het kader van hun externe controle, in de gevallen waar er een redelijk vermoeden is ontstaan van ernstige structurele, organisatorische of individuele onvolkomenheden in het verloop van dit opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek. Via deze procedure krijgen het Parlement, de minister van Justitie of de Hoge Raad voor de Justitie toegang tot gegevens uit lopende gerechtelijke onderzoeken of opsporingsonderzoeken, door tussenkomst van een gerechtelijke overheid, wat artikel 259bis-16 Gerechtelijk Wetboek thans uitsluit.

Dit onderzoek wordt met voorrang boven alle andere zaken uitgevoerd door een onderzoeksteam bestaande uit een magistraat van de zetel en een magistraat van het openbaar ministerie, respectievelijk aangewezen door het college van de eerste voorzitters (in afwachting van de oprichting van het college van de zetel) en het college van procureurs-generaal. Dit onderzoeksteam kan alle onderzoekshandelingen stellen, zolang er geen dwangmaatregelen vereist zijn en zolang dit kan zonder schending van de individuele rechten en vrijheden. Inbeslagname van stukken, voorwerpen of documenten zal wel mogelijk zijn.

De resultaten van het bijzonder onderzoek worden, samen met een gemotiveerd verslag, rechtstreeks medegedeeld aan de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie die bijkomende onderzoeken kan vorderen of het dossier toezendt aan de eerste voorzitter, die in onderling akkoord met de procureur-generaal, binnen de termijn van één maand, beslist welke gegevens in een schriftelijk verslag aan de verzoekende overheid (zijnde het Parlement, de minister van justitie of de Hoge Raad voor de Justitie) kunnen worden medegedeeld zonder gevaar voor de uitoefening van de strafvordering of zonder gevaar voor personen of voor een ernstige schending van hun privé-leven. Bij de afweging die zij dienen te maken

kunnen de eerste voorzitter en de procureur-generaal ook het advies inwinnen van de oorspronkelijk geadieerde onderzoeksrechter en/of de behandelende parketmagistraat.

Het aantal en de aard van de uitgevoerde bijzondere onderzoeken moet uitdrukkelijk aangegeven worden in het werkingsverslag van het Hof van Cassatie.

Deze teksten (voorontwerp van wet en memorie van toelichting) werden eerder reeds toegelicht bij de bespreking van het Jaarverslag 2012 van het Hof van Cassatie in de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 19 juni 2013. Op vraag van de leden van de Commissie voor de Justitie werden deze teksten diezelfde dag voor ronddeling elektronisch toegestuurd aan het secretariaat van de Commissie.

In het advies van 23 oktober 2013 omtrent dit voorontwerp van wet oordeelde de Hoge Raad voor de Justitie dat de externe controle op de werking van Justitie tot de exclusieve bevoegdheid van de Hoge Raad behoort en dat het niet verenigbaar is met artikel 151, § 3, van de Grondwet deze bevoegdheid toe te kennen aan andere instanties. Wat deze kritiek betreft dient erop te worden gewezen dat het door de werkgroep bedoelde bijzonder onderzoek geen betrekking heeft op de externe controle op de (algemene) werking van Justitie in de ruime zin, maar op de mogelijkheid het Parlement, de minister van Justitie of de Hoge Raad voor de Justitie toegang te geven tot gegevens uit een lopend individueel onderzoeksdossier waarin er een redelijk vermoeden van ernstige structurele, organisatorische of individuele onvolkomenheden in het verloop van het opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek is gezeten.

De Hoge Raad oordeelt verder dat het beter zou zijn om zijn eigen bevoegdheid inzake externe controle uit te breiden, eerder dan nieuwe omslachtige procedures in te voeren of nog andere instellingen op te richten. Deze kritiek gaat voorbij aan het feit, enerzijds, dat het voorgestelde bijzonder onderzoek, onder meer, precies tot doel heeft de Hoge Raad voor de Justitie de mogelijkheid te geven de uitoefening van zijn externe controle te optimaliseren en, anderzijds, dat één van de krachtlijnen erin bestaat te vertrekken van bestaande structuren en middelen en de reeds aanwezige know-how, zonder dat er nieuwe organen worden opgericht. Voorts dient het opstarten van een dergelijk bijzonder onderzoek, gelet op het uitzonderlijk karakter ervan, relatief hoogdrempelig te zijn en moet het verloop ervan voldoende garanties bieden, wat onvermijdelijk enige omslachtigheid met zich meebrengt, die erop gericht is de nood aan informatie uit lopende strafonderzoeken te verzoenen met een aantal fundamentele regels van ons strafproces, zoals de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de eerbiediging van het recht op privé-leven, het geheim van het onderzoek of de noodzaak de fysische en psychische integriteit van bepaalde personen te beschermen.

In ondergeschikte orde meent de Hoge Raad voor de Justitie dat de bevoegdheden die het voorontwerp aan de eerste voorzitter en de procureur-generaal van het Hof van Cassatie toekent, dienen te worden toegekend aan de Verenigde Advies- en Onderzoekscmissie van de Hoge Raad, omdat dit overeenstemt met de

grondwettelijke en wettelijke opdrachten en bevoegdheden van deze commissie en omdat de voorgestelde werkwijze een aanzienlijk gevaar zou inhouden voor de strafvordering omdat het Hof van Cassatie zich mogelijks ook nog over de geldigheid van het onderzoek zal moeten uitspreken en het maar de vraag is of het Hof dit nog onbevooroordeeld kan doen wanneer de eerste voorzitter en de procureur-generaal bij dit hof voorafgaand al hebben moeten oordelen of er al dan niet een redelijk vermoeden bestond van ernstige structurele, organisatorische of individuele onvolkomenheden in het verloop van dit onderzoek.

Deze kritiek lijkt uit het oog te verliezen dat het voorontwerp aan de eerste voorzitter en aan de procureur-generaal van het Hof van Cassatie een *in personam*-bevoegdheid toekent, waarbij deze magistraten zich in voorkomend geval zullen onthouden verder tussen te komen in toepassing van artikel 292 Gerechtelijk Wetboek. Bovendien geven de artikelen 398 en 400 Gerechtelijk Wetboek nu al een zekere toezichtsbevoegdheid aan, respectievelijk, de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en de procureur-generaal bij dat hof, waarbij dezelfde problematiek kan spelen. Ook hier betreft het een *in personam*-bevoegdheid.

Tot slot oordeelt de Hoge Raad voor de Justitie dat men bezwaarlijk kan gewagen van een werkelijke externe controle indien men het bevelen en uitvoeren van een onderzoek naar mogelijke disfuncties binnen de rechterlijke organisatie overlaat aan leden van die organisatie zelf. De relativiteit van deze kritiek ligt in het feit dat het bijzonder onderzoek enkel het feitelijk verloop van het opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek tot voorwerp heeft. Zoals in de memorie van toelichting wordt gepreciseerd kan het bijzonder onderzoek zowel betrekking hebben op de feitelijke omstandigheden, de chronologie, de methodologie, de organisatie, de structuur, de prioriteitenstelling, de aansturing, de informatiepositie van de onderzoekers, als de interne logica en coherentie van het gevoerde opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek, maar kan het geen appreciatie inhouden van de jurisdictionele aspecten. Het voorwerp van het bijzonder onderzoek is bijgevolg niet “*het uitvoeren van een werkelijke externe controle*” of “*het uitvoeren van een onderzoek naar mogelijke disfuncties binnen de rechterlijke organisatie*”, maar het verzamelen van gegevens over de wijze waarop een welbepaald strafonderzoek werd gevoerd, met als enkele finaliteit, aan de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en aan de procureur-generaal bij dit Hof de mogelijkheid te geven met kennis van zaken te kunnen appreciëren welke feitelijke gegevens van het strafonderzoek die het bijzonder onderzoek heeft opgeleverd aan de verzoekende of bevoegde instantie (Parlement, minister van Justitie of Hoge Raad voor de Justitie) kunnen worden medegedeeld, teneinde aan deze verzoekende instanties toe te laten hun externe controle doelmatig te kunnen uitoefenen, zoals dit uitdrukkelijk in de memorie van toelichting wordt gepreciseerd.

VII. Hof van Assisen

De procedure voor het Hof van Assisen is omslachtig, lang, ingewikkeld en duur. De menselijke en financiële inzet van die procedure is disproportioneel.

Het Hof van Assisen is niet enkel bevoegd voor niet-gecorrectionaliseerde misdaden, maar ook voor politieke misdrijven en persmisdrijven. Wat deze laatste categorie betreft, veroorloof ik mij de aandacht te vestigen op de rechtspraak van het Hof van Cassatie dat herhaaldelijk oordeelde dat het drukpersmisdrijf een strafbare meningsuiting vereist in een tekst die vermenigvuldigd is door een drukpers of een gelijkaardig procedé en dat de digitale verspreiding een dergelijk gelijkaardig procedé vormt³.

Er is nood aan een verdere reflectie over het al dan niet behouden van deze bijzondere procedure.

Er zou kunnen worden geopteerd voor de algehele afschaffing van het Hof van Assisen, waarbij zou worden voorzien in een andere minder omslachtige specifieke procedure voor de zwaarste misdrijven door de oprichting van een criminele kamer met een gemeenrechtelijke procedure.

Voor het geval er zou geopteerd worden voor het behoud van het Hof van Assisen, dient er nagedacht te worden over de uitbreiding van de mogelijkheid tot correctionalisering tot alle misdaden en over de gevolgen op de strafmaat hiervan: de thans bestaande bijzondere assisenprocedure zou dan nog enkel voorbehouden worden voor misdaden van een uitzonderlijke ernstige aard of met een bijzonder grote impact.

Deze laatste optie biedt het voordeel dat geen wijziging van (artikel 150 van) de Grondwet vereist is.

VIII. Regeling van de rechtspleging

Het verdient evenzeer aanbeveling de reflectie over het al dan niet behouden van de fase van de regeling van de rechtspleging verder te zetten.

Deze fase voor de onderzoeksgerechten werkt vertragend, is tijdrovend en is, zoals blijkt uit buitenlandse voorbeelden, overbodig.

IX. Wrakingsprocedures

Deze procedure, die op zich als waarborg moet behouden worden, wordt vaak misbruikt om de afwikkeling van het strafproces te vertragen. Het aantal zuiver dilatoire of manifest onontvankelijke of onredelijke wrakingsprocedures is legio. Dergelijke misbruiken moeten aanleiding kunnen geven tot het opleggen van een voldoende ontradende geldboete.

Het vroegere artikel 838, derde lid, Gerechtelijk Wetboek, opgeheven bij wet van 26 april 2007, bepaalde:

“Indien daarenboven een geldboete wegens kennelijk onontvankelijk verzoek verantwoord kan zijn, wordt, bij dezelfde beslissing, een rechtsdag bepaald op

³ Cass. 6 maart 2012, AR P.11.1.74.N, AC 2012, nr. 153 met concl. adv.-gen. De Swaef; 29 jan. 2013, AR P.12.1961.N, AC 2013, nr. 70; 29 jan. 2013, AR P.12.1988.N, AC 2013, nr. 71.

een nabije datum, waarop alleen dit punt zal worden behandeld. De griffier roept de partijen bij gerechtsbrief op om tegen die datum hun opmerkingen schriftelijk mee te delen.

De geldboete bedraagt 125 EUR tot 2 500 EUR. De Koning mag het minimum- en maximumbedrag om de vijf jaar aanpassen aan de kosten van het levensonderhoud. De geldboete wordt geïnd door de Administratie der Registratie en Domeinen met aanwending van alle middelen van recht.”

Het lijkt aangewezen deze mogelijkheid terug in te voeren.

X. Het bepalen van conclusietermijnen of van de zittingskalender in strafzaken

Het bepalen van wettelijke termijnen voor de neerlegging en de uitwisseling van conclusies moet toelaten het verloop van het strafproces ordentelijker te laten verlopen en de zittingskalender beter te beheren.

XI. De zuivering van de nietigheden

Het artikel 32 Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering, ingevoerd bij wet van 24 oktober 2013 bepaalt:

“Tot nietigheid van onregelmatig verkregen bewijselement wordt enkel besloten indien:

- de naleving van de betrokken vormvoorwaarden wordt voorgeschreven op straffe van nietigheid, of;*
- de begane onregelmatigheid de betrouwbaarheid van het bewijs heeft aangetast, of;*
- het gebruik van het bewijs in strijd is met het recht op een eerlijk proces.”*

Uit dit artikel blijkt dat de wetgever de feitenrechter als de (enige) “natuurlijke” rechter voor de beoordeling van de nietigheden aanziet. De beoordeling hiervan moet dan ook integraal aan de rechter ten gronde worden overgelaten: het is deze rechter die als enige kan oordelen of het eerlijk karakter van het proces, gezien over het gehele procesverloop, werd aangetast door een onregelmatig verkregen bewijselement.

Het verdient bijgevolg aanbeveling dat de procedure van de zuivering van de nietigheden door de onderzoeksgerechten opnieuw zou onderzocht worden met het oog op de afschaffing ervan, met uitzondering van de mogelijkheid voor het openbaar ministerie om een in de loop van het onderzoek vastgestelde onregelmatigheid door de kamer van inbeschuldigingstelling te laten zuiveren, teneinde, hetzij de onregelmatige onderzoeksmaatregel op regelmatige wijze te laten hernemen, hetzij de onregelmatige onderzoekshandeling definitief te laten verwijderen, zodat de procedure op regelmatige wijze kan worden verdergezet en onder gezuiverde vorm aan de feitenrechter kan worden voorgelegd.

Wanneer men er zou voor opteren de procedure van zuivering van de nietigheden in de fase vóór de behandeling door de feitenrechter toch te behouden, dient de mogelijkheid tot het onderzoek van de regelmatigheid van de procedure beperkt te worden: dit onderzoek van de regelmatigheid van de rechtspleging zou dan dienen te gebeuren, ofwel bij de regeling van de rechtspleging bij het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek, ofwel *in limine litis* voor de feitenrechter in geval van opsporingsonderzoek.

XII. De verwijzing van een rechtbank naar een andere in strafzaken (artt. 542 en volgende Wetboek van Strafvordering)

Vóór de wetswijziging door de wet van 12 maart 1998 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van Strafvordering inzake de procedure tot onttrekking van de zaak aan de rechter, bepaalde artikel 545 Wetboek van strafvordering:

“Na inzage van het verzoekschrift en van de stukken doet de kamer van het Hof van Cassatie die kennis neemt van het cassatieberoep in criminele, correctionele en politiezaken, einduitspraak, behoudens verzet, of beveelt dat alles zal worden meegedeeld”.

Deze wetsbepaling liet het Hof van Cassatie toen de keuze om ofwel *onmiddellijk* uitspraak te doen over het verzoekschrift⁴, ofwel de *voorafgaande* mededeling te bevelen aan de partijen en aan het openbaar ministerie dat van de vervolging kennis neemt⁵. Dit laatste gebeurde wanneer het Hof van Cassatie meende de verwijzing van de zaak van de ene naar de andere rechtbank niet meteen te moeten of te kunnen toestaan of afwijzen⁶.

Sinds de wet van 12 maart 1998 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van Strafvordering inzake de procedure tot onttrekking van de zaak aan de rechter, bepaalt het huidige artikel 545 Wetboek van Strafvordering onder meer:

“Na inzage van het verzoekschrift en van de bewijsstukken doet de kamer van het Hof van Cassatie die kennis neemt van het cassatieberoep in criminele, correctionele en politiezaken, onmiddellijk einduitspraak indien het verzoek kennelijk onontvankelijk is. (...)

Wanneer het verzoek niet kennelijk onontvankelijk is, beveelt het Hof van Cassatie ten spoedigste en uiterlijk binnen acht dagen:

1° a) dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de rechter in de politierechtbank tegen wie onttrekking wordt gevorderd, teneinde binnen de door het Hof bepaalde termijn een verklaring op de uitgifte van het arrest te stellen;

⁴ Cass. 15 maart 1983, AR 7901, A.C., 1982-83, 873; 30 april 1985, AR 9441, A.C., 1984-85, nr. 524; 14 oktober 1996, AR P.96.1267.F, A.C., 1996, nr. 379.

⁵ Cass. 23 september 1997, AR P.97.1199.N, A.C., 1997, nr. 365.

⁶ Zie voetnoot 2.

b) dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de eerste voorzitter of de voorzitter, naargelang van het gerecht waartegen onttrekking wordt gevorderd, teneinde binnen de door het hof bepaalde termijn, een verklaring op de uitgifte van het arrest te stellen in overleg met de leden van het gerecht die met naam worden vermeld en deze verklaring mede ondertekenen;

2° dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de niet-verzoekende partijen en dat hun de termijn wordt meegedeeld voor de neerlegging van hun conclusies ter griffie en de dag van verschijning voor het Hof; deze dag van verschijning vindt plaats uiterlijk binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift;

3° dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan het openbaar ministerie bij het gerecht waartegen de verwijzing wordt gevorderd en dat de termijn wordt meegedeeld voor de neerlegging van een advies, indien het Hof van Cassatie dit nodig acht;

4° dat een van de raadsheren die in het arrest wordt aangewezen, op een bepaalde dag verslag uitbrengt.

De conclusies en, in voorkomend geval, het advies van het openbaar ministerie worden ten laatste op de dag van de neerlegging ter griffie meegedeeld aan de partijen.”

Uit deze wetsbepaling volgt dat het Hof van Cassatie thans niet meer over enige keuze beschikt en, behoudens in het geval waar het Hof vaststelt dat het verzoek kennelijk onontvankelijk is, verplicht is binnen de acht dagen de mededeling te bevelen van het arrest, het verzoekschrift en van de bijgevoegde stukken:

- aan de betrokken magistraat en zijn korpsoverste voor het afleggen van de in dit artikel bedoelde verklaring;
- aan het openbaar ministerie bij het gerecht waartegen de verwijzing wordt gevorderd, voor het uitbrengen van een advies binnen de door het Hof bepaalde termijn, indien het Hof dit nodig acht;
- aan de niet-verzoekende partijen voor de neerlegging van hun conclusie, binnen een termijn die bepaald wordt door het Hof en waarbij ook de dag van verschijning wordt meegedeeld, die plaats moet vinden uiterlijk twee maanden na het indienen van het verzoekschrift.

Bovendien bepaalt artikel 545, laatste lid, Wetboek van Strafvordering, dat de conclusies en, in voorkomend geval, het advies van het openbaar ministerie ten laatste op de dag van de neerlegging ter griffie, worden meegedeeld aan de partijen.

De huidige regeling van de procedure inzake de verwijzing van de ene rechtbank naar de andere kan, enerzijds, een risico of een gevaar opleveren voor de normale afwikkeling van het gerechtelijk onderzoek en, anderzijds, leiden tot een niet verantwoorde vertraging in de afhandeling van het strafproces.

Wat het gevaar voor de normale afwikkeling van het gerechtelijk onderzoek betreft, is het immers niet uitgesloten dat een van de niet-verzoekende partijen een verdachte is, die nog niet op de hoogte is van de tegen hem gevoerde procedure. Zo werd het Hof van Cassatie in een recent verleden geconfronteerd met een verzoek vanwege de bevoegde Procureur-generaal bij het hof van beroep, tot verwijzing van de ene rechtbank naar een andere wegens gewettigde verdenking, dat gegrond was op het feit dat een gerechtelijk onderzoek werd gevorderd tegen een verdachte, waartegen aanwijzingen bestonden dat hij zich schuldig zou gemaakt hebben aan ernstige feiten van belaging ten aanzien van een lid van dezelfde rechtbank waartoe ook de geadieerde onderzoeksrechter behoorde en tegen leden van het parket bij die rechtbank. Het spreekt voor zich dat een voortijdige mededeling van de in artikel 545, vierde lid, 2°, Wetboek van Strafvordering bedoelde stukken, in die omstandigheden van aard zou kunnen geweest zijn om het gerechtelijk onderzoek in ernstige mate te schaden.

Het Hof loste het probleem op creatieve wijze op, door enkel de mededeling te bevelen aan de voorzitter van de betrokken rechtbank en aan de bevoegde procureur des Konings, maar niet aan de niet-verzoekende verdachte, met de motivering dat *“in de huidige stand van de rechtspleging een mededeling aan (de verdachte) tegen wie een gerechtelijk onderzoek is ingesteld niet (is) aangewezen teneinde het gerechtelijk onderzoek niet te schaden”*. Hoe terecht en verantwoord deze beslissing van het Hof van Cassatie ook was, zij vindt thans geen rechtstreekse steun in de wet en het lijkt bijgevolg aangewezen hieraan te verhelpen door in een uitzondering op de verplichte mededeling te voorzien, waarbij het Hof, in het arrest dat de mededeling beveelt, evenwel uitdrukkelijk moet motiveren waarom de mededeling aan de niet-verzoekende partij niet wordt bevolen. Aangezien er in dit geval geen mededeling aan de niet-verzoekende partij gebeurt, stelt er zich ook geen probleem van kennisgeving van de dag van verschijning. Wel dient bijkomend uitgesloten te worden dat de betrokken niet-verzoekende partij in dit geval, in toepassing van artikel 545, laatste lid, Wetboek van Strafvordering, toch nog mededeling zou krijgen van de conclusies (van andere niet-verzoekende partijen aan wie wel mededeling wordt gedaan) of, in voorkomend geval, van het advies van het openbaar ministerie.

Het tweede nadeel, dat betrekking heeft op een niet verantwoorde vertraging in de afhandeling van het strafproces, houdt verband met de vaststelling dat in een groot aantal gevallen het verzoek tot verwijzing van de ene rechtbank naar de andere, op grond van gewettigde verdenking, gegrond is op de omstandigheid dat één van de procespartijen magistraat is in de rechtbank die normalerwijze bevoegd zou zijn om de zaak te behandelen of een nauwe bloed- of aanverwant van deze magistraat.

In de huidige regeling dient opnieuw een mededeling te gebeuren aan de betrokken rechter, zijn korpsoverste en, wanneer het Hof dit nodig acht, aan het bevoegde openbaar ministerie, evenals aan de niet-verzoekende partijen.

Het lijkt nochtans voor de hand liggend dat de objectieve elementen van de zaak, met name de hoedanigheid van magistraat van de bevoegde rechtbank of de nauwe bloed- of aanverwantschap van één van de partijen met die magistraat, van die aard zijn dat zij, op zich, en ongeacht het standpunt dat de betrokken magistraat en zijn korpsverste in hun verklaring en het openbaar ministerie in zijn advies of de niet-verzoekende partijen in hun conclusies innemen, het Hof van Cassatie tot de overtuiging moeten leiden dat de oorspronkelijk als bevoegd beschouwde rechtbank, door dit gegeven alleen al in de onmogelijkheid verkeert de zaak verder te behandelen, zonder bij de partijen en bij derden de verdenking te wekken aangaande de geschiktheid van die rechtbank om de wettelijk voorgeschreven opdracht op een objectieve en onpartijdige wijze te vervullen. In die gevallen lijkt de door artikel 545 Wetboek van Strafvordering voorgeschreven mededeling dan ook overbodig en resulteert dit enkel in een onnodige vertraging.

Aan beide hiervoor aangehaalde nadelen zou kunnen verholpen worden door de artikelen 545 en 548 Wetboek van Strafvordering als volgt aan te passen:

Art. 545. Na inzage van het verzoekschrift en van de bewijsstukken doet de kamer van het Hof van Cassatie die kennis neemt van het cassatieberoep in criminele, correctionele en politiezaken, onmiddellijk einduitspraak indien het verzoek kennelijk onontvankelijk is **of wanneer [de in] het verzoekschrift en de bewijsstukken [overgelegde gegevens] daartoe volstaan.**

Indien daarenboven een geldboete wegens kennelijk onontvankelijk verzoek verantwoord kan zijn, wordt, bij dezelfde beslissing, een rechtsdag bepaald op een nabije datum, waarop alleen dit punt zal worden behandeld. De griffier roept de partijen bij gerechtsbrief op om tegen die datum hun opmerkingen schriftelijk mee te delen.

De geldboete bedraagt 125 EUR tot 2 500 EUR. De Koning mag het minimum- en maximumbedrag om de vijf jaar aanpassen aan de kosten van het levensonderhoud. De geldboete wordt geïnd door de Administratie der Registratie en Domeinen met aanwending van alle middelen van recht.

Wanneer **niet voldaan is aan de [in het eerste lid bedoelde] voorwaarden voor een onmiddellijke einduitspraak**, beveelt het Hof van Cassatie ten spoedigste en uiterlijk binnen acht dagen:

1° a) dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de rechter in de politierechtbank tegen wie onttrekking wordt gevorderd, teneinde binnen de door het Hof bepaalde termijn een verklaring op de uitgifte van het arrest te stellen;

b) dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de eerste voorzitter of de voorzitter, naargelang van het gerecht waartegen onttrekking wordt gevorderd, teneinde binnen de door het hof bepaalde termijn, een verklaring op de uitgifte van het arrest te stellen in overleg met de leden van het gerecht die met naam worden vermeld en deze verklaring mede ondertekenen;

2° dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan de niet-verzoekende partijen en dat hun de termijn wordt meegedeeld voor de neerlegging van hun conclusies ter griffie en de dag van verschijning voor het Hof; deze dag van verschijning vindt plaats uiterlijk binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift; **het Hof is daartoe evenwel niet gehouden wanneer het, onder opgave van redenen, deze mededeling [en de kennisgeving van de dag van verschijning] nadelig acht [voor het onderzoek].**

3° dat van het arrest, het verzoekschrift en de bijgevoegde stukken mededeling wordt gedaan aan het openbaar ministerie bij het gerecht waartegen de verwijzing wordt gevorderd en dat de termijn wordt meegedeeld voor de neerlegging van een advies, indien het Hof van Cassatie dit nodig acht;

4° dat een van de raadsheren die in het arrest wordt aangewezen, op een bepaalde dag verslag uitbrengt.

Behoudens de bij 2° bepaalde uitzondering, worden (d)e conclusies en, in voorkomend geval, het advies van het openbaar ministerie ten laatste op de dag van de neerlegging ter griffie meegedeeld aan de partijen.

Art. 548. De griffier van het Hof van Cassatie zendt bij aangetekende brief aan de rechter bedoeld in artikel 545, tweede lid, 1°, aan de verzoeker, en, **behoudens wanneer het Hof in zijn arrest, onder opgave van redenen deze toezending nadelig acht [voor het onderzoek]**, aan de niet-verzoekende partijen bedoeld in artikel 545 of, in voorkomend geval, aan hun advocaten, een niet-ondertekend afschrift van de einduitspraak over het verzoek tot verwijzing.

XIII. Art. 90ter Wetboek van Strafvordering

Krachtens artikel 90ter, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering kan de onderzoeksrechter in uitzonderlijke gevallen, wanneer het onderzoek zulks vereist, privé-communicatie of -telecommunicatie, tijdens de overbrenging ervan, afluisteren, kennis ervan nemen en opnemen, indien er ernstige aanwijzingen bestaan dat het feit waarvoor hij geadieerd is een strafbaar feit is, bedoeld in een van de bepalingen opgesomd in § 2, en indien de overige middelen van onderzoek niet volstaan om de waarheid aan de dag te brengen.

Noch de wederrechtelijke en willekeurige vrijheidsberoving, strafbaar gesteld enerzijds door de artikelen 147 en volgende van het Strafwetboek, indien ze uitgaat van een ambtenaar of openbaar officier, en anderzijds door de artikelen 434 en volgende van dat wetboek, indien ze uitgaat van een bijzondere persoon, noch de feiten van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, strafbaar gesteld door de artikelen 372 en volgende van dat wetboek, komen voor in die opsomming van misdrijven die een afluistermaatregel wettigen.

Die leemte zou door de wetgever nuttig kunnen worden verholpen.

XIV. Art. 373 Strafwetboek – Strafbaarstelling van voyeurisme

In een arrest van 27 november 2013⁷ heeft het Hof, op de eensluidende conclusie van het openbaar ministerie, geoordeeld dat “*het filmen van consensuele seks door de ene partner buiten medeweten van de andere, geen aanranding van de eerbaarheid van laatstgenoemde is in de zin van artikel 373, eerste lid, van het Strafwetboek*”.

In een arrest van 23 januari 2008⁸ had het Hof reeds beslist dat de kamer van inbeschuldigingstelling, uit de omstandigheden alleen dat de in verdenking gestelde hotelhouder was en er in een kamer van dat hotel achter een spiegel een camera was verborgen, en dat “*de exploitatie van de cassetteopnames uitsluitend het liefdesspel van zeven koppels onthult die buiten hun weten zijn gefilmd*”, niet wettig kon afleiden dat er ten aanzien van de voormelde in verdenking gestelde ernstige aanwijzingen van schuld bestonden wegens aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging gepleegd op meerderjarige personen van het mannelijke of vrouwelijke geslacht.

Hieruit kan worden afgeleid dat voyeurisme, dat erin bestaat het liefdesspel van naakte personen of partners buiten hun medeweten en zonder hun toestemming te filmen of te bespieden, niet valt onder de telastlegging aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging.

Bijgevolg rijst de vraag of, *de lege ferenda*, dat soort praktijken niet strafbaar moet worden gesteld omdat ze de betrokkenen veel schade kunnen berokkenen, inzonderheid omdat de beelden op het internet verspreid kunnen worden. Zo zou in het Strafwetboek een nieuwe telastlegging ingevoerd kunnen worden waarbij de miskennis van het seksuele privéleven of de aantasting van het recht van een persoon op de bescherming van zijn seksuele intimiteit strafbaar wordt gesteld.

XV. Art. 442bis Wetboek van Strafvordering

In het verslag 2012-2013⁹ werd het parlementair Comité reeds erop gewezen dat de Belgische Regering, bij verhaal bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, stappen mag ondernemen om tot een minnelijke schikking van de zaak te komen, door bijvoorbeeld de schending van het Verdrag of van een Protocol te erkennen en aan het Hof een becijferd voorstel tot minnelijke schikking te vragen, of de zaak bij het Hof aanhangig kan maken door een unilaterale verklaring met het verzoek de zaak te schrappen in ruil voor de erkenning van de schending van het Verdrag of van een Protocol en de betaling van een billijke vergoeding, en dat binnen het kader van een zaak waarin het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zich reeds heeft uitgesproken.

⁷ Cass. 27 november 2013, AR P.13.0714.F, AC, 2013, nr. 635.

⁸ Cass. 23 januari 2008, AR P.08.0105.F, AC, 2008, nr. 55.

⁹ Gedr. St., Kamer en Senaat, 4 oktober 2013, nrs. 1414/011 en 5-1453/7, p. 13.

In dergelijke gevallen rijst de vraag naar de weerslag van een dergelijke minnelijke schikking of unilaterale verklaring van de Regering op de mogelijkheid de heropening van de rechtspleging te vragen.

Artikel 442bis *ab initio* van het Wetboek van Strafvordering vereist voor de heropening van de rechtspleging immers “een definitief arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens [dat vaststelt] dat het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of de aanvullende protocollen (...) geschonden zijn”.

Die bepaling laat de rechtsvraag onbeantwoord naar de gelijkwaardigheid tussen een arrest dat de schending vaststelt en de minnelijke schikking met erkenning van die schending of de unilaterale verklaring met eenzelfde erkenning. Door die onzekerheid verwerpt de verzoeker doorgaans het voorstel tot minnelijke schikking en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vindt het niet aangegeven om de zaak van de rol te schrappen louter op grond van een dergelijke unilaterale verklaring (zie EHRM, *Hakimi t/ België*, 29 juni 2010¹⁰; vgl. EHRM, *Pirali Orujov t/ Azerbaïdjan*, 3 februari 2011; EHRM, *Saric e.a. t/ Kroatië*, 18 oktober 2011; EHRM, *Rozhin t/ Rusland*, 6 december 2011), wat onder meer nadelig is voor het snelle verloop van de procedure en voor de werklast van dit hoge rechtscollege. Die situatie is des te betreurenswaardiger omdat de partijen het uiteindelijk erover eens zijn dat het Verdrag geschonden is.

Om daaraan te verhelpen zou het definitieve arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat de schending van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele vrijheden of van de aanvullende protocollen in de zin van artikel 442bis van het Wetboek van Strafvordering vaststelt, eventueel via een interpretatieve wet¹¹ moeten worden gelijkgesteld met de beslissing of het arrest waarbij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens akte neemt van de minnelijke schikking tussen de partijen en waarin de Belgische Regering deze schending erkent (artikel 39 van het Verdrag) of waarbij het akte neemt van de unilaterale verklaring van erkenning van die schending (artikel 37, § 1, van het Verdrag) en bijgevolg beslist de zaak van de rol te schrappen.

Bovendien zou de wet in die zin versoepeld moeten worden dat het Hof van Cassatie de vordering tot heropening niet-ontvankelijk zou moeten kunnen verklaren wanneer de regering aantoont dat de veroordeelde heeft ingestemd met de minnelijke schikking en dat dit akkoord werd uitgevoerd.

¹⁰ In die zaak heeft het Hof de heropening van de rechtspleging bevolen: Cass. 23 februari 2011, AR P.10.2047.F.

¹¹ De wet waarin, i.v.m. een punt waarover de rechtsregel onzeker of betwist is, een oplossing is vastgelegd die alleen de rechtspraak had kunnen aannemen, is van nature interpretatief: Cass., 4 november 1996, AR S.96.0028.F, AC 1996, met conclusie van procureur-generaal J.-Fr. Leclercq, toen advocaat-generaal, in *Pas.* 1996, nr. 412.

XVI. Artt. 416-420 Wetboek van Strafvordering

In het verslag 2013 werd eraan herinnerd dat een werkgroep, samengesteld uit magistraten van de zetel en het parket van het Hof van Cassatie, voorstellen had gedaan voor de hervorming van de cassatieprocedure in strafzaken¹².

Een van de krachtlijnen van de door werkgroep voorgestelde hervorming bestond in het beperken van de uitzonderingen op de regel dat cassatieberoep tegen voorbereidende beslissingen of beslissingen van onderzoek slechts openstaat na het eindarrest. De werkgroep stelde inderdaad voor de mogelijkheid om onmiddellijk cassatieberoep in te stellen tegen beslissingen genomen met toepassing van de artikelen 135, 235*bis* en 235*ter* Wetboek van Strafvordering, namelijk de zuivering van de procedure en de controle op de bijzondere opsporingsmethoden, af te schaffen.

In het door de heer Francis Delpérée ingediende wetsvoorstel was die beperking van de mogelijkheden om cassatieberoep vóór het eindarrest of eindvonnis in te stellen uitdrukkelijk hernomen, met als doel te vermijden dat er cassatieberoep wordt ingesteld in een geding dat nog niet afgelopen is¹³.

Hij stelde voor om artikel 420 van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd door de wet van 10 oktober 1967, dat een weergave is van artikel 416 van dat wetboek, te vervangen.

De voorgestelde bepaling handhaafde het beginsel van het eerste lid van laatstgenoemd artikel: de cassatieberoepen tegen voorbereidende arresten zijn alleen mogelijk op het einde van het proces.

Tegelijk beperkte ze het aantal uitzonderingen dat het tweede lid toestond, dat wil zeggen het aantal gevallen waarin cassatieberoep onmiddellijk mogelijk is. De arresten of vonnissen gewezen met toepassing van de artikelen 135, 235*bis* en 235*ter* van het Wetboek van strafvordering, alsook de arresten van verwijzing overeenkomstig artikel 57*bis* van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming werden uit de lijst verwijderd.

De auteur van dat wetsvoorstel merkte bij die wijziging op dat dankzij de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek een ruimer stelsel van onmiddellijk cassatieberoep werd aangenomen, maar dat evenwel moest worden vastgesteld dat die regeling onbedoelde gevolgen had, daar de rechtsmiddelen zelden tot resultaat leidden.

Hij voegde daaraan toe dat de drie uitzonderingen die in het voorgestelde artikel 416 gehandhaafd werden, die waren welke het meest aangewezen leken: die waarvan men kon veronderstellen dat ze geen schijnberoepen mogelijk maakten, dat wil zeggen beroepen die in de overgrote meerderheid van de gevallen op een verwerping zouden uitdraaien. Voor de beslissingen waarvan de schrapping van

¹² Gedr. St., Kamer en Senaat, 4 oktober 2013, nr. 1414/011 en 5-1453/7, p. 5.

¹³ Gedr. St., Senaat, zitting 2012-2013, 7 november 2012, nr. 5-1832/1.

de lijst met uitzonderingen werd voorgesteld, bleef de algemene regel gelden: de mogelijkheid van een controle door het Hof van Cassatie bleef bestaan, ook al volgde die controle achteraf.

Ondanks het advies van de werkgroep van het Hof van Cassatie en het voormelde wetsvoorstel, behoudt de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken de mogelijkheid om onmiddellijk cassatieberoep in te stellen tegen de beslissingen genomen met toepassing van de artikelen 135, 235*bis* en 235*ter* van het Wetboek van Strafvordering¹⁴.

Mag ik nogmaals erop aandringen dat de arresten of vonnissen die gewezen zijn met toepassing van de artikelen 135, 235*bis* en 235*ter* van het Wetboek van Strafvordering verwijderd zouden worden uit de lijst van de uitzonderingen waarvoor onmiddellijk cassatieberoep mogelijk is?

Een alternatieve oplossing, die evenwel slechts in ondergeschikte orde wordt voorgesteld, zou erin kunnen bestaan dat (onmiddellijk) cassatieberoep tegen de beslissingen bedoeld in artikel 235*bis* Wetboek van Strafvordering slechts kan worden ingesteld samen met het cassatieberoep tegen de beslissing waarbij de rechtspleging wordt geregeld. Dit cassatieberoep zou moeten worden ingesteld binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen vanaf de dag waarop het arrest dat de rechtspleging regelt is uitgesproken. Wanneer één van de inverdenking-gestelden van zijn vrijheid is beroofd, moet het cassatieberoep worden ingesteld binnen een termijn van 24 uren, die ten aanzien van het openbaar ministerie en elk van de partijen, begint te lopen vanaf de dag waarop het arrest is uitgesproken.

Een dergelijke regeling maakt een (herhaald) onmiddellijk cassatieberoep tegen elk arrest dat toepassing maakt van artikel 235*bis* Wetboek van Strafvordering, gedurende de loop van het gerechtelijk onderzoek, onmogelijk en sluit beter aan bij de regeling van artikel 235*ter* Wetboek van Strafvordering, waar de controle van de toepassing van de bijzondere opsporingsmethoden observatie en infiltratie ook pas op het einde van het opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek wordt verricht.

XVII. Wet 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht

1) Art. 414, derde lid, Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat wanneer een klacht in tuchtzaken, uitgaande van een particulier, ontvankelijk is, - en het volstaat daartoe dat de klacht schriftelijk wordt ingediend, ondertekend en gedagtekend is en de volledige identiteit van de klager bevat -, een onderzoek wordt uitgevoerd overeenkomst artikel 413, § 1, eerste en tweede lid, door een magistraat die door de in artikel 412, § 1, Gerechtelijk Wetboek bedoelde tuchtverheid wordt aangewezen.

¹⁴ Art. 20, wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken, *B.S.* 27 februari 2014, p. 17088.

Tenzij de klacht van de particulier kennelijk onontvankelijk is in het licht van de hiervoor vermelde vormvoorwaarden, is dit predisciplinair onderzoek (met de voorziene kennisgevingen aan de klager en aan de persoon tegen wie het gericht is) verplicht¹⁵, ook als is de klacht inhoudelijk manifest ongegrond.

Gelet op het feit dat zeer frequent ongegronde klachten worden neergelegd, zou aan de tuchtoverheid de mogelijkheid moeten gegeven worden een manifest of kennelijk ongegronde klacht onmiddellijk af te wijzen, zonder predisciplinair onderzoek: bij gebrek aan dergelijke afwijzingsmogelijkheid loopt de tuchtoverheid immers het gevaar overbelast te worden door nutteloze en tijdrovende procedures.

Tijdens de hoorzitting met de experten¹⁶ in het kader van de parlementaire werkzaamheden in de Senaat werd de aandacht reeds gevestigd op dit probleem, maar de wetgever heeft hiermee blijkbaar geen rekening gehouden.

Bovendien voorziet de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht in het geval van een tuchtklacht tegen de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie in een bijzonder zware procedure, waarbij de algemene vergadering van het Hof dient te worden bijeengeroepen in toepassing van artikel 412, § 1, 3°, a), Gerechtelijk Wetboek. In dit specifieke geval zou dienen overwogen te worden of de mogelijkheid om een manifest of kennelijke ongegronde tuchtklacht onmiddellijk af te wijzen niet kan toegekend worden aan de voorzitter van het Hof van Cassatie, als magistraat die de korpschef vervangt, met kennisgeving aan, maar zonder voorafgaande bijeenroeping van de leden van de algemene vergadering, die desgevallend kan beslissen de zaak te evoceren.

2) Bijkomend kan de vraag gesteld worden of er geen strengere voorwaarden moeten gesteld worden voor de ontvankelijkheid van een tuchtklacht: het feit dat er thans, naast het schriftelijk karakter, de handtekening, de dagtekening en de vermelding van de volledige identiteit van de klager geen bijzondere voorwaarden worden opgelegd, maakt dat elke klacht, hoe manifest inhoudelijk ongegrond ook, - of zelfs tergend en roekeloos -, aanleiding moet geven tot het openen van een tuchtdossier en het voeren van een onderzoek. De vraag kan gesteld worden of, gelet op de bijzondere wijze waarop de tuchtrechtelijke procedure is georganiseerd en op de impact ervan, er geen bijkomende drempel zou dienen voorzien te worden, zoals de (mede)ondertekening van de strafklacht door een advocaat, die tien jaar ingeschreven is op de tabel.

¹⁵ J. de Codt, "La réforme de la discipline judiciaire: jamais deux sans trois", *JT* 2014, p. 106.

¹⁶ Verslag in naam van de Commissie voor de Justitie door de heren BOOGAERTS en BOUSETTA, *Parl. Doc.*, Senaat, 2012-2013, nr. 5-1067/8, p. 30.

De wet van 10 april 2014 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek betreffende de procedure voor het hof van cassatie en de wrakingsprocedure¹: *capita selecta*²

Inleiding

1. “*Il ne faut toucher aux lois que d’une main tremblante*”.

Dit beroemd aforisme van Montesquieu is ontegensprekelijk van toepassing op de procedureregels voor het cassatieberoep in burgerlijke zaken. Hun specificiteit beantwoordt immers aan de aard van de toetsing die het Hof van Cassatie verricht en aan de bijzondere taak die het Hof binnen de rechterlijke macht vervult: als rechter van de rechterlijke beslissingen van de hoven en rechtbanken ziet het met zijn oordeel toe op de juiste toepassing en eenvormige uitlegging van de wet, het waarborgt de eenheid van de rechtspraak en draagt bij tot de evolutie van het recht.

2. Het cassatiecontentieux heeft aldus een objectieve dimensie waarvan de invloed doorslaggevend is voor de kenmerken van de rechtspleging die voor het Hof gevoerd wordt³. De procedure is bijna uitsluitend schriftelijk⁴ en draait om twee, soms drie procedurehandelingen – het cassatieberoep, de memorie van antwoord en de memorie van wederantwoord, wanneer de verweerder een middel

¹ B.S., 15 mei 2014, p. 39401. De wet werd van kracht op 25 mei 2014.

² Deze studie werd door referendaris Amélie Meulder opgesteld. De uitgedrukte meningen verbinden alleen de auteur, niet het Hof.

³ Zie, met name, J. van Compernelle, “Tegensprekelijk debat en wapengelijkheid in het cassatiegeding: een onvoltooide evolutie”, in *Hof van Cassatie van België. 175e verjaardag*, Brussel, Larcier, 2008, p. 127 en v.; D. De Roy, “De procedurele aspecten van de substitutie van motieven door het Hof van Cassatie in burgerlijke zaken”, in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie*, 2006, p. 196 en v.; B. Vanlerberghe, “Enkele bedenkingen over het recht op tegenspraak voor het Hof van Cassatie”, in *Hulde aan Prof. Dr. Jean Laenens*, Anvers, Intersentia, 2008, pp. 369 et s.; I. Verougstraete, “Van cassatie naar revisie”, in *Liber amicorum Ludovic De Gryse*, Bruxelles, Larcier, 2010, pp. 445 et s.

⁴ Artikel 1086 van het Gerechtelijk Wetboek.

van niet-ontvankelijkheid tegen het cassatieberoep opwerpt⁵ –, die aan strikte vormvereisten en termijnen onderworpen zijn⁶, en waarbinnen de partijen verzocht worden meteen alle cassatie- of verweermiddelen aan te voeren die ze aan het Hof wensen voor te leggen⁷. Ze komt overigens tegemoet aan de opdracht van het openbaar ministerie⁸, dat een onpartijdig en gemotiveerd advies moet geven voor de oplossing van het geschil en wiens conclusies, “*destinées à éclairer la Cour et à alimenter sa réflexion, occupent une position centrale*”⁹. Ze wordt ten slotte in de regel afgesloten wanneer de vernietiging is uitgesproken, met de verwijzing van de zaak naar een feitenrechter¹⁰, vermits het Hof geen derde aanleg is en “niet treedt in de grond van de zaak zelf”¹¹, enkele zeldzame gevallen uitgezonderd.

3. “*L’impressionnante stabilité*”¹² van het verloop van de aanleg in cassatie getuigt van het feit dat die regels, in grote lijnen, “*se sont révélées, à l’usage, bien adaptées à leur objet*”¹³. Het eigen ritme van cassatie en het strikte formalisme dat het kenmerkt strookten weliswaar soms niet meer met de nood aan snelheid, doeltreffendheid en werkzaamheid van het cassatieberoep en met het tegensprekelijk debat waarvan de burgerlijke rechtspleging thans doordrongen is, met name onder impuls van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

4. Het Hof, waarvan het “*vermogen van aanpassing aan de maatschappelijke veranderingen*”¹⁴ geprezen werd, heeft dus tabeloos¹⁵ getimmerd aan de weg van de hervorming van de voor het Hof gevolgde burgerlijke procedure en laat resoluut “*de nuttige aspecten van de bestaande regelgeving bestaan en voert toch innoverende concepten in*”¹⁶ teneinde “*de burgerlijke procedure voor het Hof van Cassatie te vereenvoudigen, te versnellen en aan te passen aan de noden van een moderne rechtsstaat*”¹⁷.

⁵ De artikelen 1079, 1092 en 1094 van het Gerechtelijk Wetboek.

⁶ Artikelen 1073, 1078, 1079, 1092, 1093 en 1094 van het Gerechtelijk Wetboek.

⁷ Artikel 1080 van het Gerechtelijk Wetboek; zie met name Cass., 31 maart 2011, C.09.0508.F, AC 2011, nr. 242; Cass., 24 januari 1997, C.95.0259.N., AC 1997, nr. 46.

⁸ De artikelen 1105 en 1107 van het Gerechtelijk Wetboek.

⁹ J. van Compernelle, *loc. cit.*, p. 118.

¹⁰ Artikel 1110 van het Gerechtelijk Wetboek.

¹¹ Artikel 147 van de Grondwet.

¹² Volgens Ph. Gérard, “La réforme de la procédure en cassation en matière civile par la loi du 10 avril 2014”, *J.T.*, 2014, p. 689 en v., inz. p. 689.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Toespraak van Mevr. L. Onkelinx, vice-premier en minister van Justitie, in *Hof van Cassatie van België, 175e verjaardag*, Brussel, Larcier, 2008, p. 239.

¹⁵ B. Deconinck, A. Fettweis, S. Lierman en M. Regout, “Een nieuwe wind doorheen de cassatie-procedure – Un vent nouveau souffle sur la procédure de cassation”, in *Liber spei et amicitiae Ivan Verougstraete*, Brussel, Larcier, 2011, p. 173 en v., inz. p. 173.

¹⁶ “Een nieuw Gerechtelijk Wetboek voor het Hof van Cassatie”, *Verslag 2011 van procureur-generaal bij het Hof van Cassatie aan het parlementaire comité belast met de wetsevaluatie*, Gedr. St., Kamer, 2011-2012, nr. 53-01414/004, p. 33 en v., inz. p. 33.

¹⁷ *Ibid.*

De besproken wet is het resultaat van die bedenkingen; ze herneemt immers de teneur van de voorstellen tot hervorming die het Hof zelf heeft geformuleerd¹⁸, na besprekingen tijdens verschillende algemene vergaderingen en na succesvolle gedachtewisselingen met de Orde van advocaten bij het Hof van Cassatie die zijn voorgesteld in een tekst met de titel “Een nieuw Gerechtelijk Wetboek voor het Hof van Cassatie”. De hervorming berust op twee hoofdlijnen: enerzijds, de modernisering van de cassatieprocedure in burgerlijke zaken en, anderzijds, de harmonisering van de regels die van toepassing zijn op de cassatieberoepen gericht tegen de beslissingen in laatste aanleg door de tuchtgerichten van de ordes en beroepsgroepen¹⁹. Door die veelheid aan regels – niet onterecht bestempeld als “*éparpillement législatif*”²⁰ – was de cassatieprocedure in tuchtzaken immers bijzonder complex geworden. De nieuwe wet biedt een uniform kader aan dat onsamenhangend geheel²¹, zodat het gemeen recht van de cassatieprocedure in burgerlijke zaken op de tuchtgeschillen van toepassing wordt²², ondanks enkele afwijkingen die verantwoord zijn door het specifieke karakter van de cassatieberoepen in tuchtzaken²³. Gelet op de voorschriften bij het opstellen van deze studie, gaan we niet dieper in op de uniformisering van de regels met betrekking tot het cassatieberoep in tuchtzaken waarbij we moeten onderstrepen dat dit één van de meest betekenisvolle vernieuwingen van de wet is²⁴.

Wij zullen de klemtoon leggen op de vereenvoudiging en versnelling van de cassatieprocedure, op de versterking van de tegenspraak voor het Hof en op de bevestiging van een cassatieberoep zonder verwijzing in zeer specifieke gevallen.

Afdeling I – Vereenvoudiging van de cassatieprocedure

5. Naar de wens van het Hof zelf, moet de hervorming met name ertoe strekken “*onduidelijkheden in het procesverloop weg te werken in expliciete teksten die ook kostenverlagend kunnen werken*”²⁵.

De nieuwe wet zuivert in dat opzicht de cassatieprocedure van formaliteiten die in de praktijk nutteloos zijn gebleken.

¹⁸ Voor de realisatie van dit veelzijdig opzet, heeft het Hof, op initiatief van eerste voorzitter Ghislain Londers, een interne werkgroep opgericht samengesteld uit leden van de zetel en van het parket en geleid door voorzitter Ivan Verougstraete.

¹⁹ Zie B. Deconinck, “Meer orde in de tucht. Een meer uniforme cassatieprocedure in tuchtzaken”, in *Liber spei et amicitiae Ivan Verougstraete*, Brussel, Larcier, 2011, p. 227 en v.

²⁰ Ph. Gérard, *op. cit.*, p. 693.

²¹ Het Gerechtelijk Wetboek bevat voortaan, in Titel IV *bis* van Boek III van het vierde deel, de basisregels die van toepassing zijn op alle cassatieberoepen in tuchtzaken, die gemeenschappelijk zijn voor alle ordes en beroepsgroepen, vermits de specifieke bepalingen voor het cassatieberoep, vervat in de bijzondere wetten, opgeheven zijn.

²² Artikel 1121/5, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek.

²³ Artikel 1121/5, 1° tot 6°. Gerechtelijk Wetboek.

²⁴ Zie hierover Ph. Gérard, *op. cit.*, pp. 693 – 694; Br. Maes, “De hervorming van de cassatieprocedure in civiele zaken en in tuchtzaken”, n° 15 à 22, *Cassatio*, 2015, te verschijnen.

²⁵ “Een nieuw Gerechtelijk Wetboek voor het Hof van Cassatie”, *loc. cit.*, p. 34.

§ 1. Opheffing van de betekening van de memorie van antwoord en van de memorie van wederantwoord

6. De wijze om de memorie van antwoord en de memorie van wederantwoord aan de tegenpartij mee te delen werd vereenvoudigd.

Krachtens de vroegere artikelen 1092 en 1093 van het Gerechtelijk Wetboek, moest de memorie van antwoord, ondertekend door een advocaat bij het Hof van Cassatie²⁶, op straffe van niet-ontvankelijkheid, bij gerechtsdeurwaardersexploot worden betekend aan de advocaat van de eiser vóór de indiening ter griffie van het Hof. Deze neerlegging moest plaatsvinden binnen de drie maanden, te rekenen van de betekening van de voorziening, en, bovendien, uiterlijk vijftien dagen na de betekening van de memorie van antwoord²⁷. De praktijk toonde niettemin aan dat het behoud van die termijn van vijftien dagen niet nodig was voor een goed procedureverloop²⁸. In het kader van het cassatiecontentieux, is het optreden van een deurwaarder overigens enkel een meerwaarde als de procedure onderworpen is aan termijnen die voorgeschreven zijn op straffe van verval; dan is dat de meest betrouwbare manier om de partij te bereiken waarvoor de akte bestemd is en het ingaan van de termijn te bepalen. Maar, zoals de parlementaire stukken van de wet van 10 april 2014 aantonen²⁹, doet de betekening van de memorie van antwoord geen enkele termijn lopen, behalve in de –weliswaar zeldzame – gevallen waarin de verweerder een middel van niet-ontvankelijkheid tegen het cassatieberoep opwerpt, wat de termijn van één maand doet lopen waarbinnen de eiser hierop kan antwoorden³⁰.

Er werd dus beslist die soms dure formaliteit van de betekening van de memorie van antwoord te vervangen door een beduidend minder dure wijze van mededeling³¹, zonder niettemin afbreuk te doen aan de hypothese waarbij de memorie een middel van niet-ontvankelijkheid aan het cassatieberoep opwerpt.

Het nieuwe artikel 1092 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt bijgevolg in het tweede lid dat “*de memorie van antwoord aan de advocaat van de eiser of, indien hij geen advocaat heeft, naar de eiser zelf gezonden wordt uiterlijk op de dag van*

²⁶ In de meeste fiscale zaken kan de memorie van antwoord door iedere advocaat ondertekend worden (artikel 378 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992; artikel 93 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde; artikel 225ter van het der registratie-, hypotheek- en griffierechten; artikel 142-4 van het Wetboek der successierechten; artikel 210bis van het Wetboek diverse rechten en taksen; zie *Jaarverslag van het Hof van Cassatie*, 2010, p. 122.

²⁷ Het (vroegere) artikel 1092 en artikel 1093 van het Gerechtelijk wetboek.

²⁸ B. Deconinck, A. Fettweis, S. Lierman en M. Regout, *loc. cit.*, in *Liber spei et amicitiae Ivan Verougstraete*, Brussel, Larcier, 2011, p. 173 en v., inz. p. 175. Die termijn van vijftien dagen tussen het tijdstip van de betekening van de memorie van antwoord en de neerlegging ervan op de griffie van het Hof blijkt een eenvoudige overdruk te zijn van de bestaande regel inzake het cassatieberoep (artikel 1079 van het Gerechtelijk Wetboek).

²⁹ Memorie van toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, nr. 53-3337/001, p. 9.

³⁰ Deze doet de termijn voor de indiening van een anticipatieve pleitnota ook niet meer lopen. Zie hieronder nr. 8 de opmerkingen betreffende de ontvankelijkheid van die nota's.

³¹ In de praktijk, werd in de schoot van de balie van cassatie afgesproken dat de memories elektronisch worden meegedeeld met een vraag om een eveneens elektronisch bericht van ontvangst, wat kosteloos is (zie Br. Maes, nr. 3, *loc. cit.*, te verschijnen).

de neerlegging ervan ter griffie”, terwijl het vierde lid toch het vroegere stelsel van communicatie bij gerechtsdeurwaardersexploot, voorgeschreven op straffe van niet-ontvankelijkheid, behoudt wanneer de memorie van antwoord een middel van niet-ontvankelijkheid van het cassatieberoep opwerpt.

7. Bovendien heft de nieuwe wet de sanctie van de niet-toelaatbaarheid van de memorie van antwoord op wanneer meer dan vijftien dagen verstreken zijn tussen de mededeling en de indiening ervan ter griffie. Ze bepaalt daarentegen voortaan dat het Hof, op verzoek van de eiser, de memorie van antwoord weert wanneer zij laattijdig werd verzonden en de eiser aantoonde dat die laattijdigheid de uitoefening van zijn recht van verdediging heeft geschaad³². De wering van de laattijdig verzonden memorie van antwoord wordt aldus een feitenkwestie die het Hof zal beoordelen³³.

8. In antwoord op het bezwaar van de Raad van State³⁴, preciseert de memorie van toelichting dat de reactie van de eiser op de laattijdige mededeling van de memorie van antwoord de vorm aanneemt van een anticipatieve pleitnota³⁵. In de lijn van artikel 1107, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat de partijen toelaat te pleiten “over de rechtsvragen die in de cassatiemiddelen zijn opgeworpen, of op de middelen van niet-ontvankelijkheid aangevoerd tegen de voorziening of tegen de middelen”, leggen de advocaten bij het Hof soms een pleitnota neer, waarin ze de ontvankelijkheid, of zelfs de gegrondheid van de door hen aangevoerde middelen verantwoorden wanneer die betwist worden. Hierdoor vermijdt men verzoeken tot uitstel en wint men bijgevolg tijd bij de beoordeling van de zaak³⁶. Hoewel dat gebruik reeds lang door het Hof wordt toegestaan, hebben enkele recente arresten een “anticipatieve pleitnota” niet-ontvankelijk verklaard op grond dat geen enkele wettelijke bepaling voorziet in de mogelijkheid een dergelijke nota in te dienen³⁷. Die rechtspraak die door een doctrine met autoriteit sterk wordt bekritiseerd³⁸, blijkt voortaan te moeten zwichten voor de wens van de wetgever.

9. Een soortgelijk stelsel is van toepassing op de memorie van wederantwoord. Luidens het nieuwe artikel 1094, derde lid, wordt deze aan de advocaat van de

³² Artikel 1092, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

³³ Zie hierover Ph. Gérard, H. Boularbah, J.-Fr. van Drooghenbroeck, *Pourvoi en cassation en matière civile*, R.P.D.B., Brussel, Bruylant, 2012, p. 124. Verg. met artikel 747, § 2, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek dat van zijn kant bepaalt dat de conclusies die na het verstrijken van de termijnen ter griffie worden neergelegd of aan de tegenpartij gezonden, ambtshalve worden geweerd en dat hierdoor de rechter verbiedt de sanctie te weigeren bij misbruik van procedure van de partij die de wering vordert (Cass., 18 mei 2000, AC 2000, nr. 305; Cass., 12 februari 2009, AC 2009, nr. 116).

³⁴ Advies van de Raad van State nr. 54.586/2 van 7 januari 2014, *Gedr. St.*, nr. 53-3337/1, p. 45 en v., inz. p. 49.

³⁵ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 10.

³⁶ Ph. Gérard, H. Boularbah, J.-Fr. van Drooghenbroeck, *op. cit.*, p. 18.

³⁷ Cass., 3 november 2011, C.08.0496.N, AC 2011, nr. 591; zie ook Cass., 22 september 2011, C.10.0003.N, AC 2011, nr. 488.

³⁸ Zie met name Ph. Gérard, H. Boularbah, J.-Fr. van Drooghenbroeck, *op. cit.*, p. 18 en J. Kirkpatrick, “La recevabilité des notes de plaidoirie déposées devant la Cour de cassation en matière civile avant les conclusions du ministère public”, noot onder Cass., 3 november 2011, *J.T.*, 2012, p. 281-282.

verweerder of, indien hij geen advocaat heeft, naar de verweerder zelf gezonden uiterlijk op de dag van de neerlegging ervan ter griffie aangezien de wering van de door de verweerder gevraagde memorie het laattijdig meedelen bestraft als deze de uitoefening van zijn recht van verdediging heeft geschaad.

De wet behoudt daarentegen onverbiddeijk de ambtshalve wering door het Hof van de memories van antwoord of van wederantwoord die ter griffie zijn neergelegd buiten de door de wet voorgeschreven termijn³⁹.

§ 2. Andere vereenvoudiging

10. Inzake wraking, vervangt de wet de betekening van de beslissing tot wraking door de betekening ervan ter griffie. Ze preciseert ook dat die betekening de termijn doet ingaan om zich in cassatie te voorzien⁴⁰.

Afdeling 2 – Versnelling van de cassatieprocedure

§ 1. Inkorting van de termijnen van antwoord en wederantwoord

11. Naar aanleiding van de zaak “Fortis” werd het volgende geschreven: *“Het hoogste rechtscollege van het land hinkt hopeloos achter op de feiten. Het doet uitspraak over een zaak die intussen al in een heel andere plooi gevallen is. (...). Het Hof van Cassatie staat ver van de economische realiteit. Het blijkt niet in staat te zorgen voor een snelle rechtsbedeling die het bedrijfsleven in sommige gevallen nodig heeft en daarom zelf oorzaak van een groeiende rechtsonzekerheid. Cassatie levert eens te meer een bewijs dat het gerechtelijk apparaat in ons land hoogdringend aan modernisering toe is”*⁴¹.

De strakke volgorde van de procedurestukken, waarop strikte termijnen opgelegd door het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn, de tijd die nodig is voor het “intern” onderzoek van de zaak - waarmee de organen van het Hof bedoeld worden – en de noodzaak om de nodige tijd voor reflectie te voorzien in het licht van de opdracht van het Hof zijn weliswaar moeilijk te combineren met de snelheid die sommige zaken in uitzonderlijke omstandigheden vereisen. Het bijzondere tempo van de cassatieaanleg zou hierdoor, paradoxaal genoeg, *“de rechtsorde en zelfs de rechtsstaat in het gedrang brengen doordat er geen effectief*

³⁹ De artikelen 1093, eerste lid (voor de memorie van antwoord) en 1094, tweede lid (voor de memorie van wederantwoord) bepalen dat de termijnen van drie maanden en een maand die respectievelijk aan de eiser en de verweerder worden toegekend voor het indienen van hun memorie voorgeschreven zijn “op straffe van verval”.

⁴⁰ Artikel 838, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek. We noteren dat die tekst niet enkel voor het Hof van Cassatie geldt; hij is van toepassing op elk rechtscollege dat uitspraak doet over de wraking.

⁴¹ S. Michielsens, “Tergende Traagheid”, *De Tijd*, 20 februari 2010, geciteerd in Br. Maes, “Naar een vernieuwde en versnelde cassatieprocedure”, in *Liber amicorum Ludovic De Gryse, Bruxelles Larcier, 2010*, pp. 387 et s., inz. p. 390.

*rechtsmiddel zou bestaan voor het Hof omdat een cassatie elk nuttig effect zou verloren hebben*⁴².

12. Dat heeft het Hof en vervolgens de wetgever niet onverschillig gelaten. Het Gerechtelijk Wetboek bevat voortaan een nieuw artikel 1094/1, waardoor de eerste voorzitter *“in uitzonderlijke omstandigheden, (...) op verzoek van een partij, wanneer het algemeen belang het vereist of in geval van volstreckte noodzakelijkheid, op de schriftelijke of mondelinge conclusie van de procureur-generaal, de termijn waarover de verweerder voor de memorie van antwoord of de eiser voor een repliek beschikt, [kan] inkorten zonder dat deze termijnen minder dan vijftien dagen mogen bedragen”*.

13. De memorie van toelichting geeft voorbeelden uit de recente rechtspraak van het Hof van de uitzonderlijke omstandigheden die de eerste voorzitter in aanmerking kan nemen. De versnelde procedure wil het Hof aldus de mogelijkheid bieden snel uitspraak te doen wanneer uiteenlopende uitspraken van hoven en rechtbanken de rechtszekerheid in het gedrang brengen in zaken die een groot aantal burgers aanbelangen⁴³; de uitzonderlijke omstandigheden waarborgen aldus het openbaar belang. Ze kan ook worden toegepast wanneer het belang van de partijen een snelle beslissing vereist: namelijk *“in geval van de door de wet bedoelde volstreckte noodzakelijkheid”*⁴⁴. Uit de memorie van toelichting blijkt dat de eerste voorzitter in die gevallen de vrees voor een voor een partij moeilijk te herstellen ernstig nadeel, het bestaan van feitelijkheden, het evenwicht tussen

⁴² Een nieuw Gerechtelijk Wetboek voor het Hof van Cassatie, *loc. cit.*, p. 43.

⁴³ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 13-14 en het aangehaalde arrest van het Hof van Cassatie van 11 september 2008, C.08.0088.F, AC 2008, nr. 466. Die zaak betrof de toepassing in de tijd van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, waarvan artikel 42, § 2, eerste lid, bepaalde dat *“de vroegere artikelen 229, 231 en 232 van het [Burgerlijk Wetboek] van toepassing blijven op de procedures van echtscheiding of scheiding van tafel en bed die zijn ingeleid voor de inwerkingtreding van deze bepaling waarvoor geen eindvonnis werd uitgesproken. De doctrine en de rechtspraak hebben aan deze overgangsbepaling uiteenlopende uitleggingen gegeven die geleid hebben tot fundamenteel verschillende oplossingen voor echtscheidingsprocedures die op 1 september 2007 hangende waren. Hoewel het Hof van Cassatie zo snel mogelijk tot een uitspraak moest komen om de rechtszekerheid te herstellen, kon de zaak, rekening houdend met de proceduretermijnen, slechts vastgesteld worden ongeveer zes en een halve maand na de inleiding ervan. Zoals de memorie van toelichting doet opmerken had men met de versnelde procedure bijna vier maanden tijd kunnen winnen (p. 14). De memorie van toelichting geeft ook andere voorbeelden inzake bijzonder gevoelige procedures in familiezaken, zoals de internationale ontvoering en de huisvesting van het kind in het buitenland (ibid.)*.

⁴⁴ Het oorspronkelijke voorstel van het Hof van Cassatie gebruikte de formule die het heeft overgenomen uit het contentieux inzake het administratief kort geding voor de Raad van State, *“op voorwaarde dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing een moeilijk te herstellen ernstig nadeel aan [een partij] kan berokkenen”* (het vroegere artikel 17 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973). De wet van 20 januari 2014 houdende hervorming van de bevoegdheid, de procedureregeling en de organisatie van de Raad van State (B.S., 3 februari 2014, p. 9062) heeft de procedure van de schorsing echter grondig hervormd en heeft met name dat criterium afgeschaft. Met het oog op legistische uniformiteit werd het voorstel op dat punt herzien.

de rechten en de belangen van de partijen in aanmerking kan nemen⁴⁵, of ook het feit dat de eiser getalmd heeft om zijn cassatieberoep in stellen⁴⁶.

De eerste voorzitter heeft dus een zeer ruime beoordelingsbevoegdheid inzake het bestaan van uitzonderlijke omstandigheden en de ernst van de bedreiging van het algemeen belang of de absolute noodzaak die de vraag tot inkorting rechtvaardigt⁴⁷.

14. Op procedureel vlak wordt het verzoek tot inkorting van de termijnen in de regel ingeleid door een afzonderlijke akte⁴⁸ die gevoegd wordt bij het cassatieberoep of bij de memorie van antwoord en die samen met dat stuk betekend of meegedeeld wordt. Wanneer een partij kan verantwoorden dat ze de vraag tot inkorting van de termijn onmogelijk bij het cassatieberoep of de memorie van antwoord kon voegen, kan ze de vraag tot inkorting indienen bij een op de griffie van het Hof neergelegd verzoekschrift waarvan de griffier kennis geeft aan de andere partijen.

Laatstgenoemden beschikken over een termijn van vijftien dagen – die ingaat op de dag volgend op de dag van de betekening of kennisgeving of mededeling onder advocaten – teneinde opmerkingen te formuleren die ze toezenden⁴⁹ aan de eerste voorzitter van het Hof en waarvan ze een kopie aan de andere partijen bezorgen.

De eerste voorzitter doet uitspraak op stukken en kan desgevallend de partijen horen in aanwezigheid van de procureur-generaal. Hij stelt in overleg met het openbaar ministerie een procedureagenda vast en ook de datum waarop de zaak ter zitting wordt gebracht. De griffier geeft vervolgens bij gerechtsbrief kennis van zijn beschikking.

15. De snelheid waarmee een zaak die in aanmerking komt voor de zogeheten versnelde procedure kan behandeld worden hangt niettemin af van de tijd die het Hof nodig heeft om het dossier te onderzoeken nadat de memories zijn uitgewisseld en het kader van het debat definitief is vastgesteld⁵⁰.

⁴⁵ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 14. Volgens het voorbeeld uit de memorie van toelichting, zou de bepaling aldus kunnen toegepast worden wanneer de bestreden beslissing het faillissement uitspreekt als resultaat van overduidelijke onjuiste rechtsopvattingen (Cass., 13 december 2012, C.12.0335.F, AC 2012, nr. 688). Br. Maes stelt ook voor om de versnelde cassatieprocedure toe te passen wanneer de eiser in cassatie veroordeeld wordt door het bestreden vonnis tot hoge dwangsommen of interesten of tot de afbraak van een gebouw (Br. Maes, "Naar een vernieuwde en versnelde cassatieprocedure", *loc. cit.*, p. 393).

⁴⁶ B. Deconinck, A. Fettweis, S. Lierman, M. Regout, *loc. cit.*, p. 176.

⁴⁷ Ph. Gérard, *op. cit.*, p. 691.

⁴⁸ Het verzoek tot inkorting van de termijnen moet ingeleid worden door een afzonderlijke akte die bij het cassatieberoep of de memorie van antwoord moet worden gevoegd teneinde te vermijden dat het verzoek niet onmiddellijk, bij de neerlegging ter griffie, zou worden gezien, nu dergelijk verzoek nog op de zelfde dag aan de eerste voorzitter moet worden overgemaakt.

⁴⁹ Dit "verzenden" kan bestaan in het neerleggen van het document met de bemerkingen bij de griffie van het Hof (Ph. Gérard, *ibid.*).

⁵⁰ Br. Maes, "Naar een vernieuwde en versnelde cassatieprocedure", *loc. cit.*, p. 392.

§ 2. Gevallen waarin de zaak kan worden voorgelegd aan een kamer met beperkte zetel

16. De wet van 6 mei 1997 strekkende – toen al – tot de bespoediging van de procedure voor het Hof van Cassatie heeft in het Gerechtelijk Wetboek een artikel 1105bis ingevoegd, dat luidt als volgt: “*Wanneer de beslissing in verband met het cassatieberoep blijkbaar voor de hand ligt, kan de voorzitter van de kamer, op voorstel van de raadsheer-verslaggever en na advies van het openbaar ministerie, de zaak voorleggen aan een beperkte kamer met drie raadsheren*”. Dat criterium is ontleend aan het Franse recht: sinds 1981 biedt de *Code de l’organisation judiciaire* het Franse Hof van Cassatie immers de mogelijkheid om eenvoudige zaken voor te leggen aan beperkte bezettingen met drie raadsheren, “*lorsque la solution s’impose*”⁵¹. Een zaak waarvan de oplossing blijkbaar voor de hand ligt, veroorzaakt geen moeilijkheden uit juridisch oogpunt en kan bijgevolg tot resultaten in belangwekkende rechtspraak.

17. Hoewel die werkwijze, sinds de invoering ervan in België, een positieve weerslag heeft gehad op het wegwerken van de gerechtelijke achterstand, heeft de praktijk evenwel uitgewezen dat het toegepaste selectiecriterium, dat te beperkend werd uitgelegd, de behandeling in beperkte kamer kon uitsluiten van eenvoudige zaken, zoals die welke betrekking hebben op “*een motiveringsgebrek, of zaken waarin het Hof reeds, soms recent, over de kwestie een beslissing heeft genomen via een principiesarrest*”⁵².

Om te voldoen “aan de noden van de actuele praktijk”, voorziet de wet van 10 april 2014 in een tweede criterium: de zaak zal voortaan kunnen worden voorgelegd aan een beperkte kamer wanneer de oplossing van het cassatieberoep “niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de eenheid van de rechtspraak of van de rechtsontwikkeling”. De invloed is in dit geval van Nederlandse oorsprong, aangezien de gebruikte formule haast woord voor woord dezelfde is als die op grond waarvan de Hoge Raad der Nederlanden met een summier redengeving de cassatieberoepen kan verwerpen die aan dat criterium voldoen⁵³. Dat zou van toepassing moeten zijn op de cassatieberoepen die slechts

⁵¹ Artikel L.131.-6. De Franse wet van 25 juni 2001 gaat nog verder, door die beperkte kamers toe te staan een niet met redenen omkleed arrest van “*non-admission*” te wijzen wanneer het cassatieberoep kennelijk niet ontvankelijk is of niet gegrond is op een ernstig cassatiemiddel (zie N. Fricero, “*Evolution des fonctions de la cassation française*”, in *Cour de cassation de Belgique. 175^e anniversaire*, Brussel, Larcier, 2008, p. 19 e.v., inz. p. 28; G. Canivet, “*Bilan d’un semestre d’application de l’article 131-6 du Code de l’organisation judiciaire*”, in *Dalloz*, 2012, nr. 28, p. 2195 e.v.).

⁵² Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 19. Uit de rechtspraak van het Hof blijkt evenwel dat de nederlandsstalige kamers artikel 1105bis reeds behoorlijk ruim toepasten (zie m.n. Cass., 16 januari 2012, C.11.0256.N, AC 2012, nr. 41; Cass., 11 maart 2010, C.09.0225.N, AC 2010, nr. 172).

⁵³ Artikel 81 van de Wet op de rechterlijke organisatie. Nochtans moet erop gewezen worden dat er in het Nederlandse systeem geen enkel verband bestaat tussen het soort zaken dat een beknopte redengeving krijgt en de verwijzing naar een bezetting van drie raadsheren. Kamers met vijf rechters kunnen immers ook kennismaken van eenvoudige zaken door een typemotivering te gebruiken met de wettelijke formule volgens welke de zaak niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling. Die standaardmotivering komt in werkelijkheid neer op een gebrek aan motivering. Het Nederlandse systeem heeft aldus veel weg van het beginsel

een gebrek in de formele motivering of een miskenning van de bewijskracht van de akten aanvoeren, maar ook op die welke het Hof verwerpt omdat de aangevoerde middelen feitelijke grondslag missen⁵⁴ of nog die welke “*soumettent à la Cour une question que celle-ci a déjà tranchée des dizaines de fois (...) et qui ne suscite plus aucune controverse sérieuse en jurisprudence ou en doctrine, les arrêts ayant réalisé la paix judiciaire au point qu’aucun revirement de la jurisprudence de la Cour n’est sérieusement envisageable*”⁵⁵.

Het aangepaste artikel 1105*bis* ontleent aan het Franse en Nederlandse recht dus formules die hun nut bewezen hebben voor de versnelling van het cassatiegeding en maakt daar een combinatie van⁵⁶.

18. De procedure blijft voor het overige ongewijzigd, op die enige verduidelijking na – met het oog op een goed beheer teneinde een eenvormige toepassing van artikel 1105*bis* te waarborgen –, m.n. dat de beslissing om de zaak aan een beperkte kamer voor te leggen, thans ook door de eerste voorzitter genomen kan worden.

Afdeling 3 – De versterking van de rechtspleging op tegenspraak in de cassatieprocedure

19. Het beginsel van de rechtspleging op tegenspraak in de cassatieprocedure gold lang enkel *inter partes*. Vanuit die invalshoek bekeken, klopt het dat “*la contradiction est parfaitement assurée entre les parties à l’instance en cassation par la procédure telle qu’elle est conçue et pratiquée à la Cour*”⁵⁷. Het cassatieberoep wordt beantwoord door de memorie van de verweerder. Beide moeten alle middelen bevatten die de partijen voor het Hof wensen aan te voeren.

van toestemming tot het instellen van het cassatieberoep in het Franse recht, maar met als voordeel, voor de partijen, dat de zaak, in tegenstelling tot wat in het Franse systeem gebruikelijk is, wordt onderzocht en dat erin wordt beraadslaagd. Het moet ook vastgesteld worden dat in Nederland, in burgerlijke zaken, het openbaar ministerie in de regel een schriftelijke conclusie dient neer te leggen, waardoor de eiser te weten kan komen waarom zijn cassatieberoep werd verworpen (vgl. noot 65) (zie P. Haak, “De evolutie op lange termijn van de Nederlandse cassatieprocedure (in burgerlijke zaken) sedert 1838”, in *Cour de cassation de Belgique. 175e anniversaire*, Bruxelles, Larcier, 2008, pp. 49 et s., spéc. pp. 66-67 et 69, note 86).

⁵⁴ Zie Cass., 16 januari 2012, C.11.0256.N, AC 2012, nr. 41.

⁵⁵ Ph. Gérard, *op. cit.*, p. 692.

⁵⁶ Een van de eerste commentatoren van de wet beklemtoont niettemin dat de twee aangenomen criteria klaarblijkelijk overtollig zijn, aangezien de cassatieberoepen die voor de versnelde procedure in aanmerking komen vaak zowel aan het ene als aan het andere criterium zullen voldoen (Ph. Gérard, *ibid.*). Dat weerspiegelt de wil van het Hof om de behandeling van “eenvoudige” zaken te versnellen door het spectrum van de cassatieberoepen die in beperkte kamers behandeld kunnen worden te verbreden, zodat het Hof zich volledig kan wijden aan de zaken waarvan de complexiteit meer bedenktijd, een nauwgezet onderzoek en een omstandige motivering vergt. In 2014 werden zes zittingen gehouden in beperkte kamer, wat toeliet om 72 zaken te behandelen.

⁵⁷ A. Fettweis, “La fin de non-recevoir au moyen, soulevée d’office par la Cour de cassation, et le principe de la contradiction”, in *Liber spei et amicitiae Ivan Verougstraete*, Brussel, Larcier, 2011, p. 179 e.v., inz. p. 181.

En wanneer de verweerder een middel van niet-ontvankelijkheid tegen het cassatieberoep aanvoert, kan de eiser daarop nog antwoorden met een memorie van wederantwoord⁵⁸. In de laatste jaren heeft zich voor het overige de praktijk van de “anticipatieve pleitnota” ontwikkeld⁵⁹, waarin de partijen de bijkomende overwegingen aanvoeren die zij op de pleitzitting willen naar voren brengen⁶⁰. Tussen partijen waarborgt de cassatieprocedure dus de eerbiediging van het beginsel van de rechtspleging op tegenspraak⁶¹.

20. Het cassatiegeding kan echter niet worden gereduceerd tot de dialectiek tussen de partijen: een dergelijke benadering zou een loochening vormen van de essentie zelf van het cassatiegeding en, meer bepaald, van de centrale rol die het openbaar ministerie erin speelt. In dat verband heeft de wetgever in toenemende mate, nu eens op eigen initiatief, dan weer onder druk van de herhaalde veroordelingen van het Europees Hof van de Rechten van de Mens⁶², het tegensprekelijk debat versterkt, en dan vooral ten aanzien van de eiser.

21. Het systeem, zoals het bestond vóór de hervorming van april 2014, steunde op drie beginselen⁶³:

- Krachtens artikel 1097, eerste en tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek moet het openbaar ministerie de partijen waarschuwen wanneer het meent ambtshalve een middel van niet-ontvankelijkheid tegen het cassatieberoep te

⁵⁸ In zijn oorspronkelijke structuur herleidde de cassatieprocedure de tegenspraak tussen de partijen tot haar meest eenvoudige vorm: het cassatieberoep, gevolgd door de memorie van antwoord. Pas na de goedkeuring van de wet van 25 februari 1925 betreffende de rechtspleging in cassatie in burgerlijke zaken werd de eiser de mogelijkheid geboden te antwoorden op een door de verweerder tegen het cassatieberoep opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid (artikel 17). Zie wat dat betreft m.n. D. De Roy, *loc. cit.*, p. 183 e.v., en J. van Compennolle, *loc. cit.*, p. 118.

⁵⁹ Zie *supra* nr. 8.

⁶⁰ Van die mogelijkheid om te pleiten wordt echter, in burgerlijke zaken ten minste, zelden gebruik gemaakt. Met de pleitnota kunnen de advocaten het Hof de nodige inlichtingen verschaffen zonder de zitting af te wachten, het Hof tijd besparen en, ten slotte, toelaten dat de zaak sneller wordt berecht (zie J. Kirkpatrick, *op. cit.*, p. 281).

⁶¹ Zoals D. De Roy het schreef in zijn voormelde studie: “*Toch mogen die aanwijzingen van tegenspraak geen illusie wekken. Wanneer de partijen zich tot het Hof van Cassatie wenden doen zij als het ware afstand van hun conflicterende aanspraken: voor het Hof wordt niet hun proces gevoerd maar dat van een gerechtelijke beslissing, waarvan een van de partijen de wettelijkheid wil doen*” (p. 200). Het is dan ook ondenkbaar dat het Hof een arrest bij verstek wijst. Volgens artikel 1108 Ger. W., “*Het hof doet recht, ongeacht of de advocaten en de partijen tegenwoordig zijn of niet*” terwijl krachtens artikel 1113, 1ste al., Ger. W., “*Alle arresten van het hof worden geacht op tegenspraak te zijn geweest*”. Aldus geconcipieerd, heeft de cassatieprocedure, in tegestellingen tot de rechter ten gronde, niet tot doel een tegenprekelijk debat op te werpen: “*(...) de nadruk eerder ligt op de stellingen die alle partijen en het openbaar ministerie aan het Hof willen doen aannemen bij het uitoefenen van zijn toetsing, dan op de confrontatie van de protagonisten*”¹⁷⁹. *De partijen die het beraad van de magistraten van de zetel aldus moeten voeden, doen dat door het aanwenden van parallelle wegen*¹⁸⁰, eerderdan via een tegensprekelijk debat waar zij als tegenstanders optreden” (D. De Roy, *loc. cit.*, p. 200; zie ook I. Verougstraete, *loc. cit.* P. 450).

⁶² Zie de arresten *Borgers* van 30 oktober 1991, reeks A, 214-A, *Vermeulen* van 20 februari 1996, *Rec.*, 1996-I, p. 224 en *Van Orshoven* van 25 juni 1997, *Rec.*, 1997-III, p. 1040. Voor een diepgaande bespreking van die rechtspraak, zie m.n. J. du Jardin, “Justice must not only be done; it must also be seen to be done”, in *Liber amicorum Pierre Marchal*, Gent, Larcier, 2003, p. 40 e.v.

⁶³ Die terminologie is ontleend aan A. Fettweis, *loc. cit.*, p. 183.

moeten aanvoeren; indien het openbaar ministerie niet aantoont dat het de voorgeschreven kennisgeving heeft gedaan, geeft het hof daartoe bevel en verdaagt het de zaak tot een latere zitting⁶⁴;

- Indien het openbaar ministerie schriftelijk conclusie heeft genomen⁶⁵, wordt zij neergelegd op de griffie om bij het dossier van de rechtspleging te worden gevoegd en wordt een afschrift ervan, samen met de mededeling van de rechtsdag, minstens vijftien dagen vóór de zitting naar de partijen verstuurd⁶⁶;
- Volgens artikel 1107 van het Gerechtelijk Wetboek worden de partijen, nadat het openbaar ministerie zijn conclusie heeft gegeven op de zitting, gehoord; hun pleidooien mogen alleen slaan op de “*rechtsvragen die in de cassatiemiddelen zijn opgeworpen, of op de middelen van niet-ontvankelijkheid aangevoerd tegen de voorziening of tegen de middelen*”⁶⁷. Wanneer het openbaar ministerie schriftelijk conclusie neemt, kunnen de partijen ten laatste op de zitting in antwoord daarop een noot neerleggen; daarenboven kunnen ze in elk geval – of de conclusie mondeling dan wel schriftelijk werd genomen – verzoeken dat de zaak verdaagd wordt om op die conclusie mondeling of met een noot te antwoorden. Het Hof bepaalt dan de termijn waarbinnen die noot dient te worden neergelegd⁶⁸.

22. Ten slotte moest de eerbiediging van de rechtspleging op tegenspraak ook verzekerd worden wanneer het Hof een ambtshalve tegen het cassatieberoep opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid wil onderzoeken. Het oude artikel 1097, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek verplichtte het Hof immers de zaak te verdagen wanneer het voornemens is een dergelijk middel van niet-ontvankelijkheid op te werpen⁶⁹.

⁶⁴ Reeds ingevoegd door de wet van 20 juni 1953 in de wet van 25 februari 1925 betreffende de rechtspleging in cassatie in burgerlijke zaken.

⁶⁵ Het door het Hof gedane wetsvoorstel suggereerde om artikel 1107 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, door te bepalen dat het openbaar ministerie in de regel schriftelijk conclusie zou nemen, behalve in de zaken die voor de tweede kamer komen, in die waarover snel een arrest moet worden gewezen alsook in die bedoeld in het nieuwe artikel 1105*bis* van het Gerechtelijk Wetboek (“Een nieuw Gerechtelijk Wetboek voor het Hof van Cassatie”, *loc. cit.*, p. 48). Die bepaling werd jammer genoeg niet in de wet opgenomen.

⁶⁶ Artikel 1105, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in combinatie met artikel 1106, tweede lid.

⁶⁷ Artikel 1107, eerste lid, *in fine*.

⁶⁸ Artikel 1107, in de versie die we thans kennen, werd grondig gewijzigd door een wet van 14 november 2000 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek inzake de tussenkomst van het openbaar ministerie in de procedure voor het Hof van Cassatie (BS, 19 december 2000, p. 42218), dat met name werd aangenomen om de cassatieprocedure aan te passen aan de tegenspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (zie *supra* noot 62).

⁶⁹ Het Hof kan wat dat betreft op twee manieren tewerk gaan: ofwel wijst het een arrest van verdaging, waarin het Hof het middel van niet-ontvankelijkheid uiteenzet dat het wil opwerpen (vb. Cass., 30 januari 2009, D.07.0021.N, AC 2009, nr. 82), ofwel brengt de voorzitter van de kamer de partijen op de hoogte op de zitting en verzoekt hij hen daarover binnen de door hem vastgestelde termijn stelling te nemen, waarbij in dat geval de teneur van het voorgenomen middel van niet-ontvankelijkheid wordt gepreciseerd in het proces-verbaal van de zitting (Cass., 5 mei 2011, F.10.0037.F, AC 2011, nr. 302).

23. Daarenboven had het Hof, onder invloed van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens⁷⁰, zijn manier om de substitutie van motieven te behandelen aangepast⁷¹, door bij analogie voormeld artikel 1097, derde lid, toe te passen⁷².

24. Aldus geconcipieerd, beperkte de cassatieprocedure het risico dat de partijen voor een verrassing komen te staan uitermate⁷³. Toch bleef er een controverser bestaan over de vraag of het Hof de tegenspraak moet waarborgen wanneer het, op eigen initiatief, een andere grond van niet-ontvankelijkheid tegen het middel opwerpt dan die welke voortvloeit uit een substitutie van motieven⁷⁴. Volgens een strikte opvatting van het cassatiegeding zou het Hof de partijen nooit in de gelegenheid hoeven te stellen om te antwoorden op een grond van niet-ontvankelijkheid die het ambtshalve tegen het middel heeft opgeworpen⁷⁵. Andere auteurs verdedigen daarentegen een zeer algemene toepassing van artikel 774, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat de rechter verplicht de heropening van het debat te bevelen “*alvorens de vordering geheel of gedeeltelijk af te wijzen, op grond van een exceptie die de partijen voor hem niet hadden ingeroepen*”⁷⁶.

⁷⁰ Arrest *Clinique des Acacias V. France* van 13 oktober 2005, *J.T.*, 2005, p. 677, en de noot van J.-Fr. van Drooghenbroeck. Het Europees Hof besloot tot schending van artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, op grond dat het Franse Hof van Cassatie een middel niet-ontvankelijk had verklaard na ambtshalve redenen te hebben vervangen zonder de partijen toe te staan hun opmerkingen daarover te maken.

⁷¹ De substitutie van motieven is een pretoriaanse techniek waarmee het Hof, wanneer het dictum van de bestreden beslissing wettelijk is maar de redenen van die beslissing uit juridisch oogpunt onjuist zijn, die redenen, die door de feitenrechter zijn opgegeven en door het cassatieberoep worden bekritiseerd, te vervangen door een rechtsgrond die enkel steunt op feitelijke gegevens die zijn vastgesteld in de bestreden beslissing of in de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan en die de bestreden beslissing naar recht verantwoordt, zodat het Hof het cassatieberoep kan verwerpen door het middel niet-ontvankelijk te verklaren bij gebrek aan belang (Ph. Gérard, H. Boularbah en J.-Fr. van Drooghenbroeck, *op. cit.*, p. 173); zie, voor een grondige studie van die techniek, m.n. D. De Roy, *loc. cit.*, p. 181 e.v.; A. Decroës, “La substitution de motifs par la Cour de cassation”, *Ann. dr. Louvain*, 1998, p. 425 e.v.

⁷² Het arrest van 19 maart 2007 van het Hof legt die pretoriaanse evolutie voor het eerst vast (C.03.0582.N, AC 2007, nr. 145); zie o.a. ook Cass., 23 april 2009, C.08.0253.F, AC 2009, nr. 274.

⁷³ D. De Roy, *loc. cit.*, p. 186.

⁷⁴ A. Fettweis, *loc. cit.*, p. 193.

⁷⁵ Die opvatting is vanouds gegrond op een uitlegging *a contrario* van artikel 1097, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat het tegensprekelijk debat enkel oplegt voor middelen van niet-ontvankelijkheid die tegen het cassatieberoep zijn gericht (zie m.n. A. Meeus, “L’interprétation de la décision attaquée dans la procédure en cassation”, in *Hommage à Jacques Heenen*, Brussel, Bruylant, p. 315); die bepaling strekt er dan toe dat artikel 774, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek niet wordt toegepast op het cassatiegeding.

⁷⁶ J.-Fr. van Drooghenbroeck, *Iura dicit curia*, Brussel, Bruylant, Parijs, LGDJ, 2004, nr. 1093. Krachtens artikel 1042 van het Gerechtelijk Wetboek zijn de regels van het geding toepasselijk op de rechtsmiddelen, voor zover daar niet van wordt afgeweken. Aldus gelezen vormt artikel 1097, derde lid, van hetzelfde wetboek geen beperking maar een illustratie van de algemene regel van voormeld artikel 774, tweede lid.

De wet van 10 april 2014 heeft gekozen voor de volgende tussenoplossing, zoals ze werd opgelegd door de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens⁷⁷.

§ 1. Gronden van niet-ontvankelijkheid die het Hof ambtshalve tegen een middel opwerpt

25. Zo bepaalt het nieuwe artikel 1097/1 van het Gerechtelijk Wetboek dat “*artikel 1097 van toepassing is wanneer het aan het openbaar ministerie of aan het Hof voorkomt dat een middel niet ontvankelijk zou kunnen zijn na de substitutie van een rechtsreden door een reden waarvan het de onwettigheid aanvoert of niet ontvankelijk op grond van een element dat de eiser niet kon voorzien*”.

Het eerste gedeelte van die bepaling verankert de vaste rechtspraak van het Hof inzake substitutie van motieven⁷⁸. De tweede, daarentegen, is een innovatie waardoor partijen hun recht op tegenspraak kunnen uitoefenen wanneer blijkt dat een middel niet-ontvankelijk zou kunnen blijken “*op grond van een element dat de eiser niet kon voorzien*”.

26. De memorie van toelichting geeft daar een voorbeeld van: “*Bij voorbeeld, in het geval waarin bij het Hof een middel aanhangig is op grond van een regel waarvan het vroeger beslist heeft dat hij van openbare orde is, zou het Hof, door het begrip openbare orde te beperken, zijn rechtspraak kunnen wijzigen en voortaan van oordeel zijn dat deze regel niet van openbare orde is noch dwingend. Daaruit volgt dat het middel als nieuw en dus niet ontvankelijk zou kunnen worden beschouwd. Aangezien deze situatie zeker de eiser kan verrassen in zijn verwachtingen, zou het Hof krachtens het nieuwe artikel 1097/1 dit middel niet ambtshalve als nieuw en niet-ontvankelijk kunnen verklaren zonder de eiser de mogelijkheid te geven daaromtrent stelling te nemen*”⁷⁹. Daarenboven blijkt uit de antwoorden van de minister tijdens het debat in de Commissie voor de Justitie dat de bepaling ook van toepassing is wanneer, tijdens de procedure, het Grondwettelijk Hof of een Europees hof een arrest zou wijzen dat gevolgen heeft voor de ontvankelijkheid van het middel⁸⁰.

27. Sommigen hebben tijdens het parlementair debat het “ruim en vaag” karakter van de aangenomen formule betreurd⁸¹. Doordat de voorbeelden die tot staving van die nieuwe bepaling zijn aangevoerd zo uitzonderlijk zijn, bestaat er echter weinig vrees dat het Hof die bepaling ruim zou interpreteren. In de meeste

⁷⁷ Zie, wat betreft die rechtspraak, A. Fettweis, *loc. cit.*, p. 185-188.

⁷⁸ Zie *supra* noot 71. De substitutie van motieven wordt aldus in de wet verankerd, naar voorbeeld van artikel 1015 van de Franse *Code de procédure civile*. Niettemin moet erop gewezen worden dat de wet, in tegenstelling tot haar Franse tegenhanger, zich ervoor hoedt die complexe techniek te definiëren.

⁷⁹ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 17-18.

⁸⁰ Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Gedr. St. Kamer*, 1337/005, p. 10-12. Dat voorbeeld moet in verband worden gebracht met de nieuwe regel van artikel 1106, derde lid (zie *infra* nr. 28).

⁸¹ *Ibid.*

gevallen zijn de gronden van niet-ontvankelijkheid immers voorspelbaar voor de eiser die, in burgerlijke zaken, verplicht wordt bijgestaan door een advocaat bij het Hof van Cassatie⁸², die weet heeft van de pretoriaanse regels betreffende de ontvankelijkheid van de middelen en erover moet waken dat die middelen performant zijn en door het Hof aangenomen kunnen worden⁸³.

§ 2. Mogelijkheid voor het Hof om vóór de zitting de partijen vragen te stellen

28. Het nieuwe artikel 1106, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek houdt ook verband met de wens de tegenspraak voor het Hof te versterken⁸⁴; het bepaalt: *“In voorkomend geval voegt de griffier aan de mededeling van de rechtsdag de vragen toe die het Hof of het openbaar ministerie overwegen te stellen op de terechtzitting aan de advocaten of aan de partijen die niet vertegenwoordigd zijn door een advocaat, dewelke het verzoekschrift tot cassatie of een memorie van antwoord hebben ingediend”*. Door het Hof en het openbaar ministerie uitdrukkelijk de mogelijkheid te bieden vóór de zitting vragen aan de partijen te stellen, heeft deze bepaling tot doel de dialoog tussen zetel, openbaar ministerie en partijen nuttiger en efficiënter te maken, of die dialoog zelfs tot stand te brengen⁸⁵. Onder vigeur van de oude tekst was er nochtans al niets dat daaraan in de weg stond, behalve dan de vrees dat zulks aanleiding kon geven tot een vraag tot verdaging van de zitting en dat de berechting van de zaak bijgevolg vertraging zou oplopen, wat de partijen benadeeld zou hebben.

29. Volgens de memorie van toelichting *“beoogt het derde lid van artikel 1106 van het Gerechtelijk Wetboek aan het Hof de mogelijkheid te bieden bepaalde ophelderingen te vragen wanneer het niet voldoende ingelicht wordt door middelen die nochtans technisch gezien niet duister zijn. Het laat ook toe in gevallen die wellicht niet zo vaak voorvallen het debat beter te plaatsen en de middelen te laten toelichten in een wat ruimer intellectueel kader dan het noodzakelijkerwijze strakke kader van de middelen. Deze bepaling maakt het ook mogelijk inlichtingen in te winnen of uitleg te vragen wanneer zich nieuwe ontwikkelingen hebben voorgedaan na de neerlegging van de memories, zoals nieuwe rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie of van het Grondwettelijk Hof of nieuwe wetgeving met terugwerkende kracht”*⁸⁶.

30. In het kader van het door de hervorming beoogde doel, met name de proceseconomie en de beperking van de kostprijs van de cassatieprocedure, drukt de wetgever duidelijk de wens uit dat de advocaten bij het Hof de voorbereiding van hun zitting toespitsen op welbepaalde punten die aan bod komen in de vooraf

⁸² Met uitzondering van de fiscale geschillen in cassatie, zie noot 26.

⁸³ A. Fettweis, *loc. cit.*, p. 196.

⁸⁴ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 20.

⁸⁵ Ph. Gérard, *op. cit.*, p. 692.

⁸⁶ Memorie van toelichting, *op. cit.*, p. 19-20. Dat voorbeeld kan in verband worden gebracht met dat welk door de minister van Justitie werd gegeven m.b.t. de nieuwe regel van artikel 1097/1 van het Gerechtelijk Wetboek.

gestelde vragen en dat de leden van het Hof, van hun kant, op de zitting geen andere vragen stellen⁸⁷. Volgens de memorie van toelichting zullen de replieken op de zitting beperkt moeten blijven tot het beantwoorden van de eventueel tijdens de zitting gemaakte opmerkingen en zullen ze niet buiten dat kader mogen treden⁸⁸.

Afdeling 4 – De cassatie zonder verwijzing

31. Krachtens artikel 147 van de Grondwet “*treedt het Hof niet in de beoordeling van de zaken zelf*”. Traditiegetrouw wordt daaruit afgeleid dat “*la cassation détruit l’arrêt cassé et ramène la cause devant le juge. (...) On ne peut donc jamais dire, qu’après un arrêt de cassation, il n’y a plus rien à juger. Il reste à juger la cause sur laquelle l’arrêt cassé a statué, cause que vous ne pouvez juger, puisque comme on vous l’a tant répété, vous ne rendez pas de jugement, vous ne jugez pas les parties, vous n’appréciez que la légalité de la décision qui vous est dénoncée (...)*”⁸⁹.

De vereisten van een snelle en efficiënte rechtsbedeling en van de proceseconomie hebben echter ertoe bijgedragen dat er aan die regel een nieuwe richting werd gegeven.

§ 1. De verwijzing naar de bevoegde rechter

32. Het Hof heeft aldus, ten koste van een kentering in zijn rechtspraak⁹⁰, aangenomen dat het, bij vernietiging van een beslissing over een bevoegdheidskwestie, de zaak verwijst naar de bevoegde rechter, die het aanwijst⁹¹.

Artikel 1109/1 verankert die rechtspraak, en geeft eveneens een antwoord op de vraag of de rechter op verwijzing, m.b.t. zijn bevoegdheid, gebonden is door het

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 20. Door die nieuwe bepaling zou het voormelde artikel 1107 van het Gerechtelijk Wetboek aldus inhoudsloos kunnen worden; zie *supra* noot 60).

⁸⁹ P. Leclercq, “De la Cour de cassation”, in *La pensée juridique du procureur général Paul Leclercq*, Brussel, Bruylant, 1953, dl. I, p. 72 en p. 77.

⁹⁰ Traditiegetrouw besliste het Hof dat artikel 660, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek – dat bepaalt dat “iedere beslissing betreffende de bevoegdheid de zaak, behalve wanneer het voorwerp van de vordering niet tot de bevoegdheid van de rechterlijke macht behoort, zo nodig verwijst naar de bevoegde rechter die zij aanwijst” en dat “de beslissing de rechter bindt naar wie de vordering wordt verwezen, met dien verstande dat zijn recht om over de rechtsgrond van de zaak te oordelen onverkort blijft” – niet van toepassing was, zodat de zaak, in geval van vernietiging wegens miskennen van een bevoegdheidsregel van een rechterlijke beslissing die niet werd gewezen door de arrondissementsrechtbank, verwezen werd naar het gerecht in hoogste feitelijke aanleg van dezelfde rang als datgene dat de beslissing gewezen had, overeenkomstig artikel 1110 van het Gerechtelijk Wetboek (zie conclusie van advocaat-generaal Timperman vóór Cass., 22 september 2005, C.03.0427.N, AC 2005, nr. 456 en, m.n., de arresten aangehaald in noot 8).

⁹¹ Cass., 22 september 2005, voormeld in noot 88; Cass., 6 februari 2009, C.07.0341.N, AC 2009, nr. 101.

arrest van het Hof⁹². De nieuwe bepaling is een getrouwe doorslag, op het cassatiegeding, van artikel 660 van het Gerechtelijk Wetboek: “*Ingeval het Hof van Cassatie een beslissing betreffende de bevoegdheid vernietigt, verwijst het Hof de zaak zo nodig naar de bevoegde rechter die hij aanwijst. De beslissing betreffende de bevoegdheid bindt de rechter naar wie de zaak wordt verwezen, met dien verstande dat zijn recht om over de grond van de zaak te oordelen onverkort blijft*”.

§ 2. De toewijzing van de kosten

33. Het nieuwe artikel 1111 van het Gerechtelijk Wetboek maakt een duidelijk onderscheid tussen de vernietiging met verwijzing en de vernietiging zonder verwijzing en bepaalt, in laatstgenoemd geval, dat “*wanneer cassatie wordt uitgesproken zonder verwijzing, het Hof uitspraak doet over de kosten*” (derde lid).

Hoewel de wet aldus het beginsel van een vernietiging zonder verwijzing vastlegt, verduidelijken noch de wettekst noch de parlementaire voorbereiding de gevallen waarin het Hof kan vernietigen zonder verwijzing. Het Hof heeft onlangs aangenomen dat er geen grond bestaat tot verwijzing wanneer de vernietiging de feitenrechter niets meer overlaat dat hij kan berechten, zelfs niet de kosten van de procedure ten gronde⁹³.

34. Wanneer daarentegen enkel de vraag van de kosten van de procedure ten gronde nog onbeantwoord was gebleven, verwees het Hof de aldus beperkte zaak in de regel naar het gerecht dat het aanwees⁹⁴. De parlementaire voorbereiding van de wet heeft net de nadruk gelegd op het feit dat het “*strijdig is met het beginsel van de proceseconomie om het Hof van Cassatie niet de mogelijkheid te geven om, wanneer het casseert zonder verwijzing naar de bodemrechter, uitspraak te kunnen doen over de kosten van de cassatieprocedure en de procedures ten gronde*”⁹⁵. Artikel 1111, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek stelt het Hof voortaan in staat niet alleen over de kosten van het cassatiegeding maar ook over die van de procedure ten gronde uitspraak te doen, om te voorkomen dat zowel de partijen als de rechterlijke macht nogmaals tijd en geld zouden verliezen

⁹² De vraag is welke van de artikelen van het Gerechtelijk Wetboek, 660, tweede lid, dan wel 1120 – dat *a contrario* impliceert dat de bevoegdheid van de feitenrechter na een eerste vernietiging onverkort blijft –, voorrang heeft boven het andere. Advocaat-generaal Timperman bepleitte in zijn voormelde conclusie de toepassing van artikel 660, tweede lid, terwijl anderen de voorkeur gaven aan een orthodoxe toepassing van artikel 1120, op grond dat de dialoog tussen de feitenrechters en de cassatierechters, zoals deze was gewenst en ingevoerd door de Grondwet (artikel 147) en door de wet (artikelen 1129 en 1120 van het Gerechtelijk Wetboek) geëerbiedigd moest worden (conclusie van advocaat-generaal Dubrulle vóór Cass., 5 september 2008, C.07.0327.N, AC 2008, nr. 452); Ph. Gérard, H. Boularbah en J.-Fr. van Drooghenbroeck, *op. cit.*, p. 353-354.

⁹³ Cass., 15 maart 2013, F.12.0004.N, AC 2013, nr. 190; Cass., 30 januari 2009, C.06.0011-C.06.0022, AC 2009, nr. 71.

⁹⁴ Cass., 25 juni 2010, C.08.0519.F, AC 2010, nr. 461.

⁹⁵ Memorie van toelichting, *loc. cit.*, p. 22.

door hen een hervatting van de zaak *ab initio* voor de verwijzingsrechter te doen vermijden⁹⁶.

Het Hof heeft niet lang gearzeld om van die mogelijkheid gebruik te maken: in een arrest van 15 september 2014 vernietigt het Hof zonder verwijzing en vereffent het de kosten van de rechtspleging in eerste aanleg met die van het cassatiegeding⁹⁷.

Besluit

35. De snelheid waarmee het Hof gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om over de kosten van de procedure ten gronde uitspraak te doen, getuigt van zijn wens dat die hervorming geen dode letter blijft. Met de mogelijkheden die de wet van 10 april 2014 hem biedt, treedt het Hof resoluut in een nieuw tijdperk: bekleed met zijn grondwettelijke opdracht en zijn tradities, wil het Hof aan de nieuwe behoeften van de hedendaagse maatschappij tegemoetkomen. Toch raakt de hervorming, zoals het Hof dat wenste, niet aan het concept zelf van het Hof van Cassatie en behoudt zij de nuttige aspecten van de bestaande reglementering maar introduceert zij daarin tegelijkertijd nieuwe elementen. Als de hervorming een “nieuwe wind” doet waaien⁹⁸, dan heeft deze meer weg van het geritsel van de vleugels van een vlinder dan van een noordenwind. Maar we weten waartoe de vleugels van een vlinder in staat zijn...

Amélie Meulder
Referendaris bij het Hof van Cassatie

⁹⁶ De zaak kan immers enkel bij het gerecht op verwijzing aanhangig worden gemaakt door een betekening van het deurwaardersexploot (artikelen 1110, tweede lid, en 1115 van het Gerechtelijk Wetboek), en na betaling van de rolrechten.

⁹⁷ Cass., 15 september 2014, C.13.0017.N, www.cass.be; zie ook Cass., 8 december 2014, S.13.0018.F en Cass., 8 december 2014, S.13.0019, beide te raadplegen op www.cass.be.

⁹⁸ Om te verwijzen naar de uitdrukking gebruikt door B. Deconinck, A. Fettweis, S. Lierman en M. Regout, *loc. cit.*, p. 173.

Het Hof van Cassatie in cijfers

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de cijfers weer voor het kalenderjaar 2014.

Het Hof inventariseert de zaken als volgt:

C: privaot en publiek recht

D: tuchtrecht

F: fiscaal recht

G: rechtsbijstand

H: prejudiciële verwijzingen naar het Hof van Cassatie

P: strafrecht

S: sociaal recht

De eerste kamer behandelt de C, D, F en H-zaken.

De tweede kamer behandelt de P-zaken.

De derde kamer behandelt de S-zaken en ook C- en F-zaken.

Elke kamer heeft een Nederlandstalige en een Franstalige afdeling.

Het bureau voor rechtsbijstand behandelt de G-zaken.

Globale gegevens voor het kalenderjaar 2014

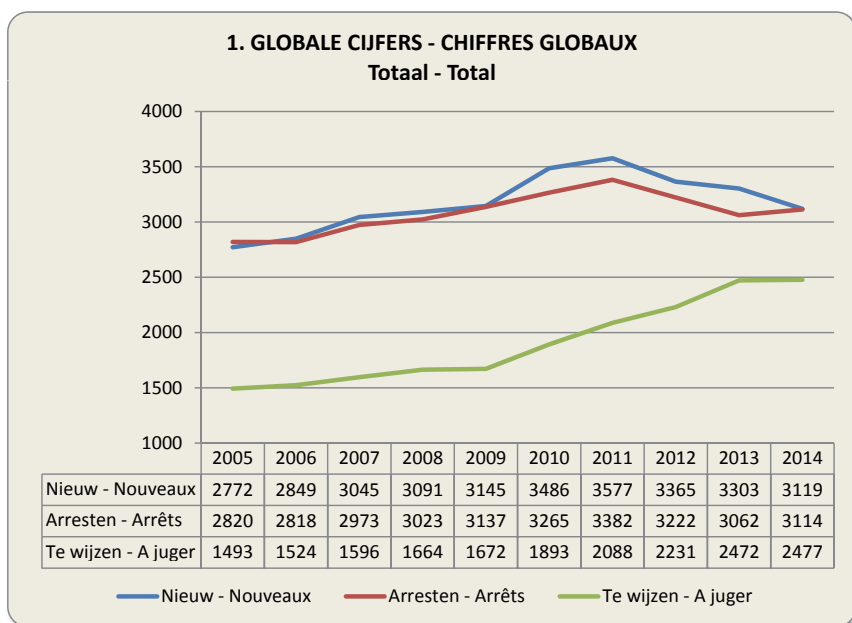
Zoals de vorige jaren kreeg het Hof ook in 2014 een groot aantal nieuwe zaken voorgelegd. Men merkt in het algemeen een lichte daling van de instroom op. Als men de cijfers nader bekijkt, ziet men uiteenlopende schommelingen voor de verschillende categorieën zaken die evenwel binnen de normale marges blijven en waaruit weinig lering valt te trekken. Enkel het aantal fiscale zaken nam in het algemeen toe.

Het aantal gewezen arresten steeg lichtjes in vergelijking met 2013, maar blijft op het gemiddelde niveau van de vorige jaren.

Aangezien het aantal nieuwe dossiers iets hoger is dan het aantal gewezen zaken, nam het aantal nog te behandelen dossiers toe met een tiental eenheden, hetgeen niet echt relevant is.

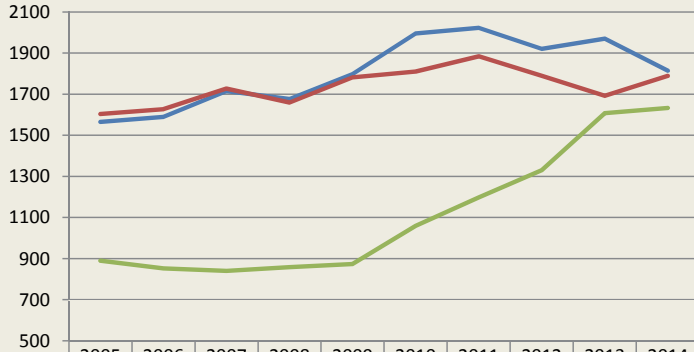
De doorlooptijd van de cassatieberoepen bleef in het algemeen op een aanvaardbaar peil. Enkel de sinds meerdere jaren sterke toename van de Nederlandstalige strafzaken is verontrustend. Van de 2.489 zaken die op 31 december 2014 nog moesten worden beslecht werden er slechts 168 vóór 1 januari 2013 ingeleid (76 aan Nederlandstalige en 92 aan Franstalige zijde).

Zoals gebleken is uit de vorige jaarverslagen, zijn de grenzen van de beheersbaarheid van een dergelijk groot aantal zaken bereikt. De leden van het Hof zijn niet talrijk zodat iedere lange afwezigheid of iedere vacature die niet snel tot een benoeming leidt een onmiddellijke weerslag heeft op het aantal dossiers die kunnen worden behandeld en op de doorlooptijd ervan.

2. GLOBALE CIJFERS - CHIFFRES GLOBAUX

Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

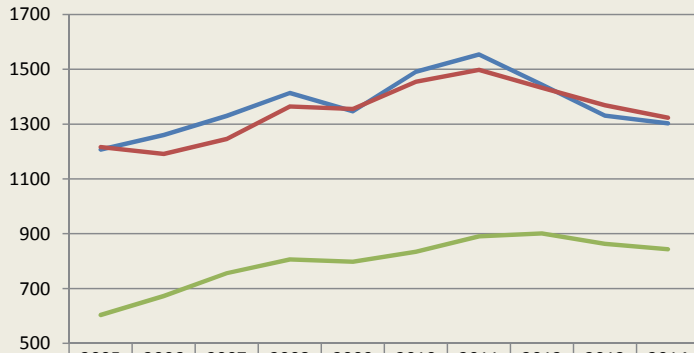

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	1565	1589	1715	1677	1798	1995	2023	1921	1970	1814
Arresten - Arrêts	1604	1627	1727	1659	1782	1810	1884	1789	1692	1789
Te wijzen - A juger	890	852	840	858	874	1059	1198	1330	1608	1633

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

3. GLOBALE CIJFERS - CHIFFRES GLOBAUX

Franse taalrol - Rôle français

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	1207	1260	1330	1414	1347	1491	1554	1444	1331	1303
Arresten - Arrêts	1216	1191	1246	1364	1355	1455	1498	1433	1369	1323
Te wijzen - A juger	603	672	756	806	798	834	890	901	863	843

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

Gemiddelde voortgang van de zaken (doorlooptijd)

TABLEAU 3BIS – Gemiddelde doorlooptijd (in maanden) ¹			
	2012	2013	2014
C			
C-N	12,87	11,85	13,56
C-F	14,8	15,16	15,35
P			
P-N	5,38	5,58	7,51
P-F	3,12	3,28	3,23
F			
F-N	14,02	16,04	16,07
F-F	13,06	18,80	17,79
D			
D-N	8,77	12,38	11,73
D-F	12,24	13,47	10,36
S			
S-N	15,47	17,05	19,77
S-F	14,02	17,32	19,17

Wat de burgerlijke zaken betreft, overschrijdt de doorlooptijd (berekend in maanden) nauwelijks de gemiddelde tijd die van 2008 tot 2013 werd opgetekend (12,50 maanden voor de Nederlandstalige kamer en 15,13 maanden aan Franstalige kant).

Voor de strafkamer blijft de gemiddelde doorlooptijd aan Franstalige zijde stabiel maar bedraagt aan Nederlandstalige kant 7,58 maanden, hetzij een toename van 36 pct. in vergelijking met het jaar daarvoor. Bovendien is die toename een gemiddelde waardoor belangrijke afwijkingen en vertragingen minder goed zichtbaar zijn, zoals het bepalen van de rechtsdag van sommige zaken twee jaar na hun inschrijving op de rol. Dit is een ongunstige evolutie die zich zal doorzetten als de instroom van strafzaken niet structureel wordt aangepakt. Zoals reeds in de vorige jaarverslagen werd gesignaleerd wijst die evolutie erop dat het Hof zijn punt van verzadiging bereikt heeft.

¹ Deze termijnen worden berekend vanaf de inschrijving van de dossiers op de algemene rol van het Hof.

In fiscale zaken is de doorlooptijd licht afgenomen aan Franstalige zijde en onveranderd gebleven aan Nederlandstalige zijde.

In sociale zaken is de doorlooptijd toegenomen maar dat is aan Franstalige kant met name te verklaren door de afwezigheid wegens ziekte van één van de gespecialiseerde raadsheren in sociaal recht tijdens het ganse jaar 2014. Teneinde de grote toevloed van fiscale dossiers te beheersen werden aan Nederlandstalige kant de S-dossiers tijdelijk door een beperkter aantal raadsheren afgehandeld.

Gegevens per materie

C-zaken

Iets meer dan de helft van de raadsheren is belast met deze vaak complexe materies. In deze materies is de bijstand vereist van een advocaat bij het Hof van Cassatie. De balie vervult aldus een filterfunctie voor de toegang tot het Hof, waarvan het nut niet meer moet worden bewezen.

Dit jaar nam het aantal nieuwe zaken lichtjes af. De verhouding tussen de Nederlandstalige en Franstalige zaken is constant gebleven.

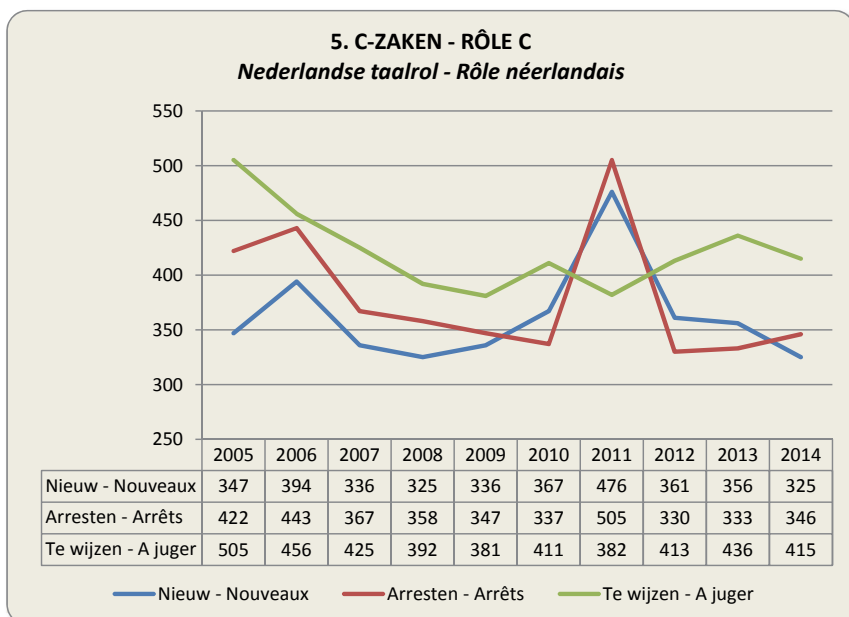
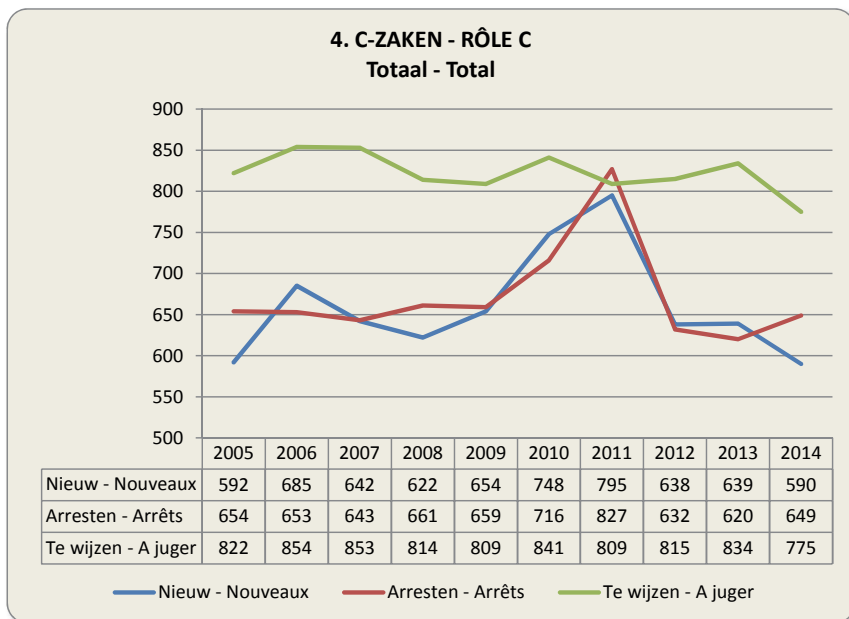
Het aantal gewezen arresten is in beide kamers gestegen. Het aantal te wijzen zaken kon globaal met ongeveer 7 pct. worden teruggebracht doordat het aantal gewezen zaken het aantal nieuwe dossiers overstijgt en ook dat van de zaken die in ieder van de voorbije twee jaar zijn gewezen.

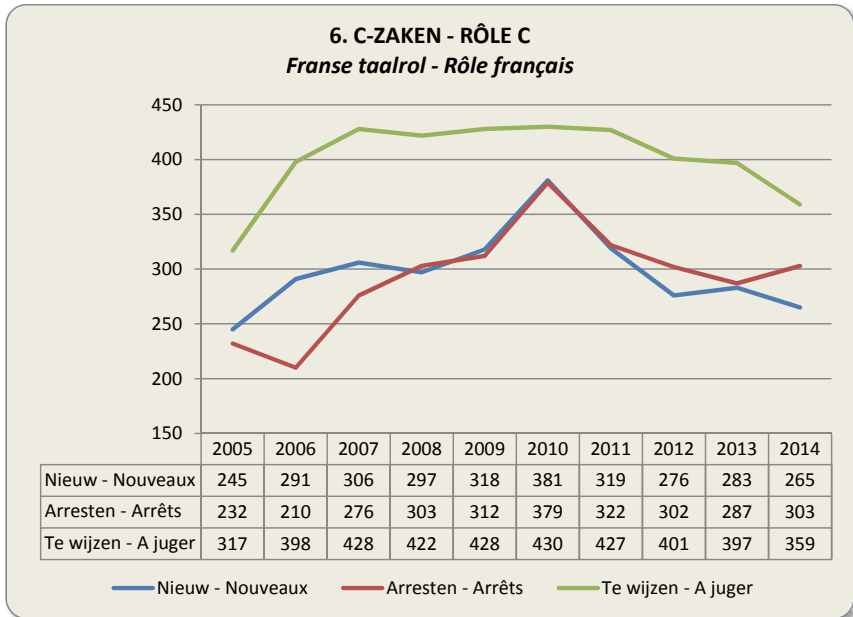
De gemiddelde doorlooptijd van de zaken nam langs Nederlandstalige kant toe en bedraagt thans meer dan 13 maanden terwijl aan Franstalige kant deze constant 15 maanden bedraagt. Die tijden wijken geenszins af van het gemiddelde voor de jaren 2008 tot 2013, namelijk 12,50 maanden aan Nederlandstalige kant en 15,13 maanden aan Franstalige zijde.

Om het al dan niet redelijk karakter van die doorlooptijd te beoordelen moet men er rekening mee houden dat de doorlooptijden berekend worden vanaf de inschrijving van het dossier op de algemene rol van het Hof maar dat het onderzoek van het cassatieberoep door de rapporteur niet mag aanvangen vóór het verstrijken van de termijn die de verweerder toebedeeld krijgt om zijn memorie van antwoord in te dienen. Die termijn bedraagt in de regel drie maanden vanaf de betekening van het cassatieberoep. Bovendien wordt de gemiddelde doorlooptijd van de zaken negatief beïnvloed door enkele dossiers die om redenen die er inherent aan zijn (prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof of aan het Hof van Justitie van de Europese Unie bijvoorbeeld) soms een vrij grote vertraging hebben gehad. Daaruit volgt dat er voor de grote meerderheid van zaken minder dan één jaar verloopt tussen de dag waarop de rapporteur het dossier krijgt en de dag waarop het arrest wordt uitgesproken, wat redelijk lijkt.

De wet van 10 april 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de procedure voor het Hof van Cassatie en de wrakingsprocedure, die in dit

verslag wordt besproken, heeft de mogelijkheid ingevoerd om de termijn voor het indienen van een memorie van antwoord in te perken. Aangezien die mogelijkheid slechts in uitzonderlijke omstandigheden kan gebruikt worden, zal ze weinig impact hebben op de gemiddelde doorlooptijd van de zaken.

D-zaken

Het aantal tuchtzaken (zaken van vrije beroepen) is licht gestegen maar blijft beperkt. Er werden dertig nieuwe cassatieberoepen ingesteld en dertig arresten werden uitgesproken. Thans moeten nog achtentwintig zaken beslecht worden (18 Nederlandstalige en 10 Franstalige).

Tuchtzaken moeten zo snel mogelijk behandeld worden aangezien een cassatieberoep in die zaken in de regel schorsend werkt en er voor de betrokkenen en de maatschappij geen onzekerheid mag heersen. De doorlooptijd die vorig jaar neigde toe te nemen kon ingedijkt worden.

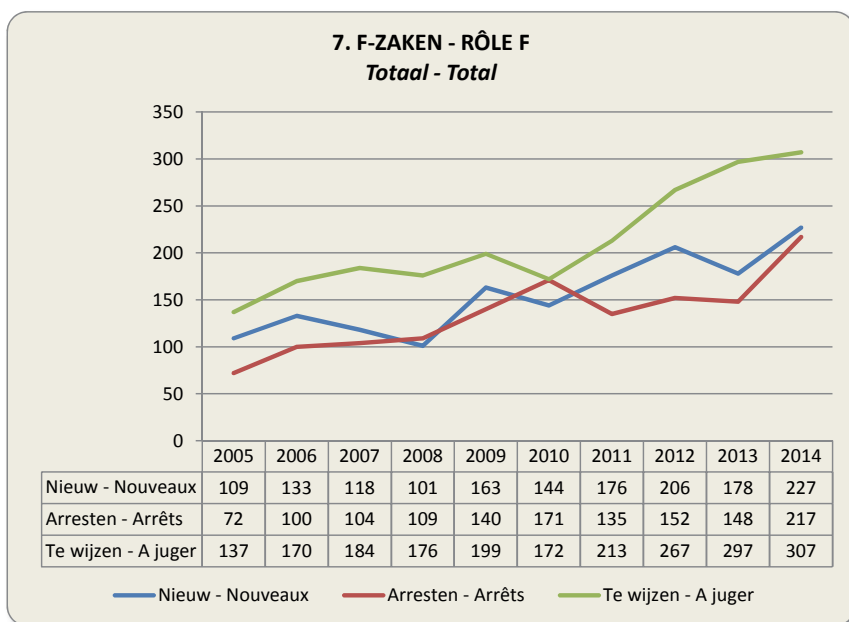
F-zaken

De toenemende trend van het aantal fiscale zaken die zich in 2013 leek te zijn gestopt, kende dit jaar een opvallende stijging en bedroeg 69 pct. aan Franstalige zijde. Dat is onverklaarbaar.

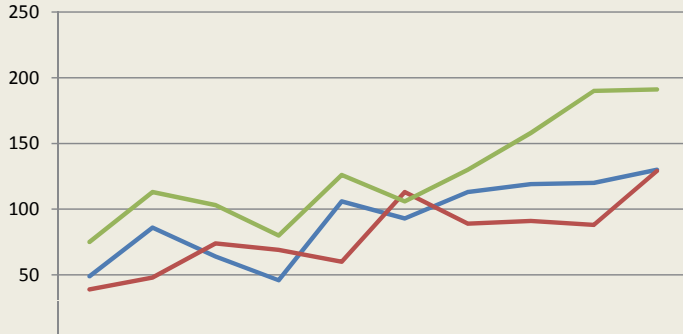
De meeste cassatieberoepen in fiscale zaken hebben betrekking op de inkomstenbelasting. Het betreft 57 pct. van de zaken, tegenover 18 pct. btw-zaken en 17 pct. zaken in verband met plaatselijke belastingen.

In 85 pct. van de fiscale zaken werd een memorie van antwoord ingediend. Het aantal vernietigingen bedroeg iets minder als een memorie van antwoord was ingediend dan wanneer dat niet het geval was vermits de vernietiging in 31 pct. van de zaken met memorie werd uitgesproken en in 45 pct. van de andere zaken.

De Nederlandstalige fiscale kamer heeft in het jaar 2014 nagenoeg de helft meer arresten uitgesproken dan het jaar voordien, namelijk 129. Niettemin is het nog te wijzen aantal arresten hetzelfde gebleven gelet op het record aantal nieuwe zaken, namelijk 130. Het aantal arresten die de Nederlandstalige kamer aldus heeft gewezen stemt overeen met het aantal nieuwe dossiers en de doorlooptijd van de behandeling van de zaken bleef constant. De Franstalige kamer kon niet alle nieuwe dossiers behandelen maar de doorlooptijd van de zaken is afgenomen.

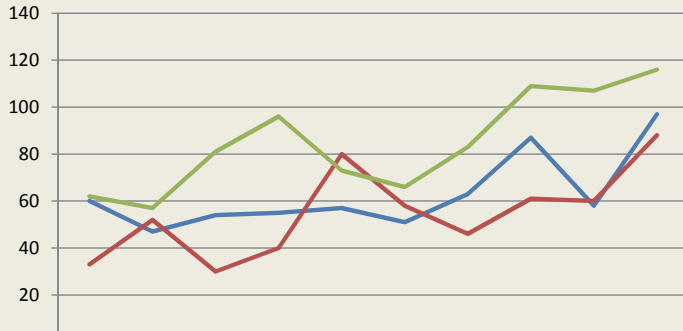
8. F-ZAKEN - RÔLE F
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	49	86	64	46	106	93	113	119	120	130
Arresten - Arrêts	39	48	74	69	60	113	89	91	88	129
Te wijzen - A juger	75	113	103	80	126	106	130	158	190	191

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

9. F-ZAKEN - RÔLE F
Franse taalrol - Rôle français

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	60	47	54	55	57	51	63	87	58	97
Arresten - Arrêts	33	52	30	40	80	58	46	61	60	88
Te wijzen - A juger	62	57	81	96	73	66	83	109	107	116

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

H-zaken

In deze categorie worden de prejudiciële verwijzingen naar het Hof van Cassatie opgenomen. Er werd dit jaar één dergelijke zaak behandeld².

P-zaken

Het aantal strafzaken blijft zeer hoog hoewel het dit jaar niet meer gestegen is. Drieënzestig procent van die zaken werden in het Nederlands ingeleid en zevenendertig procent in het Frans. Die verhouding blijft vrijwel constant in de loop der tijd ook al noteert men een lichte stijging aan Nederlandstalige zijde.

De Franstalige kamer kan de instroom van dossiers nog beheersen zonder toename van de doorlooptijd van de zaken. De Nederlandstalige kamer, die meer nieuwe zaken te verwerken krijgt, slaagt daar veel moeilijker in en dat laat zich voelen in de doorlooptijd. Eén van de redenen van die moeilijkheid is de toenemende complexiteit van de zaken. Dat wordt bevestigd door de toename van het aantal zaken waarbij een partij een memorie neerlegt om het cassatieberoep te onderbouwen. Aan Nederlandstalige zijde worden in 66 pct. van de zaken memories neergelegd wat neerkomt op een toename van ongeveer 13 procent in één jaar tijd. Aan Franstalige zijde bedraagt dat percentage 60 procent maar het bedroeg reeds 59 procent in 2013. Dit betekent dat het Hof zich in steeds minder aantal zaken kan beperken tot een summiere motivering indien het, na onderzoek, geen ambtshalve middel aanneemt. Tot nog toe is er geen filter voor de toegang tot het Hof. De kwaliteit van de memories is trouwens ongelijk, wat de taak van het Hof er niet makkelijker op maakt.

De door het Hof behandelde P-zaken zijn van uiteenlopende aard. De tweede kamer doet namelijk uitspraak over de voorlopige hechtenissen. Dit jaar werden 211 zaken van die aard aan het Hof voorgelegd, wat een gestage afname betekent ten aanzien van de twee voorbije jaren die niemand kan verklaren en die misschien van voorbijgaande aard is. De dalende trend van het aantal cassatieberoepen tegen beslissingen van de strafuitvoeringsrechtbanken, zoals ingevoerd bij de wet van 17 mei 2006, werd ook dit jaar bevestigd: 58 zaken tegenover 68 in 2013 en 93 in 2012.

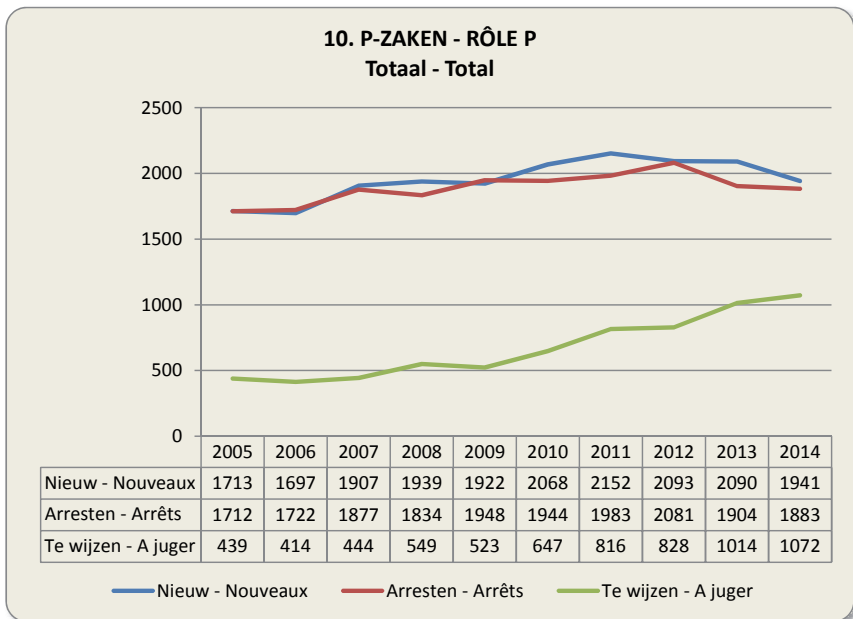
Het Hof heeft reeds meermaals in het verleden gewezen op de verontrustende gevolgen van de gestage instroom van strafzaken. De hoogdringendheid van de situatie laat zich namelijk sterker voelen met de meer toegenomen doorlooptijd van de cassatieberoepen aan Nederlandstalige zijde. Hoewel de gemiddelde doorlooptijd betrekkelijk aanvaardbaar blijft, kennen de zaken waarvoor de wet geen termijn vastlegt, en die vaak complex zijn, een veel langere dan de gemiddelde doorlooptijd. Als het Hof snel uitspraak doet over dossiers van voorlopige hechtenis of in vreemdelingenzaken, zoals de wet het voorschrijft, kan het gebeuren dat

² Dat arrest van 20 november 2014 (R.G. H.14.0001.F) is hierboven besproken.

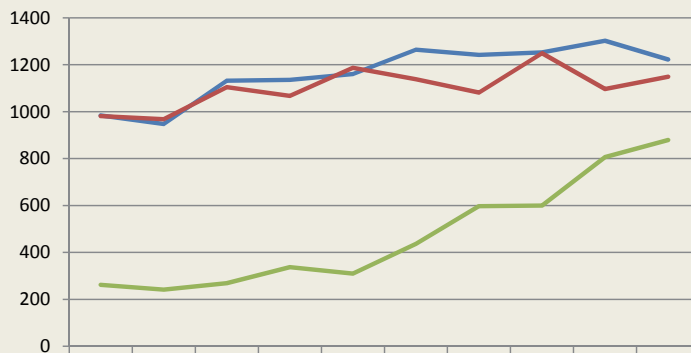
de gevolgen van een verkeersongeval slechts twee jaar na het instellen van het cassatieberoep door het Hof behandeld worden.

Om hieraan tegemoet te komen hebben raadsheren van meerdere andere kamers van het Hof hun bijstand verleend aan hun collega's van de Nederlandstalige tweede kamer. Concreet betekent dit dat een raadsheer van de Franstalige tweede kamer of een raadsheer van de Nederlandstalige eerste kamer eens in de drie weken gezeteld hebben in de Nederlandstalige strafkamer. Hierdoor kon de werklast van de magistraten van de Nederlandstalige tweede kamer enigszins verminderen zodat ze meer tijd ter beschikking hebben voor de voorbereiding van de meer complexe zaken. Maar dat brengt uiteraard werkoverlast mee voor de andere leden van het Hof en dat kan een negatieve weerslag hebben op de andere kamers.

De wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken heeft met name tot doel de werklast te verlichten. Aangezien de wetgever slechts een deel van de voorstellen die het Hof met dat doel voor ogen formuleerde, heeft overgenomen, is het niet zeker dat de nieuwe bepalingen zullen volstaan om de doelstelling helemaal te bereiken.

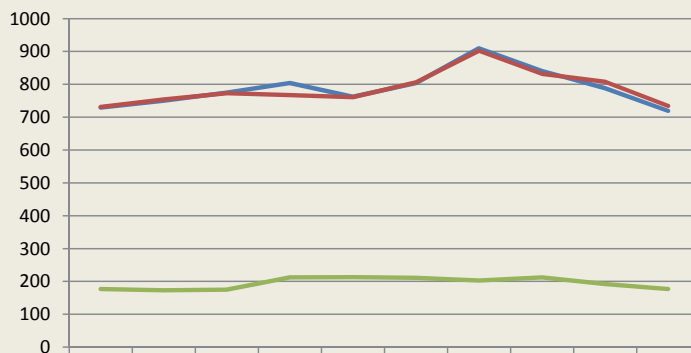
11. P-ZAKEN - RÔLE P
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	984	947	1132	1135	1160	1264	1242	1252	1302	1222
Arresten - Arrêts	981	968	1104	1067	1187	1138	1081	1249	1096	1149
Te wijzen - A juger	262	241	269	337	310	436	597	600	806	879

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

12. P-ZAKEN - RÔLE P
Franse taalrol - Rôle français

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nieuw - Nouveaux	729	750	775	804	762	804	910	841	788	719
Arresten - Arrêts	731	754	773	767	761	806	902	832	808	734
Te wijzen - A juger	177	173	175	212	213	211	203	212	192	177

— Nieuw - Nouveaux — Arresten - Arrêts — Te wijzen - A juger

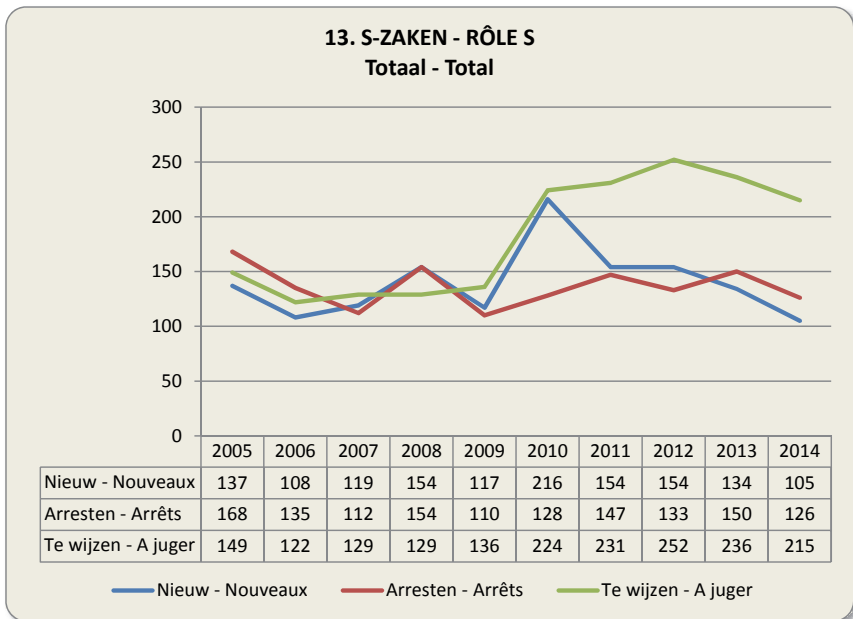
S-zaken

Volgens de wet worden dergelijke zaken behandeld door de derde kamer van het Hof. De wet bepaalt eveneens dat een gedeelte van de leden van het Hof blijk moeten geven van specifieke ervaring in sociale zaken.

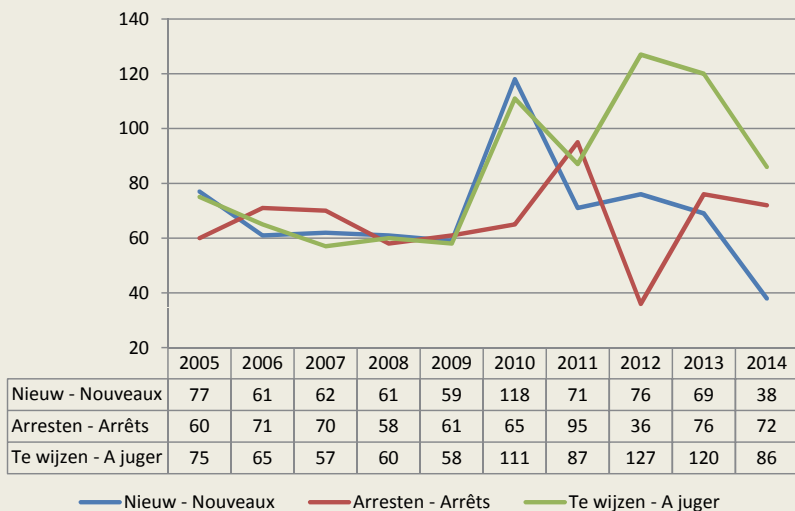
In deze materie daalde het aantal nieuwe zaken aanzienlijk aan Nederlandstalige zijde terwijl het aan Franstalige zijde onveranderlijk bleef. Het aantal arresten nam in het algemeen met dezelfde verhouding af.

In 2014 werden vier bijzondere zittingen georganiseerd waarin telkens alle gespecialiseerde magistraten van beide taalrollen gezeteld hebben ten einde de gespecialiseerde kennis binnen het Hof optimaal aan te wenden en de eenheid van rechtspraak te bevorderen. Die succesvolle ervaring zal het volgende jaar worden verdergezet.

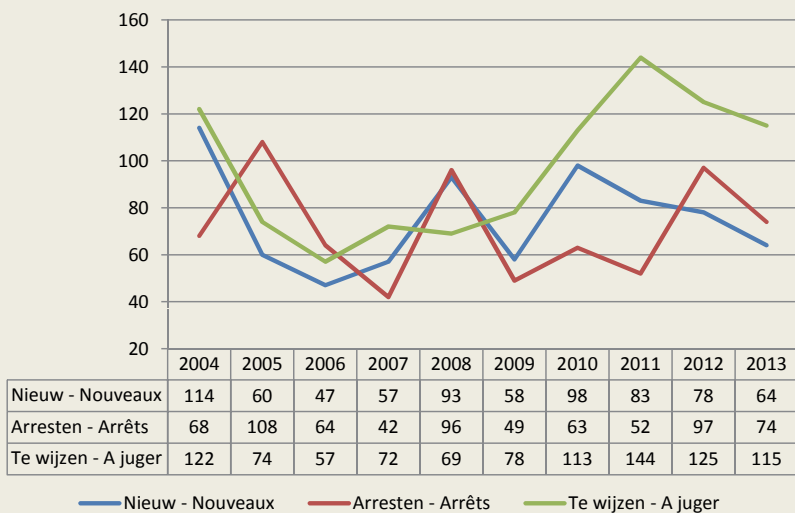
Volledigheidshalve moet er ook op gewezen worden dat de 3e kamer ook zaken behandelt van de C-rol. De Franstalige kamer heeft aldus 81 C-zaken behandeld en de Nederlandstalige kamer 103.

14. S-ZAKEN - RÔLE S
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

15. S-ZAKEN - RÔLE S
Franse taalrol - Rôle français

G-zaken

Zoals vorig jaar, kent het aantal verzoeken tot rechtsbijstand een daling. In 2014 werden 226 aanvragen ingediend, tegen 232 in 2013 en 251 in 2012. Ongeveer 63% van die aanvragen zijn van de Franse taalrol terwijl deze van de Nederlandse taalrol ongeveer 36% vertegenwoordigen. Vermeldenswaardig is ook dat 2 aanvragen in het Duits werden ingediend.

De financiële grens om rechtsbijstand geheel of gedeeltelijk toe te staan is sinds acht jaren ongewijzigd gebleven.

In 2014 zijn er 230 definitieve beslissingen genomen. Daaronder waren er één afstand, 52 beslissingen die de rechtsbijstand hebben toegekend, wat 22,60% vertegenwoordigt, en 177 beslissingen van afwijzing, hetzij 77,40%. Er dient eveneens te worden aangestipt dat 154 definitieve beslissingen genomen werden na het advies van een advocaat bij het Hof te hebben ingewonnen, wat 67,24% vertegenwoordigt. Dit houdt in dat 32,76% van de beslissingen gewezen werden zonder voorafgaandelijk advies. Ook zijn er 11 voorlopige beslissingen genomen die het onvermogen van de verzoeker aannemen en voor het overige de zaak aanhouden in afwachting van een advies van een advocaat bij het Hof.

Alle adviezen van de advocaten bij het Hof werden uitgebracht op verzoek van het Bureau in overeenstemming met artikel 682, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek en de vereisten van het EVRM. Van de 154 adviezen van deze advocaten, waren er 39 gunstige adviezen, hetzij 25,32%. Dit vertegenwoordigt een vermindering tegenover het gemiddelde van 33% van de laatste vijf jaren. Deze grondige adviezen van een hoogstaande kwaliteit worden door de advocaten bij het Hof kosteloos uitgebracht.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de studie over de rechtsbijstand die in het jaarverslag van 2010 is opgenomen en naar de webstek van het Hof.

	2010	2011	2012	2013	2014
Afgewezen aanvragen zonder advies van een advocaat bij het Hof	81	98	72	71	62
Afgewezen aanvragen na advies van een advocaat bij het Hof	96	113	86	94	115
Totaal der beslissingen waarbij de rechtsbijstand wordt verworpen	177	211	158	165	177
Toegewezen aanvragen zonder advies van een advocaat bij het Hof om te antwoorden of beperkt tot de kosten	17	18	23	17	13
Toegewezen aanvragen na advies van een advocaat bij het Hof	55	48	52	50	39
Totaal der beslissingen waarbij de rechtsbijstand wordt toegekend	72	66	75	67	52
Afstanden	2	0	3	5	1
Totaal der gewezen beslissingen	251	277	236	237	230
Nieuwe aanvragen	295	276	251	232	226

Bijzondere procedures

In 2014 werden 31 arresten gewezen tot onttrekking van de zaak aan de rechter, hetzij omdat een rechter verzuimd heeft zes maanden lang een beslissing uit te spreken, hetzij wegens gewettigde verdenking.

Het Hof heeft in zeven zaken in verenigde kamers uitspraak gedaan.

Eén zaak werd door de algemene vergadering behandeld.

Resultaat van de cassatieberoepen

Cassatie in het algemeen

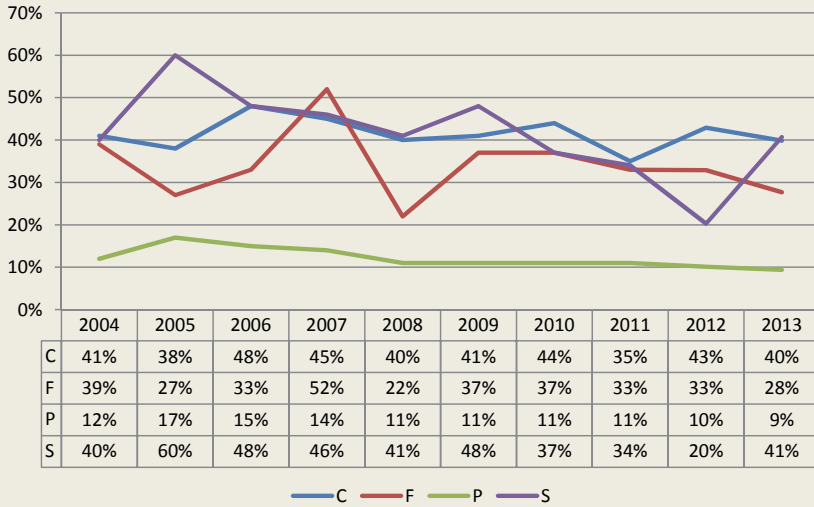
Het aantal cassatieberoepen dat leidt tot cassatie is zeer uiteenlopend. Veel hangt af van de materie waarin het cassatieberoep is ingesteld en dus ook van de vraag of de bijstand van een advocaat bij het Hof van Cassatie, van een advocaat of van een advocaat met een bepaalde anciënniteit vereist is.

In burgerlijke zaken, waarin de bijstand van een advocaat bij het Hof van Cassatie in beginsel verplichtend is, bedraagt het aantal vernietigingen 39,14%. Dat aantal bleef ongewijzigd.

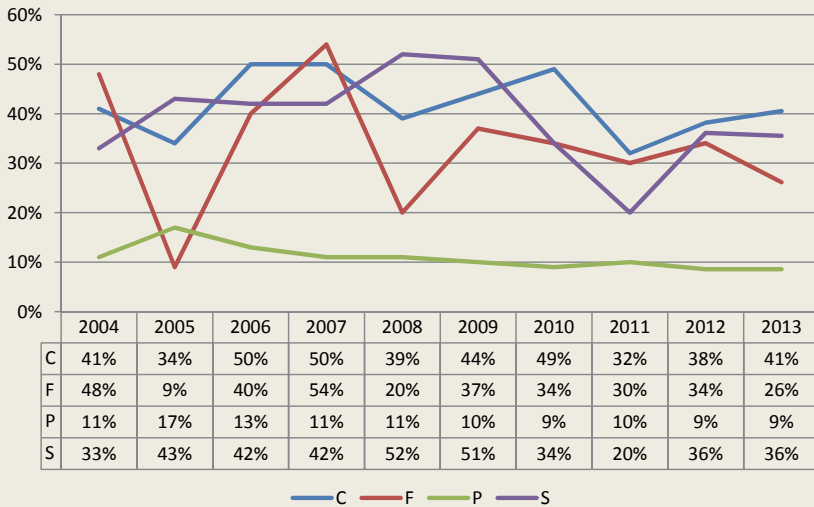
In strafzaken nam het aantal vernietigingen toe in vergelijking met de laatste jaren maar het blijft hoe dan ook zeer laag: 12,78 pct. Voor die zaken zijn geen filters ingebouwd, in die zin dat het cassatieberoep kosteloos is en dat de bijstand van een advocaat bij het Hof noch van een andere advocaat vereist is. Het valt te hopen dat de hervormingen de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken het aantal volledig kansloze cassatieberoepen zal kunnen beperken.

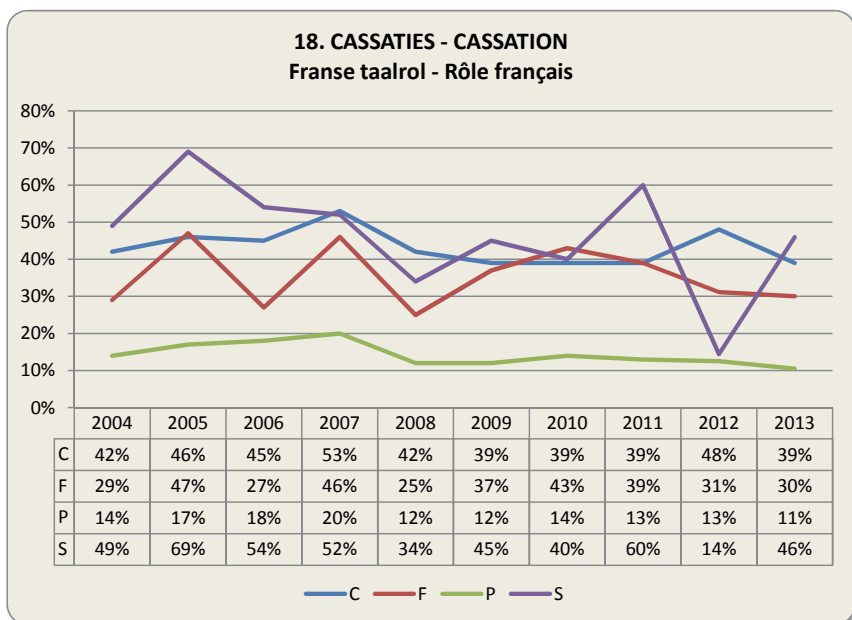
In fiscale zaken waar behalve voor zaken ingeleid door de minister van Financiën de bijstand van een advocaat noodzakelijk is, bedraagt het cassatiepercentage 33,18%. Dit percentage blijft de jongste jaren vrij constant.

16. CASSATIES - CASSATION
Totaal - Total

17. CASSATIES - CASSATION
Nederlandse taalrol - Rôle néerlandais

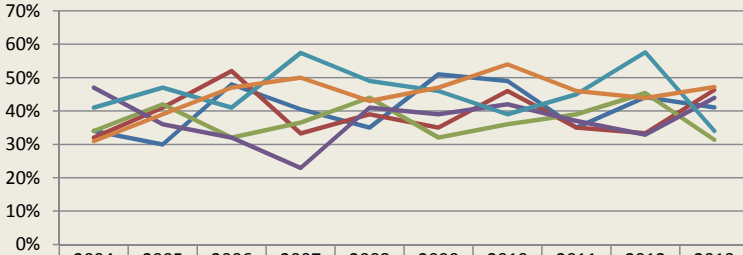

Cassaties per ressort

De gegevens betreffende de cassaties per ressort moeten met de nodige omzichtigheid worden behandeld. Wanneer het aantal zaken waartegen een cassatieberoep wordt ingesteld in een bepaalde materie laag is, is de kans op extreme cijfers ook hoog, in de ene of andere zin. Dit kan statistisch een verkeerd of ongenueanceerd beeld opleveren. Het behoort aan de hoven en rechtbanken om uit deze cijfers de lessen te trekken die zij nuttig achten.

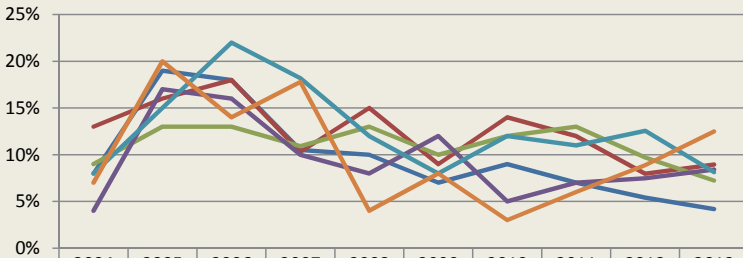
**19. CASSATIES - CASSATION
C-zaken - Affaires C**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antwerpen	34%	30%	48%	41%	35%	51%	49%	35%	44%	41%
Brussel N	32%	41%	52%	33%	39%	35%	46%	35%	33%	46%
Bruxelles F	34%	42%	32%	37%	44%	32%	36%	39%	45%	31%
Gent	47%	36%	32%	23%	41%	39%	42%	37%	33%	44%
Liège	41%	47%	41%	57%	49%	46%	39%	45%	58%	34%
Mons	31%	39%	47%	50%	43%	47%	54%	46%	44%	47%

— Antwerpen — Brussel N — Bruxelles F — Gent — Liège — Mons

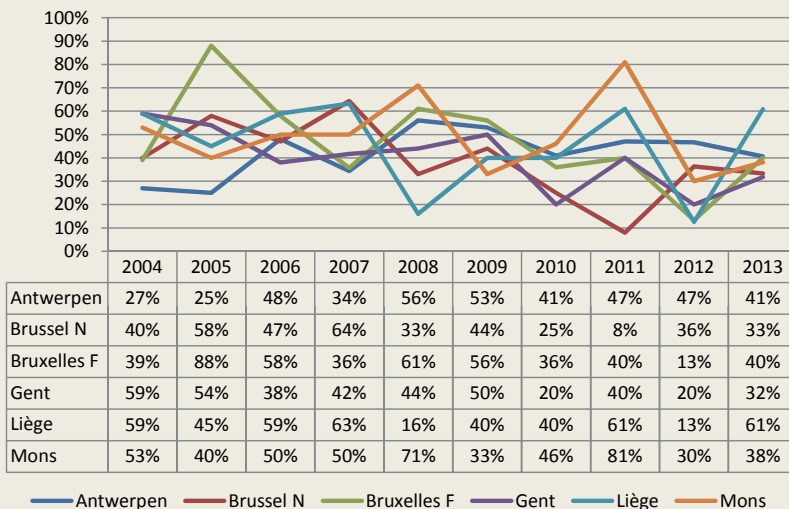
**20. CASSATIES - CASSATION
P-zaken - Affaires P**

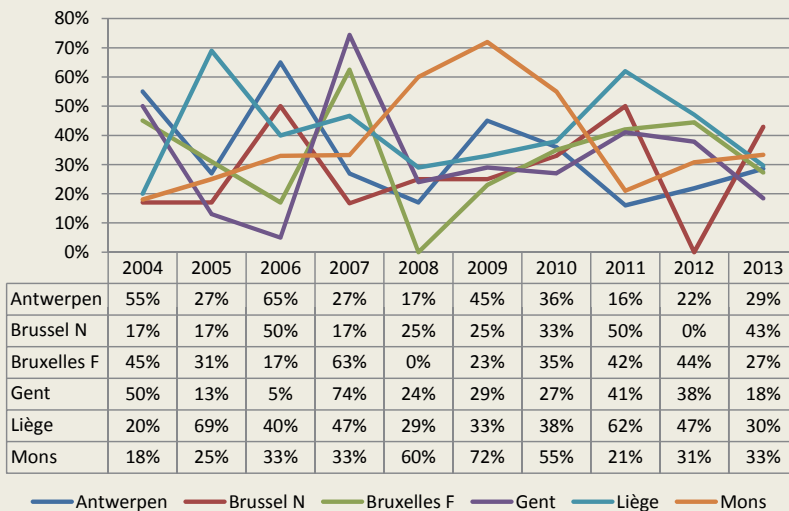
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antwerpen	8%	19%	18%	11%	10%	7%	9%	7%	5%	4%
Brussel N	13%	16%	18%	10%	15%	9%	14%	12%	8%	9%
Bruxelles F	9%	13%	13%	11%	13%	10%	12%	13%	10%	7%
Gent	4%	17%	16%	10%	8%	12%	5%	7%	7%	8%
Liège	8%	15%	22%	18%	12%	8%	12%	11%	13%	8%
Mons	7%	20%	14%	18%	4%	8%	3%	6%	9%	13%

— Antwerpen — Brussel N — Bruxelles F — Gent — Liège — Mons

21. CASSATIES - CASSATION
S-zaken - Affaires S

22. CASSATIES - CASSATION
F-zaken - Affaires F

Conclusie

De algemene conclusie is dat het Hof van Cassatie globaal genomen de kwantitatieve problemen nog onder controle heeft. Het aantal nieuwe zaken daalde licht terwijl het aantal uitgesproken arresten licht gestegen is. Dat neemt niet weg dat de gemiddelde doorlooptijd van sommige soorten zaken is toegenomen. Dat wijst erop dat het Hof stilaan de limieten van zijn capaciteit bereikt heeft.

Vooral in strafzaken ziet de tabel er somber uit. Het aantal nieuwe zaken blijft aanzienlijk hoog terwijl het merendeel van die zaken de aandacht van het Hof niet verdient. De kans dat cassatieberoepen in die materie succes oogsten blijft onbeduidend en de aandacht die in hoogdringendheid besteed wordt aan te veel zaken die van bij de aanvang kansloos zijn, vertraagt het onderzoek, door het Hof, van zaken die belangrijk zijn voor de eenheid van het recht en voor de maatschappij in het algemeen.

De hoop op een wetgevend optreden die in de vorige jaarverslagen werd uitgesproken om de problemen veroorzaakt door de instroom van die zaken op structurele wijze aan te pakken wordt ook thans opnieuw uitgedrukt. Het Hof heeft zelf maatregelen genomen om de doorlooptijd van de zaken niet verder te doen toenemen. Zijn bewegingsruimte blijft evenwel beperkt, als men de kwaliteit van de rechtspraak ten minste niet in het gedrang wil brengen.

De hoofduitdaging van het Hof bevindt zich nog niet op het vlak van de doorlooptijd van de zaken maar dat kan op relatief korte termijn wel het geval zijn.

De uitdaging is thans een kwalitatieve uitdaging: aan de burgers goede, doordachte en duidelijke beslissingen aanreiken. Vanuit dat oogpunt blijft het grote aantal te behandelen zaken echter wel een blijvende zorg. De kans is reëel dat die evolutie op termijn het Hof belet zijn essentiële taken te volbrengen, de eenheid van rechtspraak en de ontwikkeling van het recht in ons land te bevorderen en de juridische veiligheid van de burgers te garanderen.

Bijlage – Organigram en samenstelling van het Hof van Cassatie en het openbaar ministerie op 31 december 2014

Organigram en samenstelling van de zetel op 31 december 2014

Organigram

1 eerste voorzitter (F)

1 voorzitter (N)

6 afdelingsvoorzitters (3N en 3F)

22 raadsheren (11F en 11N, waarvan 1 vacant)

hetzij in totaal 30 magistraten

Onder de magistraten van de zetel hebben 10 leden het wettelijk bewijs geleverd van de kennis van de andere landstaal; één lid levert het bewijs van de kennis van de Duitse taal.

Samenstelling

Algemene leiding: eerste voorzitter J. de Codt

EERSTE KAMER

Leiding: afdelingsvoorzitter C. Storck

FRANSE
AFDELING

NEDERLANDSE
AFDELING

afdelingsvoorzitters C. Storck
A. Fettweis

afdelingsvoorzitters E. Dirix
B. Deconinck

raadsheren	D. Batselé	raadsheren	A. Smetryns
	M. Regout		K. Mestdagh
	A. Simon		G. Jocqué
	M. Delange		B. Wylleman
	M. Lemal		K. Moens
	M.-C. Ernotte		
	S. Geubel		

Plaatsvervangers		Plaatsvervangers	
raadsheren	B. Dejemeppe	voorzitter	P. Maffei
	P. Cornelis	afdelingsvoorzitter	A. Fettweis
	G. Steffens	raadsheren	B. Dejemeppe
	F. Roggen		F. Van Volsem
			A. Bloch
			A. Lievens
			E. Francis

TWEEDE KAMER

Leiding: eerste voorzitter J. de Codt

FRANSE AFDELING

Eerste Voorzitter	J. de Codt
afdelingsvoorzitter	F. Close
raadsheren	B. Dejemeppe
	P. Cornelis
	G. Steffens
	F. Roggen

NEDERLANDSE AFDELING

voorzitter	P. Maffei
afdelingsvoorzitter	L. Van hoogenbemt
raadsheren	G. Jocqué
	F. Van Volsem
	A. Bloch
	P. Hoet
	A. Lievens
	E. Francis
	N.

BIJLAGE

plaatsvervangers		plaatsvervangers	
raadsheren	A. Simon	afdelingsvoorzitter	B. Deconinck
	M. Delange	raadsheren	A. Smetryns
	M. Lemal		K. Mestdagh
	M.-Cl. Ernotte		B. Wylleman
	S. Geubel		

DERDE KAMER

Leiding: afdelingsvoorzitter C. Storck

FRANSE AFDELING

afdelingsvoorzitters	C. Storck
	A. Fettweis
raadsheren	D. Batselé
	M. Regout
	A. Simon
	M. Delange
	M. Lemal
	M.-C. Ernotte
	S. Geubel

NEDERLANDSE AFDELING

afdelingsvoorzitters	E. Dirix
	B. Deconinck
raadsheren	A. Smetryns
	K. Mestdagh
	A. Lievens
	B. Wylleman
	K. Moens

Plaatsvervangers

raadsheer	G. Steffens
-----------	-------------

Plaatsvervangers

afdelingsvoorzitter	L. Van hoogenbemt
raadsheren	G. Jocqué
	M. Delange
	P. Hoet

BUREAU VOOR RECHTSBIJSTAND

Voorzitter: voorzitter P. Maffei

Plaatsvervangende voorzitters:

afdelingsvoorzitter	A. Fettweis
raadsheren	A. Smetryns en M. Regout

Organigram en samenstelling van het openbaar ministerie op 31 december 2014

Organigram

1 procureur-generaal (N)

1 eerste advocaat-generaal (F)

12 advocaten-generaal (6N en 6F)

1 plaatsvervangend magistraat (N)

2 advocaten-generaal met opdracht, van wie één voltijds (1N) en één deeltijds (1F)

d.i. een totaal van 15,5 magistraten, aangezien één onder hen voltijds als bureau-lid van de Hoge Raad voor de Justitie werd aangewezen.

Onder de magistraten van het parket hebben 5 leden het bewijs geleverd van de kennis van de andere landstaal; één lid leverde het bewijs van de kennis van de Duitse taal.

De dienst van de zittingen werd, in principe, als volgt onder de magistraten van het parket verdeeld:

Eerste kamer (burgerlijke zaken, handelszaken en fiscale zaken)

- Nederlandstalige afdeling: de eerste advocaat-generaal en drie advocaten-generaal
- Franstalige afdeling: de eerste advocaat-generaal en drie advocaten-generaal, onder wie één met opdracht

Tweede kamer (strafzaken)

- Nederlandstalige afdeling: de procureur-generaal en vier advocaten-generaal, onder wie één plaatsvervangend magistraat en één advocaat-generaal met opdracht
- Franstalige afdeling: de eerste advocaat-generaal en drie advocaten-generaal, onder wie één met opdracht

Derde kamer (sociale zaken en, soms, burgerlijke en fiscale zaken)

- Nederlandstalige afdeling: een advocaat-generaal
- Franstalige afdeling: twee advocaten-generaal, onder wie één met opdracht

Tuchtzaken:

- Nederlandstalige afdeling: de procureur-generaal en twee advocaten-generaal, onder wie één plaatsvervangend magistraat
- Franstalige afdeling: de procureur-generaal, de eerste advocaat-generaal en één advocaat-generaal

In voorkomend geval worden die magistraten vervangen door een door de procureur-generaal aangewezen lid van het parket of worden de zaken over een bepaalde materie verdeeld onder de advocaten-generaal van een andere kamer.

Rechtsbijstand (N en F): twee advocaten-generaal

Samenstelling

Procureur-generaal: P. Duinslaeger

Eerste advocaat-generaal: J.-Fr. Leclercq

Advocaten-generaal:

A. Henkes

R. Loop

Th. Werquin

M. Timperman

D. Thijs

D. Vandermeersch

J. M. Genicot

C. Vandewal

R. Mortier (voltijds aangewezen bureaulid van de Hoge Raad voor de Justitie)

A. Van Ingelgem

H. Vanderlinden

M. Palumbo (deeltijds gedelegeerd)

A. Winants (voltijds gedelegeerd)

M. De Swaef (emeritus eerste advocaat-generaal, plaatsvervangend magistraat)

Referendarissen

Het kader bestaat uit 10 plaatsen voor Nederlandstaligen en vijf plaatsen voor Franstaligen.

G. Van Haegenborgh (N)

D. Patart (F)

G.-F. Raneri (F)

F. Louckx (N)

M. Van Putten (N)

F. Parrein (N)

A. Meulder (F)
N. Schmitz (F)
A. Lenaerts (N)
J. Del Corral (N)
J. De Herdt (N)
S. Guilliams (N)

Magistraten met opdracht

E. Van Dooren, raadsheer in het hof van beroep te Antwerpen
S. Berneman, raadsheer in het hof van beroep te Antwerpen
A. T'Kint, toegevoegd rechter voor het rechtsgebied van het hof van beroep te Bergen
F. Blockx, toegevoegd rechter voor het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Antwerpen
H. Mormont, raadsheer in het arbeidshof te Luik
M.A. Maschelein, substituut-arbeidsauditeur bij het arbeidsauditoraat te Gent

Contractueel jurist

N. Fina Nsundi

Griffiers

Organigram en samenstelling van de griffie op 31 december 2014

Personeelsbestand

Wettelijk kader

1 hoofdgriffier
1 griffier-hoofd van dienst
11 griffiers
21 assistenten (tien vacant)
11 medewerkers (twee vacant)

Buiten kader

1 griffier (afgevaardigd door de militaire rechtscolleges)

21 contractuelen waarvan:

- 1 deskundige gebouwenbeheerder
- 1 medewerker (chauffeur van de eerste voorzitter)
- 13 contractuele medewerkers
- 4 contractuele medewerkers (arbeiders gebouwenbeheer)
- 2 contractuele medewerkers (onthaal)

Verdeling van de personeelsleden per dienst: reële bezetting

Algemene leiding

1 hoofdgriffier

1 griffier hoofd van dienst

1 contractuele medewerker

Griffie

(1) Beheer rollen-dossiers

1 assistent

3 medewerkers

(2) Dienst boekhouding (briefwisseling, afleveren expedities, kopies enz.)

1 medewerker

(3) Dienst zittingen

8 griffiers (onder wie één afgevaardigd)

3 assistenten (waarvan één verantwoordelijk is voor de uitgave van Arresten van Cassatie)

8 medewerkers

(4) Dienst beheer informaticasysteem

1 assistent

(5) Secretariaat van de eerste voorzitter en de voorzitter

1 griffier (kabinetssecretaris)

3 assistenten

(6) Dienst documentatie

2 assistenten

2 medewerkers

(7) Dienst expeditie en verdeling externe en interne post, zittingen

3 medewerkers

(8) Dienst beheer gerechtsgebouwen

1 deskundige gebouwenbeheerder

2 medewerkers

4 medewerkers arbeiders

(9) Dienst onthaal gerechtsgebouw

3 medewerkers

(10) Chauffeurs eerste voorzitter

1 medewerker

(11) Dienst beheer en toezicht

1 griffier

1 assistent

11 medewerkers (waarvan 1 plaats vacant)

Samenstelling

Hoofdgriffier: C. Van Der Kelen

Griffier-hoofd van dienst: K. Merckx

Griffiers:

A. Clément

F. Adriaensen

Ph. Van Geem

V. Kosynsky (afgevaardigd)

F. Gobert

J. Pafenols

P. De Wadripont

T. Fenaux

K. Van Den Bossche

A. Marcelis

V. Van de Sijpe

L. Body

Secretariaat van het parket

Organigram

- 1 hoofdsecretaris (F)
- 1 secretaris-hoofd van dienst (N)
- 4 secretarissen (2F en 2N, waarvan één gedelegeerd)
- 1 deskundige documentatiebeheer
- 5 assistenten (3N en 2F)
- 4 medewerkers (4N)
- 1 technisch gerechtelijk assistent (N) (gedetacheerd)
- 1 contractuele medewerker (1F)

Samenstelling

Hoofdsecretaris:	E. Ruytenbeek
Secretaris-hoofd van dienst:	N. Van den Broeck
Secretarissen:	V. Dumoulin J. Cornet P. Peters I. Neckebroeck (gedelegeerd)

Secretariaat van de Eerste Voorzitter

Kabinetssecretaris-griffier:	A. Clément
Griffier:	J. Pafenols
Assistenten:	S. Samyn N. Tielemans E. De Rouck

Dienst overeenstemming der teksten en documentatiedienst

11 attachés (statutair) zijn verbonden aan deze dienst die onder het gezag en de leiding staat van de Eerste Voorzitter, bijgestaan door de Procureur-generaal.

Dienst overeenstemming der teksten

Directeurs: M. Kindt
A.-F. Latteur
Eerste attachés: D. Huys
S. De Wilde
Attachés: V. Bonaventure
H. Giraldo
M. Maillard
A. Brouillard
B. De Luyck

Documentatiedienst

Assistenten: Ch. Dubuisson
M. Michelot
Medewerkers: A.-M. Erauw
P. Duchêne

Bibliotheek

Deskundige documentatiebeheer: Ch. Willemsen
Assistent: A. Boudart

Bijlage – Lijst van de studies gepubliceerd in het jaarverslag van het Hof van Cassatie sinds 1998

- “De redenen van de arresten van het Hof”, Jaarverslag, 1998, p. 75.
- “Onttrekking en wraking”, Jaarverslag, 1999, p. 61.
- “Rechtsbijstand voor het Hof van Cassatie”, Jaarverslag, 1999, p. 75.
- “Eerste toepassingen van de wet Franchimont”, Jaarverslag, 1999, p. 97.
- “Het Hof van Cassatie en het Arbitragehof”, Jaarverslag, 1999, p. 105.
- “Enkele bijzondere aangelegenheden”, Jaarverslag, 2000, p. 99.
- “Het openbaar ministerie in de procedure voor het Hof van Cassatie en de nieuwe proceduremodaliteiten voor het Hof na de hervorming van 14 november 2000”, opgesteld door voorzitter I. Verougstraete en advocaat-generaal G. Bresseleers, Jaarverslag, 2001, p. 31.
- “Voorlopige hechtenis”, opgesteld door procureur-generaal J. du Jardin, raadsheren L. Huybrechts en J. de Codt, advocaten-generaal M. De Swaef en P. Duinslaeger en referendaris bij het Hof van Cassatie F. Swennen, Jaarverslag, 2001, p. 183.
- “Het Hof van Cassatie en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens”, opgesteld door referendarissen bij het Hof van Cassatie G.-F. Raneri en A. De Wolf, o.l.v. voorzitter I. Verougstraete, eerste advocaat-generaal J.-F. Leclercq en afdelingsvoorzitter M. Lahousse, Jaarverslag, 2002, p. 420.
- “Aanpassing van de vordering in de zin van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie S. Mosselmans, Jaarverslag, 2002, p. 468.
- “Algemene rechtsbeginselen”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie A. Bossuyt, onder toezicht van voorzitter I. Verougstraete, Jaarverslag, 2003, I, p. 112.
- “Onmiddellijk cassatieberoep tegen beslissingen die geen eindbeslissingen zijn, in de zin van artikel 416, tweede lid, van het wetboek van strafvordering”, opgesteld door raadsheren L. Huybrechts en referendaris bij het Hof van Cassatie G.-F. Raneri, Jaarverslag, 2003, I, p. 163.

- “Omvang van de vernietiging in strafzaken en de regel van de eenheid – onplitsbaarheid van de beslissing over de schuld en de straf – evolutie van de rechtspraak van het Hof, in het spoor van het arrest van Esbroeck van 8 februari 2000”, opgesteld door procureur-generaal J. du Jardin, met de medewerking van referendaris bij het Hof van Cassatie M. Traest en magistraat met opdracht M.-R. Monami, Jaarverslag, 2003, II, p. 255.
- “Beschouwingen over de geschillen voorgelegd aan het Hof van Cassatie over de regulering ervan”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie T. Erniquin samenwerking met raadsheer S. Velu, Jaarverslag, 2003, II, p. 266.
- “Administratieve sancties”, opgesteld door de referendarissen bij het Hof van Cassatie I. Boone en G. Van Haegenborgh, onder toezicht van raadsheer L. Huybrechts, eerste advocaat-generaal J.-F. Leclercq en voorzitter I. Verougstraete, Jaarverslag, 2004, p. 185.
- “De toepassing van het gerechtelijk wetboek in strafzaken: artikelsgewijze bespreking van de rechtspraak van het Hof”, opgesteld door de referendarissen bij het Hof van Cassatie G.-F. Raneri en M. Traest, onder de leiding van afdelingsvoorzitter F. Fischer, raadsheer P. Mathieu en advocaat-generaal met opdracht Ph. de Koster, Jaarverslag, 2005, p. 176.
- “De procedurele aspecten van de substitutie van motieven door het Hof van Cassatie in burgerlijke zaken”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie David De Roy, onder de leiding van afdelingsvoorzitter E. WaÛters, raadsheer J. De Codt en advocaat-generaal G. Dubrulle, Jaarverslag, 2006, p. 181.
- “De ‘wet’ in de zin van artikel 608 van het Gerechtelijk Wetboek”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie P. Lecroart, onder de leiding van afdelingsvoorzitter C. Parmentier en advocaat-generaal met opdracht Ph. de Koster, Jaarverslag, 2006, p. 200.
- “De in de gecoördineerde wet van 15 september 2006 tot bescherming van de economische mededinging voorziene prejudiciële vraag aan het Hof van Cassatie”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie A. Bossuyt, onder leiding van voorzitter I. Verougstraete, advocaat-generaal D. Thijs en advocaat-generaal met opdracht Ph. de Koster, Jaarverslag, 2007, p. 213.
- “Gerechtskosten voor het Hof van Cassatie in civiele en strafzaken”, opgesteld door Voorzitter I. Verougstraete, Jaarverslag 2008, p. 277.
- “15 jaar cassatierechtspraak inzake douane en accijnzen”, opgesteld door referendaris bij het Hof van Cassatie A. Bossuyt, advocaat-generaal P. Duinslaeger, afdelingsvoorzitter L. Huybrechts en magistraat met opdracht E. Van Dooren, Jaarverslag 2009, p. 197.
- “Rechtsbijstand voor het Hof van Cassatie”, opgesteld door raadsheer A. Fettweis, Jaarverslag 2010, p. 120.

BIJLAGE

- “Overzicht van cassatierechtspraak inzake onttrekking van de zaak aan de rechter (1 januari 2000 – 30 september 2011), opgesteld door magistraat met opdracht E. Van Dooren, Jaarverslag 2011, p. 106.
- “De wijziging van de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken – Het voorstel van 2012 en zijn verloop”, opgesteld door referendaris G.-Fr. Raneri, Jaarverslag 2013, p. 146.
- “De wet van 10 april 2014 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de procedure voor het Hof van Cassatie en de wrakingsprocedure’: *capita selecta*”, opgesteld door referendaris A. Meulder, Jaarverslag 2014, p. 129.

